LIBRARY EDITION.

శ్రీజ్ఞాన ప్రసూనమాలిక — ప్రథమ ప్రసూనము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమన్మహాకవిధూర్జటిచే

రచియింపఁబడిన

శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము.

క్రొత్తపల్లి - అన్నపూర్ణమ్మచేఁ

ప్రకటింపఁబడెను.

[illegible]ఁడు.—“ * * మఱి [illegible]

[illegible] గాదె ?”

Madras:

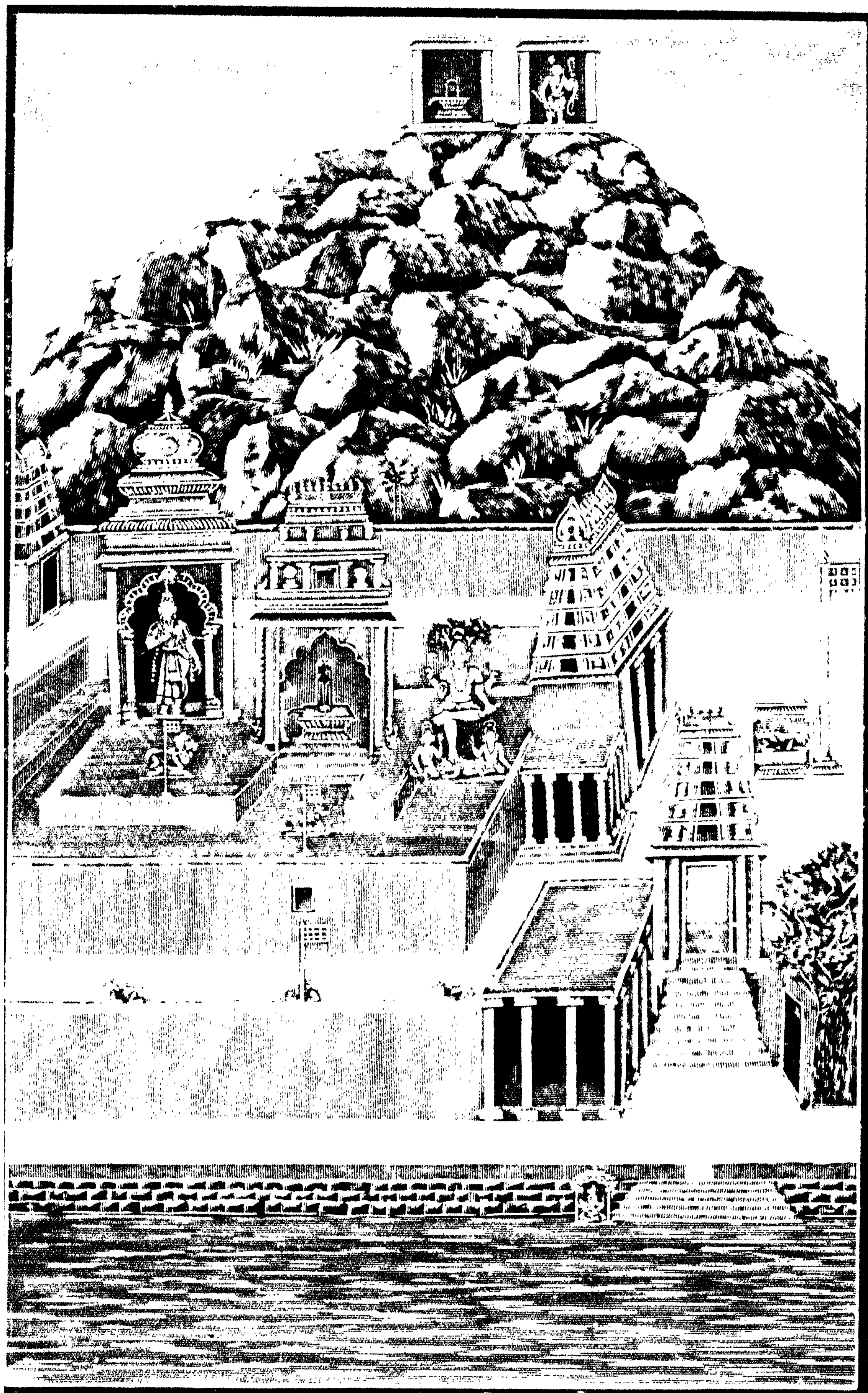
PRINTED AT THE VAIJAYANTI PRESS,

32, Mount Road.

1914.

శ్రీ త్రిపల్లి - వేంకట వైద్యనాథశాస్త్రులు.

శ్రీ కాళహస్తీశ్వరాలయము.

శ్రీరామ.

కాళదళగహావంబున గోసిద్రవ్వి యీ గ్రంథరత్నము వెలికిఁ దీసినవారు బ్రహ్మశ్రీ క్రొత్తపల్లి - వేంకటపద్మనాభ శాస్త్రులవారు. వీరు దీని విషయమై పడిన పాటింతం తని చెప్ప సాధ్యపడదు. వీరొకట్టెట్టో గ్రంథముల నంపాదించి మ-రా-రా-శ్రీ, ఆర్. వేంకట సుబ్బయ్యగారి తోడ్పాటుచేఁ దొలుత నీ గ్రంథము ముద్రించి ధూర్జటికవి నామము లోకమున శాశ్వతమొనర్చి బుధజనాహ్లాదము గావించిరి. దొరకిన తాటియాకు పుస్తకములసమగ్రములుగా నుండుటచేఁ దొలుతటికూర్పున దోషములు మెండుగానుండఁ గారణమయ్యె. పద్మనాభశాస్త్రులవారు దీనిని సంస్కరించి మరల ముద్రింపఁబూనిరి గాని గ్రంథము సాంతముగ ముద్రితమగుట కన్నులారఁ జూచు భాగ్యములేనివారై నిజస్వామిభక్తి, [illegible] భక్తి, సత్యవ్రతాది సద్గుణములచే జయించిన పుణ్యలోకముల సుఖ మనుభవింపఁజనిరి. తరువాతఁ బద్మనాభశాస్త్రులవారిపత్ని అన్నపూర్ణమ్మ గారు నన్నుఁ జేరఁబిలిచి "తండ్రీ! నాభర్తకు నీవు ప్రాణమిత్రుఁడవు. నాకుఁ దండ్రి వంటి వాఁడవు. కావునఁ జెప్పుకొనుచున్నదానను. శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము ముద్రింప నాభర్త యెంత యుత్సాహము వహించి యుండెనో యాయనకుఁ జేదోడు వాదోడుగా నుండిన నీకుఁ దెలియని విషయముగాదు. కావున నాయన కోర్కి వ్యర్థపుచ్చక నీ వాకార్యమునకుఁ బూని దానిని సాంతమొనర్చి నా భర్తపేరు లోకమున శాశ్వతముగ నిలువఁజేయుము" అని చెప్పిన నేను నియ్యకొంటిని. దీనిని సంస్కరించుటయం దాంధ్రసాహిత్య పరిషత్తు వారు సేకరించిన యొక కాళహస్తిమాహాత్మ్య పుస్తకము జీర్ణము నసమగ్ర మయ్యు నాకు మిక్కిలి యుపయుక్తమయ్యెఁ గావున వారికిఁ గృతజ్ఞతచే నమస్కరించుచున్నాఁడను. పద్మనాభశాస్త్రులవారు కోరినట్లు నేను వ్రాసియిచ్చిన లఘుటీకయు దీనికిఁ జేర్చితిని. అన్నపూర్ణమ్మగారి కోరికచొప్పున నామె భర్తపటమును, నేతత్కార్యార్థముగఁ జిత్రలేఖకుని గాళహస్తికినంపి వ్రాయించి సిద్ధము చేయించిన కాళహస్తిపటమును, దిన్నఁడు శివలింగపూజచేయు పటమును నిందుఁ గూర్చితిని. శ్రీకాళహస్తీశ్వరుఁడు పద్మనాభశాస్త్రులవారి కవ్యయానందమును, ఆయన కుమారున కాయురారోగ్యైశ్వర్యములును బ్రసాదించును గాత.

వావిలికొలను సుబ్బరావు.

శ్రీరామ.

ఈ గ్రంథమును దొలుత ముద్రించి ప్రకటించిన క్రొ॥ పద్మనాభశాస్త్రిగారు నామేనమామ.

ఆ కారణముచే నీ గ్రంథరత్నమునకు విపులముగ విమర్శనము వ్రాయఁ దలంపు గలిగియు గ్రంథవిస్తరభీతిని విరామములేమిని విరమింపవలసి వచ్చెను. ఇది యుత్తమ కావ్యము. మహాకావ్యమున కుండవలసిన లక్షణములన్నియు నిందుఁగలవు. శైలి యందందు దత్తద్రసముల పోషించునదియై యుండును. ద్రాక్షాపాకమే విశేషముగఁ గాన

నచ్చును. ఇది భక్తిరస ప్రధానము. కవియో రాజయోగియని చెప్పుటకనేక నిదర్శనములు కలవు. కావున ననేకోపమానములు యోగశాస్త్రమునుండి గ్రహింపఁబడినవి. ఇది యెంతయు సముచితము. శ్రీ కాళహస్తి దక్షిణకైలాసమని చెప్పుచో నందలి పదార్థములు కైలాసమున నుండువానితోఁ బోల్చుట సమంజసము గదా. కావుననే కాళహస్తియందలి వేశ్యలను వర్ణించునపుడును వారి కన్ను ముక్కు కాలు వర్ణింపక "కామినీ జనులు పొల్తురు యోగిజనంబు పోలికన్" అని కవి వర్ణించెను. ఈ ప్రకారమే యనేక స్థలములందు నౌచిత్యము పోషించి వర్ణించియున్నాఁడు.

నేఁటి కాలమునఁ గవిత్వాభ్యాసమం దభిలాషగలవారు చక్కని కవిత్వము చెప్ప నేర్చుకొనఁదగిన విషయము లిందుఁ బెక్కులు గలవు. చేతి కడియములు మెడకును, మెడలోని హారములు పాదములకును దగిలించి తమ్మిపూలమాఁటు తుమ్మపూల నలంకరించి కవితాకన్యకను నలంకారమున నూతన పథకము కల్పించుచున్నామను కొనువారును, గ్రామ్య ముపయోగించినఁగాని గ్రాంథికభాష సుబోధము గాదనువారును, సంస్కృతపద భూయిష్ఠమైనఁగాని గ్రంథమునకు గౌరవముగా దనుకొనువారును, శాస్త్రోచిత భాషయను భ్రాంతిని నన్యభాషాపదములు స్వేచ్ఛగాఁ బ్రయోగించి నియమము సేతువుఁ ద్రెంచువారును, అలంకారములు ఘోరములని భయపడువారును, బూతులు వ్రాసినఁగాని శృంగారరస ముత్పన్నము గాదనువారును, నేర్చుకొనఁదగిన విషయము లందుఁ గలవు. గుణరత్నాకరమైన యిట్టి గ్రంథముచే గ్రామ్యవాదులు తమ పక్షమును బలపఱచికొనఁ జూచుట యెంతయు శోచనీయము. షోడశకళా పూర్ణుఁడైన చంద్రునందు మచ్చవలె నీ గ్రంథమునఁ జ్యుతసంస్కార దోషములు గండుమూఁడు గాన వచ్చుచున్నవి. ప్రమాదపతితములు గాని యజ్ఞానకృతములు గాని ప్రమాణములు గావనియు నపవాదములు విధులుగావనియు నెఱుంగక ధూర్జటి యంతటివాఁ డొకటి రెం డసాధుప్రయోగము లేకారణముచేతనో యుపయోగించెఁ గావున మేము గ్రంథ మంతయు నపశబ్దములతోనే వ్రాసెదమను వారెట్టి బుద్ధిమంతులో! ఈ దోషములు కవి కృతములో లేఖక కృతములో యెవ్వఁడెఱుఁగును. ధర్మరాజునంతటి వాఁ డొక యసత్య మాడెను గావున మేము బ్రతికినంతకాలము కల్లలతోనే కాలక్షేపము చేయుదుమనుట యెట్టి తెలివి? కొన్ని యౌషధముల నణుమాత్రము పాషాణము గలసెనని విషమే తినెద ననెడు వాఁడు వివేకియా? ధూర్జటి కవీంద్రుని కవితయందుఁగల గుణమొక్కటియైనఁ దమ వ్రాఁతల నుద్ధరించు శక్తిలవమైనను లేక దోషము మాత్రము ననుకరించెద మని చెప్పిన లోకులు నవ్వకుందురా యని యైనవారికిఁ దోఁపదేమో. ఎట్టివాఁడు చేసినను దోషము దోషమే. గుణబాహుళ్యముగలకృతి దోషలవకారణమున నీసడింపఁ బడక గ్రాహ్యమగునుగాని దోషము లనుకరణీయములు మాత్రము గావు. ఈ గ్రంథ ప్రకటనమందుఁ దోడ్పడిన మ-రా-రా-శ్రీ, వా॥ సుబ్బరావుగారు నాకు వంద్యులు.

కా॥ కామశాస్త్రి బి. ఏ.

శ్రీ

శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము

మొదటి కూర్పు.

పీఠిక.

"శ్రీజ్ఞాన ప్రసూనమాలిక" యను పేరం బ్రకటింపంబడు గ్రంథరాజిని మొదటిది యగు శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్య మిపుడు సిద్ధమైనది. ఈగ్రంథరాజముఁ బ్రకటించు భాగ్యము మాకబ్బుట శ్రీజ్ఞానప్రసూనాంబాసమేత ప్రమథగణసహిత శ్రీకాళహస్తీశ్వరుని కృపాతిశయమహిమయె యని యెన్ని యెంతయు నుబ్బుచున్నారము. దీని ప్రతి చిక్కుట యరుదు. బ్ర. శ్రీ. మ. రా. రా. శ్రీ. పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారు సదయులై తమయొద్దనున్న ప్రతి నొకటిని మా కొసంగిరి. దొరతనమువారి లిఖితపుస్తక భాండారంబునందు మెస్తరు బ్రౌను దొరగారిచే సేకరింపఁబడి కడు నెచ్చరికతో వ్రాయింపఁబడిన ప్రతియొకండును మాకు దొరకె. ఇవి రెండును దోషముగా మఱియును రెం డసమగ్రగ్రంథములం బరిశీలించి యొకప్రతిని వ్రాసికొని దానిని ముద్రింపించినారము. మాయదృష్టవశంబున నిట్టిగ్రంథతల్లజంబు దొరకినది యట్లుండఁగా దాని కనువుగ నతిమనోహరంబుగ ముద్రాక్షరములం గూర్చు యంత్రశాల దొరకినదియు మాభాగ్యవశమ యగును.

ఈ గ్రంథమును రచియించినకవి ధూర్జటి. ఇతని కులగోత్రాదులం దెలుపఁదగు సాధనము లెవ్వియు నీగ్రంథమునం గానరావు. ఈతని పౌత్రుఁడగు వేంకటార్యకవి రచియించిన కృష్ణరాజవిజయంబునందలి యీపద్యముచే వానిఁ దెలియనగును:-

సీ. నను భరద్వాజగో ♦ త్రుని సదాపస్తంబ-సూత్రుని బాంధవ ♦ స్తోత్రపాత్రుఁ
బాకనాటార్వేల ♦ వంశప్రసిద్ధుని-ధూర్జటిపౌత్రు బం ♦ ధురచరిత్రు
సద్గురుకారుణ్య ♦ సంప్రాప్తవిద్యావి-హారుని శ్రీకాళ ♦ హస్తినిలయ
చిత్ప్రసూనాంబికా ♦ శ్రీకరానుగ్రహ-సాధితకవితార ♦ సజ్ఞహృదయు
సారరచనాధురీణుఁ గు ♦ మారధూర్జ, టిప్రధానాగ్రగణ్యుఁ బ ♦ టీరహార
మహితసత్కీర్తిఁ గాళియా ♦ మాత్యపుత్రు, వేంకటార్యుని బిలిపించి ♦ వేడ్కనసియె.

ఈ కృష్ణరాజవిజయంబుననే:—

చ. స్తుతమతియైన యాంధ్రకవి ♦ ధూర్జటి పల్కులకేల కల్గెనో
యతులితమాధురీమహిమ ♦ నా ముని మీపెదతాత చాల స
న్నుతిఁ గనెఁ గృష్ణరాయల మ ♦ నోజ్ఞసభ న్వినుమీవు నట్ల మ
త్కృతబహుమానవైఖరులఁ ♦ గీర్తివహింపుము ధాత్రిలోపలన్

అని తను నార్వీటి చినవేంకటావనీంద్రుఁడానతిచ్చినట్లు కవి వ్రాసియున్నాఁడు. ఇందుచే శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము రచించిన ధూర్జటికవి కృష్ణదేవరాయలకాలము వాఁడగునని తెలియుచున్నది. కావునఁ గ్రీస్తుశకము 16 వ శతాబ్దాదిని అనఁగా నించుమించుగ 870 సండ్లక్రింద నీకవి బ్రతికియుండెనని చెప్పవచ్చును. కృష్ణదేవరాయల సభలో నష్టదిగ్గజములనఁ బ్రఖ్యాతిఁజెందిన కవులలో నీతఁడు నొకఁడు. కుమారధూర్జటినాఁ బ్రశస్తిఁగాంచి పైకనిన కృష్ణరాజవిజయమను గ్రంథంబును రచియించిన వేంకటార్యుండు తనగ్రంథమును శ్రీరామచంద్రున కంకితమిచ్చినను దన యజమానునియందుఁ గృతజ్ఞతఁగలవాఁడై యార్వీటి చిన వేంకటావనీంద్రు నానతిఁదా నాగ్రంథము రచియించినదిగా వ్రాయుచు నాతని పేరును షష్ఠ్యంతములలోనను గూర్చియున్నాఁడు. ఈచిన వేంకటావనీంద్రుని కాలముఁబట్టి చూచినను ధూర్జటి కాలము పైకనినట్లు 16-వ శతాబ్దాది నుండవలయుం. మఱియు నీకుమారధూర్జటి పుత్రుఁడు లింగరాజకవియనునతఁడును శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్య మనుకొండొక గ్రంథమును రచియించినాఁడు. దీనిని మామిత్రులొకరు మాకియ్యఁగాఁజదివి చూచితిమి. అది యీ కాళహస్తిమాహాత్మ్యముకన్న గ్రంథబాహుళ్యంబున నాల్గింత లెక్కువయై 12 ఆశ్వాసములు కలదియై యొప్పుచున్నది. అదికాళహస్తిని బాలించు చుండిన యక్కరాజు వేంకటపతిగారి కంకితమీఁబడియున్నది. అందలి పద్యములు గొన్ని యీ క్రింద వ్రాసి వానివలనఁ బ్రస్తాపగ్రంథకాలనిర్ణయాదుల కెంతమాత్ర ముపయోగపడునో విచారింపవలసియున్నది:—

సీ. శ్రీకాళహస్తిగౌ ♦ రీనాథపదపద్మ-సద్భక్తియుక్తి ని ♦ శ్చలతఁగాంచి
సారసుధాసార ♦ సరసోక్తిగుంభనఁ-గాళహస్తిమహత్త్వ ♦ కథనొనర్చి
కృష్ణరాయకిరీట ♦ కీలితమణిగణా-ర్చితపదాబ్జద్వయు ♦ శ్రీ వహించి
యాసేతుకాశీత ♦ టావనీవిఖ్యాత-సత్కీర్తివిస్ఫూర్తిఁ ♦ జాల వెలసి
ధరణిఁ జెలువొందె నేకవీ ♦ శ్వరవతంస, రత్నమమ్మహనీయు ధూ ♦ ర్జటిసుధీంద్రుఁ
దలఁతు జలనిధివీచికా ♦ కలకలాను, కారిభూరికవిత్వవా ♦ క్పటిమ గులుక.

అనుపద్యముచే ధూర్జటికవి కృష్ణరాయలసన్మానముఁ బొందినవాఁడనుట మొదలుగాఁ గలయంశములు దృఢపడియె.

సీ. శ్రీకాళహస్తీశ ♦ సేవనాన్వితచిత్త-చిత్తజాకార ల ♦ క్ష్మీవిహార
రమణీయశీల భా ♦ రద్వాజగోత్రప-విత్రయాపస్తంబ ♦ సూత్రమహిత
ధూర్జటివంశపా ♦ థోధిచంద్రకుమార-ధూర్జటినామవి ♦ స్ఫూర్జితాంక
స్తుతమతి వేంకట ♦ పతితనూభవలింగ-రాజకులేంద్రధై ♦ ర్యాచలేంద్ర

అనువద్యముచే నాకవియొక్క గోత్రాదులఁగూర్చినయూహ నిజమయ్యె.

క. వినుకాళహస్తిమహిమం, బనుపమమై వెలయ మును మ ♦ దధ్యాయికథల్
దెనుఁగునఁ గావ్యముగ నొన, ర్చెను పెదధూర్జటికవీంద్ర ♦ శేఖరుఁ డనఘా.

గీ. బహుపురాణమథిత • భవ్యార్థశివతత్త్వ, సారమొల్ల నైక్య • సరణిఁబొదలి
జగతి శివరహస్య • సంగ్రహమనునితి, హాసమొనరు విబుధు • లభినుతింప.

సీ. అయితిహాసంబు • నందలియుత్తర-భాగంబునందు భా • స్వన్నిరూఢిఁ
గాళహస్తిమహత్త్వ • కథనూటయిర్వది-యధ్యాయములఁజెలు • వమరుచుండుఁ
దత్కథఁదెనుఁగున • ద్రాక్షారసోర్మికా-పరిపాకవిస్ఫూర్తిఁ • బరిఢవిల్లఁ
గృతియొనర్పుముమదం • కితముగశబ్దచ-మత్కృతిఁబండితు • లౌదిగణింప.

అనుపద్యములచే నీరెండు గ్రంథంబులకు నాదిగ్రంథంబులు సూచింపఁబడియె. నత్కీరునిచరిత్రము లింగరాజకవికృత గ్రంథంబునఁ గానరాదు. తక్కిన వసిష్ఠాదులచరితలు భేదముగఁ గన్పట్టుచున్నవి.

సంస్కృతమునం దొకకాళహస్తిమాహాత్మ్య మున్నది. అది వేంకటగిరిలో నుండు శ్రీమన్మహారాజరాజశ్రీ రాజా వెలుగోటిముద్దుకృష్ణయాచేంద్ర బహదర్‌వారిచే ముద్రింపింపఁబడియున్నది. అందలికథలు నీలింగరాజకవికృత కాళహస్తిమాహాత్మ్యమునందలికథలు నొకటిగన నున్నయవి.

ధూర్జటికవితయందు లక్షణవైపరీత్య మెచటను గానరాదు. ఇత్వసంధియుఁ, గాచుక, చేసుక, ఇత్యాదిప్రయోగములు నీకవికి సమ్మతములు. "కఱవు" శబ్దమును ప్రాసస్థానమున లఘురేఫముగఁ బ్రయోగించియున్నాఁడు. ఒకవేళ లఘ్వలఘురేఫములకు యతిప్రాసములయందు మైత్రిఁగూర్చుట యీతని మత మనుకొందమనిన నట్టిప్రయోగము నీగ్రంథమునందొండుకడం గానరాకున్నయవి. కావునఁ గరవు అని వ్రాయుటయె యీయన కిష్టము కాఁబోలు. "ఓంకారాక్షరమంత్ర మర్మమున కాద్యంబైన వర్ణంబుతో నేకగ్రీవముసేసి పల్కెడుతురంగేంద్రంబు" "జీవులంగొట్టు రట్టున కొడిగట్టువేలుపుగట్టివాయి దెస వెండిగట్టు" ఇత్యాదిప్రయోగములీయనకు మంచినీళ్లప్రాయముగ నున్నయవి. శైలి చదువఁజదువఁ జవులొలుకుచుండును. ప్రతిపద్యము నొకరసముగలదియై మెలఁగునీ గ్రంథమున నీయీపద్యములు మేలని చెప్పఁజాలమైన నిట మేముసూచించు పద్యములఁ బ్రత్యేకముగఁ జదివి వానియందలి సారస్యముం గ్రహింపఁ జదువరులం బ్రార్థింతుము.

1 ఆ. 23, 25, 26, 68, 83,	3 ఆ. 30, 41, 65, 69, 110, 165, 169, 208,
2 ఆ. 84, 96, 120, 127,	4 ఆ. 40, 43, 63, 91, 112, 116,

ఈకవి శివభక్తాగ్రేసరుండు. కాళహస్తిపురవాసియయ్యుఁ గృష్ణదేవరాయల యాస్థానమునందు గౌరవమువహించియుండెఁ. ఇతనినంతతివారికిఁ గాళహస్తిని గౌరవము కలిగెను. ఇప్పటికిని గాళహస్తిరాజుగారి దర్బారులో ధూర్జటివారిదని యొకయాసనము కవిస్థానములలో నేర్పడియున్నది.

కృష్ణరాయలవంటిప్రభువు కాలమునను దనగ్రంథమును నరాంకితము సేయనోపని యిమ్మహాత్ముని భక్తి యెట్టిదై యుండవచ్చు. ఇట్లుండఁగొందఱు

చ. ‘‘స్తుతమతియైనయాంధ్రకవి ♦ ధూర్జటిపల్కుల కేలకల్గెనో
యతులితచాతురీమహిమ’’

అని కృష్ణరాయ లడుగఁగాఁ దత్సభాసదులలో నొకరు,

‘‘♦హా తెలిసెన్ భువనైకమోహనో

ద్ధతసుకుమారవారవని ♦ తాజనతాఘనతాపహారిసంత
తతమధురాధరోదితసు ♦ ధారసధారలు గ్రోలుటంజుమీ♦’’

అని దానిం బూర్తిచేసిరనియుఁ జెప్పుచు దానిచే నీతఁడు వేశ్యారతుఁడై యుండెనని యూహించెదరు.

ధూర్జటికి నిజముగనో యబద్ధముగనో యీయపయశస్సు వచ్చియుండవచ్చుఁ గాని యితని కావ్యంబుఁ జదివిన వారికి తనిభక్తివైచిత్ర్యంబు తెల్లంబుగాకుండదు. అటు గాక యీపద్యమందలి ప్రతిపదంబును బ్రమాణంబుగ గ్రహింతుమేని యసమానకవితా ధోరణి కల్గుటకు వారకాంతల యుచ్ఛిష్టమే సాధనంబు!! అదియునుగాక యిట్లీసమస్యం బూర్తిగావించిన కవి యీకాలపుఁ బ్రతిపక్షునియందు నేదో దోషమారోపించి నవ్వులుగలుగఁ జేయు హాస్యకాఁడని యిందుమూలమున దీనివల్లనే ధూర్జటి నిజమైన భక్తుఁడు కాఁడనియు బాహ్యచిహ్నములచే భక్తాగ్రేసరుఁడని పొగడ్తగాంచిన వేషధారియనియు నెన్నఁజాలము. ‘‘ఉమెత కయుఁదిని సిపిస’’ కవిత్వమునకు గౌరవము తగ్గునా? హాస్యకాని మాటల కేమి? అందుఁ గల్పితములెన్ని? కుమారధూర్జటి కృష్ణరాయ విజయమునందుఁ బై సమస్య నుదాహరించియుండుటచేనది కల్పితమని తోసివేయుటకు వీలులేదు. సమస్యాపూరణ ముక్తరీతిం గావింపఁబడియుండునాయనుటే సంశయంబు. విద్వాంసాగ్రేసరుఁడగు నిసి కృష్ణదేవరాయలు తామెచ్చినకవిపట్టున నిట్టియసంబంధాలాపమున కెడమిచ్చియుండునా? కుమారధూర్జటియు లింగరాజకవియు నీతఁడు కృష్ణరాయల సభయందుఁ గడుగౌరవముఁ జెందినవాఁడని ప్రస్తావించియున్నారు. ఇట్టివార్తపుటి యుండిన నది గౌరవావహమెట్లగు? విద్యచే మించినవాఁడును దనగ్రంథము నేమనుజునకు నంకితమీయని సునుఁడునైన యీకవి దానికోర్చి యొకనిముసమైన నచటనుండి యుండునా?

వేంకటగిరిస్థానములోఁ గారూరు, ధూర్జటిఅమ్మపాళెము, అను గ్రామములున్నవి. కారూరులో ధూర్జటివారని యింటిపేరుఁ గలవారిప్పటికిని నున్నారు-వారియొద్దఁ గొన్ని శాసనములేవో యున్నవఁట. వానినెల్లఁ బరిశీలించి సాధ్యమైనంత యీకవియొక్క చరిత్రమును సాధించి క్రమంబుగఁ బ్రకటింతుము. దొరతనము వారిపుస్తకభాండారము నందే కాళహస్తిశతక మొక్కటి ధూర్జటికృతమని వ్రాయఁబడియున్నదిగాని దానిం జదివిచూడఁగా నదియీధూర్జటిచే రచియింపఁబడియుండుననుమానంబుట్టించు నంశము లెవ్వియుఁగానరావయ్యె.

కో. పద్మనాభ శాస్త్రి

1895. ర. వేంకట సుబ్బయ్య.

విషయసూచిక.

పుట. విషయములు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

పుట. విషయములు.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

శ్రీమహాగణపతయే నమః.

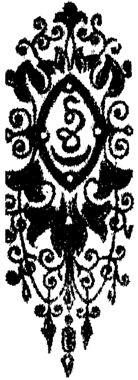
శ్రీజ్ఞానప్రసూనాంబా సమేత ప్రమథగణ సహిత

శ్రీకాళహస్తీశ్వరాయ నమః.

శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీవిద్యానిధి యై మహామహిమచే ♦ జైనైష్ఠ వసిష్ఠాజ లూ
తా వాతాశన సామజాటవిక గో ♦ త్రాదేవ సత్కారగా
జీవాక్షీయుగ యాదవాధిపులను ♦ న్శ్రేయస్కరం బైనయా
ర్యావామాంగము దివ్యలింగము మదీ ♦ యాభీష్టము ల్సల్పెడున్.

సీ. హిమధరాధరమండ ♦ లేశ్వరకులపాలి, కామణీతనువల్లి ♦ కాప్రసూన
యసితకంధరసింధు ♦ రాజనాంబర ఘోర, గంధబంధకర ♦ గంధలహరి
సంతతశివభక్తి ♦ సామరస్యజ్ఞాన, సారమరందని ♦ ష్యందధార
పరమహంసోత్తంస ♦ భావభృంగవ్రాత, తన్మయావస్థప్ర ♦ దాన కేళి

తే. నిఖిలవిద్యారహస్యవా ♦ టీపరాగ, పాలికాపూరి తాఖండ ♦ పద్మషండ
పేటి యై యొప్పుచంద్రార్ధ ♦ జూటకోటి, జోటిఁ గొల్చెద జ్ఞానప్ర ♦ సూనకలిక. 2

శా. వ్యాకీర్ణస్థితి నాలకించి నకులీ ♦ వారాహు లూటాడఁగా
నోంకారాక్షర మంత్రమర్మమున కా ♦ ద్యం బైన వర్ణంబుతో
నేకగ్రీవము సేసి వల్కెడు తురం ♦ గేంద్రంబుపై నెక్కి వి
ద్యాకల్పుం బ్రణుతింతు భైరవుని లీ ♦ లాహార్యలీలాలయున్. 3

సీ. కాసరాసురరాజ ♦ కంఠనిర్గతరక్త, పంకంబు శ్రీపాద ♦ పద్మలాక్ష
చండముండాహవ ♦ సంభ్రమస్తనజాత, ఘర్మవాఃకణరాజి ♦ కంఠమాల
రక్తబీజాదిమ ♦ ర్దనసమయాట్టహా, సము మోమునకు లోధ్ర ♦ సుమరజంబు
శుంభనిశుంభర ♦ క్షోవీరసంహార, వేళఁ గప్పిన ధూళి ♦ మేలుముసుఁగు

తే. గాఁగ నేడేపు వీరశృం ♦ గారమూర్తి, యగుచు శోభిల్లు నట్టిదు ♦ ర్గాంబఁ గొలుతుఁ
గనకముఖరీసమాఖ్యగం ♦ గాప్రతీర, హాటకాచలతుంగశృం ♦ గాగ్రగేహ. 4

శా. సర్గస్థిత్యుపహారకర్మనవదీ♦క్షావేశ బ్రహ్మాస్వభూ
భర్గు ల్విఘ్నములేక సాగుటకు నై ♦ ప్రార్థింపఁగాఁ దత్క్రియా
దౌర్గత్యంబు నడల్చి సంస్మరణమా♦త్రంబ్రాప్తిఁ గావించు దృ
క్స్వర్గచ్ఛత్కరుణాకరంబుఁ గొలుతు♦న్నిత్యంబు హేరంబునిన్. 5

క. ఈరీతి నిష్టదేవత,మారాధన మాచరించి ♦ యుస్మత్కృతిక
న్యారత్నమునకు విద్యా,పారంగతుఁడైన పతునిఁ ♦ బరికించి మదిన్. 6

శా. వాగర్థంబులు శ్రోత్రవక్తలు జగ♦ద్వంద్యుఁడు నద్వైతవి
ద్యాగోష్ఠిన్ వివరింప నీశ్వరుఁడ కా♦దా మత్ప్రబంధాధిప
త్యాగణ్యార్హుఁడు వేఱొకండు గలఁడే ♦ యీమాట చేలంచుఁ జే
తోగమ్యుం డగు కాళహస్తిపతి నా♦థుంగా సమర్థించితిన్. 7

ఉ. ఈశుభకావ్యరత్నమున ♦ కీశు నధీశునిఁ జేసితిన్ మహా
దేశికసార్వభౌముఁడు మ♦నం బ్రమదంబు వహించి ధూర్జటీ!
సీశివభక్తి కావ్యసర♦ణిం గను ధన్యతఁ బొంది నన్యభా
షాశతధానిగుంఫనర♦ సస్థితి నొప్ప దలిర్పఁ జెప్పుమీ. 8

క. అని గురుఁ డనుపమకరుణా,వనధి యనుగ్రహముసేయ ♦ వరసానిమగో
వనజవనరాజహంసము, ననుభవగోచరుఁ గృతీశు ♦ నభివర్ణింతున్ 9

మ. తనయిల్లాలఖిలైకమాత, తనసం♦తానంబు భూతవ్రజం,
బనులాపంబులు వేదము, ల్దనవిహా♦రాగారము ల్మౌనిహృ
ద్వనజంబు, ల్దనసేవకు ల్గమలజా♦తశ్రీశకు, ల్గాఁ జెలం
గిన దేవోత్తము నమ్మహాత్ముఁ దనమే ♦ కీర్తింపఁగా నేరకిన్? 10

—షష్ఠ్యంతములు.—

క. ఏతత్కల్యాణగుణో,పేతున కఖిలప్రపంచ♦భిన్నాభిన్న
జ్యోతికిని నాదబిందుక,ళాతీతేశునకుఁ గాళ♦హస్తీశునకున్. 11

క. బహుముఖసువర్ణముఖరీ, లహరీశీతలశిలాత♦లస్థితమునిహృ
ద్విహరద్బహిఃపరిపూర్ణున, కహరహరుదితునకుఁ గాళ♦హస్తీశునకున్. 12

క. పంచేంద్రియమత్తద్విప, పంచాస్యకిశోరమునకు ♦ భవఫణిఖగరా
ట్పంచూకోటికి సదయదృ, గంచలనటునకుఁ గాళ♦హస్తీశునకున్. 13

క. జ్ఞానప్రసూనకలికా, పీనకుచగుళుచ్ఛమత్త♦భృంగమునకు సం
ధ్యానటనపటువిహారమ,హానటహంసునకుఁ గాళ♦హస్తీశునకున్. 14

క. సతతత్రైగుణ్యవశా,చ్యుతకేళిజగన్మహర్ధ♦హన్నిర్మాణ
స్థితిభంజనకరుఁనకును, హతభవపాశునకుఁ గాళ♦హస్తీశునకున్. 15

వ. సమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన శ్రీమత్కాళహస్తి మాహాత్మ్యంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ దదీయ కథాసంవిధానంబునకుఁ బ్రధానస్థానంబైన మహాపురంబెట్టి దనిన.

—— శ్రీకాళహస్తిపుర వర్ణన ——

సీ. సంసారపారదో◆చ్చాటనానలకీల, కలుషసంచయతామ◆సంధకంబు
కాములతామూల◆కందకుద్దాలంబు, సంకల్పపాషాణ◆టంకముఖము
రాగశాలివనాంకు◆రకదంగరీయంబు, శంకాకళంకభు◆జంగనకులి
నవమనోగోరాజ◆నాసికారజ్జువు, కోపనేత్రుణవిశి◆ఖోపలంబు
తే. దివ్యదేశికహ◆స్తమూర్తి, నిర్గుణధ్యానసంధాన◆నిరుపమాన
సౌఖ్యసంపన్నసాధక◆జననివాస, మమృతలింగాకరము కాళ◆హస్తిపురము. 17

శా. ఆడం జిత్రము వాడవాడ ఘనసకు◆డ్యస్వర్ణరత్నద్యుతుల్
చూడం జూడఁగ మఖ్యభోగరణ నే◆జోరూపి చిత్తేక్షణ
క్రీడాదుస్తరమార్గసౌఖ్యరసవా◆ర్ధిం దేల్పుఁ దత్పట్టన
క్రోడక్షోణి నటన్న నున్నపురముల్ ◆ గొండాట కర్హంబులే? 18

మ. అతులైశ్వర్యపరంపరావిలసితం ◆ బై సత్త్వి తత్పట్టన
ప్రతిబింబం బనఁ జంద్రకాంతరచిత ◆ ప్రాకార మొప్పారు న
ద్భుతమాయాబహువిభ్రమభ్రమితవ ◆ స్తువ్రాతలోకోదయ
స్థితి లోఁగొన్న శివుం డనంగ హృదయా◆చింత్యప్రభావంబునన్. 19

మ. జనలోకోన్నత మైన తత్పురము తూ ◆ చా తప్పకుండంగ వ
ర్ణన సేయన్ వశమౌనె? గీటమునకై ◆ సంక్రికై నన్ మదాం
ధునకై నన్ బహుజీవహంతకయినన్ ◆ దుర్వ్యాసనం బాసి మో
క్షనిధిం గొల్లగొనంగవచ్చునట పై◆జూడ న్విలోకించినన్. 20

మ. ఎలదోఁట ల్వనము, ల్వధూకుచము ల◆ద్రిందరింబు, లాకంటికి
న్థలము ల్వాతెర, లంగజాగమకళా◆బంధంబు లిచ్ఛానసం
బులు, కోపంబునఁబాయుటల్ తపము, సం◆భోగంబు కైవల్య మం
దుల లీలారతి నుండు మానవుల కెం◆దుం గాన మీచిత్రముల్. 21

చ. అమితములైన జంతువుల ◆ కక్కడ నుత్తమ మధ్య మాధమ
త్వము లరయంగఁ గాన మమ◆వర్గరమాసతిఁ బెండ్లియాడుచో
సమత యొకాని తత్పురము◆సాటిగ నన్యపురంబు లెన్నఁగా
నమరు నటన్న హస్తిముఖ◆కాంతర మింతియ వాసి చూచినన్. 22

సీ. నైజంబులగు నిత్య◆నైమిత్తికంబులు, నడుపుచో బ్రహ్మార్ప◆ణంబు సేసి
సంగరహితబుద్ధి ◆ శాంతనవస్ఫూర్తి, వైరివర్గంబు సం◆హారమాడి

ప్రబలమహార్థప్ర • భావమానస్థితి, శోకంబు లుండెడు • కోలఁదు లరసి
యాతప శీత వా • తాదుల సమముగా, నాత్మప్రయత్నంబు • లందుఁ దలఁచి

తే. సంచరింతురు బ్రాహ్మణ • క్షత్ర వైశ్య, శూద్రు లివ్విట సంతత • భద్రహృదయ
నిరుపమానందవిహరణో • న్నిద్రులగుచు, రాజయోగైకసామ్రాజ్య • రతులభంగి. 23

చ. పరిచితబంధనైపుణి, న • పారకళానుభవప్రసక్తి, నా
దరసవివేకసంపద, న • దాశుకవాక్యసుధానుభూతి, మో
హరహితవృత్తిఁ, బ్రస్ఫురద • సంగరహస్యవిచారబుద్ధి, న
వ్వారమునఁ గామినీజనులు • పొల్తురు యోగిజనంబుపోలికన్. 24

మ. అరగంటం గనుగొంట మందగతిఁ బూ • ర్ణాహంకృతిం బ్రార్థనా
కరభుక్తిస్థితి ముక్తలోకభయశం • కావృత్తి నున్మత్తన
వ్యరతి న్సత్త్వసమగ్రత న్మృదితప • ద్మాభ్యున్నతి న్గంధమం
థరదంతావళకోటి యొప్పు నవధూ • తప్రక్రియం దప్పురిన్. 25

క. అపురి తేజుల వేగ, వ్యాపారము గెలువ నోప • మనసిబ్బితిఁబో
చాపలవిరహితసౌఖ్యం, బాపాదించుకొను మాన • వావళి మనముల్. 26

వ. అప్పురంబున కధీశ్వరుండు. 27

సీ. తనయాజ్ఞ జంగమ • స్థావరజంతుసం, తాన మెన్నఁడు జవ • దాఁట వెఱవఁ
దన తేజమున నర్క • దన్యర్కదోషర్క, తారకాచంద్రములైన • నడఁగిపోవఁ
దనదు శక్తిత్రయం • బున సమస్తప్రపం, చంబుల కభివృద్ధి • సంభవిల్లఁ
దన మహాప్రకృతిపై • ద్దల చిత్తవృత్తికి, నగణితాశ్చర్యంబు • నావహింపఁ

తే. జెలఁగె విశ్వేశ్వరుఁడు రాజ • శేఖరుండు, కమఠ శర కిటి పరివృఢ • కరటికుధర
విమధరాధీశ హరిముఖ • వివిధభువన, భారవహులకుఁ బ్రాణంబు • ప్రాణ మగుచు.

క. శ్రీకాళహస్తినాయకుఁ, డీక్షైపడి జగము లెల్ల • నేలుచు నొకనాఁ
డాకస్మికంబ యాదవ, భూకాంతుని భక్తిఁ దెలియఁ • బూని కడంకన్. 29

మాయాజంగమస్వరూపము.

సీ. అడుగునెత్తమ్ముల • నపరంజిపావాలు, కరమునఁ గేదార • కంకణంబు
బంగారుపాత్రిచె • ఉంగులగోణాము, గళమున రుద్రాక్ష • కంఠమాల
యొకకేల భసితభ • స్త్రికతోడిబెత్తంబు, సందిగట్టిన తరు • ణేందుధరుఁడు
మాణిక్యరుచులయో • డ్డాణంబు భూతిపైఁ, బెట్టినకస్తూరి • బిళ్లబొట్టు

తే. సార్వకాలిక తాంబూల • చర్వణార్ద్ర, రాగసౌభాగ్యమునఁ బద్మ • రాగమణులఁ
దృణముగాఁజూచు దంతపం • క్తియునుగలిగి, యంగజారాతియొకమిండ • జంగమగుచు.

క. ఆరాజు నిజపురం బగు, నారాయణవనముఁ జేరి • నానాజనముల్
గారవమునఁ గనుఁగొన నొ, య్యారంబున రాజవీథి • యందుఁ జరింపన్. 31

మ. తన సౌందర్యముఁ జూచి కామశరసం◆తాపంబునుం బొందకుం
డినకాంతామణిఁ, దాల్మిదూలని వధూ◆టిం, గౌఁగిలింపం దలం
పని కంపాలలితాంగి, బోటులకుఁ జె◆ప్పంబోని పంకేరుహా
ననఁ, గీర్తింపని లేమ, మందునకునై◆నం గాన మూహింపఁగన్. 32

కపటజంగమరూపియైన శివుఁ డొకదాసియింట విడియుట.

శా. ఆవేళం బురిపల్లవప్రకరసే◆వ్యానందబాష్పాంబుధా
రావర్షాగమచంచలాలతికదు◆ర్వారప్రసూనాస్త్రతే
జోవైశ్వానరసాంధ్యేనిరత నా◆నూత్నస్థితస్వర్ణపే
టీవిన్యస్తకపర్ది కలక◆తీరత్న మే తెంచుచున్ 33

చ. కపటకుమారజంగమవి◆కారమునం జనుదెంచు శైలజా
ధిపుఁ గని భక్తిపూర్వకమ◆తి స్వాగతార్థి యొనర్చి యిట్లు చే
బ్రపదము లంటి తన్మృదుల◆పాణిసరోరుహదత్తభూతి ని
ద్దపునుదుటం ధరించి ప్రమ◆దాననిశ్చయుఁ బ్రియంబునన్. 34

సీ. విజమాడుదేవరు ◆ నిజకృపాదృష్టిఁ జె,న్నారు నాయిల్లు బి◆డారు మీకు
నాకు మీపాదార్చ◆నము సేయ నడలింగ,మూర్తి చేకుఱె వచ్చి ◆ మూర్తమాడి
యొడయ చిత్తేశ నా◆యునికిని మజ్జనం, బాడి శివార్చన ◆ మాడ వేడు
విచ్చేయుఁడు విభూతి ◆ వీడియంబందుకో,జంగిముస్వామి నా ◆ సదనమునకు

తే. నోగిరంబులు మంచిమే ◆ లోగిరములు, నావటింగెరఁ బదఁడు మీ ◆ రారగింపఁ
బ్రతిదినంబును జంగమా◆ర్చనము లేక, తనివుడగొల్లవిజితకం◆దర్ప యనుడు.

శా. సంతోషించి మహోత్సుకా లిడి శివా◆చార్యైక సంశీల, య
శ్రాంతాపాదితజంగమార్చనకళా◆సామర్థ్య, కందర్పభూ
ధ్రాంతశ్రీపరిహాసకృన్నిఖలలో◆కాతీతసౌందర్య, యి
క్ష్వాంతారత్నము, దీనిభక్తికి మన◆ఃకంజంబు రంజిల్లెడిన్. 36

క. అని కాంతా! నీయింటికిఁ, జనుదెంచెద నీదు గుణ్య◆వనుఁగొండలసం
దునఁ దెరు వెఱుఁగక తిరిగెడి, మనసను తెరువరికి దప్పి ◆ మాన్పం గలవే! 37

క. అనవుడు నొడయని కిట్లను, వనజానన నీదు మనసు ◆ వచ్చిన రీతిం
బనివినియెద మాటల కేఁటికిఁ, బనిలే దీతలఁపు నాదు◆భాగ్యముగాదే! 38

ఉ. నావుడు సంతసిల్లిన మ◆నంబున జంగమలింగమూర్తి పా
రావతకంఠి కోకిలవి◆రావయు ముందరఁ బోవఁ జంద్రికా
శ్రీ వెనువెంట నేగునల ◆ శీతమయూఖుని రేఖఁ బోలి నా
నావిధభోగ్యవస్తుకల◆నం దగు తన్నిలయంబుఁ జేరుచున్. 39

క. ఆజలజేక్షణ సేసిన, పూజలు గైకొనుచు మెఱుఁగుఁ♦బోఁడి స్వదనాం
భోజమునం జిఱునగవులు, రాజిల్లఁగ సన్న సేసి ♦ రతి కెలయింపన్. 40

క. అంతకు మునుపే పరువిరి, కుంతంబులఁ జిక్కువడ్డ♦ కోమలి మిగులన్
సంతోషమంది యొకయే,కాంతగృహములోని కరిగి♦ యలరుల సెజ్జన్. 41

ఉ. తానుఁ గుమారజంగమును♦దాకరమాలియుఁ గూడిమాడి యిం
పైన రతిప్రసంగముల ♦ నర్ధనిమీలితనేత్రపద్మముల్
మాననిచుంబనంబులును ♦ మాటలచొక్కులు పీడిపీడిపో
నీనికవుంగిలింతలు న♦నేకవిలాసములుం జెలంగఁగన్. 42

ఉ. ఎక్కడఁ బట్టినం గళల♦యిక్కువ, లెక్కసనోపసోఁకినన్
జక్కెర లప్పు, తేమనిన ♦ సారసుధారస, మెట్టు లుండినన్
జక్కఁదనంబు సన్నిధులు ♦ సంభ్రమ మొప్పఁగ నేమిసేసినన్
మక్కువచెయ్వులై మెఱయు ♦ మన్మథకేళి యొనర్చునంతటన్. 43

దాసిని రాజు శిక్షించుట.

క. ఆనీలవేణి యాదవ, భూనాయకుఁ డారగింపఁ ♦ బోయెడువేళన్
దాసి యుపళ్లెర మిడియెడు,దానఁ గిదా యనక తపసి♦తలపున నుండెన్. 44

క. భూపాలరత్న మంతటఁ, గోపంబునఁ బల్లెరంబుఁ♦గోమలిఁ బిలువన్
బోపొమ్ము పట్టి తెండన, నాపడఁతుకకడకు వేత్ర♦హస్తులు నడఁకెన్. 45

ఆ. ఒకరిఁ బట్టఁ బలువు ♦ రుద్ధతి నేతెంచి, పిలువ నదరిపడుచు♦ బెదరి లేచి
భయము రాజుకడకు♦రయమునఁ జివియఁగఁ, దగులు తపసికడకు♦మగుడఁ జివియ. 46

సీ. పడికొల్పు యొకకేలఁ ♦ ముడిచినకొప్పుపై, గొబ్బునఁ గటిఁ జుట్టు♦కొన్న చేల
మొండొంటఁ బెనఁగొని ♦ యున్నహారంబులు, నిద్రదేఱనునేత్ర♦నీరజములు
నాడఁబాఱినతీఁగ♦వంటిచక్కనిమేను, చిన్ని కెంపులఁబోఁడి ♦ చిగురుమోవి
పిఱుఁదుభారంబున ♦ బెణఁకెడు పదములు, చనుఁగవ వ్రేఁగున ♦ జడియుకౌను
తే. కలిగి కలఁగని మనముతోఁ ♦ గాళహస్తి,విభునిఁ దలఁచుచు దిక్కనీ♦ వేయటంచు
నరగ నేతెంచి యూర్పులు ♦ సందడింప, రాజుముందర నిలిచె నం♦భోజవదన. 47

చ. నిలిచినఁ జూచి మండి ధర♦ణీపతి నిష్ఠురభాష లాడి వే
ల్పుల భ్రమయించు నీచిగురుఁ♦బోఁడిమనోహరమూర్తిరేఖకున్
వెలితి యగుం గదా యనక ♦ వేగమ నిర్దయచిత్తవృత్తిమైఁ
దల గొఱిగింపఁ బంచె; నొక♦తప్పును గావరుగా నృపాలకుల్. 48

క. పంచిన జలదమువాసిన,చంచల యనఁ జంచరీక♦సంబంధవిహీ
నాంచితలత యన లజ్జా,చంచలగతి నేగి తపసి♦చరణంబులపై. 49

చ. పడి బిగువై నవీనకుచ♦భారమువంక ధరిత్రి వ్రాలకుం
డెడుతనువల్లితోఁ గటికి♦డెందము భూపతి దూఱుచుర్ వడిన్
వెడలుదృగంబుపూరములు♦ వెల్లిగొనం బలపించె దైవముర్
దడవుచుఁ బంచమధ్వనుల♦ తానము సేనుపికాంగనాగళిన్. 50

శిక్షితదాసిని శివుఁ డనుగ్రహించుట.

సీ. ఓయనురోదనం♦ బోంకారమనువుగాఁ, గనుఁగవనీరు మ♦జ్జనము గాఁగ
నిడువాలుఁగన్నులు♦ నీలోత్పలములుగా, నెమ్మోము గ్రొత్తని♦ తమ్మిగాఁగఁ
గమ్మని నిట్టూర్పు♦ ఘనధూపంబుగా, దంతకాంతులు దీప♦తతులుగాఁగ
నధరోష్ఠమమృతోప♦హారంబుగాఁ బదాబ్జంబులఁ బసుపు దం♦డంబుగాఁగ
తే. నవధరించెనో కాక లో♦కైకవిభుఁడు, భక్తజనముల ముంగిటి♦పారిజాత
మేలయేడ్చెదు మానవే♦చాలు ననుచు, హస్తమున మస్తకసంయోగ♦మాచరించి 51

ఉ. ఎత్తిన నింద్రజాలగురుఁ♦ డెత్తిన బర్హిమనంగ మస్తకుం
డెత్తినపువ్వువింటిమన♦మెత్తినతుమ్మెదపిండునారి నాఁ
జిత్తజరాజ్యలక్ష్మి కభి♦షేకము సేయ శివుండు కాంతకై
యెత్తిననీలకుంభరుచి♦హిండన మోయన నద్భుతంబుగన్. 52

క. నెఱిమిగులఁ గలిసి నలుపై, తఱచై మదన ప్రతాప♦దావాగ్ని శిఖల్
మెఱయు నవధూమ మనఁగాఁ, దెఱవకుఁ గచభరము వచ్చె♦ దేవునికరుణన్. 53

సీ. వచ్చిన నానంద♦వారిధిలోఁ దేలి, జంగమయ్య పదాంబు♦జముల కెరఁగి
యతని యానతిమీఁదఁ♦ జతురలంకారంబు, లాచరించి మహేశ్వ♦రార్చనంబుఁ
జేసి మెప్పటియట్ల♦ చిత్తజాతునిఁ బాసి, చనుదెంచు రతియన♦ మనుజవిభుని
సన్నిధికేతెంచి♦ సముచితస్థితి మ్రొక్కి, లేచిన వెరఁగంది♦ చూచి విభుఁడు
తే. అజ్జ వెట్టించి చేతడి♦ యారదిపుడు, దీని కెబ్భంగి మోహనం♦బైన వేణి
గలిగె? నీమాయ మంగలి♦ కతనగాదె, వానిఁ దెమ్మన్నఁ గ్రమ్మఱ♦వనిత మ్రొక్కి. 54

ఉ. విన్నప మాదరింపు పృథి♦వీవర! మంగలి మాయ లేవియుం
బన్నఁడు, మీమహాజ్ఞకొక♦భంగము గల్గునె? సర్వమంగళా
సన్నమనోహరాంగ మొక♦జంగమలింగము నాగృహంబులో
నిన్నటినుండియుం గరుణ♦ నివ్వటిలన్ వసియించి యుండుటన్. 55

ఉ. నీకృపలేక భంగపడి♦ నేఁ జని యాతని దివ్యపాదనా
ళీకయుగంబులం బడి ఫ♦లించె మదీయ తపంబటంచు బా
ష్పాకులనేత్రనై పొగుల♦ నాకరుణాంబుధి నాశిరంబుపై
శ్రీకరపల్లవం బిడినఁ♦ జిత్రముగాఁ జనుదెంచె వెంట్రుకల్. 56

మాయాజంగమును యాదవరాజు దర్శించుట.

వ. అనవుడుఁ గనుంగొనలఁ గొనలుసాఁగుకనలున కనుకూలంబైనహృదయంబు సదయం
బుగా నొనరించి చతురుదధి వలయిత క్షితిపతి కతిపయ హితపురోహిత సచివసహి
తంబుగా నమ్మచ్చోటికిం జని జంగమలింగంబు పదాంభోజంబులఁ గరాం
భోజముఖాంభోజములం బూజించి వినయవినమితోత్తమాంగుండై యిట్లనియె. 57

శా. అయ్యా! యెక్కడనుండి యిక్కడికి లీ♦లార్థంబు విచ్చేసినా
రియ్యబ్జాననమీఁద నింతదయ మీ♦ కెట్లయ్యె? నే డెద్ది నేఁ
జెయ్యంగాఁ గల యాశిగం బని ప్రశం♦సింపక ఫణిగ్రామణీ
శయ్యాస్తుత్యుఁడు ప్రసన్నమూర్తియయి రా♦జన్యు న్విలోకించుచున్. 58

ఉ. జంగమనామధేయము ని♦జంబుగ నిచ్చఁ జరించి కాళహా
స్తిం గల చోద్యము ల్బుధులు♦ సెప్పఁగ వచ్చి కనుంగొన న్మహా
లింగనివాస మేమియును ♦ లేమికిఁ జొక్కి 'నమశ్శివాయ' నే
యం గల కార్య మెద్దియొకొ ♦ యంచు విచారముఁ జేసి యాత్మలోన్. 59

ఉ. నీకెనయైన భక్తవస♦నిం బొడగానను గాన నీకు నే
నీకథఁ జెప్పవచ్చి జల♦జేక్షణ భక్తికి మెచ్చి పాయఁగా
లేక నిను న్మహాకపట♦లీల వశీకృతుఁ జేసినాఁడ రా
జా! కల ధౌతశైలశిఖ♦రాలయ గేహముఁ గట్టఁ బంపవే. 60

చ. అనవుడు భూవరుండు విన♦యంబున నిట్లను మీఁర లానతి
చ్చినగతిఁ గాళహస్తి శశి♦శేఖరు దివ్యనివాసపంక్తి మో
హనముగఁ గట్టఁబంచెదఁ ద♦దాదిపురాణకథాప్రసంగముల్
వినవలతుం గృపాంబుధి! స♦విస్తరవైఖరిఁ జెప్పవే యనన్. 61

శివుఁడు యాదవరాజునకుఁ గాళహస్తిమాహాత్మ్యం బుగ్గడించుట.

మ. అగుఁగాకంచుఁ బ్రపంచభర్త యనుకం♦పాలింగితస్వాంతుఁడై
జగతీనాథునితోడ నిట్లనియె నో ద♦చ్చారిత్ర మాలింప నిం
పగునేని న్విను మమ్మహాత్మ్యము పురా♦ణాబ్ధి న్మథింపంగఁ బూ
ర్ణగతిం బుట్టిన మోక్షలక్ష్మికి విహా♦రస్థానమై యొప్పగున్. 62

చ. జనుడెస వెండికొండ ఘన♦సాల మగస్త్యధరాత్మజాలలా
మను, పరిఖాబ్ధి, రాజ్యగిరి♦మం బపవర్గసుఖంబు, రాజర
త్నము పరమేశ్వరుండు, వటు♦నాథుఁడ కావలికాఁడు, తన్మహా
త్త్వముఁ గొనియాడఁగా హరిపి♦తామహ శేషుల కైన శక్యమే ? 63

మ. శమనాశారజతాద్రి మేను శిగ మా♦శంభుండు దుర్గాద్రి నీ
లమహాద్రుల్ భనుదోయి పొన్ముఖరి లీ♦లావేణి బాహంఘ్రులిం

ప్రమథమూరాఖ్యసమాఖ్యలింగపదభా♦రద్వాజతీర్థంబులై
యమరున్ ముక్తినధూటికన్నగరమా♦హాత్మ్యంబు సామాన్యమే ? 64

ఉ. అక్కడఁ దొల్లి సింహశర♦భాదిమృగాకులమై పునఃపునః
సక్కణనిక్వణశ్రవణ♦బంధురమై శబరీకిరాతస
మ్యక్కృతమన్మథశ్రమవి♦హారమహాఖురళీకురంగమై
వాక్కబళీకృతేతరద♦వజ్వాలనొగ్రవనంబు చెల్వగున్. 65

ఉ. వారణకుంభములన్ బర♦వల్లభు లమ్ముల ప్రక్షళించి ర
క్తారుణమౌక్తికావళిఁ గు♦చాంతరవీథు లలంకరించి నీ
రేరుహపత్రనేత్రలకుఁ ♦ బ్రీతి యొనర్తురు తీక్ష్ణ నిష్ఠ వ
క్షోరుహసామ్యగర్వ మిభ♦కుంభయుగంబుల కింపు నచ్చటన్. 66

వ. అవ్వనాభిధానంబు గజకాననం, బందుఁ దొల్లి వసిష్ఠునకుం బరమేశ్వరుండు ప్రసన్నుండైనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుము. 67

వసిష్ఠునకుఁ బరమేశ్వరుండు ప్రసన్నుఁడగుట.

చ. తనయులు గాధినందనుక♦తంబున నాశముఁ జచ్చినన్ మనం
బునఁ గడలేని దుఃఖమును ♦ బొంది వసిష్ఠుఁడు గొండ యెక్కి క్రా
లినఁ బడకుండఁగాఁ బుడమి♦లేని శరంబునఁ గందుకంబుఁ బ
ట్టినగతిఁ బట్టి నిల్పి ముని♦డెందము గుంద దవిలింప నిట్లనున్. 68

శా. ఓ వత్సా! సుతు లందఱుం జెడిన న♦న్యాయ్యదుఃఖవై యీగతిన్
జావం బుట్టువునీకునే? మనుములో♦సంసారమున్ రోసినన్
దేవోత్తంసునిఁ బార్వతీరమణు భ♦క్తిం గొల్వుమీ చేకుఱున్
జీవన్ముక్తి యటంచు శాస్త్రి యుపదే♦శింపం బ్రమోదంబునన్. 69

క. నానాముఖవాసనలకుఁ, దానక మగుచున్న హృదయ♦తామరసము మా
జానికి నర్పించి తపో, ధనుండై మాతఁడు బ్రహ్మ♦తేజము నొఱయన్. 70

సీ. శ్రీగురుపాదరా♦జీవయుగాతపత్రచ్ఛాయ నెండకుఁ ♦ దల్లడిలక
తనుశోభదభూషణ♦ధ్యానసుధాధార, ఘోరక్షుధాబాధఁ ♦ గుటిలపడక
సకలాంగధసితకం♦మున మునుచ విషపుచ్ఛ, విషధరాదుల భీతి ♦ వెగడు పడక
ఘనభక్తిగర్త ని♦ర్ఘాతచిత్తస్తంభ, తను గేహమునఁ గాలి ♦ దలఁకులేక

తే. బహువిధోపాయములఁ జిక్క♦పడక తిరుగు, ప్రకటసంసారమోహాజం♦బుకముఁ బట్టి
యుద్ధవిధిఁ జంపుటకు రాజ♦యోగజాల, మాసపడి చేసె నత్యుగ్ర ♦ మైనతపము. 71

శా. దావానేకపములు గ్రాసహృతపా♦థఃపూరములై దెచ్చి యి
చ్ఛావృత్తిం జలకంబు లార్పఁ జనుర్♦జాలంబు వాలంబులన్

వీవం శ్రోతులు పండ్లు గానుకలు గా♦వింపం గిరాతాంగనల్
సేవ ల్సేయఁ జెలంగి నమ్ముని తప♦స్సింహాసనాసీనుఁడై. 72

శా. తుండాలార్భకమండగండతలఖ♦ర్జూభర్జనోపాజ్ఞ నా
ఖండగ్రావము చండకుండలివిశం♦కవ్యాప్తిఁ గంపైన శ్రీ
ఖండస్థాణువు శారికాశుకవిహం♦గవ్రాతపుంజేక్షుకో
దండక్రీడకు నీడమై తప మతి♦స్థైర్యంబునం జేయఁగన్. 73

ఉ. వాకిటఁ గాచియున్న హరి♦వారిజసంభవముఖ్యదేవతా
నీకమునుం దలంప కవ♦నీధరజాదరహాసలోలతం
బోక సమీపవర్తు లగు♦పుత్రులఁ జూడక భక్తిభక్తిక
న్యాకరపంకజగ్రహణ♦నైష్ఠికుఁడై కడుసంభ్రమంబునన్ 74

వ. మనోదృష్టిదురభివేశ నిరవకాశీకృత దశదిశాప్రదేశంబగు దివ్యప్రకాశంబునఁ బంచభూత పంచేంద్రియ పంచవిషయ పంచక్లేశ పంచకోశాది పంచవర్గప్రాయ ప్రపంచంబుఁ బంచుకొని భక్షింపం బొలువడినపంచముఖంబులతోడి ముక్తకంచుకాకారంబునఁ బంచశరభంజనుండు పరమశివలింగరూపంబునఁ బశ్చిమాభిముఖంబుగం బ్రసన్నుండై

మ. మునిచూడామణి! నీతపంబునకు సం♦మోదంబునం బొందినాఁ
డ, నను న్వేఁడుము నీమనంబునకు ని♦ష్టం బెద్ది నే నిత్తు న
న్న నిజస్వాంత విచింత్యమానగిరిజా♦నాథస్వరూపంబు న
ల్కినయట్లైన భయంబు భక్తియుఁ బిసా♦ళింపం బ్రహర్షంబునన్. 76

ఉ. కన్నులు విచ్చి చూచి పుర♦స్స్ఫురదిక్పరిపూర్ణదీప్తిసం
పన్నతనుం భయాకులిత♦పద్మనిరీక్షణుఁడై వడంకు పై
కొన్న శరీర మంతయు గ♦గుర్పొడువంగఁ బ్రమోదసంభ్రమ
స్విన్నలలాటభాగమునఁ ♦ జేతులు చేర్చి మునీంద్రుఁ డిట్లనున్. 77

క. విశ్వపతి విశ్వకల్పక, విశ్వాత్మక విశ్వసాక్షి ♦ విశ్వంభర యో
విశ్వజనిస్థితిలయకర, విశ్వాధిక యనఁగ నిన్ను♦ విందు మహేశా. 78

క. ఇరువదినాలుగుతత్త్వము, లరయఁగ నీయందె పుట్టి ♦ యణఁగె నన జగ
త్పరిపూర్ణుఁడ వన దృశ్యే, తరమూర్తి వనంగ విందుఁ ♦ దత్త్వజ్ఞులచేన్. 79

క. స్వానుభవంబునఁ దథ్యము, గానంబడుఁగాని మాయ♦ఖండాద్వైత
జ్ఞానమయాకృతి బహులభా, షానైపుణిఁ దెలియునది య♦శక్యమఁట శివా. 80

క. ఇటువంటి నిన్నుఁ దెలిసిన, పటుబుద్ధికి భవపయోధి ♦ పశుఖురజనితా
వటమాత్రంబఁట యిల్లాలఁట ముక్తిప్రమద యిది స♦దభిమత మభవా. 81

తే. భక్తవత్సల కాలనం♦ధవములగుచుఁ, గాలభక్తంబు లయ్యెడి♦కమలజాది
పదవు లేనొల్లఁ గాలంబుఁ♦బట్టి త్రిమ్మంగ, నోప మీవిస్మయాకృతిఁ♦జూపుమీశ.

ఉ. ఆదిగృహస్థశేఖరుఁడ♦వైననిమగ్న భవతాపనతోధా
వేదనచేఁ దపఃకుతప♦వేళఁ గనుంగొనఁ గల్గె, బ్రహ్మవి
ద్యాధనభిక్షు నాముహ్యాద♦యుం బనుపాత్రమునందుఁ బెట్టవే
యాదర మొప్పఁగాఁ బునర♦యాచితవృత్తి సుఖింతు నీశ్వరా. 83

క. మన్ననతో నా కీచటఁ బ్ర,సన్నుఁడవై నల్ల ఘోర♦సంసారగదా
పన్నామయఘుటికానుహిం,మోన్నతిఁ బూజఁగొనవయ్య♦యుగముల నెల్లన్. 84

క. ఈరెంటను నాహృదయం, గోనం దగినయని నేత్ర♦కోణములఁ గృపా
పూరంబు దొరఁగ నీవే, బోరున నన భక్తకల్ప♦భూరుహ మనుటన్. 85

సీ. తన్నులోనుగఁ జుట్టు♦ కొన్నవటచ్ఛాయ, నిజదీప్తి మొగులునా♦ నింగిఁ బర్వ
బ్రహ్మసంహాననామ♦పద్రుమపల్లవశిఖా,చ్ఛటలునాఁ గుఱుచకెం♦జడలు దసర
నీశ్వరోహమ్మను♦ నీరహస్యము దెల్పు, మురువున సుజ్ఞాన♦ముద్ర మెఱయ
మనము చిద్రసములో♦మునిఁగిన మాడ్కిఁ, దెఱుఁగఁడో యనమాన♦మొనక మొనఁగ
తే. సమ్మహాలింగ మధ్యంబు♦ నందునుండి, దక్షిణామూర్తిభావంబుఁ♦దాల్చి శివుఁడు
యావనశ్రీసమేతుఁడై♦ యవతరింప, శక్తితంత్రీయు నత్యంత♦భక్తితోడ.

క. పౌనఃపున్యప్రణతివి,ధానుండై మ్రోలనిలువఁ♦ బడయుక కారు
ణ్యానూనాపాంగుండై, నానిఖిలేశుఁడు భవార్తి♦ యడఁచెనుకొంకై 87

శా. చింతాంతస్థలమై ప్రకాశితజగ♦చ్చిత్రక్రియాభోగమై
భ్రాంతిప్రాపితజీవితప్రథితమై♦ పద్మప్రసూతాదికి
బ్రాంతివ్యాపకమై మనోవిషయదూ♦రానందమై సంహృతా
త్యంతం బైనరహస్యముం దెలిపి పా♦శాసికమ్మం గోయుచున్. 88

వ. అత్తఱిం బదక్షిణామూర్తియు నంతర్హితుం డయ్యె. వసిష్ఠుండును నిజప్రతిష్ఠితదివ్య
లింగోపకంఠంబున నకుంఠితానందంబున నెందేనియుం దిరుగుచుండె. పరమేశ్వరి
యుఁ బరమేశ్వరచిరవిరహాభారంబు సహింపఁజాలక 89

ఉ. ప్రమథు ల్గాంచనదండము ల్గొని పదా♦గ్రాగంబులం గొల్వఁ బ
ద్రమణుల్ దగ్గఱి సేవఁ జేసి నమువర్♦ బ్రహ్మాచ్యుతుల్ దేవబృం
దముతో దూరమునందు ముందటఁ బిఱుం♦దన్ సంపడింపంగ వ
చ్చె మహాదేవి విమాన మెక్కి విభునిన్♦ సేవింప నచ్చోటికిన్. 90

మ. శంబరసూదనాహితుని♦ శాసనముం దల మోచి పచ్చి లో
కాంబ తదీయసన్నిధిఁ బ్ర♦యంబున నిల్చె సమస్తభక్తభృం

గంబులఁ జిన్మరందరస♦గాఢసుఖాత్ములఁ జేసి జ్ఞానసూ
నాంబ యనంగఁ గీర్తిఁ గని ♦ యవ్యయభూభువనైకవాసనన్. 91

క. ఆదిమదంపతు లీగతి, సాదరత వసిష్ఠతాప♦సాశ్రమవసతిన్
లోదవసితు లగుటయు నవి, పాదసవ్యాంతమున రజత♦శైలం బంతన్. 92

క. జననీజనకులఁ బాసిన, తనయునిగతి నొంటినుండఁ ♦ దగ వగునె జగ
జ్జననీజనకుల హిమగిరి, తనయేశులఁ బాసి దీన♦తామతి ననుచున్ 93

శా. కైలాసం బగజేశులం గొలువ రాఁ♦గా భక్తితో దేవతా
శైలంబుం జనుదెంచెఁ గూడి ధనదా♦శం బుట్టి జోడై యమా
శాలీలాగమనంబునన్ శశిదిన♦స్వాముల్ వియద్వీథి రాఁ
గాలం బిట్లగు టెట్లొకో యనుచు లో♦కం బద్భుతం బందఁగన్. 94

క. ఆదంపతులకుఁ బూర్వది, శాదేశంబున విహార♦సదనం బగుచున్
దా దక్షిణకైలాసము, నాదేవప్రముదసేవ♦నప్రథ నిలిచెన్. 95

క. ఆగిరివరునకు నుత్తర, భాగంబునఁ బసిఁడికొండ ♦ భైరవ దుర్గా
నాగముఖ రక్షితం బై, యోగిజనాకీర్ణవైభ♦వోన్నతిఁ దనరెన్. 96

మ. అణిమాదిప్రదమై పురాణకథితం♦బై మోక్షదం బైన ద
క్షిణకైలాసముమీఁదికురిమి విత♦ర్కింపన్ శివాజానికిన్
గణనాతీత మనంగ నేల? గిరిజా♦కర్ణోత్పలధ్వంసితో
ల్బణగండస్థలఘర్మవారియయి త♦త్ప్రాంతంబునం ద్రిమ్మరున్. 97

సీ. విహరించు నొకవేళ ♦ విపినామ్రపల్లవ, చ్ఛాయల గిరిజాస♦హాయుఁ డగుచుఁ
గ్రీడించు నొకవేళ ♦ గిరిదరీ నిర్ఝర, ధారాపనీతని♦దాఘుఁ డగుచుఁ
జరియించు నొకవేళ ♦ శబరవేషవిశేష, మృగయావిహార స♦మీహుఁ డగుచు
విచ్చేయు నొకవేళ ♦ విధురితరతిపరి, శ్రీమచంద్రికావృతో♦త్సంగుఁ డగుచు
తే. మందరాచల హిమనగా♦నందవిపిన, రజతగిరి నీలకంఠాది♦నిజనివాస
వైభవోన్నతి మఱచి దే♦వతలతోడ, హరుఁడు దక్షిణకైలాస♦ధరమునందు. 98

చ. తన కెటువంటివేడుక యొ♦ తద్గిరిమీఁద వినోదకేళి స
ల్పునపుడు పార్వతీచరణ♦పుష్కరము ల్గతినాట్యఘట్టనం
బునఁ గసుగందకుండ నవ♦భూరుహపల్లవరాజి మెత్తఁగా
ధనదసఖుండు దేవవని♦ తాతతిచేఁ బఱపించు ముందటన్. 99

మ. అలరుం దీఁగెలు పువ్వుగుత్తులు సురం♦గాలోకము ల్పల్లవం
బులు పంచాననమధ్యము ల్మధుకరం♦బు ల్బింబము ల్దాడిమీ
ఫలబీజాదులు నద్రిజావయవసౌ♦భాగ్యంబుతో నీడు రాఁ
గలవో లేవో యటంచుఁ జూచుగతి నా♦గ్రావంబునం ద్రిమ్మరున్. 100

సీ. శిష్టనీవారము♦ష్టింపచాశ్రమముల, మెలఁగు సంయమిగృహ♦మేధి యగుచుఁ
గాంతారమధ్యస♦త్త్వగణవిహారంబులఁ, జెలువుఁ గిరాతసం♦చారి యగుచు
సంతతాంతర్యాగ♦సాధకస్థలముల, నలరారు సిద్ధగృ♦హస్థుఁ డగుచు
లలితచతుర్విధా♦లంకారములఁ బొల్చు, నవభోగరతిగృహ♦నాథుఁ డగుచు
తే. మంచుగుబ్బలిరాజుకు♦మారిఁ గూడి, వేలుపులపెద్ద బముదెస ♦ వెంచికొండఁ
దన్నుఁ దెలిసిన వారికి♦నన్ని దెసలఁ, దాన యగుకీర్తి బహువేష♦ధారి యగుచు. 101
ఉ. ఆనగశేశవాస మగు♦నగ్గిరి నల్లైన నానుపిట యను
గాసిసమహోగ్రదేహులకు ♦ గాలము సేరువమైన దీర్ఘని
శ్వాసము వ...సంత్రమణి ♦ చక్షులు మూయుట యోగనిద్ర, మూ
ర్ఛాసమయంబు వత్సరవ♦శత్వము, సచ్చుట మోక్షమూఁ దుదిన్. 102
చ. జడలు ధరింప, రంగజునిఁ ♦ జంపరు, పూయరు బూదిపూఁత, మై
నవుగరు భిక్ష, కట్టరజి♦నాంబరము, ల్చరియింపఁ బోరు చే
రడవుల, నగ్గిరీంద్రమహి♦మాతిశయం, బిఁక నేమిసెప్పఁ దుర్
బడయుదు రూరకుండియును ♦ బ్రాణులు చిత్రముగా శివత్వమున్. 103
మ. భవదావాగ్ని నిదాహహమ్ము జెఱుచు నా♦పై జాడ నేతెంచినన్
బవమానంబులు నిర్ఝరోర్భ యుత♦పాటల్యశోకాటవీ
నవమల్లీ నవమాలికా వకుళ పు♦న్నాగామ్రచాంపేయ గా
లవలీప్రసవాది గంధలహరీ♦లక్ష్మీమదప్రోద్ధతిన్. 104
చ. అమరమనుష్యదైత్యభుజ♦గాదులు గూడి చరింతు రగ్గిరీం
ద్రమున నఖండసౌఖ్యరస♦దాయకమైన శివాగమప్రభా
వముఁ దమలోనఁ దాము సరి ♦ వచ్చెఁ గదా యని శంక దీర భా
వముల మథించి చూచి తమ♦వాత సమాధినిమీలితాక్షులై. 105
ఉ. వేలుపుఁగొమ్మ లందుఁ జల♦వృక్షములన్ వివరింపలేక యు
య్యాలలు గట్టియాడ నవి♦యల్లన దవ్వుగఁ బోయినన్ మహాం
దోళనమంది మున్నుదమ♦తోడనె కొమ్మలనుండి చాలుగా
రాలిన దివ్యపుష్ప నిక♦రంబుల చొప్పున వత్తు రిండ్లకున్. 106
వ. తదనంతరంబ సువర్ణముఖరీజననప్రకారంబు సెప్పెద వినుము. 107

సువర్ణముఖరీజనన ప్రకారము.

సీ. తనపెండ్లిఁ జూడంగ ♦ దక్షిణదిక్చరా,చరభూతములు హిమ♦శైలమునకుఁ
జనుదేర నుత్తరా♦శాభూమి గ్రుంకె ద,క్షిణభూమి కడునొడ్డ♦గెడవు గాఁగ
నెగసిన నిది పూన్ప♦నీశ్వైన నేనైనఁ, గాని సమర్థులఁ ♦ గాన మెందుఁ
బొమ్మన్న ఘటసూతి ♦ భూతేశ్వరుని యాజ్ఞఁ, దలమోచి యిల్లాలుఁ♦దానుగదలి

తే. వింధ్యపర్వత గర్వంబు♦విఱుగఁ ద్రొక్కి,గౌతమీ కృష్ణవేణ్యా ద♦వగాహనములు
సేసి శ్రీశైలనాథు న♦ర్చించి జ్యోతి, సిద్ధవటనాథుఁ గొల్చి వి♦చ్చేయునపుడు. 108

మ. పరితాపల్ సేయుచుఁ గాంచె కుంభజుఁడు లో♦పాముద్రితోఁ గూడి ద
క్షిణకైలాసము, నంబికావహరకృత♦శ్రీపాదుకాన్యాసముఁ
మణిమంత్రౌషధ వాసముఁ, భవమహా♦మాయావిపర్యాసముఁ,
గుణాతీతనటీవిలాసము, సమ♦గ్రశ్రీసముల్లాసమున్. 109

క. కాంచి మునీందుఁడు జలనిధి, కాంచీవలయప్రసిద్ధ♦ కాశీమధురా
కాంచీముఖపురలక్ష్మి,కాంచీమణి యామ్యభాగ♦కైలాసగిరిన్. 110

క. దగ్గఱి పెనఁగొను దురితపుఁ, బగ్గంబులఁ ద్రెంచి వైచి ♦ వరిమదాశ్రితతుల్
దృగ్గోచరంబులఁ బొరఁగఁగ, దగ్గుత్తికతోడఁ దనదు♦దయితయుఁ దానున్. 111

శా. కాంచెన్ వంచితపాంచభౌతిక సుఖా♦కారాంగముఁ, బన్నటీ
సంచారాంచితరంగముఁ, మునిమన♦స్సన్యక్ప్రవిష్టాంగముఁ
బంచాస్త్రారిసమిద్ధ్వజాంగము, కృపా♦పాణింధమాపాంగముఁ,
బ్రాంచన్ముక్తిదశాసంగము, ఫణా♦రాజన్మహాలింగమున్. 112

క. కాంచి వధూయుతుఁడై మ్రొల,కాంచిత దేహమునఁ బరితతుఁ♦డై ధ్యానించెన్
గించిన్ముకుళితనయనయు,గాంచలుఁడై నాని దర్శ♦నానందమునన్. 113

సీ. అర్చించె శివుని స♦హస్రనామంబుల, వివిధవాక్ప్రౌఢిఁ గా♦వించె నుతులు
సేసెఁ బెక్కులు ప్రద♦క్షిణములు జపియించెఁ, బంచాక్షరంబు స♦ప్రణవముగను
ధ్యాన నిష్ఠాబుద్ధి♦మౌనముద్ర వహించె, నానందపరవశుం♦డయ్యెఁ బదపఁ
దలఁగి పోఁజాలక♦ నిలిచిచూచుచు నుండెఁ,దలయూఁచి నెఱఁగందెఁ ♦దనకుఁదాన

తే. కాశికానాథ విప్రయో♦గవ్యథావి,దూనుఁడగుచు వసిష్ఠతి♦పోవమాను
భావ వాత్మవధూటితోఁ♦బ్రణుతిఁ జేసె, మునిశిఖామణి నక్షిణా♦మూర్తిఁగొలిచె

స్రగ్ధర. పంచాశద్వర్ణమూర్తిం ♦ బరశివరమణిం ♦ బంచభూతాత్మ పీఠం
బంచక్లేశప్రణాశ♦ప్రఘటనచతురం ♦ బంచవిద్యాస్వరూపం
బంచాశత్కోటిపృథ్వీ ♦ భరణచణమహా ♦ భాగ్యలక్ష్మప్రదాత్రీ
సంచారాగారయోగీ ♦ శ్వరజనహృదయున్ ♦ జ్ఞానపుష్పాంబఁ గొల్చెన్. 115

తే. ఎక్కు దుర్గాంబకొండ ము♦నీశ్వరుండు, మ్రొక్కెఁ దత్పాదనీరేజ♦ములకుభక్తిఁ
జొక్కెఁ దద్దివ్యరూపంబుఁ ♦ జూచినపుడ, దక్కెనతనికి ముక్తితా♦ళంకవతియు.

వ. మఱియు నమ్మునీశ్వరుండు గణేశ్వర భైరవాదులఁ గొల్చి మునీశ్వరులసన్నిధిని నిల్చి చంద్రికాకాంతదళితంబుగాని నిండుజందురుచందంబున మందాకినీ సుందరంబగు పుణ్యనదీప్రవాహంబు లేనికతంబున నిమ్మహాస్థలంబు దుఃఖంబు నావహించుచున్న

యని. పరమేశ్వరు నుద్దేశించి తపం బొనర్చి యిక్కడ నొక్కనదిఁ బ్రవహింపఁ
జేయవలయు నని యీసంకల్పంబు నిర్విఘ్నంబుగా ననుగ్రహింపుఁ డని వారలచే
ననిపించుకొని దక్షిణశైలాప గోత్రంబునకుం బసుకోశ్యజనమాత్రంబున రాత్రిం
చరదిశాభాగంబున నొక్కమహాశైలంబుఁ గని 117

ఉ. చేరఁగఁ బోయి యాత్మనగ•సీరుహలోచన కేలు వట్టి వ
క్షోరుహకుంభభారమున • సూక్ష్మవలగ్నము నీడఁ బొందఁ బొం
దారయువృత్తి నమ్రముచు • నాదనగంబునఁ దోడుకొంచు విం
ధ్యారి తదగ్రభాగమున • నల్లన నెక్కి ఝరాంబుధారలన్. 118

క. స్నానంబు సేసి నిత్య, క్రియానుష్ఠానంబు దీర్చి • యుచితమతిఁ బుణ్య
స్థానమునఁ దపము సేయఁగఁ, బూనిసుఖాసనస్థితత్వ•మునఁ గూర్చుండెన్. 119

చ. తప మొనరింతుఁ గాక హిమ•ధామకిరీటునిఁ గూర్చి తన్మహా
కృపఁ బ్రవహింతుఁ గాక ధన•కల్మిషవిద్విషదభ్రసింధు నీ
విపుల జనంబు లెల్లఁ గను • వేడుకఁ బొందఁగ నంచుఁ బల్కి య
త్తపసి కభీష్టమూ వసని•హ్లాయక వాక్యము నద్రివాణియున్. 120

శా. శంకాతంకమునూని మౌనియు నహా•గ్నస్వాంతుఁడై చంద్రమో
లంకారుఁ, జగదేకనాయకు, మహా•శ్లాఘావరస్థాను, మీ
నాంకధ్వంసకు, నీశ్వరుఁ, హృదయపీ•ఠాసీనుఁ గావించి యా
యంకాలానలమూర్తియై తపము సే•యం జొచ్చె ధైర్యంబునన్. 121

సీ. దూరీకృత స్తన•భారకంచుకవస్త్ర,జనము మానసవికారాం•చద్వ్యజనము
గంధసారాచల•గంధవాహారిరంసు, జన్య ముష్టీకృత•శ్వాసచయము
విక్షిప్తజలనమా•విఖ్యాతబొమ్మభూ,తల ముత్సృగామాన • దాయకంబు
ప్రాణేశ్వరీపరి•రంభణప్రత్యూహ,కారి సురోన్మదకో•ద్గమనకర్త

తే. యంబరాంతరవిశ్వంభ•రాంబుపూర, సంచరిష్ణుపరస్పర • స్థలవిహార
సమభిలాషప్రవర్ధిష్ణు•చటులతాప, మంత నేతెంచె దానిదా•ఘాగమంబు. 22

ఉ. ఎండఁ గొలంకులెల్లను, ను•హీధరముల్ దవవహ్నికీలలన్
మండె, ధరాతలం బినుప•మంగలమున్బలె నుండెఁ గాలి, యా
యెండల నేమి సెప్పఁ బర•మేశ్వరు యౌవరగాంబు గాశి లే
కుండిన నాఁడె పొక్కిపడు • కుంభుని వజ్రభవాండభాండముల్. 123

సీ. దేవతాచక్రవ•ర్తిత్వంబు నొందిన, నహుషుఁ గోపించి ప•న్నగముగాఁగ
నూర్ధ్వాండకర్పరం • బొరయు వింధ్యాద్రికూ,టంబులు నేలమ•ట్టంబు సేసి
బడబాగ్ని వడికి లో•బడని పాథోరాశి, భోజనం గొనియె నా•పోశనముగ
ఖలుల వాతాపి ని•ల్వలుని లోకైకదు,ర్దములను నహామున్న • మనుచుఁగొనియె

తే. నితని తెరు వేలపో వని ♦ యినుఁడు వెఱచి, తన్నుఁజెనకఁడో యాతప♦ స్తంభనంబు
నేర్చెనో కాని యమ్ముని ♦ నిష్కళంక, చిత్తుఁడై నింపు వేసవిఁ♦జేసెఁదపము. 124

శా. అతీవ్రాతపవేళఁ బంచశిఖ మ♦ధ్యస్థోణిఁ గూర్చుండి ఖ
ద్యోతన్యస్తనిరీక్షణుం డగుచుఁ ద♦ద్ద్యోతప్రతాపప్రభా
స్ఫీతుండై తప మాచరింపఁగ దిశా♦బృందారకాధీశ్వరుల్
భీతిం బొందిరి స్వాధికారగరిమల్ ♦ పేడెత్తునం చాత్మలోన్. 125

శా. అంతం బూర్వ ప్రవైరముం దలఁచి విం♦ధ్యగ్రావకూటంబు ల
భ్రాంతం బంతయుఁ గప్పెనో, జలధి యా♦త్మారాతిపైఁ బోయి ని
ర్జింతుం గాకని యెత్తివచ్చెనో, తనుం ♦ జెండాడు భాస్వంతు మా
యింతుం గాకని నిల్చెనో యిరులు, నా ♦ నేతెంచెఁ గాలాభ్రముల్. 126

తే. మొగులుమొగులున మెఱుఁగులు ♦ నిగుడఁ దొడఁగె
మెఱుఁగుమెఱుఁగున నుఱుములు ♦ మెండుకొనియె
నుఱుము నుఱుమునఁ బిడుగులు ♦ నుప్పతిల్లె
నింతకంతకును వర్షంబు ♦ నెక్కుడయ్యె. 127

సీ. ప్రళయవేళానము♦ద్భవ పుష్కలావర్త, కాది పయోదవ♦ర్గంబు వనఁగ
మార్తాండకర్పరం ♦ బుఱుములచే వ్రక్క, లై రాలు నావర♦ణాంభ మనఁగఁ
జండాంశుకరములు ♦ జలరూపమైధరా, భువనంబు నొక్కటఁ ♦ బొదివె ననఁగ
ధరణిపైఁ బాఱఁగ ♦ సురలు దీర్చిన యభ్ర, గంగాప్రవాహంపుఁ♦గాల్వ లనఁగ
తే. వాయువును మిన్ను తేజంబు♦వసుమతియును, జీవనాకారముగను వ♦ర్షింపఁదొడఁగె
నీరు నేలయు మెఱుఁగును♦నింగి గాన్పఁ, దానయై ముని యోడక♦తపముసేసె.

మ. తెలుపుం దేజము నంత సంతటఁ దటి♦త్తీవ్రప్రభాపుంజమై
తలచూపుం ధర మేదినీధరశిఖా♦దంభంబునన్, గర్జగా
నెలుఁగిచ్చున్ గగనంబు, వర్షసఖుఁడై ♦ యేతెంచు గాడ్పున్, దముం
జలదాసార మణంచెనో యని జను ♦ ల్శంకింపకుండ స్సదిన్. 129

ఉ. ఆతరువాత జంతునివ♦హంబు వడంక నణంకు వేది యో
షాలతి ప్రాణవల్లభుల ♦ సంతతముం బరిరంభణంబులన్
బ్రీతులఁ జేయ సూర్యశశి♦బింబ మటంచుఁ జకోరదంపతుల్
భీతిఁ దొఱంగ వచ్చె నతి♦భీకరశైత్యము శీతకాలమున్. 130

ఉ. నిండుమనంబుతో విజిత♦నీరధి గుత్తుకబంటినీటిలో
నుండి తదుగ్రశైత్యమున ♦ కోర్చి తపం బొనరింప నంత నా
ఖండలముఖ్యు లబ్ధికి ♦ గ్రక్కునఁ జెప్పిరి, వారిఁ గూడి యా
తండునుఁ బోయి శంకరు స♦దాశివు సోమునిఁ గాంచె భక్తితోన్. 13

శా. క్రోడాకారముఁ దాల్చి పోత్రమున వై◆కుంఠుండు భూభేదన
క్రీడాలంపటుఁ డయ్యు నీపదము వీ◆క్షింపంగ లేఁడయ్యె, నేఁ
జూడం గంటి, ఫలించె నాతప మటం◆చున్ మ్రొక్కి కన్నీరు దో
ర్తోదక్ గొప్పలఁ జిప్పిలంగఁ బునరు◆క్తుల్ గాఁగఁ బ్రార్థించుచున్. 132

శా. ఓదేవోత్తమ! భక్తవత్సల! యగ◆స్త్యుం డుగ్రవృత్తిం దపం
బేదేవాధిపతిత్వముం బడయనో◆యో కాంక్షనై చేయ నిం
ద్రాదుల్ నా కెఱిఁగింప విస్మయము సే◆యన్ వచ్చితిన్, మూఁడు జం
త్రాదుఃఖంబులు దీఱ నమ్మునికిఁ జే◆తఃప్రీతిఁ గావింపవే. 133

చ. అనవుడు శంకరుండు దర◆హాసము మోమున సంకురింప స
ద్వినుత విభాతదేవతల◆వంకఁ గనుంగొని మీరు భీతిఁ బొం
దను బనిలే, దగస్త్యముని ◆ దక్షిణరాజ్యధరాధరుండు దా
వును నదిలేనిదుఃఖమునఁ ◆ బూనె మహాతప మాచరింపఁగన్. 134

క. ఇది నే నెఱుఁగుదు నమ్ముని,మది నుండినయట్ల నాదు◆మనమున నుంచున్
ఇదె లే అనిపెద నీబడి, నది యూరికి నొసఁగి మరలు ◆ మంబుజగర్భా! 135

ఉ. ఏమిటి కింతమాత్రమున ◆ కేఁగఁగ నేఁ జని నీవు సంయమి
గ్రామణితోడ నే ననుపఁ◆గాఁ జనుదెంచితి నంచుఁ బల్కి త
త్కామితవస్తు విచ్చి చిర◆కాలకృతోగ్రతపస్సమాధిని
ష్కామితఖేద మెల్ల నిమి◆షార్ధములో నుడివోవ ద్రెక్కునన్. 136

వ. అని కృపారసతరంగితాంతరంగుండై మహాదేవుం డనుపుటయును. 137

సీ. దేవతాపతి శచీ◆దేవిఁ గూడఁ దలంచె, హవ్య మాహరింప ◆ నగ్నిగోరె
జముఁడు ధర్మాధర్మ◆సరణి విచారించె, నంభోజనాప్తుఁడు ◆ బొంగె నసుర
దేశకాలము లెన్నఁ ◆ దివిరె నంభోభర్త, సురపతి తనయిచ్ఛఁ ◆ దిరుగఁ దొడఁగె
ధనపతి సంతత◆త్యాగ మీఁద లపెట్టె, నీశానుఁ డీశభూతి ◆ కేన యనిమి

తే. నఖిలలోకైకనాథుని◆యాజ్ఞవలన, నిరుపమానంద విహరణ◆గరిమ మెఱయ
వారియుల్లాసమునకు భా◆వమునఁ బొంగి, యజుఁడగస్త్యునిఁ బొడగనుటఁ◆బ్రత్యక్షమగుచు

ఉ. ఏ నజుఁడన్ మునీంద్ర! వర◆మేమడుగు నీకు నభీప్సితంబు స
న్మౌని నియమించి పంచె, వర◆మొయ్యని వేఁడు మటన్న నభ్రగం
గానదిఁ దెచ్చి యిచ్చుట న◆ఖండగతిం బ్రవహింపఁ జేయవే
దాన మనోరథంబు ఫలి◆తం బగు నాకుఁ బయోజసంభవా 139

ఉ. నావుడుఁ దమ్మిచూలి నగ◆నంబుఁ గనుంగొనఁగా సువర్ణశో
భావిభవంబుతో బహుళ◆భంగ మహామకుటరత్న సంపదన్

దేవనదీర్ఘురంబు నను♦జెంచినఁ గాంచి విరించి తద్గుణ
శ్రీ వెలయంగ సువర్ణముఖ♦రీప్రథ దానికిఁ గల్గఁజేయుచున్. 140

శా. అంతర్ధానము సేసె; సంయమికులా♦ధ్యక్షుండు సంతోషిత
స్వాంతుం డయ్యె; వహించె నగ్గిరి యగ♦స్త్యగ్రావవిఖ్యాతి; నా
శాంతంబుల్ పగులంగ మ్రోయుచు నభం♦బాద్యంతముఁ శీకరా
క్రాంతంబై వెలయంగ సువర్ణముఖరీ♦గంగానదీరత్నమున్ 141

వ. పవనాశనధవనభువనం బొరయుచుం బ్రవహింపం దొడంగె; నప్పుడు వారినఖరముఖ వినిర్దళిత కుంభికుంభగళిత ముక్తాఫలంబులు నిజగర్భ శుక్తిముక్తముక్తాఫలంబులుం గాలపరిపక్వ సమాగతమగణచమరీమృగా నీలవాలంబులు శైవాలంబులు నళినచామరజాలంబులు డిండీరికాధవళితకల్లోలంబులుం గుసుమశరపరితాప పరవశవశానిమిత్త మత్తవేదండశుభండన క్రీడాఖండిత దండకాండంబులు బిసకాండంబులుం బ్రవాహవేగంబునం గూలి తేలు పుష్పితరసాలసాలశాఖాకదంబంబును గాదంబాడంబరంబునుం గలిగి కరిగిరివజ్రపాతమహానినదంబునం దొకలిపను కొండల చప్పుళ్లకు నప్పటప్పటికిఁ జెదరి యుప్పరం బెగయు జలపక్షుల పక్షవిక్షేపంబులం బరఁగు తుంపరలపరంపరల నిలింపదంపతులకు రతిలంపటంబున మోములం జెమరింపకుండ నింపుసేసి పూర్వాదుర్వాసనానక్తులై ముక్తులుగాక లోకంబులవారు రారోయని చీరు తెఱంగున నభంగభంగ పరంపరాఘోషంబున నుద్రేకించి యరుణధరణీభాగ యోగంబున శోణభద్రాకారంబును శ్వేతభూతల సమేత స్రోతంబుల వలన క్షీరతరంగిణీ శృంగారంబును నీలశోణితల ప్రవాహశ్రేణివలనఁ గృష్ణవేణీ విలాసంబును నడ్డంబుగ నుండుకొండలఁ దాఁకి తిరిగితిరిగి యరుగుదెంచుటం జేసి పునఃపునః ప్రవాహావగాహనంబునుం దనరఁ దనయందు నిధిమొదలయిన తీర్థంబులు గలవని యవనీజనంబులకుఁ దెలుపు మెలపున వెలుఁగుచు యోగీశ్వరభావ స్వభావంబునుంబోలె యమంద బిందుసముదయంబును నిరంతర నాదప్రసాద మేదుర హృదయంబును సంసారవారాకర తరణకారణకళాప్రకాశంబును లంఘితాలంఘ్య విషయప్రదేశంబును యథేచ్ఛవ్యాపార జీవనంబును లోకైకపావనంబును నై వాసుదేవ లీలావిలాసంబునుంబోలె మత్స్యకచ్ఛపాద్యవతారవిహారంబును శంఖ చక్రశోభితాకారంబును బర్వతోత్పాటన పాటవాటోపంబును వినిర్మూలితపలాశ కలాపంబును నపారగోరక్షణ హేతుభూతంబును విదళితనరకసంజాతజనఖేదన సన్నిపాతంబును నై మహాదేవ విభ్రమవిహారంబునుంబోలె నిరవశేషీకృతార్జున శరనమూహంబును మథితమన్మథ సముత్సాహంబును గగనతరంగిణీ సంగతస ముత్తుంగ పురభంగురప్రభావంబును నిజాశ్లేషనిమగ్న శివాభాగంబునునై ఖిల్లపల్లి భూలవల్లియలపై వెల్లివాఱిచినం దల్లడపడి వెడలునెడ నిజుమేపనడుములకు నెడరు

హ్లాదమునను వసువుఁ బుడమి నడుగిడ నోడుపదంతుల నెఱపువును నెపంబున
నుపనాథు జెత్తుకొని గుత్తంపుంజనుగుబ్బల యొత్తునఁ జిత్తంబులు చిత్తజాయత్తం
బులై తత్తఱపడఁ గొండనత్తంబుల కెక్కిన మక్కువలం గలసి మెలసి వినోదించు
టకు నిధానంబగుచు రాజహంస రథాంగ సంఘంబులకుఁ బ్రతిఘటించు నుభయ
తటాటవీకరిఘటా బృంహితంబు లసహ్యంబు లగుటయు గహ్వరంబులనుండి
బ్రమోయు సింహనాదంబులం బ్రోదిసేయు తరంగతురంగ గళగళారావంబు నొం
డొండ రోదసీకుహరంబులు నిండం జండతరంబులైన దురితంబులపై దండువిడలు
చందంబునఁ గనుపట్టుచు వేంకటాచలాలంకారంబై పరమేశ్వర క్రీడారంగం
బునకు రంగవల్లియై కాళహస్తిపుర లక్ష్మీగౌరీకామణికి మణిమాలికయై యొం
కారపుభేదన భాగ్యదేవతాలలామంబై పరస్పరవీచికరోత్కరశీకరమూర్తి కౌతుక
జాలంబుల వారాకరవరుం బరిణయంబయ్యె. ఘటకూలియుఁ దత్తటనీతటంబుల
శివలింగప్రతిష్ఠలు సేయుచు దక్షిణకైలాసంబుఁ జేరం జనుదెంచి 142

శా. లోపాముద్రయుఁ దాను హేమముఖరీకూలోర్విఁ దోలాంతర
వ్యాపారంబులఁ దేరి భూతియును రుద్రాక్షంబులుం బూని వి
ద్యాప్రాంగూపములో యనంగ నశోకాంతాకారులై దివ్యలిం
గోపాంతంబున నిల్చి తాపసజనం బోప్పారా యనన్ భక్తితోన్. 143

క. పంచేంద్రియపథముల వర్తించుమనోధ్యగుని శివునిఁ దెలుపునఁ బో బో
ధించిరి వంచించిరి ప్రాపంచికసౌఖ్యములఁ బరమపరవశులగుచున్. 144

తే. ఎట్టకేలకుఁ జూపు బహిర్గతంబు, గాఁగ నిట్లని వినుతించెఁ గలశభవుఁడు
దేహముప్పొంగ వాక్యప్రవాహసరణి, దివ్యముని తెల్లవిది యుపదేశ మనఁగ.

దండకము. శ్రీమన్మహాదేవ! దేవాదిదేవా! నిమర్శకృత్యాంబాండభాండప్రకాశా! మహే
శా! మహాయోగివుంయోగి సద్రాసమున్నిద్రితానందసంవాస! భవార్ణోనిధానాం
తరాపన్నరత్నాంతరీపా! జగద్దీప! నిర్లేప! బ్రహ్మాండపిండాంశ బాహ్యాంతరాళంబులం
బూర్ణమై సూక్ష్మసూక్ష్మార్థమై స్వార్థమై యున్న నిన్నున్ మహామాయ చే
జీవునిం జేసి మహ్యాదితత్త్వాత్మకంబైన దేహంబు గేహంబుగా నిల్పి త్రిగుణ్యంబున్
గణ్యమున్ బుద్ధ్యహంకారచిత్తంబులున్ జ్ఞానకర్మేంద్రియంబుల్ షడంతర్వి
రోధుల్ ఘనక్లేశముల్ పాశముల్ కోశముల్ జన్మనాశాద్యవస్థల్ వృథా నీకుఁ
గల్పించి సత్కర్మ దుష్కర్మబంధంబులం జిక్కి తా మోహితాముష్మికానందదుఃఖం
బులం బొంది నిన్నాత్మ భావించుచో నిన్ని యున్ లేమి యూహింపఁగా లేక
లోకుల్ దమోంధీకృతాలోకులై పోవఁ బోవం గృపామూర్తివై కాలదిగ్భాగ
కైలాస శైలంబునన్ దివ్యలింగాకృతిన్ భూమిఁ బ్రత్యక్షమై వేదవేదాంత
విద్యావిశారదోక్తుల గంతశోషంబుగా వాదముల్ సేయుచున్ బుద్ధివై దగ్గిసే

దర్శనం బిచ్చుచున్ వచ్చు దానిం బ్రతిష్ఠించుచున్ మంత్రశాస్త్రార్థ చింతాపరిశ్రాంతిమైఁ గొంతకాలంబు నానావిధారాధనల్ సేయుచున్ సిద్ధ నీరేజకూర్మాసనాభ్యాస నాడీసదాశోధనాయాసముం బొంది యాధారజాలంధరోడ్డీన బంధంబులం బట్టుచుం గుండలీశక్తివక్త్రింబు వక్రంబుగాఁ జేసి షట్చక్రికావీథిఁ జేతస్సమేతంబుగా వాయువున్ గోలుచుం, దన్మనోగంధవాహంబులన్ బ్రహ్మరంధ్రోపరివ్యాపకంబైనసంవిన్మయాకాశదేశాంతరోద్యత్పరబ్రహ్మచంద్రోదయజ్యోత్స్నచేఁ దాదాత్మ్యముం బొందఁగాఁ జేయుచుం బుత్రపుత్రీకళత్రంబులన్ శత్రుమిత్రంబులన్ శీతవాతాతపాది న్యవస్థాదిభేదంబు ఖేదంబు మోదంబు కృత్యం బకృత్యంబు హేయం బహేయంబునున్ లేక లోకంబు లెల్లం బరబ్రహ్మరూపంబుగాఁ జూచుచున్ స్వేచ్ఛఁ గ్రీడించువారల్ దుదిం బొందు లాభంబు నీవై హరిబ్రహ్మకీటాంతజంతువ్రజంబుల్ వినోదంబుగా మిమ్ము దర్శించినన్ ముక్తులం జేయుచున్ సత్యమై నిత్యమై జ్ఞానమై జ్ఞేయమై జ్ఞాతవై యున్ననిన్నుం బ్రశంసింప నేనెంతవాఁడన్ మదీయాపరాధంబు లేపట్టునన్ బట్టకే పూర్ణకారుణ్యదృష్టిన్ నునుం జూడవే భక్తవత్సానుగచ్ఛస్వనైచ్ఛికీ! భక్తలీలావనీకల్పకా! భక్తసంతాపచింతామణీ! భక్తసంఘౌఘవారాశిచంద్రోదయా! భక్తకోటివిపద్గోత్రవజ్రాయుధా! భక్తసందోహసంతాపహా! భక్తసంకల్పసంసిద్ధిరూపా! నమస్తే నమస్తే నమః 146

మ. అని కీర్తించి తపస్వికేసరి యఖండానందదుగ్ధార్ణవం
బునఁ గ్రీడించుచు ఫాలభాగమున మోడ్పుంగేలు గీలించి యం
గనయుం దాను బ్రదక్షిణంబులు నమస్కారంబులుం బెక్కు లా
శునకుం జేసి సువర్ణపర్వతఘనుశ్శుద్ధాంతకాంతామణిన్ 147

క. జ్ఞానప్రసూనకలికన్, మానస మత్యంతభక్తిమగ్నంబుగఁ గ
న్నోనల బాష్పోదకములు, సోనలుగాఁ గురియఁ గుంభజుఁడు దర్శించెన్. 148

క. అప్పుడు నక్కడఁ గల, తాపసబృందంబుతోడ దంపతు లాకై
లోపాంత హేమముఖరీ, ద్వీపవతీతటశిలాప్రదేశమునందున్. 149

క. కూర్చుండి మునుల కథవుని, గూర్చి తపం బాచరింపఁ గోరిక లవుడీ
డేర్చిన విధంబు వీనులఁ, జేర్చి వినఁగ వినయగరిమఁ జెప్పఁగ వారున్. 150

సీ. నీ వీశుమహిమంబు నిశ్చయింపఁగ నిశ్చ, యించు నీమహిమ మీ హేమవర్ణ
నీవు శంకరపాద నీరేజములఁ గొల్వఁ, గొలుచు నీపదము లీ కులవధూటి
నీవు సర్వేశ్వరు నిత్యంబు భావింప, భావించు నిన్ను నీ పరమసాధ్వి
నీవు శివైక్యంబు నిర్వహింపఁగ నిర్వ, హించు నీయైక్య మీ యిందువదన

తే. శైవచూడామణివి నీవు నీవలంది, ప్రథమగణనీయ యగుఁ బతివ్రతలలోనఁ
గాన మీకు నసాధ్యము ల్గలవె జగతి, మావశంబయ్యె మీయనుభావ మెన్న.

క. నీతపము కల్పధరణీ,జాతము తత్ఫలము నీదు•సాధ్వీవిలస
త్పాతివ్రత్యము లోక,వ్రాతమునకు మిమ్ముఁ బొగ•డ వశమే మాకున్ ? 152

క. శితికంఠుఁ డద్రికన్యా,పతియై సుఖ యున్న భువన•భవనంబులఁ ద
త్ప్రతిగా లోపాముద్రా, పతివై సుఖవైతి వీవు • పరమమునీంద్రా! 153

క. మీకిరువురకే యొరయుం, గాక భవత్సదృశు లెన్నఁ•గలరే నానా
లోకంబుల? మీమహిమను, మీకే తెలియు నశక్యంబె•మిమ్ముం బొగడన్. 154

చ. అన విని కుంభజుండు విన•యంబున నిట్లను మీ రనుగ్రహిం
చినఁ దృణమైన మేరు వగుఁ • జిత్తము వేఱొకరీతి నున్న న
య్యనిమిషశైలమైనఁ దృణ• మౌ నటుగాన ఫలించె నాతపం
బనఘచరిత్రులార! నను • నాదరణంబున మీరు గన్గొనన్. 155

క. అని యట్లుండఁగ నింద్రుఁ, డది యిక్కడ నుత్తరంబు•నకు నభిముఖుఁడై
నగయును శివునకుఁ గృహమై, నగయుం దలపోయ నియయ• యవిముక్తంబున్. 156

క. కటం బయినను నీనది, నీటం బోరఁగుటయుఁ గాల•నియతి నమృతంబై
యూటవికాధిపు వుక్కటి,నీటం దోఁచును బురాణ• నిశ్చయ మందున్. 157

ఉ. ఏమని చెప్ప నిచ్చటియ•హీనమహత్త్వము దోమ చచ్చినన్
సామజపూజఁ గాంచు, మఱి•సామజ మిల్లిన సామజారియై
సేమముఁ బొందుఁ, గాముకుఁడు• చెల్వకుఁగా మరుచేతఁ జచ్చినన్
గామునిఁ జంపుఁ దా మగుడఁ • గామినితో నొడఁగూడి యుండియున్. 158

క. ఇటువంటిచోట నెవ్వఁడు, నుటజంబుల నధివసించి•యుండెడు మీయు
త్కటభాగ్యం బేమని చెప్పఁట దేవుం డెఱుఁగు మౌని•పుంగవులారా! 159

తే. పోయి వచ్చెద దక్షిణ• పుణ్యతీర్థ,రాజములు చూడ నన్నను•గ్రహము సేసి
యనుపుఁ డనుటయు వారలు•నమ్మఁదపసి,యిందువదనయుఁ దానుని• జేచ్ఛఁ జనియె.

మ. అనఁగా వీరనృసింహ యానవుఁడు మా• యాజంగమాకారభ
ర్గునకుం గ్రమ్మఱ మ్రొక్కి భక్తనిధి! నా•కుం జెప్పవే విశ్వనా
థునియారాధన సేసి యగ్గిరిని జం• తుశ్రేణిలో మున్ను గో
రినయర్థంబులు గాంచి రెవ్వరన గౌ• రీనాథుఁడున్ రాజితోన్. 161

శా. పాశక్లేశగుణేషణేంద్రియ తను• ప్రత్యర్థితాపోర్మికా
కోశాదివ్యతిరిక్తమూర్తి! త్రిజగ• త్కూలంకషాకార! మా
యాశృంగారవతీవిలాసవిభవ• వ్యావిద్ధముగ్ధాంత వే
శాశర్మావహ! తారకాక్షరమహా• లాపోపదేశప్రదా. 162

క. శాంతాకార యిదంతా, హంతాచింతావిదూర ♦ యపవర్గరమా
కాంతాకాంత దిగంతా, భ్రాంతాభ్రాంతాంతతాండ♦వాభినయకరా. 163

పంచచామరము. అపారతా గభీరతా న్మృ♦తాదిహేతుభూతతా
తపస్విసంగృహీతతా వి♦ధాతృముఖ్యదేవతా
ధిప ప్రమథ్యమానతా న♦దీమహానుజీవన
ప్రపాతజాతమగ్నతాభి♦రామచిత్ప్రయోనిధీ. 164

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాళహస్తీశ్వర చరణకమల సేవాపరాయణ
సింగమరమానారాయణ జక్కయ నారాయణ తనూ
భవ భవపరాఙ్ముఖ ధూర్జటి ప్రణీతంబైన
శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

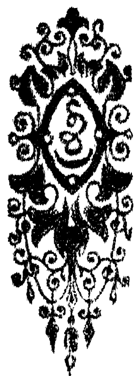
శ్రీ రా మా ర్ప ణ మ స్తు.

శ్రీరామాయనమః

శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ఖండాచలవ్రాతరుశ
లేఖాన్నపర్ణాది విషయ భోగాంక్షద్వి
ద్వ్యాఖని మునిజనకల్పక
శాఖి శ్రీకాళహస్తిసదన మహేశా! 1

ఆ. అవధరింపుఁ డిట్లు భవనీయకథ విన్న, వింతు భక్తజనుల వీను లలర
మీరు యాదవుపకుఁ గారుణ్యగసపూర్తి, తేఁకుఁను పుల నానతిచ్చినట్లు. 2

—⊸ బ్రహ్మకు సరస్వతివలనఁ గుమారు లుద్భవిల్లుట. ⊸—

వ. తదనంతరంబ యొక్కనాఁడు 3

సీ. అఖిలవిద్యాగమాన్యములశంకలు దీర్ప, సరస నుండెను మునీశ్వరులు నొగక
స్వస్తికహస్తులై సమ్ముఖంబున బరా, బరిగాఁగ సర్వసుపర్వు లుండఁ
గరతలయుగళి వత్తిములు గప్పక విన్న, పంబులకొఱకు దిక్పతులు సేరఁ
బూర్వదేవతలు కింకుర్వాణులై తన, కనుసన్న వలసిన పనులు సేయ

తే. గరుడ గంధర్వభుజగ కిన్నర పిశాచ, భటులు చానడి ముంగటి బట్టబయలఁ
జటులతరవృత్తిఁ గోటుల సంఖ్య లెసఁగ, నబ్జగర్భుండు గొలువున్న యవసరమున. 4

మ. నవలావణ్య రసాలయంబు గుణరత్నస్థాన మాన్యశుభా
భవబింబోదయ మున్నత స్తనగిరీంద్రన్యక్తి వాచానుధా
భవ దేశంబు వళీతరంగము తనూభద్రప్రభా ఫేనదీ
ప్తివిలాసం బగుతత్కళత్రము సుధాబ్ధింబోలి సద్భక్తితోన్. 5

మ. చెలికత్తె ల్గయిదండఁ బట్టఁగ సురస్త్రీ లెందఱైన న్గెలం
కుల సేవింపఁగ వజ్రనిర్మితతులాకోటిద్వయంబుల్ ఝళం
ఝళనాదంబుల నీన మానికపుఁగెంజాయ ల్దువాళించు పా
వలు పాదంబుల మెట్టి ప్రాణవిభుఁ గొల్వం గొల్వుమోసాలకున్ 6

సీ. బ్రహ్మకుఁ బట్టంపు♦రాణివాసం బయ్యు, రాజసక్రీడాబ్ధి♦రతులఁ బోక
జగదేకసౌందర్య♦సౌభాగ్య యయ్యును, నణుమాత్రమును గర్వ♦గుణము లేక
సంపూర్ణ యౌవన♦సంపద గలిగియు, మదవికారస్ఫూర్తి♦పొదలనీక
వ్యాహారసింహాస♦నారూఢ యయ్యును, బహువిధవ్యావృత్తిఁ♦బ్రౌఢ గాక
తే. మగనిముందఱఁ దన మహా♦మహిమ లెల్లఁ, గానఁబడకుండ నడఁకువ♦గలిగి కించి
దవనతాననయై పొలు♦పారఁ గన్ను,గంవమీలకు నింకకడఁ ♦ గఱపి కదియ. 7

క. ఏతెంచునపుడు పాదుక, లాతలికతన్వాంతరమున ♦ నటు విడిచి కరా
నీత విపంచీ మదశుక,పోత స్ఫటికాక్షసూత్ర ♦ పుస్తక యగుచున్. 8

క. పరిజనుల ననిపి నాథుని, పరిసరమున కేగి యతని♦పంపున మణిపిం
జరిత ఖగద్గీతం బగు, సరిగద్దియ నుండునట్టి♦సమయమునందున్. 9

సీ. మోముపున్నమచంద♦మామ వెన్నెలఁ గాయ, జెందంపుఁ గెంపుమ్మి♦గ్రిందుపడునొ
వాలుఁజూపనియెడు♦వేలుపు తేనిక్రై, దువ్వాయగట్టుగ♦ట్టువిడుచుఁబడునొ
కొప్పనుచీఁకటి♦గుంపు గప్పుకొనంగఁ, దలఁపు తెన్వెరిద్రో♦వఁదప్పి పడునొ
రాయుంచనడపుల♦రాయిడిఁ బాల్మితా,మరతూఁపు దుమురుగా ♦ మరలఁబడునొ
తే. నలువ తనుఁగొల్వ వచ్చిన♦పలుకుఁ జెలువ, చెలువము నయముచువలరాజు♦చిలుకుములికిఁ
దలఁకి మిన్నక యొక కొంత♦తడవు నిలిచె, మునులు దమతమ మొగములు♦గనుఁగొనంగ

తే. అరియుఁ దాఁగాంచి సభ్యులా♦స్లోకమందఁ, దగవుఁ దలపోసి చిత్తంబు♦బిగియఁబట్టి
స్వస్వరూపవికారైక♦సౌఖ్యసృష్టి, మఱుఁగు వెట్టుచు నొకకొన్ని♦మాటలాడి. 11

తే. సరస సల్లాపములఁ బ్రొద్దు♦చాలఁ బోవె, ననుచు వేల్పుల మునుల నె♦య్యమున ననిపి
తాను వాణియు లోని సౌ♦ధంబు మీఁద, కరిగి యచ్చట నిల్లని ♦ యాసతిచ్చె. 12

శా. వాచాగోచర మప్రతర్క్యము విని♦ర్వ్యాంధ్యం బసాధారణం
శాంచోద్యం బఖిలోక నుప్రోమన♦ర్వాయంబు వర్ణింపఁగా
నీచెల్వం బిది నిక్క మట్లయినఁ గా♦నీ నాకు నీవంక వాం
ఛాచాపల్యము దీరనేరదు మనో♦జక్రీడలం గోమలీ. 13

క. నాకోరిక నీడేరఁగఁ, గైకొనవలె నీవు ప్రేమన♦గౌరవకృతభా
షాకృతులు నటాటి నటువలెఁ, గైకొంటివ యేని చెప్పఁ♦గలదే మనినన్. 14

క. తనపాతివ్రత్యమునకు, ననుకూలముగాఁగ మగని♦యాజ్ఞకు లోనై
కనుపట్టి వాణి శతిథా,గ్వసజాసన లగుచు సలువ♦వశి చేరంగన్. 15

ఉ. అందున కెంతయుం బ్రబ మద♦మందుచుఁ బుష్పితవల్లులందు నిం
దిందిరశాబకంబు పువు♦దేనియఁ గ్రోలెడు రీతి నార్యురా
బొందె సుధాధరగ్రహణ♦భూరి సుఖంబుల నొందుచుఁ గ్రాతా
నందుఁ డసంగ నొప్పెనఁగ ♦ నాఁడు మొదల్ కథల న్విధాతయున్. 16

శా. ఆరామంబులఁ గేలిశైలముల సౌ♦ధాగ్రంబులన్ స్వర్ణదీ
తీరోపాంత నికుంజ పుంజములలో ♦ దేశంబుఁ గాలంబు నా
చారంబు న్వివరింపఁగా మఱచి మ్లే♦చ్ఛాతాంధకారాంధుఁడై
నీరేజాననుఁ డిచ్చ నుండె శతవా♦ణీభోగ నిర్మగ్నతన్. 17

సీ. ప్రొక్కిన నొకలేమ ♦ మోమెత్తఁగాఁ జేయుఁ, దిట్టఁ గూరిమి నొక్క ♦ తీఁగఁబోఁడి
తలవట్టుకొను నొక్క ♦ తరుణీలలామంబు, పాన్పుపై నెదలించు ♦ నొక్కయింతి
పట్టకు మని యాన♦ పెట్టు నొక్క వధూటి, యేడుచు నొక్క పూ♦ర్ణేందువదన
ముసుఁగు వెట్టుచు నొక్క ♦ ముద్దియ ఘనదించు, సిగ్గు లేదను నీకుఁ♦ జెలువ యొకతె

తే. మఱియుఁ గోపించి వలసిన ♦ మాడ్కి నుండు, వారిజాక్షులఁ దగినట్లు ♦ గారవించి
రతిసుఖంబులఁ [illegible]నో♦రంత ప్రొద్దు, నజుఁడు మన్మథ రాజ్యసిం♦హాసనమున. 18

క. తరుణీశతకము బింబా, ధరమాధుర్యంబు లాను♦తఱిఁ దమలోనన్
బరమేష్ఠి నాల్గుమోములు, వరుసలు వెట్టుకొనుఁ జెప్ప♦ వశమే కూర్మిన్. 19

సీ. అధరపల్లవ మాన♦ సంగంబు మఱచు దం, తక్షతంబునఁ గొంత ♦ తలఁపు గలుగుఁ
బరిరంభణంబునఁ ♦ బరవశుండగు నఖం, బులు నాటఁ జెనకినఁ ♦ దెలివినొందు
బహుబంధరతికి లో♦బడిపోక్కు గళరవ, శ్రవణంబుచేత ని ♦ చ్చరికనొందు
సురతాంత సుఖమున♦సోలుఁ దాంబూలంబు, సేయింప నించుక ♦ సేద దేఱు

తే. జలకమాడును దివ్యవ♦స్త్రములు గట్టు, దివ్యగంధంబు లలఁదును ♦ దివ్యపుష్ప
మాలికలు దాల్చు నమృతంబు♦ గ్రోలు మగుడ, బాలికాసంగ సౌఖ్యాబ్ధి♦ నోలలాడు.

ఉ. తోరపుఁగోరిక, ల్నగవు♦ తోడి మొగంబును జిక్కనడ్డ శ్రొం
గారపుఁ గొప్పు, క్రొంజెమట♦ గాత్రమునం దడము, సందడించు ని
ట్టూరుపు గాడ్పు, వేడుకలు♦ నుబ్బినదేహము, సోలఁ జూపు, నొ
ప్పారుట గాని నల్వకొక♦యుప్పును సారెట లేదు కూటమిన్. 21

క. ఈమాడ్కి నిదియు పనిగాఁ, గామాంధుం డగుచు నున్న♦ కార్యము లెల్లన్
బోమొత్తి పుణ్యపాపము, లేమియుఁ దలఁపక సుఖించు♦ నెడ వారలకున్. 22

శా. క్రూరు ల్దుర్మార్గులు దోషకాములు జగ♦ద్ద్రోహు ల్మహాభీషణా
కారు ల్ధర్మవిరోధు లన్యరమణీ♦ కామాంధకారాంధు లా
చారభ్రష్టులు లోకకంటకులు శ♦స్త్రవ్యగ్రబాహు ల్కృపా
దూరు ల్మప్పదివేల రక్కసులు దో♦ర్జోఁ బుట్టుచుం దండ్రితోన్. 23

బ్రహ్మకోమటులదుష్టచేష్టలు.

సీ. చెఱపట్టి తెత్తుమో ♦ శ్రీమహాలక్ష్మిని, బింకి గావింతుమో♦ వెండికొండ
ద్రింగుదుమో పట్టి♦ మిహిరమండలమును, ద్రావుదుమో సము♦ద్రంబు లెల్లఁ

బన్నగకులసార్వ ♦ భౌము నాడింతు మో, పెకలింతు మో ధాత్రిఁ ♦ బెకలిపడఁగఁ
దన్నుదు మో మృత్యు ♦ దంష్ట్రలు విఱుగంగ, నరగునఁ జెఱుతు మో ♦ జమునిలజ్జ

తే. నేఁడుకొండలుఁ బెఱికి వేఁ ♦ టాడి కడిమి, గగనమండల మొరయంగ ♦ నెగరవైచి
బంతులాడి చరింతుమో ♦ పనుపు మమ్ముఁ, దండ్రి! వలసిన పని కన్నఁ ♦ దమ్మిమాలి.

వ. నెమ్మనంబున నుమ్మలించి కమ్మవిల్తుని యలరమ్ముల జిమ్ముచీఁకట్లు గ్రమ్ముటం జేసి దుర్మ
దులుఁ గ్రూరకర్ములగు కొడుకులం గంటినే యని కటకటంబడి భువనంబులకు వెక్క
సులగు రక్కసుల దిక్కుఁ గనుంగొని గగనకర్పర పరివేధి తుంగ శృంగ శృంగాటకం
బును నుదీచ్యవాచీ ప్రాచీప్రతీచీ సమీచీన పరిఖీభూత గంగా గౌతమీ సముద్ర
ముద్రిత మార్గంబును నిరర్గళ నానామృగ సంకులమధ్యంబును నగు వింధ్యంబు సకుం 25
బొండని నియమించిన.

ఉ. మించిన వేడ్క రక్కసులు ♦ మీసలు దీటుచు, దిక్కుటంగముల్
చించుక పాఱ నార్చుచు మ ♦ షీమలినాంగ విసీలిమ చ్ఛటా
వంచిత భానులై కయిదు ♦ వల్లళిపించుచు లోకమెల్ల భ
క్షించెద మంచు వింధ్యగిరిఁ ♦ జేరఁగ వచ్చిరి దండ్రి పంపునన్. 26

ఉ. అందొక దుర్గమస్థలము ♦ నందు నివాసముఁ జేసి జంతువా
శిం దెగటార్చి మ్రింగుచు ఋ ♦ షిప్రమదావళిఁ బట్టుకొంచు సం
క్రందనముఖ్య దేవనగ ♦ రంబులఁ గాల్చుచు నాత్మబోధ ని
ష్ఠం దపమాచరించుముని ♦ సంహతి డెందము గందఁజేయుచున్. 27

మ. పురుషుం డన్న వధించి, కాంత యనిన ♦ న్భోగించి, యర్థంబులన్
సరగం జేకొని, మత్తచిత్తు లగుచున్ ♦ సర్వంబు నేకంబు సే
సిరి వర్ణాశ్రమ ధర్మము, ల్బుధుల గా ♦ సింబెట్టి చార్వాకమా
ర్గరతుల్వోలె శరీరసౌఖ్యపరతం ♦ బ్రత్యక్షసిద్ధాంతులై. 28

మ. కులశీలంబులు జాతిభీతులు నను ♦ క్రోశత్రపాహేయశం
కలు దూరంబులు సేసి యిచ్చల నమ ♦ గ్రస్ఫూర్తి న ర్తించువా
రలవైయి పోయిరి కాని రక్కసు లసా ♦ రక్రూరసంసారమో
హాలతాబద్ధులు గాక యున్న నపవ ♦ ర్గానందముం జెంద రే. 29

శా. భాండాగారము లెల్ల నన్యధనము ♦ ల్బందీగృహప్రాపితా
చండాలావధికాంత లాత్మకులమో ♦ షారత్నముల్, సత్క్రియల్
చండక్రీడలు, సర్వజంతువులు భో ♦ జ్యశ్రేణి, కాదంబరీ
భాండవ్రాతము పేయమై, దనరఁ ♦ బాపస్వాంతులై త్రిమ్మరన్. 30

శా. ఆబాధల్ పడలేక భూరమణి శో ♦ కాక్రాంతయై యూర్ధ్వవీ
థీబద్ధారుణపాణిపద్మములతో ♦ దేవా! జగం బెల్ల ర

తాఁబుద్ధిఁ వివరింపు నీసుతులచేఁ ♦ గాలెంజుమీ యంచు భా
షాబద్ధుం డగు బ్రహ్మదేవుఁ గని వి♦జ్ఞాపించె ఘోషించుచున్. 31

క. ఆయార్తనాదమునకుం, దోయజగర్భుండు కరుణ♦తో భూదేవిన్
డాయంగఁ బిలిచి వెఱవకు,మీ యనిమిషమున నీకు ♦ నెవ్వో పరింతున్. 32

బ్రహ్మకు నుగ్రుఁ డనుకొడుకు కలుగుట.

క. అని కోపములపైఁ బుట్టిన,కినుక సహింపంగ లేక ♦ కెరలినఁ గోపం
బున నుగ్రుం డనుతనయుఁడు, జనియించె ననుస్తభూత♦జాలము బెగడన్. 33

చ. అతనికి నుగ్రసింహరథ ♦ మస్త్రచయంబును వజ్రకంచుకా
న్వితముగ నిచ్చి నాసుతులు ♦ నీసహజన్ములటంచుఁ జూడ న
ద్భుతగతి నంనజుం డనిమి ♦ దైవతకోటులు నింగిఁ బొంగ భూ
సతికిఁ బ్రియం బొనర్పు మని ♦ సారసగర్భుఁడు పంప నాతఁడున్. 34

బ్రహ్మపంపున నుగ్రుఁడు తనయన్నలగు రక్కసులఁ జంపుట.

ఉ. కోపన నార్చినం దెసలఁ♦గుంజరము ల్వెదరెం, ధనుర్గుణా
రావమునం గలంగె జల♦రాశి, వడంకె రథాంగతీవ్రసం
రావమునం గులక్షితిధ♦రంబులు,రథ్య మృగేంద్ర సాంద్ర హే
షావలి బ్రక్కలయ్యె హరి♦దంతము, లేమని చెప్ప నత్తఱిన్. 35

తే. తన్ను ధరణికిఁ బొమ్మన్న ♦ ధాత నోటి,మాట నోరనె యుండ భూ♦మండలంబుఁ
జేరఁ జనుదెంచె సింగంపుఁ♦ దేరిజోదు, వింధ్యగిరినున్న రాక్షస♦వితతిమీఁద. 36

శా. ఆఘోరాసురు లంతయుం దెలిసి గం♦ధానేకపానేకవా
హాశ్వ స్యందన బృందము ల్గొలువఁ జి♦త్రాయుధాత్తమై, కార్ముకా
మోఘాస్త్రంబులు దాల్చి హేమరథము ♦ ల్మోదంబుతో నెక్కి గం
గోఘుం బెత్తిన ధూళిచే నడుసుగా ♦ నత్యంత గర్వాంధులై 37

క. బలములు దీర్చిరి నడిచిరి, బలవంతుం డైన యుగ్రు♦పై నేచి బలా
బలచింత లేక రాక్షస, బలములు రఘురాము మీఁదఁ♦ బైకొను రీతిన్. 38

క. ముందటఁ గాలుబలంబు పి,యుందం దురగంబు లాపి♦యుందం గరులున్
స్యందనము లందుపిఱుఁదం, గ్రందుకొనంగ నిలిపి నడుమఁ♦గా వెడఁగయ్యెన్. 39

మ. గరళం బుద్ధతి నారగింపఁ జనుమ♦గ్రవ్యగ్రవిస్ఫూర్తి, సా
గర మాపోశన మొత్తుకుంభజుని రే♦ఖన్ ధ్వాంతసంతాన ను
స్థిరతం దీర్చు దినేంద్రు చందమున, నా♦నీసం గనుంగొంచు భీ
కర వేగంబునఁ దాఁకె నుగ్రుఁ డవుడు♦గ్రం బైన కోపంబునన్. 40

క. చదిపెం గాలుబలంబులఁ, గదిమెఁ గుఱ్ఱంపు పౌజు • గగ్గులకాడై
చెదరంగ గంధగజముల, మదమడఁచెం జండవీర • మండలిఁ దాఁకెన్. 41

క. విమునక పట్టిన మునుమున్, గడదేఱిచి బలము రెండు • గా నొనరించెన్
వడి నా రెంటికి నడుమన, వెడలెన్ మఱిసోమసూర్య • వీథులుగాఁగన్ 42

క. చెదరిన సేనల నన్నిటిఁ, గుదురుకొనం దోలి చుట్టు • కొని వడి నేసెన్
మదకరుల హయుల భటులను, గదనంబున మడిసి చాప • కట్టుగఁ గూలన్. 43

శా. ఆ మోఘాగ్రణిచేత నిట్లు తమసై • న్యంబు ల్పరాపంచలై
పాయల్వాఱియు నేటుపోటుల భయ • భ్రాంతంబు లయ్యెన్ సమి
ద్వ్యాయుక్తాంగములయ్యెఁ దమ్ము శరణం • బు ల్వేఁడియుం దూలఁగా
సాయంసూర్య సమాన నక్త్రములతో • సక్రోధులై రక్కసుల్. 44

క. విఱిగిపఱచు సైన్యంబుల, వెఱపెల్లను దీర్చి చాలు • విక్రమగరిమన్
నెఱయుంగ నుగ్రుఁ దాఁకిరి, యురవడి నార్పులును జొబ్బ • లుఱుములఁ బగడన్.

క. ఆ తుములమునకుఁ దెమలక, భూతలము వలంకె నడుమ • పుత్రుం డెదుటన్
యాతెఱఁగున నసురులు నిర్ఘాతసదృశ శరపరంప • రలు వడిఁ గురియున్. 46

క. పసిన శరములు దుమురుగఁ, జేసి యురగ్యాంబు దాప • తెఱఁ గాదివినయ
ట్రాసుర సైన్యము వీరా,గ్రేసరుఁ డుగ్రుండు విశిఖ • కీలలఁ బొగిలెన్. 47

క. తా నేసిన శరములు దా,నవులమునఁ బడ్డమిడుత • లట్లు శరనిధిన్
సోనలుగా వర్షించిన, వానలక్రియ వారిమీఁద • వచ్చి పోసెన్. 48

శా. క్రోధాగ్ని ప్రభ నీతి శోణరుచి దృక్ • కోణంబులం జిందఁగా
వేధోండంబు గలంగ నార్చి శరము • ల్వేవేగ కోదండవి
ద్యాధౌరేయత మీఱ నేసి మనుజా • హారాసుదేహ స్రుధా
రాధారాతతి విధూళిపాళిగ న్మృగేం • ద్రస్యందనుం డుద్ధతిన్. 49

క. కోపవరు లప్పురుని, బాణపరంపరల నొప్పిఁ • బడ్డరై రి కులి
క్షోణీధరములు కుంభ, ద్రోణాసారమునఁ గలఁగి • తొలఁగని భంగిన్. 50

వ. మఱియును.

శా. దిక్కుల్ గిక్కురులంగఁ జక్రగుణసం • దీప్తధ్వను ల్మ్రోయఁగా
రెక్కల్ వచ్చిన కాలసర్పముల పే • ర్మిం గంకపత్రంబులన్
జొక్కంబైన నిశాతబాణముల నా • జో దేసి చేతాళముల్
గ్రక్కుల్ గ్రింగఁగఁ గ్రొత్తనెత్తురుల వాఁ • గు ల్పాఱఁ గ్రవ్యాదులున్. 51

ఉ. పసిన సీసువ్రుట్టి యసు • రేశ్వరు లన్నియు నుగ్గుసేసి యు
ద్భాసనుపుత్రుఁ జూచి భువ • నావళి నెన్నఁడు నిన్నుఁ గాన మ

న్నా! నను రంభ సేయుటకు • నై నియమించినవార లెవ్వరో
దోసముగాదు రాఁ దొలఁగఁ • ద్రోయుచుఁ బోఁబనదంచు నుక్కునన్. 52

శా. అవ్వీరాగ్రణి బాణపాతముల మాం•సాహారవీరు ల్భయం
బుల్వ్రేల్ చల్లిన యట్లుగాఁ దలఁచి యా•ర్పుల్ నింగిముట్టంగ నీ
క్రొవ్వెక్కె యడఁగింతు మంచు రవి ను•గ్రుం దాఁకి రున్మత్తులై
గుబ్బ ల్దగ నెదిర్చి పేర్చి జగతిం • గోలాహలం బొప్పఁగన్. 53

క. ఒక్క మొగి నసురు లందఱుఁ, జెక్కు తెఱంగులు నిశాత•శితశరములన్
గ్రక్కఁజేయ నేయ నెత్తురు, నక్కంటిరవరఘాంగ•మంతయుఁ దోఁగన్. 54

ఉ. అప్పుడు నేల వ్రీల్లగిల • నార్చి మహోగ్ర నిరీక్షణంబులన్
నిప్పులు రాల్చఁ గోపమున • నిష్ఠురశాతశిలీముఖావళిన్
ముప్పదివేల రక్కసుల • ముంచె విరించితనూజుఁ డీశ్వరుం
డప్పుర దైత్యవీరనివ•హమ్ముఁ శరమ్ములఁ గ్రుమ్ముకై వడిన్. 55

ఉ. కప్పిన యంపవానలకుఁ • గంపము నొందక దానవాళి నుల్
ముప్పిరిగొన్న రోషమున • మోముసఁ గిత్తమునన్ భుజమ్ములన్
జిప్పిలి వేఁడి నెత్తురులు • జేగురు లీలు కొండనుండి బం
డొప్పునఁ గాఁచి వీరిని • మొత్తెను చండము దోఁప నుగ్రుఁడై. 56

శా. చెక్కల్సేసె రథంబు, లశ్వములఁ గూ•ల్చెన్, ఖండఖండంబులై
చెక్కెంబు ల్పడ నేసె, దత్తనుయకో•దీరంబులుం దూణముల్
వ్రక్కల్గా నొనరించె, ధూళిఁ గలసె • వ్యర్థంబులన్, సూతులన్
జక్కాడెం, దనుమాడె విండ్లు, నసురుల్ • సంక్షోభముం బొందఁగన్. 57

క. అరదములు విడిచి రక్కసు, లరిగెలుఁ బట్టెములుఁ గొనుచు • నాశనమునకుం
బోరిఁబోరి నెగయుచుఁ గల్పించిరి కాటుకకొండ ప్రోవువంటి • చీఁకటి నంతన్. 58

శా. ఆమాయాతిమిరంబులోపల నదృ•శ్యాకారులై పోరు ర
క్షోమాతంగముల న్మృగేంద్రరథుఁ డు•గ్రుం బోలి శాతాంధకా
రామిత్రాంబక మేసి చీఁకటులఁ బా•యుం దోలి యాకాశఘం
టామార్గంబున నుండకుండఁ గడికం•డల్గాఁగఁ జెల్లేసినన్. 59

శా. తూలం బాఱియు బీరువోక సురనా•థుం ల్చేవమీఱన్ సమి
త్కేళీలోలతఁ గాలమేఘములమా•డ్కిం జూపకిన్గా శిలా
జాలాసారముఁ బైపయిం గురియ రో•షస్ఫీతుఁడై తీవ్రవా
తూలాస్త్రంబున నందఱన్ గెడపి శాం•తుం డయ్యె నవ్వీరుఁడున్. 60

చ. నరులకు గుండెగూఁడు దిగె • నాగకులంబులు నిద్రవోయె, సి
ద్ధగణులును మిన్నుదన్నిరి, ధ•రామరకోటియుఁ దృప్తిఁ బొందె, సు

స్థిరత వహించె ధాత్రియు, బుధమిత్రజ మిచ్చె జరించె, రాక్షసో
త్కరము రణంబునం హరిరథప్రవరాహుతిచేతఁ గూలినన్. 61

వ. అమ్మహారణస్థలంబున వారణంబులయట్టలు కట్టలు వడుటంజేసి తొట్టిన నెత్తురు మడువులం దెట్టువలు గట్టిన యంపకట్టియలం దెప్పలుగట్టుకొని యోడం దలపెట్టు బిడ్డల మెడ్డాటనంబునకు మనంబున ఘనంబగు వేడుక వొడమఁ బెద్దయుంబ్రొద్దు ముద్దాడు శాకినీ ఢాకినుల కలకలంబును విచ్చలవిడిం బచ్చిపొలసుఁ దిని వెగటుగుటం జేసి తొడవులనెడలి పడిన పద్మరాగంపుఁ గుప్పలు నిప్పులనుచుఁ గండలు బరికట్టి యుల నగ్గట్టి కలుకుట్లు గాలుపం బొలువడి తిరుగు భూత బేతాల బాలికాకులకోలాహలంబును మిట్టకోలల గులకులైన కిరీటంబులనుండి రాలిన వజ్ర మౌక్తిక రజోగుణంబు లవణంబు చవి మరగి ముఱుగకుండ నువ్వులకండలు పెట్టఁ జూచు పిశాచ మందగాములఁ క్రందును బదనునం బొదవిన మెదడునుం బ్రదరంబులం జదిసి కదిసిన మాంసంబును బ్రేవులంబ్రోవులు మొదలుగాఁ గూడఁబెట్టి కట్టలుగట్టి యేనుఁగు తొండంబులం దూము లమరించి చమరించిన నొమములతోడం జలువులు గట్టుకాడ నిట్టవాడిచిన రక్తంబుల నట్టనడుమ వేసనఁ జెలంగు కూశ్మాండ కుమారోద్దండ హాసవ్యసనంబును గాకఘూకజంబుక వనశునకంబులు వచ్చి వందఱలాడి యవ్వలవ్వలికి వెడలివచ్చు నేనుఁగు పీనుఁగుల డొక్కలలో నుక్కడాఁగిలిముచ్చులాడు దయ్యంపుఁదొయ్యలుల సయ్యాటంపుఁగయ్యంబును, వీరరసావేశంబున విజయాశావరవశత్వంబును జేసి మునుపడెబ్రోవుదప్పక ధరణిం బడియున్న మానవాహారహరిశాబక కళేబరంబులం జూచి సజీవశంకాతంకంబునం గొంకి వెనుకపదంబులం గ్రమ్మకొనం గమ్మిన నుమ్మనఁ గదలకుండినఁ జెంప పంపువు నేయు గోమాయు పరంపరారావంబును, విగతవీరులైన తేరులును, జర్ఝరితాంగంబులైన తురంగంబులును, శరీరహోతశరవార్షితులైన సూతులును, ఖండఖండంబులైన కోదండంబులును, రంధ్రిని కేతనంబులైన కేతనంబులును, విదళిత సూత్రంబులైన తనుత్రంబులును, రజోజాలంబులైన శూలంబులును, విదారితకూటంబులైన కిరీటంబులును, ఖండితవేణుశలాకంబులైన పుండరీకంబులును, విధ్వంసితముఖంబులైన శిలీముఖంబులును, భంగభంగంబులైన మాతంగంబులును, రుధిరసమాక్రాంతులయిన మావంతులును, యమకింకరాయత్తులయిన రాహుత్తులునుం, గల కలనిఁ గనుంగొని చని వీరాగ్రేసరుండగు నుగ్రుండు పితామహాగ్రభాగంబున నిలిచి గెలిచినవిధంబు విన్నవించిన విని విరించి పుత్రవధవిధాకర్ణన గ్రథితశోకానలదందహ్యమాన మానసుండై మండిపడుచుం జూచిన నతండునుం భస్మంబైనం బుత్రహత్యాదిదోషంబును బుత్రవిహీనత్వంబును బ్రాప్తంబయ్యెనే యని విచారించి 62

బ్రహ్మక్షత్రహత్యాదిదోషపరిహారార్థము తపంబు సేయుట.

ఉ. ఇంతట దేవదేవుఁ గరు♦ణేక్షణు దక్షిణకాశ్యశైలశృం
గాంతరవాసు భక్తజన♦కామదభూజము నద్రికన్యకా
కాంతునిఁ గొల్వకున్న సుత♦ఘస్మరతా సుతహీనతాఘదు
ర్దాంతపయోధిపాతమునఁ ♦ దప్పిమనంబు సుఖంబునొందునే? 63

వ. అని వితర్కించుచు 64

ఉ. అంచలుగట్టినట్టి రథ ♦ మాత్మనఘాటియుఁ దాను నెక్కి చిం
తించినయంతలోఁ గనబె ♦ తీవ్రత దక్షిణకాశ్యశైలముం
గాంచె విరించి ముక్తికల♦కంఠవధూపదవీసాలముం
బంచముఖానుకూలవశ వి♦పద్వ్యపినోగ్రనవాగ్నికీలమున్. 65

తే. కాంచి కాంచనమాణిక్య♦ఖచితమైన, యంచకోదముఁ బూన్చిన ♦ యరదము డిగి
దేవియును దాను మొగలేటఁ♦దీర్థమాడి, యభవుదర్శించి జ్ఞానప్ర♦సూనాంబఁగొలిచి.

వ. దక్షిణకైలాసక్షేత్రంబునఁ గూర్చుండి కమలాసనుండు కమలాసనస్థుండై హృదయక
మలంబునఁ బరమేశ్వరు చరణకమలంబులు నిలిపి పంచేంద్రియసౌఖ్యంబులు వంచించి

సీ. కందమూలాదిభ♦క్షణములఁ గొన్నిది,నంబులు ఘోరత♦పం బొనర్చి
యంబుకణంబు లా♦హారంబుగాఁ గొన్ని, నెలలు దప్పక భక్తి ♦ నిర్వహించి
పవనాశనంబునఁ ♦ బరితృప్తుఁడై కొన్ని, ఋతువుల నద్భుత♦వ్రతము నడిపి
సతతోపవాసని♦ష్ఠాపరాయణబుద్ధిఁ, గొంతకాలము తపో♦దాంతి నెరపి

తే. భువనభవనభయంకర ♦ పవనవర్ష, శిశిర తీవ్రతర వ్యథఁ ♦ జెదరనీక
హృదయధైర్యంబుమిక్కిలి♦ పదిలపఱిచి, నలువయుబ్బంగిఁ బక్కెండ్లు♦నలి నొదపము.

సీ. గాంగేయమూఖరీ తీ♦రంగసంగతసదా, గత మహాగ్రీష్మము♦ఖము హరింప
సతతవాచంయమీ♦శ్వరకృతకేతుహాని, జ్వాలదగ్నికీలలు ♦ చలి నడంప
నికటద్రుమస్థిత♦నీలకంఠంబులు, పురుల్గొడ్డి వానల♦బిఱుసు మాన్ప
నాగంబు లాభోగ♦భోగంబు లడ్డంబు,పట్టి ఝంఝూనిల♦పంక్తి నుడుప

తే. నఖిలభూతాత్మమూర్తియై♦యతిశయిల్లు,కొమరుకుఁబడయఁగన శ్వేతుఁ♦గూర్చితపము
సేసె నటుకానఁ బవనాగ్ని♦శిఖిఫణీంద్రు, లాదిగాఁ గూడి విధికి స♦హాయు లైరి.

సీ. తల్లిగానని లేడి♦పిల్లకుఁ జన్నిచ్చి, పంచు బెబ్బులి తన♦బిడ్డయట్ల
దైవికంబున గూడు♦దప్పి నేలను బడ్డ, రాచిల్కబోదలఁ ♦ బ్రోచుఁబిల్లి
యొంటచేఁ గ్రాఁగిన ♦ కొండకోఁయులఁ దెచ్చి, యెలవావిసీడల ♦ నిలుపుఁ గ్రోతి
యెడఁబాసి పోయిన ♦ విషయోనులఁగూర్చి, కరివిరహంబు కే♦సరి హరించు

తే. స్తవితములకెగవడి వచ్చు♦ శరభములను, బట్టి యొయ్యన ధ్రాతిపైఁ♦ బెట్టికాచు
గండభేరుండపక్షులుఁ♦గలిగి యజుని, యాశ్రమము శాంతరసరూప♦మయ్యెనపుడు.

ఉ. అడ విధాతకుం జదువు లమ్మ సదా పనిపాట సేయఁ జే
తోముగఁ జెంచెత ల్పలుకు తోడుగ రాజశుకీకదంబముల్
గూడి చరింపఁగా నదియుఁ గొంత వినోదము గాఁ దపస్వినీ
క్రీడ వహించె నాత్మపతికిన్ మదిగోర్కి ఫలించు నంతకున్. 71

తే. భారతీదేవియును దానుఁ బద్మభవుఁడు, భువనములకెల్లఁ జోద్యంబు పుట్టునట్టు
లాత్మవిద్యాధురంధరుం డైనకొడుకుఁ, బడయఁగాఁ గోరి ఘోరతపం బొనర్చె. 72

మ. కరుణాధారలు నేత్రకోణములవంకం జింద నానందబం
ధురమై మానస ముబ్బఁగాఁ బ్రమథపంక్తుల్గొల్వ గోరాజునె
క్కి రటన్మంగళవాద్యముల్ సెలఁగ లక్ష్మీనాథముఖ్యామరుల్
పరివేష్టించి భజింపఁ బద్మజునకుం బ్రత్యక్షమై యీశుఁడున్. 73

ఈశ్వరుఁడు ప్రత్యక్షమై బ్రహ్మకు వరమిచ్చుట

శా. ఏ నీకేమి యొనర్తుఁ జెప్పుము సురజ్యేష్ఠా! యనన్ భక్తి భా
షానాథుండు ధరిత్రిఁ జాఁగిల నమస్కారంబు లర్పించుచున్
నానారీతుల సన్నుతించి నిటలన్యస్తాంజలిత్వంబునన్
మేనం గంపము రోమహర్షణము సమ్మిశ్రంబుగా నిట్లనున్. 75

తే. దేవ నీవంటి దేవుండు దివ్యతీర్థ, రాజములలోన దక్షిణరజతశిఖరి
వంటి క్షేత్రంబు నావంటి వాంఛితార్థ, సిద్ధుఁడు నరుదు ధర విమర్శించి చూడ.

శా. కాన న్వచ్చియుఁ జూడరాదు భవదాకారంబులో నొక్క మే
నైనం బారముముట్ట నింకెటులు లోకాతీతమై దృష్టికిన్
లోనై యుండని మీచిదాకృతి నుపశ్లోకింపఁగా నేర్చెదన్
నానాథంగుల నూరకుండుటయ ధన్యత్వంబు నాబుద్ధికిన్. 76

సీ. భారతీదేవితోఁ బాయక కాలధ,ర్మము విచారింపక మదనకేళి
దేలంగ ముప్పది వేలఱక్కసు లుదయించి వింధ్యాద్రికి నేగి వారు
ప్రజలఁ బీడింప సర్వంసహాదేవత, చెప్పిన నేను రోషించినపుడు
పుట్టె నుగ్రుండను పుత్రుండు వానిచే, నందఱఁ జంపించి యతనిఁ జంపు

తే. కొంటి నజ్ఞానమునఁ గట్టుకొంటిఁ బుత్ర, హత్య సంతానహీనుండ నైతి దేవ!
రెండుదోషంబులనుమాన్పి యిందువేద్య, నన్ను రక్షింపుమనుచుఁ బ్రసన్నుఁడగుచు.

వ. దక్షిణకైలాసగోత్ర వీక్షణమాత్రంబున నంబుత్రహత్యాది దోషంబులు వాసె మాఘ మాసంబున మఖానక్షత్రంబున నుషఃకాలంబున సువర్ణముఖరీస్నానం బాచరించి మాసంబున నీ మహాలింగంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబులుఁ బ్రణామంబులుఁ బంచాక్షరీమంత్రజపంబును నూటయెనిమిది సేసి ప్రతిమఖానక్షత్రంబున నివ్విధంబున

నొక్కసంవత్సరంబు నడిపిన సుపుత్రుండు గలుగు నీవేళా వెవ్వరివ్రతంబు నడిపిన
నిట్లయా నని యానతిచ్చి సర్వేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందె సరవిందనందనుండు
నట్లు సేయం దొడంగిన. 78

ఋభువునిజననము.

మ. నెలలొక్కొన్ని చనంగ జరచిక్కుఁ ద్రిజగ♦న్నిర్మాతయిల్లాలికిన్
దెలఁగెం జిట్టుము, లంకురించె నగుచుల్♦ చెక్కుల్ ప్రభాతేందుమం
డలతేజంబున నొప్పెఁ, గౌను బలిసెన్♦ డాసెం గుచాగ్రంబులన్
నలు, పాదూనము దోఁచె నెన్నడ నభి♦న్నంబయ్యె నిట్టూర్పులున్. 79

తే. తెల్ల నగుమేను కుసుమిత♦వల్లిగాఁగ, గురుకుచంబులు పుష్పమం♦జరులుగాఁగ
నంటినుండెడి నలుపు నిం♦దిందిరములు, గాఁగఁ జెలువొందె వాగ్దేవి♦గర్భమహిమ.

తే. ఆత్మలోనున్న పుత్రమా♦హాత్మ్యకళంక, మాత్మజాభావతాదోష♦ మాత్మరూప
మైన పిండంబు గర్భస్థ♦మైనబైట, వెడలె ననఁ జన్ను మొనలందుఁ♦బొడమె నలుపు.

సీ. సౌఖ్యలేశములేని♦సంసారదేహాభి,మానముల్ విడిచి త్రి♦మ్మరఁగఁ గోరు
ముక్తిసామ్రాజ్యభి♦షిక్తులై విహరించు, యోగసిద్ధులలోన♦నుండఁ గోరు
మానముద్రాసక్తి♦మదికి నింపగు చోట, నేకాంతమున వసి♦యింపఁ గోరు
నప్రార్థితప్రాప్త♦మగు పదార్థంబుల, దీపనాదివ్యథ♦ దీర్పఁ గోరు

తే. విష్టపవ్యాపకంబు స♦మాశ్రయంబు, నైనబ్రహ్మంబు పిండమై♦ యాత్మగర్భ
గోళముననుండఁ దన్మహా♦గుణములెల్లఁ, దెలుపు మొలపున సంతటఁ♦బలుకు వెలఁది.

ఉ. భారతి కోరుకోర్కులకుఁ♦ బద్మభవుం డనుకూలుఁడై మఖా
తారకయందు సువ్రతముఁ♦ దప్పక సల్పఁగ నొక్కయేఁటిలో
నీరజవైరిశేఖరుని♦ నిత్యకృపం గల పుత్రజన్మముం
జేరువ యయ్యె దంపతుల♦ చిత్తమునం బ్రమదం బిగుర్పఁగన్. 83

తే. వాఙ్మయంబైన వేదాంత♦వార్ధియందు, నర్థమయుఁడైన చిద్విధుం♦ డవతరింపఁ
దన్ను మఱచిన తెఱఁగునఁ♦దమ్మిచూలి, ప్రమదమునఁ జొక్క వాణిగ♦ర్భమునుండి.

మ. ఉదయించెం బరమార్థరూపము మహా♦యోగీశ్వరోత్తంస మీ
శదయావర్ధితదివ్యతేజము సదా♦శాంతస్వరూపంబు దుః
ఖదసంసారవిదూరమానసము లో♦కం బుత్సవక్రీడలన్
బొదలంగా సుతరత్నమంత జననీ♦పుణ్యప్రభావంబునన్. 85

క. పుత్రోదయ మగుటయు శతపత్రజుఁ డానందలహరిఁ♦ బరవశుఁ డగుచున్
స్తోత్రంబుసేసె ముక్తికళత్రుని గౌరీశు నిర్మ♦లప్రతిపత్తిన్. 86

వ. ఖండపరశుండును నఖండదయామంజీతకటాక్షవీక్షణంబులఁ బ్రీత్యతుండై కమలజత
నూభవునకు ఋభువనియెడునామంబొనరింపననుగ్రహించియవగ్రహరహితంబును
గలుషాహితంబునునైన బ్రహ్మోపదేశంబు సేసి యంతర్హితుండయ్యె నంత. 87

శా. కోరెం జెంకియుఁ గన్నవారలకు సం♦క్షోభింపకే ముక్తి యా
త్మారామత్వమునం జెలంగి యిఁక నే♦యర్థంబు వర్జింపఁగా
శ్రీ రాత్మజ్ఞ లనంగ నాఋభువు ద♦ల్లిందండ్రి వీడ్కొంచుఁ బు
ణ్యారణ్యంబులఁ బుణ్యశైలముల బ్ర♦హ్మజ్ఞానియై త్రిమ్మరన్. 88

ఉ. వచ్చి నిదాఘుఁ డాఋభువు♦వంకఁ బరాపరవస్తుదర్శనం
బచ్చపడంగఁ జేసి సన♦కాదుల కంతయుఁ జెప్పి చూప నా
సచ్చరితుల్ సమస్త ముని♦చంద్రములకుం గరుణార్ద్రచిత్తులై
యిచ్చిరి బ్రహ్మవిద్య, వెల♦యించిరి వారు జగంబు నిండఁగన్. 89

శా. ఈచందమ్మునఁ దమ్మిచూలికథ గౌ♦రీశుండు చెప్పంగ ధా
త్రీచక్రేశుఁడు సాక్షి ప్రముక్తి యనియెన్♦శ్రీకాళహస్తీశ తా
ప్రాచుర్యంబు పురాణసిద్ధముగ నె♦ప్పాటన్ జగన్నాయకుం
డాచంద్రార్కముగా ధరించె నిది నా♦కాద్యంతముం జెప్పవే. 90

క. అనవుడుఁ గుహనాజంగమ,తనువు ధరించిన సుధాంశు♦ధరుఁ డిట్లనియెన్
మనుజేశ్వరుతోఁ గరుణా,వననిధియై విను మటంచు ♦ వాచాప్రౌఢిన్. 91

క. తొలియుగమున శ్రీనామముఁ, గలచెలఁదియుఁ ద్రేతయందుఁ♦గాళంబనుపా
ములతోడును దానికి నీ,తలియుగమున హస్తియుఁ వ్ర♦తంబునఁ గొల్వన్. 92

శా. గౌరీశుండు చెలందిఁ బాము గజముం♦గైవల్యసామ్రాజ్యల
క్ష్మీరూపంబగు తన్నుఁ గూర్చుకొనఁగా♦శ్రీకాళహస్తీశ్వరుం
డై రాజిల్లెఁ దదీయభక్తిగరిమం♦బాద్యంతము న్నీకు వి
స్తారప్రౌఢి వచింతు రాజ! వినుమా♦దత్తావధానుండవై. 93

—— చెలఁదిపురుగు శివైక్యముఁ బొందుట. ——

చ. కృతయుగవేళ మర్కటక♦కీటక మొక్కటి పూర్వవాసనా
గతమతి దేవదేవు గర♦కంధరుఁ గొల్వఁ దలంచి కుంభజ
క్షితిధర కన్యకాంబు పరి♦షిక్త శరీరముతోడ నాత్మని
ర్గత బహుతంతుపంక్తి గృహ♦కల్పన శిల్పకళాప్రవీణతన్. 94

సీ. ప్రాకారములు గోపు♦రమ్ములు కొలువుకూ,టములు నర్తనమంది♦రములు కోశ
గేహము ల్పందిళ్ళు ♦ కేళీనివాసంబు,లంతఃప్రదక్షిణా♦యతనవీథి
యుపహారభోగమం♦టపము గర్భగృహంబు,పరిణయహోమవై♦భవనిశాంత
మంతఃపురంబు క♦ల్యాంతరంబులు జాల,కంబులు మేడలుఁ♦గరుణతోడ

తే. నిభముఖానలజాతచం♦డీశ్వరుండు, ధీకలోచన మాతృకా♦లోకనయన
దక్షిణామూర్తి వటుకాది♦దైవతముల, నిలయములు గిట్టె నత్యంత♦నిష్ఠతోడ. 95

శా. ప్రాతఃకాలతుషారశీకరచయ♦ప్రాప్తిం గలనస్తోకకో
పేతాగారములెల్లఁ జెల్వెసఁగుత♦ద్బిందుచ్ఛటాజాలఖ
ద్యోతచ్ఛాయలఁ గాంతిసేయు బహుర♦త్నోద్దీప్తగేహంబులై
లూతాకల్పితతంతుసద్మములు వా♦ల్పుం జెప్పఁ జిత్రంబులై. 96

కం. తీరుగ నీగతి నిండులు, తీరఁగఁ గట్టియును గాలిఁ♦ ద్రెవ్వినపోఁగుల్
జాఱిన పోఁగులు నమకిం, దీరుపనే కాని నిలువఁ♦ దీరక దినమున్. 97

శా. సేవింపంగఁ జెలందినేఁడుముఁ బరీ♦క్షింప న్విలాసాత్ముఁ డా
త్మావాసంబు నమున్న దేవశిఖికీ♦లాభీలతీవ్రప్రభా
వ్యావిద్ధాంబరమై తగుల్కొని తదీ♦యాగారముల్ ధూమమై
పోనం జేసిన లేచి కీటకము హృ♦ద్వ్యాపవ్యథాక్రోధమై. 98

కం. ఇది యెక్కడిదుములు వచ్చెఁ, సదనంబులు గట్ట నాకు♦ శంభునికొఱకున్
దుడిఁ గుమ్మరి కొఱకయోఁడును, గుడె కొనిపెట్టన్న మాట♦కుఱ్ఱ నరివచ్చెన్. 99

ఉ. కిటకిట నేఁ బ్రయాసమునఁ♦ గట్టిన యిండ్లను గాల్చె దీప మిం
తటఁ బడి గీని త్రింగి నృ♦థా నసియించినఁ గోపమాఱునే
యటమటమైన జీవనము♦నందలి మోహము చాలునంచు ను
త్కటగతి దీపికానలశి♦ఖావిసరంబులఁ ద్రావఁ బోవఁగన్. 100

శా. దేవోత్తంసుఁడు భక్తవత్సలుఁడు చి♦త్తేశస్వభావుండు గౌ
రీవామాంగుఁడు శంకరుండు దయ మూ♦రింబోవఁ గెంగేలనా
జావ న్వచ్చిన పుర్వుఁ బట్టి తగునీ♦ సద్భక్తికిన్ మెచ్చితిన్
నీ వేయర్థము నన్ను వేఁడెదవు దా♦నిం జెప్పుమా నావుడున్. 101

కం. వలఁదియు నాతప మింతట, ఫలియించె ఫటంచుఁ బ్రమథ♦పతికిఁ బ్రణామం
బులు పెక్కు సేసి సంభ్రమ, కలితహృదయమగుచు భక్తి♦గడలుకొనఁగన్. 102

శా. దేవా! నిన్ను నుతింపలే, నధముఁబు♦ద్ధిన్, వేదశాస్త్రంబులుం
రా వేసాటియు, వచ్చినన్ శ్రుతులు శా♦స్త్రంబు ల్మిముం జెప్పఁగా
లే వాద్యంతము లన్నఁ దద్విధులకుం♦ దెక్కింపఁగా శక్యమే
సేవాధర్మము మేలు గాకనుచు మీ♦శ్రీపాదము ల్గొల్చితిన్. 103

కం. నా కీభవదుఃఖంబులు, లేక మహాజ్ఞానరసని♦లీనుఁడ నగుచున్
లోకం బెన్నఁడు నెఱుఁగని, యాకైవల్యమె యభీష్ట♦మని ప్రార్థింపన్. 104

చ. అనిమిషకోటి తా మహార♦హంబు నొనర్చు శివార్చన ల్ఘనం
బున నిరసింప, మానులు త♦పోవిధవంబులు రోయ, యోగవా

వనంబడి పొర్లువాడు తమ♦జిహ్వమును గెట్టుకొనంగ, నన్యద
ర్శనరతు లెల్ల మానమయు♦నంగతి చాలునటంచు, నెంచఁగన్. 105

ఉ. ఎక్కడఁ జూచినన్ సురము♦నీశ్వరదానవమానవాహిపుల్
మ్రొక్కుచు సన్నుతించు రవ♦ముల్ భువనాండలవీథి నిండఁగా
దిక్కులు ముంచుకొన్న తన♦తేజములోపల నూర్ధ్వనాథమున్
గ్రక్కునఁ గాంచెఁ దన్మయము♦గా శివలింగము భక్తిలోలతన్. 106

క. లూతాధీశ్వరు కథ యిది, వాతాశన హస్తికథలు♦ వ్రాయుదు మహా
పాతకధాత్రీధరని, ర్ఘాతములై యమృత మొలుకఁ♦గా వీనులకున్. 107

కాలసర్పము నేనుఁగును శివసాయుజ్యము నొందుట.

శా. త్రేతాంతంబున నొక్కకాలఫణి భ♦క్తిన్ దివ్యమాణిక్యముల్
పాతాళంబున నుండి తెచ్చి దినముం♦బాలేందుచూడార్చనల్
ప్రాతర్వేళలఁ జేయు ద్వాపరయుగ♦ప్రారంభమైన న్గజా
తీతుం డంకురుఁ గొల్వ వచ్చె నొకహా♦స్తిశ్రేష్ఠ మత్యుత్కటన్. 108

సీ. వచ్చి కైశకనది♦ వారిలోపల దోఁగి, కాలు గొలుకులు♦ కలయఁ దిరిగి
మాలూరశాఖలు♦ నాళీకకహ్లార, కుముదపుష్పంబులు♦ గోసి తెచ్చి
ఫణి సమర్పించిన♦ మణులెల్లఁ బోఁద్రోచి, తొండాన గ్రోలిన♦తోయములను
దక్షిణాకైలాస♦ ధరణీధరావాసు, సద్భక్తితోడ మ♦జ్జనము సేసి

తే. పూజలొనరించి యేనుఁగు♦ పోవుటయును, భవుని దర్శింప మఱునాఁడు♦పాప తేఁడు
నిజఫణాగ్రసమగ్రమా♦ణిక్యదీప్తి, తనునుచుఁ దోఁచు నుమకాల♦తమముఁ జెఱుప. 109

ఉ. డగ్గఱి యెవ్వఁడో కటక♦టా శివలింగముమీఁది రత్నముల్
గగ్గులకాటఁ గప్పి ములు♦కంపలు తీవలు నెట్టి నేఁడు, నా
కిగ్గొనరించి పోయె, నిఁక♦ నేమననేర్తు మదీయ భాగ్య మి
ట్లగ్గిఁబడంగఁ జేసినమ♦దాంధుని నంచు విషాదచిత్తుఁడై 110

క. అల్లన యేనుఁగు వెట్టిన, వెల్లం బోఁద్రోచి యెడఁద♦నీసును భక్తిన్
మల్లాడ మణుల గూరీ, వల్లభుఁ బూజించి చనియె♦ వాతాశనమున్. 111

ఉ. అంతటఁ గొంత సేపునకు♦ నగ్గజరాజును వచ్చి దర్శనం
బ్రాంతశరీరు నీశ్వరునిఁ♦ గన్గొని యెవ్వఁడొ నేఁడువచ్చి తా
నంతమనంబు గప్పియొక♦నక్కఱుఁబూజ లొనర్చెఁ గాక యే
భ్రాంతులు పెక్కువర్ణముల♦ రాలు కపర్దికిఁ బెట్టఁ జూతురే. 112

క. అని చింతించుచు నెప్పటి, యనువున శివపూజఁ జేసి♦ యడవికిఁ జనియెన్
దనయిచ్చ దంతి పామున్, బనివడి మఱునాఁడు దాఁ బ్ర♦భాతమునందున్. 113

మ. శివుఁ బూజింపఁగ వచ్చి బిల్వవిటప♦శ్రేణీనవాగ్రాబ్జభే
దవిభిన్నాంగము దివ్యలింగము నశో♦ధస్వాంతుఁడై చూచి నా
డి వృథాజన్మము గాదె! నాతపము భ♦క్తిం బాడుగా నున్న యే
ల విచారింపఁగ నెల్లియుం బ్రతిమ కో♦ల్లంబోయినం జూచెదన్. 114

ఉ. ఎక్కడి దుర్మదుండొ తన♦కే నొనరించిన రత్నపూజనల్
దిక్కులఁ బాఱఁ జల్లి జగ♦తీరుహశాఖలఁ ద్రిమ్మి కాఁడెలుక
చెక్కులు గొంచు వచ్చి పయిఁ♦బెట్టిన నాఁటికి యుండె శంకరుం
డక్కట యేమి సెప్ప నహ♦హా పగవారికిఁ గూడదె దైవమున్. 115

ఉ. కంటక మెట్లు నాకఁగ్రము♦ఖత్వము నొందితి వయ్య పార్వతీ
కంటకితాంగ బాహులతి♦కా యుగసంగతిఁ బోలె దుఃఖకృ
త్కంటకబిల్వకాకముల♦కాండము నత్తిన మోఁచి మోఁచి ము
క్కంటి! యెఱుంగవే నొసలి♦కంటి మహత్త్వము నీకుఁ గల్గుటన్. 116

మ. అని దుఃఖించుచు నట్టికేల నుదృఢం♦బైచిత్తమాత్మేశు న
ర్చన సేయం దలపోయ దంతిక్రుతిపూ♦జల్ గ్రోచి పైఁ దుమ్ము భ
స్మన బోనాడి యనర్ఘ్యరత్నములఁ బ♦త్తూర్ల్యాపత్రి నర్చించి యా
ప్రవాసంబు తదంతరాయజనిశో♦న్మాదంబునం దూఱుచున్. 117

సీ. భోగవతీపురం♦బునఁ జొచ్చి బోటుల,తోడ నాడెను జల♦క్రీడ లుపిరి
పువ్వుఁబోణులుఁ దాను♦ బొత్తుల భుజియించు, మధురసుధాహార♦విధిఁ దొఱంగి
బహువిధతానసం♦పన్నగానంబుల,నిక్క చొక్కెడు తన♦నేర్పు వదలి
ప్రాణనాయకుతోడఁ♦ బర్యంకసీమల, మనకారెఁ బెనఁగునం♦భ్రమము విడిచి
తే. నిద్రపోయెడు సుఖమెల్ల♦ నేలఁగలిపి, ప్రతిదినంబును దాఁ జేయు♦రత్నపూజ
శివునిపై నుండకుండినఁ♦ జింతనొంది, రాత్రి శివరాత్రిగా జాగ♦రమ్ముఁ జేసె. 118

శా. తా నర్చించి తొలంగినట్టి తరువా♦తన్ శంభుఁ బూజింపఁగా
దానాశీప మేగుదెంచి శివుమూఁ♦దన్ నిన్న మొన్నం బలెన్
నానారత్నములుండఁ జూచి కనుఁజ♦న్నంబోయి నాఁటిఁ జలం
బో నేఁ డీశిల విశ్వనాయకునిపైఁ♦ బొందించినాఁ డెవ్వఁడో. 119

ఉ. అచ్చపునీలవర్ణ దృష♦దావళి నల్లని కల్వలే? కదుం
బచ్చని రాలు బిల్వనవ♦పత్రములే? యరుణాశ్మభంగముల్
విచ్చిన యెఱ్ఱదామరలె? ♦ విశ్వపతీ! హిరసోపలంబు లె
ట్లచ్చుదలమ్యో? నీకు నవి♦యందు నె గంధ మృదుత్వ శైత్యముల్? 120

చ. ఉనికి శిలోచ్చయంబు, నిజ♦యోష శిలోచ్చయరాజపుత్రి, నీ
ధనువు శిలోచ్చయంబు, పుర♦దాహ! రథోద్ధృతరత్నగర్భ! నీ

మనమున శిలాశకలమండన మెట్లు ప్రియంబుఁ జేసె? నే
మనఁగలవాఁడ నిన్ను వ్రతహానియొనర్చు దురాత్ముఁ డుండఁగన్. 121

శా. పోనీ నేఁటికి నాయెఁ బోయెఁ గడుదుర్బుద్ధిన్ విచారింప నే
లా నిత్యంబును నీశ్వరుం గొలుచు వేళం గాక కేపాడి రాఁ
గా సర్వవ్రతహంతఁ గన్న నధిభాగ్యంబే వివేకింప వాఁ
డా నేనా నొకజాడఁ బోయెదము లేదా జీవ మింకేటికిన్. 122

ఉ. ప్రాణము లిచ్చువాఁడ నిఁక భర్గున కెల్లియుఁ బూజపోయి పా
షాణము లున్న నిందునకు నందియు మేల విచార మేటికిన్
ప్రాణము మీఁదఁ దీఁపుగల ప్రాణులకున్ విరుదున్ వ్రతంబు క
ల్యాణకరంబులే యనుచు నర్చన సేసి మదేభరాజమున్. 123

సీ. పిపీయేతుఁగుల వెంటఁ బడిపోక యుఁడుగని, వెడవిల్తు వేఁడిమి విడువఁ జూవఁ
గరమున నుదకంబు గడుఁ జల్లుకొనకున్నఁ, దెమలని మిహిరదాహము దొలంగ
నరసునఁ జొచ్చి తామరతూండ్లు మెసఁగక, మానని యూఁకటి మంట లేక
సింహపోతములు ఘోషింపఁ బుట్టినభయాతంకాగ్ని తహతహఁ గ్రుంకఁ బాఱి

తే. కట్టిపెట్టలుఁ దనమీఁద నెక్కలేక, పంచబంగాళమై పోవఁ బ్రాణలింగ
పూజనావిఘ్నమున యందుఁ బుట్టినట్టి, చింతయను వేఁకి దనలోను చేసికొనియె.

తే. ఏమిసేయుదు ననియాత్మ నీసుమునకుఁ, బోయి తనలోనఁ దలపోఁత బుగ్గిగుడయ్యె
నెవుడు పడమటికొండపై నెక్కు భానుఁ, డెప్పు డుదయించు నేఁ బోదు నెప్పుడనుచు. 125

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. ప్రాగ్వధూమణి చిమ్మఁ బశ్చిమదిక్కాంత, పట్టిన చెంగల్వబంతి యనఁగఁ
గాలవిష్ణుండు ధకారదైత్యుని వ్రేయఁ, జరమాద్రిఁ బడిపోవు చక్ర మనఁగ
దినమహీరుహమునఁ దేజోమయంబుగాఁ, బండిరాలిన పెద్దపం డనంగ
దివినుండి దేవదానవయుద్ధరక్తార్ద్రమై నేలఁ గూలు రథాంగ మనఁగఁ

తే. బద్మినీసంగమశ్రాంతిఁ బరిహరింప, నపరజలనిధి జలకంబు లాడఁ బోవు
కరణి నెఱసంజచందురుఁ గావిపచ్చడంబు ధరఁ బెట్టి భానుబింబంబు గ్రుంకె. 127

శా. తారాలోకమునం బ్రకాశ మొకచందం బై ప్రసాదింప సం
ధ్యారాగావృతమై తమఃపటల సంతానంబు గప్పంగ సం
భోగేచ్ఛల్ గళదశ్రుధారలగతిం బొల్పారఁగాఁ బోయెఁ గ
ప్లోరవారితము నవ్వలోకనయనం బంధీకృతప్రాణియై. 128

చ. తిమిరపుఁగాలసర్పవితతిన్ గుహ లీఁగి చనంగఁ దోలి య
ఖ్రిము వడి నెక్కి చూచి దిగి వన్నగలోకముఁ జొచ్చి పోవున

ట్లమరం బతంగ దేవుఁ డప♦రాంబుధిఁ గ్రుంకెఁ దదీయసేన తు
త్తుమురుగఁ బోరియు న్నసుర♦ దోడనె ధాత్రినిఁ గూడముట్టఁగన్. 129

మ. విపులావాలమునిండి శైలగుహాల♦ వేళ్ళాతి శాఖల్ దిగం
తపదమ్ముల్ పాదువ న్వియత్తలము మీ♦ఱన్ మించి యొప్పారు ద
ట్టపుఁ జెంజీఁకటి చెట్టుఁ జుట్టుకొనియుం♦డం బొల్చెఁ దార [illegible]
యఫలాశాంతరదర్శితోర్ధ్వభవనో♦ద్యద్దీప్తిఖండక్రియన్. 130

మ. సకలాపూర్ణుఁడు నీలవర్ణుఁ డనుటల్ ♦ సత్యంబుగాఁ దెల్పుపో
ల్కిఁ జెంజీఁకటి నిండఁ దారకలు వా♦ల్చెన్ నిర్జరాధీశ్వరా
దిక లర్పించిన పుష్పాల ట్లధవుఁ డ♦ద్దేవుండు భేదంబుగా
మికిఁ దెల్లంబుగ నల్పు దెల్పుగ ధరన్ ♦ మించెన్ శశాంకాకృతిన్. 131

మ. ఉదయగ్రావము సానపట్ట మభిషే♦కోదప్రవాహంబు వా
ర్ధి. ధరధ్వాంతము ధూపధూమము, జ్వల♦ద్దీపప్రభా రాజి కౌ
ముది, తారానివహంబు లర్చితసుమం♦బుల్ గాఁ, దమోదూరసా
ఖ్యదమై శీతగభస్తిబింబశివలిం♦గం బొప్పెఁ బ్రాచీదిశన్. 132

మ. గగనాహార్యమృగేంద్రశాబకము న♦క్షత్రాంబుజారణ్య మ
ధ్యగహంసంబు నిశావధూకరతలో♦ద్యన్మల్లికాగుచ్ఛ మ
ధ్వగబాధావహచిత్తభూకటకయా♦త్రామాత్రికచ్ఛత్ర మొ
ప్పుగతిం జంద్రుఁడు దోఁచె దంపతుల కిం♦పుల్ మీఱఁగాఁ దొల్దెసన్. 133

మ. గరుడానీతసుధాఘటంబు గొని పోఁ♦గా నిర్జరశ్రేణి వెం
ట రయం బాఱఁగఁ బాఱు నాగముల చూ♦డారత్నసందోహ మం
బరవీథిం బరఁగింపఁ జంద్రుఁ డుదయిం♦పం, దోఁచెఁ దోడ్తో నుడూ
త్కరముం జిందమృతంబుబిందువులశం♦కం గ్రమ్మఁగం జేయుచున్. 134

చ. కుముదవనాళికిన్ బలుపు ♦ కోకములాటకు నిల్పు, దిగ్వధూ
సమితికిఁ బూఁత, మేత నవ♦శాబచకోరకరాజి, కిందుకాం
తములకు ద్రావకం, బగుచు♦ దర్పకశాస్త్రనిరూపితౌషధ
క్రమములఁ బండువెన్నెలలు ♦ గాసె ధరాస్థలి మోహనంబుగన్. 135

ఉ. అప్పుడు పాము నేనుఁగు మ♦హావ్రతవిఘ్న విషాద వేదన
మ్ముపిర్పిగొన్న చింతఁ గను♦మూయు నెఱుంగక నెమ్మనంబులో
నెప్పుడు తెల్లవాఱును స♦హింపఁగరాని విరోధవహ్ని నే
చొప్పున నార్తుమొక్కొ యను♦చుం దమలోఁ దలపోయుచుండఁగన్. 136

సీ. నిర్నిద్ర పూర్వాద్రి♦నీపప్రసూనాభి, రామాంబురాశి త♦రంగ మనఁగ
ఘానుభిల్లగభస్తి♦భల్లభగ్నతమోచ్ఛ, భల్లనిర్యద్రక్త♦పంక మనఁగ

రజనీసుధాకర♦రతివియోగనిధాన, కామప్రతాపాగ్ని♦ధామ మనఁగ
సంధ్యాధిదేవతా♦చారుపీతప్రావృత, పద్మరాగప్రభా♦పటల మనఁగ
తే. గాలరసవాది బ్రహ్మాండ♦గోళమెల్లఁ, జిత్రబుద్ధి సువర్ణంబు♦సేయఁ దలఁచి
ద్యుమణిశిఖమీఁదఁ జల్లుసిం♦దూరరాజి, యనఁగ నొప్పారె నరుణశో♦ణాంశురాజి.

ఆ. పన్నగంబు గజము♦ బలమునఁ జలమునఁ, బోరుటెట్లొ శివుని♦ బొందుటెట్లొ
చూడవలయు ననుచు♦ వేడుకతో వచ్చు, కరణి వంతఁ దోఁచెఁ♦గర్మసాక్షి. 138

వ. అంత. 139

ఉ. భానుఁడు పూర్వపర్వతము♦పై నుదయింపక మున్నె లేచి కుం
భీనసవల్లభుండు మఱిఁ♦ బేర్చిన రోషభరంబున న్నిజ
స్థానము నిర్గమించి పగఁ♦ బంపఁగ వచ్చు కటారుకాని చం
దాన మహేశ్వరుం గదిసి♦ తా నొనరించిన పూజ లేమికిన్. 140

క. కటకటఁబడి యిఁక నెటువలె, నటుకానీ వానిఁ దీర్తు♦ నటు కాదేనిన్
నిటలాక్షున కర్పింతుం, జటులగతిం బ్రాణములు ని♦జంబుగ ననుచున్. 141

ఆ. పిన్నగూప మనుచు♦ బిల్వశాఖాంబుజ, నాళమధ్యసీమఁ♦ గాళనాగ
మడఁగియుండ దంతి♦యతివేగమున వచ్చి, శివునిపూజఁ జూచి♦ చిత్త మలర. 142

ఉ. ఈసకలేశ్వరుండు కరు♦ణేక్షణుఁ డయ్యెనో విఘ్నకర్త సం
త్రాసము నొందెనో వ్రతము♦ ధన్యతఁ బొందెనో పూర్వజన్మ వే
శ్యాసుకృతంబు పండెనొ క♦ళానిధిశేఖరమౌళి నేఁడు నేఁ
జేసినపూజ నిల్చె నని♦ శీఘ్రమున న్ముదమంది క్రమ్మఱన్. 143

ఆ. డాఁగియున్నపాము♦ డాయకపోయెఁగా, దాయ యనుచు రోష♦దహనశిఖలు
కన్నుఁగొనలఁ గ్రాలఁ♦గా నుండ నాకీడు, గాన కిభవరుండు♦ గాన కేఁగి.

వ. నీరేరుహ మాలూర దళభరంబులు కరంబునఁ జుట్టి పట్టుకొని సమీరంబున జడియు నడలచప్పుడు దప్పి డిసుమడింపఁ గంపించి గుంపు విచ్చిమృగంబులు మొగంబు లెత్తుకొని పాఱం గారుణ్యరసతరంగం బగు శివలింగంబుఁ జేరం జనుదెంచి డించి పాపహృదయశల్యం బగు నిర్మాల్యంబుఁ దునుమం దలంచి 145

శా. శుండాలంబు కరంబు సాఁప ఫణిరా♦జు న్మెచ్చి నాపూజ భ
గ్నం జేసెన నన్ద్రోహించె నని ము♦ఖ్యోగ్రోల్కలో నెక్కి యు
ద్దండక్రీడఁ దదీయకుంభకుహర♦స్థానంబునం ద్రిమ్మరన్
గొండ ల్గాలఁగ నెత్తి మొత్తుకొని ది♦క్కుల్మ్రొట్ట గీఁపెట్టుచున్. 146

సీ. మొగలేటి మడుఁగున♦మునిఁగి తుండమ్మున, నుదక మాకర్షించి♦ యూఁది యూఁది
కడుఁగపాలము దాఁకి♦ కలఁగంగఁ జక్కఁగాఁ, జేసాఁచి జిఱ్ఱునఁ♦ జీఁదిచీఁది

యిలమీఁదఁ దలదాఁక • నీవ్రక్క నావ్రక్కఁ, బెడమర్లుగాఁ బాడ • పెట్టిపెట్టి
యుసిపోని వేదన • నున్నచో నుండక, పనిలేనిపరువులు • పాఱిపాఱి
తే. పెద్దఱాఁతులతోఁ గుంభ • పీఠయుగము, దోముకొనుచును జెట్లులు • దూఱిదూఱి
పాము సేసిన దుఃఖంబు • సామజంబు, దీర్చుకొనువెర వెఱుఁగక • ధీరబుద్ధి.

శా. ఏనా చచ్చుట తప్పదిప్పుడు సుమా • ధీశోవకంఠంబునన్
దానుం జావక చంపనోవ దురగేం • ద్రం బెక్కుడీదుఃఖమే
లా నాకున్ సరి వంపి చచ్చుట జనా • హ్లాదంబు గాదా యువా
చీనస్థానునగంబె వధ్యశిలగా • సేవింతుఁ గా కింతటన్. 148

మ. అని మత్తేభము చిత్త[illegible]హితుని ది • క్కై మ్రొక్కి యిక్కాళమే
కనుచుం బోవునో యంచుఁ దుండ మిఱియం • గాఁ జుట్టి వక్త్రస్థలం
బునఁ గీలించి పిఱిందికిం జని శిరం • బు స్వాంచి యక్రొంచి భ
గ్గునఁ దాఁకె న్వడిఁ గుంభముల్వగులఁ దం • తూత్కాటంబు లూటాడఁగన్. 149

ఆ. కొండకొండలోడ • గుంపులుగూలంగ, దాఁకినట్లు దోఁచె • దళితకుంభ
సీమనున్నపాము • చిదిసె నేనుంగును, బడిసె నెత్తురచటఁ • బడియె గట్టి 150

వ. తదీయ మరణస్థానంబు ప్రాచీనకైలాసనికటంబును సువర్ణముఖరీతటంబు నగుటం జేసి కాద్రవేయ భద్రగజంబులు రుద్రగణాకారంబులు దాల్చిరి. అమ్మహాలింగమధ్యంబునం దుంసికొండల ఱేనికూరిమికూఁతుతోడం గూడి చంద్రచూడామణి వృషభవాహనారూఢుండై హృషీకేశ పితామహ ప్రముఖ బర్హిర్ముఖులు గొల్వం బ్రత్యక్షుండై మీకభీష్టంబు లెయ్యవి యని యానతిచ్చుటయు సాష్టాంగదండప్రణామంబులు గావించి యిట్లని సన్నుతించిరి.

రగడ జయజయ కలశీసుతగిరికన్యా, శైవలినీతట కల్పమహీరుహ
జయజయ దక్షిణ రజత క్షితిధర, సంయమి సేవిత పాదసరోరుహ
జయజయ పీన జ్ఞానప్రసనా, చలకన్యాకుచ దృఢ పరిరంభణ
జయజయ కృత మద్గాధరణీధర, సాను వినోద విహార విజృంభణ
జయజయ భారద్వాజాశ్రమ వన, సరసిజ కేళీ వన పరితోషిత
జయజయ నీలక్ష్మాధర పుణ్యా, స్థలకాపాలిక భాషితభూషిత
జయజయ మోహాన తీర్థాలోకన, సంభ్రమరత భవబంధ విమోచన
జయజయ శిఖతీర్థాశ్రిత యోగీ, శ్వరమానస సంవిత్సుఖ సూచక
జయజయ సహస్రలింగాలయ ద, ర్శనమాత్రస్థిత మోదాపాదక
జయజయ ఘన మార్కండేయమునీ, శ్వరతీర్థనిషిక్తవిపచ్ఛేదక
జయజయ నిర్ఝరనాయక తీర్థ, స్నాతక జనకలుషేంధన పావక
జయజయ కనకేశు దక్షిణనిజ, చరణారుణ పంకేరుహ సేవక

దేవా నిను వర్ణింప రమావా,గ్దేవీ వల్లభు లైనను శక్తులె?
నీవిధ మెఱుఁగరె నిఖిలాగమములు, నేర్పరు లైనను జీవన్ముక్తులె?
కొందఱు సోహమ్మని యద్వైతా, కుంఠితబుద్ధి న్నిను భావింతురు
కొందఱు దాసోహమ్మనిభక్తిని, గుణవంతునిఁ గా నిను సేవింతురు
కొందఱు మంత్రరహస్యమ వని నినుఁ, గోరి సదా జపనియతి నుతింతురు
కొందఱు హఠయోగార్థాకృతివని, కుండలిచే మారుతము ధరింతురు
తుది నందఱుఁ దమయిచ్చల నేయే, త్రోవలఁ బోయిన చిద్రూపమ్మును
గదియక గతిలేకుండుట నిజముగఁ, గని చాలింతురు మది సంతాపము
నిను సేవించిన కృతకృత్యుఁడు మఱి, నేరఁడు తక్కిన నీచులఁ గొల్వఁగ
నిను శరణం బని నిలిచిన ధీరుఁడు, నేరఁడు తక్కిన చోటుల నిల్వఁగ
నీ వనిమెమునిధిఁ గాంచిన ధన్యుఁడు, నేరఁడు తక్కినయర్థము గోరఁగ
నీవే గతియని యుండెడు పుణ్యుఁడు, నేరఁడు తక్కిన వారలఁ జేరఁగఁ
భవదుర్వాసన పాయదు మీపద, పంకజముల హృదయము వాసింపక
చవులకుఁ గలఁగవు సకలేంద్రియములు, సతతమ్మును మిమ్ము నుపాసింపక
జనన మరణములు ధరలో మిమ్మును, సమ్మతితో సేవింపక పాయవు
మనమునకును మీ చిన్మయరూపము, మరగింపక యణిమాదులు డాయవు
మీమహాత్మ్యము మేమింతంతని, మితిచేయఁగ మది నెంతటివారము
మామీఁదను గృప గల్గి మహేశ్వర, మన్నింపుము మీకు నమస్కారము. 152

శా. ఈసంసారపయోధిలోనఁ బడి మే◆మీఁదీది దేహంబుపై
నాస ల్మానక తేలుచు న్మునుఁగుచుం◆బ్రాణప్రయాణోన్ముఖా
యాసంబుల్ శతసంఖ్య లోర్చితిమి దే◆వా మమ్ము రక్షించి మి
థ్యాసౌఖ్యంబులు చాలు నిత్యసుఖ మి◆మ్మా యంచుఁ బ్రార్థించినన్. 153

శా. డాయం బిల్చుచు వారి నిద్దఱ నఖం◆డజ్ఞానరూపంబునన్
వ్యాయామంబు నదృశ్యవస్తువు నమా◆యాకారముం బుష్కర
ప్రాయంబున్ విమలంబునైన తన◆సర్వవ్యాపకజ్యోతిలో
సాయుజ్యం బొనగూర్చె దేవతల కా◆శ్చర్యంబు సంధిల్లఁగన్. 154

క. ఆలిం గూడుచుఁ గ్రమ్మఱ, నాలింగమునందుఁ గలసె ◆ సదిమొదలుగఁ జం
ద్రాలంకారుఁడు జగతీ, పాలక శ్రీకాళహస్తి◆పతి యనఁ బరఁగెన్. 155

క. నావుడు విని యాదవ ధర,ణీవిభుఁ డీశ నెవ్వ రందు ◆ నీలగ్రీవున్
సేవించి ముక్తికాంతా,జీవేశ్వరు లైరటన్న ◆ శివుఁ డిట్లనియెన్. 156

శా. కామక్రోధ మదాంధకార పటలా◆ఖండప్రచండార్క వే
ధో ముముక్షుయ తాండవభ్రమణని◆ర్ధూతప్రపంచా పుర

శ్రీ మాహాత్మ్యహార ప్రభావ దళదిం క్స్వేలప్రభేద స్ఫుర
ద్దామా కాలజయేందిరా మదవతీంధాంపత్య నిత్యోదయా 157

క. లుంటీకృతాఘుముక్తిచి,రంటీ గాఢోపగూఢంరత చిద్విద్యా
ఘంటాపథచర తారక,ఘంటారవ హృతమనోమృంగవ్యాఘ్రేశా. 158

పంచచామరము. దివానిశోదయావసాన ం దిగ్విహీనఖండితా
జవంజవాంధకారసత్యం నంవిదభ్రిమండితా
దివాకరాదిక గ్రహౌఘాగ్రందీధితి ప్రసాద వా
గ్బ్రహ్మాండభాసకాదితత్త్వం తారకప్రసాధవా. 159

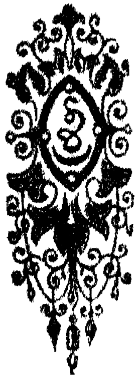
గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాళహస్తీశ చరణకమల సేవాపరాయణ సింగమనామా
నారాయణ జక్కయనారాయణ తనూభవ భవపరాఙ్ముఖ
ధూర్జటిప్రణీతం బైనశ్రీ కాళహస్తిమాహా
త్మ్యంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రామార్పణమస్తు.

శ్రీ రా మా య న మః.

శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

ధరనయనాబ్జసమా
రాధితదివ్యాంఘ్రిశోణ•రాజీవ! మనో
బాధానవహసంసార
వ్యాధివ్రజవైద్య! కాళ•హస్తీశ! శివా!

ఆ. అవధరింపు మిట్లు•భవదీయకథ విన్న, వింతు భక్తజనుల•వీను లలర
మీకు యాదవునకు• గారుణ్యరసపూరి, తేక్షణముల నాన•తిచ్చినట్లు. 2

—కన్నప్పయను తిన్ననిజన్మభూమివర్ణనము.—

ఉ. పొత్తపినాటిలో విపిన•భూమిఁ గిరాతుల కోటపట్టు లో
కోత్తరవన్యవస్తు వుడు•మూరను పక్కణ మొప్పుఁ, దద్ర మో
దాత్త మహాత్త్వ మన్మథతర•సావహ మూహ యొనర్ప మేదిసీ
భృత్తట నిర్ఝరాంబురుహ•బృంద సుగంధ సగంధవాహమై. 3

సీ. స్తబ్ధరోమవిషాణ•లబ్ధమహాస్థికముల, గాటింపుదురు రేగు•పండ్లపాటి
ముక్తకంచుకమస్త•ముక్తాఫలంబుల, మండలింతురు కారు•విందలట్లు
సమద సామజకుంభ•జముల్లైనముత్తియంబులఁ జూతు రుసిరికా•యల విధమున
వేణుజాతముల్లైన• యూణిపూసల నెంతు, గురువిందపండ్ల ను • నీసుగాఁగ
తే. గంధసారాసురుద్రుము • కాష్ఠఖండ, చయము దినయింటి వంటక•ట్టియలుగాఁగఁ
జేయుదురు కాఁపురంబులు• సేయునపుడు, చెంచెతలు చెంచులను గూడి•చిత్రలీల. 4

ఉ. సంకుమదంబునుం బునుఁగుఁ • జాఁదును గస్తురియుం ఘటంబులం
బంకముఁజేసి యిండ్లలికి • ప్రత్యహము న్వెలివైవ మార్గకూ
లంకష గోమయప్రలేతు•లం బుడిడించుచుఁ నుందు గుప్పలై
యింకఁ దదీయభూతి నిద•మిత్థ మటంచు నుతింప శక్యమే? 5

సీ. పట్టుచీరలఁ గట్ట • భాగ్యంబు గల్గియుఁ, బొలుటాకులఁ గట్ట • భార మనరు
రాజాన్నభోజన•ప్రాభవశ్రీ గల్గియును వన్యధాన్యంబు • నొల్ల మనరు
మాణిక్యభూషాస•మాజంబు గల్గియు, నెత్తని కురువింద • లేటి కనరు
మంచిమెచ్చులతూఁగు•మంచము ల్గల్గియుఁ, జాలుఁ బూఁదీగయు•య్యాల లనరు

తే. ఎంత సంపద గల్గియు • నట్టివారు, దమ కులాగత ధర్మక • ర్మములు విడువఁ
జాల రటుకానఁ దత్పురీ • శబరసతులు, మహిమ గలిగియు మానరు • సహజవృత్తి. 6

మ. అగురుత్కృష్టరుహా కాష్ఠఖండముల న • ర్ఘ్యాంగంబులం జేసి మై
మృగనాభి న్మసిఁ బూసి, చామరము ధ • మ్మిల్లంబుగాఁ జుట్టి, యే
నుఁగుకుంభమ్ములలోని మౌక్తికములం గ • న్గొడ్డు ల్గానిర్మించి, భి
ల్లగజేంద్రు ల్పాలబొమ్మలం దవిదచే • లం జేయుదుర్ గావుగన్.

క. ఏనుఁగుల తలలు కొమ్ములతో నారబములకు దృష్టి • దోషము వాయం
గా నెత్తుదు రెఱుకులు దమ, చేనికిఁ బసరంబుతలల • చెలువం బెసఁగన్. 8

క. కొండలలోఁ జేసిన కృషు, పండినచేలకు వరాహ • పంక్తులు వోరరా
కుండం దెల్లని చామర, ఖండంబులు వోరఁ గుండ్రాల • గట్టుదు రెఱుకుల్. 9

ఉ. మంచెల మీఁద నెక్కి కటి • మండలిఁ జుట్టిన పాలకాకు లిం
చించుక చంచలించి పరు • నిల్లు బయల్పడఁ జేయఁ బిట్టలన్
జెంచెత లార్చి వ్రేయుదురు • చిత్రముగా గొరిసెల్ల బాహుమూ
లాంచిత దీధితుల్ప్రబలుత • మైనచనుంగవమీఁదఁ బర్వఁగన్ 10

మ. మదవుంస్కోకిల మాతృజాతికృతసు • మ్యజ్ఞాద శంకామతిన్
బెదరంగా నలవేటలాడ జెఱుకుగో • వాళుల్ ప్రసూనాశుగ
ప్రవర ప్రేరిత చిత్తవృత్తులగుచుం • బొంతమ్ములం ద్రిమ్మరన్
బెదరం దోలుదు రార్చి పక్షివితతిన్ • భిల్లాంగనల్ చేలలోన్. 11

తే. శబరకాంతా ఘనస్తన • శాతకుంభ, కుంభయుగములఁ గరకర • కొనలుసాఁగె
మానుషంగ వచ్చునే చంచ • రాని పగము, నన్నకమ్ముల వోరాట • మజనకైన. 12

క. గుబ్బచనుంగవ తేనియ, లుబ్బుమరాళియు మెఱుంగు • లొలికెడుమేనుల్
నిబ్బరవుంగబరీభర, మబ్బురవు గొను చెంచ • లాక్షుల కొప్పున్. 13

క. తేనియలు గోలి పిదపన్, మానవతుల యధరమాని • మఱితురు శబరుల్
తేనియ తియ్యఁదనంబు స, మానం బనఁ దగునె యధర • మధురిమ కెందున్. 14

సీ. కలకుజాంజాలు వెండ్రు • కలకొప్పు గాఢత, రంబుగా నెమలి పిం • ఛంబుఁ జుట్టి
తట్టుపున్గున వన్నె • పెట్టినట్టి లలాట, పట్టిక జేగుఱు • బొట్టు వెట్టి
కురువింద పేర్లకుం • దెరువీని పాలిండ్లఁ, బొలుపాకులు గూర్చి • పైఁట దీర్చి
జమలి యొడ్డాణంబు • నందున నిఱియంగ, బర్హాంబరముఁ గటిఁ • బదిలపఱిచి

ఆ. పికగల కులుచగనుఘ్నల • వెదపవింటఁ, జాఁగవురిఁ దాల్చి నారిగా • నంతరించి
గసికకోలలు గొని భిల్ల • వనరుహాక్షు, లవవిదిరుగుదు రాత్మనా • యకులఁ గూడి. 15

మ. తమ యిల్లాండ్ర మనోహరావయవ సౌం • దర్యంబులో సామ్యవ
ర్గము పాటింపఁగనో కిరాతులు నిజా • గారంబులం గట్టి సిం

హా మయూరీ హరిణేభ శాబముల నా♦హా! యెంతు రాశంకఁ ద
ద్రమణీ మధ్యకచేక్షణస్తనము లు♦త్పాదింపఁ గాకుండునే. 16

వ. ఇట్లఖిల విభవాభిరామంబున కాలవాలంబగు నప్పట్టణంబున కధీశ్వరుండు 17

సీ. తన విక్రమక్రమ♦దర్పంబు హర్యక్ష,శిక్షావిచక్షణా♦క్షీణగరిమ
తన బాహుబలము కాం♦తారదంతావళి,దయితా నవీన వై♦ధవ్యకరము
తన జనంబు కురంగ♦దంపతీపుంజాజ,వంజవ భంజనా♦ఖంజయశము
తన ప్రతాపము మృగా♦దనసార్వభౌమదు,ర్వార గర్వాపహా♦దారుణంబు

తే. గాఁగ నానా మృగఘ్రాణ♦గంధవాహ, దండశూకేంద్ర నారాచ♦బృందవర్ష
కంధరోద్దండకోదండ♦కరుఁడు మించె, నాథనాథుం డరణ్యభూ♦నాథుఁ డగుచు.

తే. ఎఱుకుఱేఁడైన సర్వలో♦కేశుఁ గూడి, చెంచుపూఁబోఁడియై సంచ♦రించుగౌరి
చందమున నాథనాథపు♦లిందవిభుని, మందగామిని చెలువొందెఁ ♦ దండె యనఁగ

తిన్ననిజననము.

క. అనాథనాథకానన,భూనాథుఁడు తండెచిగురుఁ♦బోఁడియు సురతే
చ్ఛానందము గిరికంధర,సానువనీనిర్ఝరముల ♦ సలుపఁగఁ బ్రీతిన్. 20

క. తండెకు మందస్మితసిత,సుందరకుఁ బ్రాణేశ్వరోప♦గూహనరచితా
నందకు వచనామృతని,ష్యందకు నెల మసలె శైల♦జాధిపుకరుణన్. 21

సీ. భసితాంగరాగశో♦భావిలాసంబుతోఁ, బ్రతివచ్చు నానన♦పాండుగరిమ
కంఠహాలాహల♦కాళిమచ్ఛవితోడ, నెనవచ్చు గుబ్బచ♦న్మొనలనలుపు
పరశివాకృతితోడ ♦ సరివచ్చు నణుతరం,బనఁజాలి ఘనతరం ♦ బైననడుము
స్వస్వరూపవిచార♦సంప్రాప్తశాంతితో,మార్పడుఁ జిత్తైక♦మానజడిమ

తే. సరభసానంగసంక్రీడ ♦ జరుగనీక, దౌహృదము గర్భముననున్న♦తనయుఁ డీశుఁ
డై ప్రకాశింపఁ గలఁ డని♦యపుసు తెలుపు,కరణిఁ బెంపొందె నమ్మంద♦గామినికిని.

తే. గంధగజకుంభ కాఠిన్య♦గర్వరేఖ, చారుమృగరాజ మధ్య♦శృంగారగరిమ
చెఱుపఁగలఁ డల్లశిశు వని♦చెప్పునట్లు, సుదతిచన్నులు నడుమును ♦ సొబగు దప్పె.

సీ. పంచాననానేక♦పవ్యాఘ్ర కోలాది,మృగములఁ జంపఁ గా♦మించె లేమ
శైలోపకంఠని♦ర్ఝరసైకతస్థలి,శివుని దర్శింపఁ గాం♦క్షించె నబల
ఖండేందుశేఖరు ♦ గండూషితాంబుధా,రల మజ్జనము సేయఁ ♦ దలఁచె నింతి
చవియైన ఘోణిమాం♦సమ్ము దొప్పలఁ బెట్టి,యభవున కర్పింప ♦ నతివ గోరె

తే. నేత్ర నీలోత్పలంబుల♦నీలగళుని, యర్చనము సేయఁ జింతించె ♦ నంబుజాక్షి
గర్భగోళమునందున్న ♦ యర్భకునకుఁ, గలగుణంబులఁ దెలిపెడు♦కరణి నపుడు.

ఉ. ప్రొద్దులు చొచ్చె నంత పుపుఁ◆బోఁడికిఁ బెంపుడుచిల్కపిల్లకున్
సుద్దులు చెప్ప, వస్త్రములు◆సొమ్ములు దాల్ప, నిజేశుపాన్పుపై
నొద్దిక నుండ, నిత్యము గృ◆హోచితకృత్యము లాచరింప, మై
బెద్దయు శ్రాంతిఁ గాఁ దొడఁగె ◆ బిడ్డఁగనన్ సమయం బగావునన్. 25

చ. చెలువకు బిడ్డకుట్లు విల◆సిల్లఁగ భిల్లపురంధ్రు లంతలోఁ
బిలువరె మంత్రసానిఁ దల◆పెట్టరె కాయముఁగూర్పు లేమకున్
జలకముఁ గాఁపరే కొలను ◆ చయ్యనఁ ద్రవ్వరె మందగామినిన్
నిలువఁగనీకురే యనుచు◆నేర్పరులై కడు సంభ్రమింపఁగన్. 26

సీ. శుభముహూర్తంబున ◆ నిభరాజగామిని, శివభక్తి మునుపైన◆శిశువుఁ గనియె
సంసారమోహపా◆శముఁ గోసినటువలె, బొడ్డు గోసిరి పిన్న◆బిడ్డనికిని
సర్వేశు భక్తిల◆క్షణముఁ దెల్పెడు రీతిఁ, బెట్టిరి భూతిలోఁ◆ బట్టిపట్టిఁ
బాపకదంబదం◆బాలంబుఁ గడిగెడు, పగిది నీళ్ళార్చిరి ◆ పావనికిని

తే. యంతరంగమలాపహం◆బైనచిత్తు, ధ్యానమున నోనిచిట్టాము◆కంబు దెచ్చి
బాలకు కడుపునఁ బెట్టి◆పద్మముఖులు, పవ్వళింపఁగఁ జేసిరి ◆ పాన్పుమీఁద. 27

క. జ్ఞానప్రసూనకళికా, జాని పదధ్యానపరమ◆సౌఖ్యసుషుప్తిం
దైనగతిఁ గన్ను దెఱవం, గానేరకయుండె కొన్ని◆సుప్రంబులకున్. 28

క. ఈలోకవ్యాపారం, బేలాగో యనుచుఁ జూడ◆నింపైనగతిన్
బాలకుఁడు దెఱచెఁగన్నులు, లాలితముగఁ దల్లిదండ్రు◆లకు ముదమొదవన్. 29

సీ. శివభక్తిరహితమై◆చెడియె జగం బని, నవ్విన ట్లొయ్యన ◆ నవ్వసాగె
ధృతి మోహబంధంబు◆ దెగఁ దన్నుగతి ముద్దు, టడుగులెత్తి విదుల్చు◆కాడఁబొచ్చె
భవపరాఙ్ముఖుఁడైన◆పగిది సత్త్వముఁగూడి, పొత్తులపాన్పుపైఁ◆బోరగిలఁబడియె
శ్రేయోమహారాజ్య◆సింహాసనంబున, నుండుచందమునఁ గూ◆ర్చుండఁదొడఁగెఁ

తే. దడవియాడె వసుంధరా◆స్థలమునందు, విశ్వపతి తత్త్వ మనుమణి◆వెదకురీతి
దర్పకారి జగత్పూర్ణుఁ◆దాఁకుభీతి, నడుగు వెట్టెడుగతిఁ దప్ప◆టడుగు వెట్టె. 30

వ. ఇట్లు ప్రతిదినప్రవర్ధమానంబులగునతనిగుణంబులకు శివభక్తిలక్షణోపమానంబులు సమానంబులై చెలువొందఁ దండ్రియుఁ బుళిందబృందారకుండును నందను తిన్నదనంబున కానందకందళితహృదయారవిందులై తిన్నఁడని పేరువెట్టిన సప్పాడవ్యక్తమధురకల్యంబగు బాల్యంబున. 31

మ. జలకంబార్చి, విభూతిఁ బెట్టి, కటిగుం◆జాబీజసంకీర్ణమే
ఖల బంధించి మయూరపత్త్రలతికా◆కాండంబులం జేసి సం
దులదండ ల్సవరించి కన్నుఁగవ కాం◆తు ల్కాటుకం దీర్చి మం
దుల తాయెత్తులు గట్టినన్ శబరపు◆త్రుల్ గూడి యాడం బురిన్. 32

సీ. చిల్లబొల్లాకాయ♦సిరిసింగణావర్తి,గుమగుమగుంచాలు♦కుందెనగుడి
డాఁగిలిముచ్చులా♦టలు గచ్చకాయలు, వెన్నెలకుప్పలు♦తన్నుబిల్ల
తూరనతుంకాలు♦గీరనగింజలు,పిల్లదీపాలంకి♦బిల్లగోడు
చిడుగుడుప్వాలపోటి♦చెండుకట్టినబోడి,యుల్లియుప్పనబట్టె♦లప్పకోలు
తే. చిక్కనాబిల్లలోటిల్లు♦చిందఱాది, యైన శైశవక్రీడావి♦హారసరణిఁ
జెంచుకొమకులంతోడ ను♦ద్దించుకాముఁ, డిన్నఁడభినవబాల్యసం♦పన్నుఁడగుచు. 33

తిన్నఁడు విలువిద్య నభ్యసించుట.

ఉ. కొంచెపువింటఁబద్ద బరి♦గోలలు గైకొని చాపవిద్య సా
ధించు నెడన్ సలంఘునగ♦తింజను లేడిని సింగి నిచ్చ వ
ర్తించు ఖగంబు నేయఁగని♦తిన్నఁడు దేవునిపాలుగాక సి
ద్ధించునె తల్లిదండ్రులకు♦దృష్టిగుణంబున నంద్రు లుబ్ధకుల్. 34

తే. విల్లుపట్టిన నెలపది♦నాళ్ళలోన, వీఁక గలిగిన తడవిల్లు♦వెదురువిల్లు
సెలసువిల్లును మొదలైన♦చేఁగవిండ్లు,చులుకగాఁదీసి శబరేంద్ర♦సూనుఁడేయు. 35

వ. అసమయంబున నవయౌవనం బాసన్నం బగుటయుఁ దిన్ననికి బహువిధమృగయా
విహారంబుల నెఱుంగఁ దెలుపవలయునని వనచరు లెఱుకు జేనికిన్ విన్నవింప
నింపెసలార నాతం డాటవిక పుటభేదనంబునం గాటి జేనిజాతరకుం బూటం బనుపనను
పమేందు నీలనీలకుటిలకుంతలజాలఫాలపట్టికలం జిగురుఁబోండ్లు మంజరీమంజులస్తనభా
రంబులు, బిసకాండమండితదోర్దండంబులు, నెమలిపురిదండలు, కర్ణంబుల నవతంసీ
భూత మయూరపర్ణంబులు, ఘనంబులగుజఘనంబుల మీఁదఁ బొఱుటాకుల చీరలు,
కొప్పులఁ గురువకప్రసవగుచ్ఛంబులు, నచ్ఛంబులైన యరుణచరణకమలపటుభా
గంబుల లాక్షారసంబులును, సాటువలేని లేడిచూపులం దూటాడించు కటారిమిటారి
చూపులుగల కనుఁదమ్ముల మిరునమ్ములం జమరుపాసటంబువోని కాటుకయుఁ బునుఁ
గును బచ్చకస్తూరియు జవ్వాదియు వాసించి పరిమళించు నడవిపసుపు నునుఁబూఁత
యుం దనర వనచరవనరుహానయనలు తిరుగం జాటిన మఱునటి మంగళవారంబున
నివ్వరిబియ్యంబునఁ బుప్పొలవలె నుండ వండివార్చిన యుపహారభాండంబులు చమరీ
మృగంబుల పాలకు ననుకూలంబైనగునుకుండ్రాలపాయసంబులకుండలుకీచకతండులం
బులం బిండిగొట్టి కొట్రఁబోసి యుప్పి గొప్పలుగాఁ జేసి యావించినకుడుముల బానలు
కాళింగభంగసంగతలశునవాసనాపిశితంబులగు పిండికూరలచట్లనుబచ్చగందనీక పరి
పాకంబులుచేసిన వనీశాకంబుల వెనల్లును నానావిధమాంసంబులయటికలు గుడాగు
డగుడపుప్పతాలహింతాలతండులజనితాసవకలశంబులును గంపలను గావిళ్లను బెట్టి
బలి వెట్టుటకై వనక్రోడ తామ్రచూడ మహిషాజావికపరిముఖాటవికమృగంబులం
బట్టుకొని బంతికట్టుకొని కాటేరినిగుడికి నడుమునప్పుడు తప్పెటలచప్పుళ్లును వెట్టి

సారకాయల బుఱ్ఱలంగట్టిన సరకట్లకిన్నరలు మెఱయ మొరయించు మ్లేచ్ఛులపాటల తానమానంబులును గుమ్మెటలచటులరవమును గొమ్ముల నిమ్మును జెలంగె నయ్యవసరంబున. 36

తే. ఒక్కప్రొద్దుండి సెలయేటి♦నుదకమాడి, నాథనాథుండు తండ్రియు♦ నైజమైన
చతురలంకారములు దాల్చి♦సహజభక్తి, నాత్మజునిఁజూచి కైసేయు♦ మన్ననతఁడు 37

మ. జలకం బాడి విభూతి పెట్టుకొని రు♦ద్రాక్షమాలి కామాలికా
వలయంబుల్దొడి దట్టిగట్టుక శిరో♦వర్ధిష్ణునీలాలకం
బుల లేఁదీఁగను జుట్టి కేల విలునమ్ము ల్పూని కాంతిచ్చిప్రా
జలు సేయన్ ... తెం గుమారుఁడు పితృ♦స్వాంతంబు లుప్పొంగఁగన్. 38

చ. చని మృగయాధిదైవతము♦సన్నిధి బాణశరాసనాదిసా
ధనములు నిల్పి మెట్టవిరి♦దండల నివ్వరిప్రాల రక్తచం
దనమున గుగ్గిలంపుఁబొగ♦దట్టుపునుంగున నెత్తుజోతులన్
ఘనవివిధోపచారములఁ♦గానుకలన్ శబరాళి గొల్వఁగన్. 39

తే. తల్లిదండ్రులుఁ దాను న♦ద్దైవమునకుఁ, బ్రణతులొనరించి వేఁటలు♦వట్టి పిదపఁ
జక్కణములోని శబరదం♦పతులతోఁ, సన్నపానాదు లొనరించు♦నవసరమున. 40

సీ. మాటలాడఁదలంచి♦మఱచిపోయెడువారు, నడవఁబోవుచుఁ దొట్రు♦పడెడువారు
నారికుండెడమని♦ యుండనోపనివారు, లేచెదమని లేవ♦లేనివారుఁ
బనిలేని పనిబట్టి♦బయలువెట్టెడువారుఁ, బాడనేరకయును♦ బాడువారు
నెదురైనవారికి♦ నెల్ల మొక్కెడువారు, వ్రీడావిహీనులై♦యాడువారుఁ

తే. జాలఁద్రావియునగుడఁజే♦సాఁచువారుఁ, దొడరియుపదంశభాండము♦ల్దోడుకువారు
నైరి మృగయాధిదైవత♦యాత్రయందుఁ, బానములు చేసి శబరదం♦పతులు రతుల

ఉ. నాతియొకర్తు చిత్తము న♦నాథునిపై నిడి సారెసారె మో
హాతిశయానఁ బోతె నధి♦కాసవ మిచ్చి నిజేశుఁ గూర్చి య
ల్లాతని నాథుపేరనె ప్రి♦యంబునఁ బిల్చుచుఁ గౌఁగిలించి హా
లాతురతాత్మికాగతి వి♦లాసము చూపుచుఁ గూడె వేడుకన్. 42

చ. పుడిసెఁడు గాని లేదిపుడు♦పుచ్చుక త్రాగిన మద్య మింతలో
నొడఁ లెఱుఁగం డటంచు నొక♦యుగ్మలి నాథునిఁ దిట్టి యన్యునిన్
జడియఁడు చూడు మంచు సర♦సంబున మెచ్చు తెఱంగు దోఁప న
వ్వడు బిగికౌఁగిటం గదిస♦పుంజనుగుబ్బల నొత్తె మక్కువన్. 43

ఉ. ఉత్తమనాథుఁ డీతఁ డెడ♦నుత్తరమీఁ డొకనాఁ డదేమొకో
యిత్తఱి రేఁగి రేఁగి తన♦యిచ్చకువచ్చిన వెల్ల నాడెడిన్

గ్రొత్తలుగాని యీమధువు♦కుండల మాటలు నాఱిపోసి రో
యత్తె యటంచు నొక్క శబ♦రాంగన వల్లభు దూఱె సారెకున్. 44

ఉ. మంకెనపువ్వులో విడిసి♦మత్తిలియుండెడు తేఁటిరీతి మీ
నాంకసరోజరాగకలి♦తాధరశాంతరనీలలీల హా
లాంకరితారుణచ్ఛవిస♦మంచిత లోచన తారకద్యుతుల్
వింకముఁ జూడఁ బానముల♦పెక్కువఁ జొక్కిరి భిల్లదంపతుల్. 45

తిన్నఁడు పరిజనంబులతోడఁ గూడి వేఁటకు వెడలుట.

వ. ఇవ్విధంబున మధుర మధు రసాస్వాదనామోద మేదుర వినోదంబులం గేలిసలిపి నిషాదమిథునంబులు సదనంబులకుం జనునప్పు డుద్యాటనికాధీశతనయుం డాఖేటకం బునకుం గాటి జేనిపాటియగుంగాక! యని యొనరించు దీవనలుల్లసిల్లఁ బల్లియం బ్రవే శించి చెంచుతేఁడు మఱునాఁడు రేపకడఁ గొడుకుం గూర్పఁదగిన వారలం గూర్చి. వేఁ జకుం జను మనవుడుఁ దెరచీరకట్టలు ప్రోఁగుచుట్టలు దొడ్డివల లేటివలకుం దేటివల పం దివల సవదండవల ముకరివల యెలికవల మొదలుగా వలయు వలలును, సివ్వంగులుఁ గుక్కలుఁ గృష్ణకురంగంబులు ముంగిసలు నెద్దులు మొదలుగా వేఁటకు దిద్దిన జంతు వులు, తోరణంబులు సెలకట్టెలు సాధనంబులు గిద్దెలు వేసడంబులు మున్నుగా విడివేఁ టకు నెన్నందగిన విహంగంబులును, బూరేడు కారుకోడి కేరజంబు కొంగ కక్కెర చింద లాదిగాఁగల పాదివేఁటకుం బ్రోది చేసిన పతంగంబులు, నుసులు నురిగోలలు బోనులుఁ జిక్కంబులు జిగురుఁగండెలుఁ దీవుఁద్రాళ్ళు నొడిత్రాళ్ళుఁ దలముళ్ళును గొని శరశరాసనప్రభృతిసాధనంబులతోడ నడవి కేతెంచి నిశ్శంక సకలమృగసంకుల సంకలితంబగు వేంకటాచలంబు వంకం డెంకి వెట్టుకొని. 46

సీ. ఒకనాఁడు తెరవేఁట♦నుగ్రసత్త్వంబులఁ, బుడమిపైఁ బడఁ గాల్చి♦పడ వధించి
యొకసారి సారమే♦యోద్ధతి నుద్ధుర, స్తబ్ధరోమంబుల♦ సంహరించి
యొకమరి దీనంబు♦ లొడ్డి పాదులుదీర్చి, బహువిహంగంబులఁ♦ బట్టితెచ్చి
యొకవేళ డేగవేఁ♦టకుఁ జని యొగజోపి, నానాండజముల పా♦ణములు గడపి

తే. ముంగివేఁ టేనువేఁట సి♦వంగివేఁట, యిఱ్ఱివేఁటయు గంటవేఁ♦ టెద్దువేఁట
మొదలుగాఁగల వేఁటల♦యదనెఱింగి, తిన్నఁడొక్కొక్కతూకువ♦ర్తింపఁ దొడఁగె.

చ. పులులు కురంగము ల్కరటి♦పోతము లేదులు మన్నుబిళ్లు దు
ప్పులు కణఁతు ల్కిటు ల్చెవుల♦పోతులు కొర్నవగండ్లు భల్లుకం
బులు చమరీమృగంబు లెను♦పోతులు కస్తురిపిల్లు లాదిగాఁ
గలమృగరాజిఁ బెక్కువిహ♦గంబులఁ గానుక లంపెఁ దండ్రికిన్. 48

ఆ. మునుపు వడిన మెకముఁ♦గొనివచ్చి మిడిగ్రుడ్లు,♦పొడిచి నీట శిరము♦దడిపి తోఁకఁ
గోసి ధూప మిచ్చి♦ మీసంబుఁ బెకలించి, కానుకిచ్చి కాటి♦ జేసిఁ గొలిచి.

ఉ. క్రొవ్విన యేకలంబులను • గొన్నిటిఁ గూల్చి కమర్చి పంచులం
జివ్వచు నెఱ్ఱమ స్నలఁడి • చివ్వన నీరిపురంగ నేర్చి నో
ళ్లువ్విళులూరఁ బ్రేల్చి చము•రుట్టిపడం గఱుకుట్లు గాల్చి క
ల్లువ్వులనీడ నొక్క పరి•శుద్ధ శిలాతల భూమి నందఱున్. 50

క. అట్లు కఱుకుట్లు గాల్చిన, పిట్టల నిండ్లెట్ల నుఱిముఁ • బెర తేనియలం
బెట్టుక మెసఁగుచు నాథుని, పట్టికి నింపెసఁగ నిట్లు • ప్రతిదివసంబున్ 51

ఉ. ఆవనవీథిలోఁ గలమృ•గావళిఁ బత్తుల సంహరించి పూ
ర్వావనిభృత్తటాటవుల • నాటవికుల్ మృగయావిహారముల్
చేవ దలిర్పఁ జేయుచుకు • శీఘ్రము పాళియు మొత్తి కుంభజ
గ్రావసు తాప్రతీర గిరి•కాననమధ్యమున న్వసించుచున్. 52

ఆ. అంజనాటికొండ•లందు సదాశివు,కొండ జమునిదిక్కు • వెండికొండఁ
జెండ సత్త్వ చండ•సంహార తాండవం, బాడఁ గోరి వేఁట•లాడు సవుడు. 53

క. ఒకవేళఁ దిన్నఁ డాఖే,టక ఖేలా వ్యసన రతుల • డస్సినవాఁడై
వికచప్రసూనవకుళ,ప్రకరంబుల నీడ నొంటిఁ • బడి నిద్రింపన్. 54

స్వప్నముచేతను వేఁటమిషను నీశ్వరుఁడు తిన్ననివశీకృతుం జేసికొనుట.

మ. ఒడలం బెల్ల విభూతిపూఁత పులితో • లోఁ డ్డాణ మల్లాడు కెం
జడ లాత్తైకవిచార నిశ్చలదృగ•బ్జాతంబు లప్పై చ్చిన క
చ్చడ మంసంబున రుండమాల గొడే•శిస్థాణువుం గ్రాలఁగా
నొడయం డొక్కఁడు దక్కనూరునికలలో • నుద్యత్కృపామూర్తియై. 55

క. బాలక! యిచట శిలాసట,మూలంబునఁ గొండదండ • మొగలేటి దరిక
శైలసుతాపతి భక్తుల,పాలిటి పెన్నిధి వసించు • భక్తిం గొలుమీ. 56

క. అని యంతర్ధానము సే,సినఁ దిన్నం డదరిపడుచు • శీఘ్రంబున మే
ల్కని నలుదిక్కులు వెదకుచు, మనమున నాశ్చర్యరసని•మగ్నుం డగుచున్. 57

శా. ఈల ల్వ్రేఁకెలు దిక్కులం జెలఁగఁ దా • మెచ్చ మృగశ్రేణిపై
గాలిం బోవక సన్న దప్పూటయు రొ•క్కారొక్కముల్ దిట్టి శా
ర్దూలక్రోడ మృగాదుల న్వలబకుం • దోలంగఁ దిన్నండును త
త్కేళీలోల రవంబు దన్నుపుడు బో•ధింపంగ నేతెంచినన్. 58

మ. వలతుం జేరక ప్రోఁగులుం బెరలు ద్రె•వ్వం ద్రొక్కి యాఖేటక
స్థల ముల్లంఘన సేసి లుబ్ధకుల య•త్నంబెల్ల వారించి ది
క్కులు దద్ఘుర్ఘుర ఘుర్ఘుర ధ్వనులచే • ఘూర్ణిల్లఁగా నొక్క యే
కల మేగం గని తిన్నఁ డప్పుడు ధను•ష్కాండోల్లసత్పాణియై. 59

మ. జవ మొప్ప న్వాను వెంట నంటి తఱుమన్ ♦ సంవర్ధితక్రాంతి ను
ద్దవిశిం బొఱఁగలేని చందమునఁ జెం♦తం జేరఁగా నిల్చి యే
య విచారించిన దూఁటి దాఁటుకొని త♦న్నాశ్శాశలం ద్రిప్పి పా
శవిముక్తుం డగు యోగిభావన యదృ♦చ్ఛావృత్తి వర్తించుచున్. 60

క. అలయించుచుఁ దిన్నఁడు దన, కలలోపలఁ గన్న శివునిఁ ♦ గనఁగొనుదాఁకన్
జలమునఁ గొని చని యద్యో, కల మవ్వ డదృశ్యమైనఁ ♦ గమఁజోద్యమునన్. 61

క. కలలోఁ జెప్పిన యొడయుం, డెలయించుక వచ్చినట్టి♦యేకలము హిమా
చలతనయాధిపమాయా, విలసనములు గాఁగ నవుడు ♦ వివరించి మదిన్. 62

శా. సంతోషంబునఁ గాంచెఁ దిన్నఁడు సను♦స్తవ్యాపకానంత వే
దాంత స్థాపిత చిన్మయాంగము నవి♦ద్యాధ్వాంత సంతాన సం
క్రాంత స్వాంత నిశాంత జంతు సుఖమా♦ర్గప్రాపకాభంగరు
క్కాంతాపాంగము దివ్యలింగము వివి♦క్తధ్యేయ నిర్లింగమున్.

తే. కాంచి రోమాంచకంచుకో♦దంచితాంగుఁ, డగుచునానందబాష్పంబు♦లతిశయిల్ల
నమ్మహాలింగమునకు సా♦ష్టాంగనతులు, సేసి ముకుళితహస్తుఁడై ♦ చేరఁబోయి. 64

తిన్నఁడు శివలింగమునకు సేవఁజేయుట.

శా. ఓసామీ! యిటువంటి కొండదరిలో ♦ నొంటిం బులుల్ సింగముల్
గాసిం బెట్టెడు కుట్రనట్టడవిలోఁ ♦ గల్జువ్విక్రీనీడ నే
యూనం గట్టితి వేటిగడ్డ నిలు? నీ♦ వాఁకొన్నచోఁ గూడు నీ
కేసుట్టంబులు దెచ్చి పెట్టెదరు? నీ ♦ కిం దేటికే లింగమా? 65

ఉ. కొండలఁ గానలం దిరిగి ♦ క్రొవ్విన పందుల లేళ్ల దుప్పులన్
జెండినఁ జెక్కుచందములఁ ♦ జిన్నక పెద్దక గాఱుకమ్మఁగా
వండుదు రట్ల సిట్టలను ♦ వండుదు రిచ్చట నుండనేల? నా
కొండొక టానతీక యుము♦మ్మూరికి రాఁగదవయ్య లింగమా! 66

క. ఓలింగమ! విను నివ్వరి, ప్రాలును నోడిపిల్లు గునుకుఁ♦బ్రాలును వెదురుం
బ్రాలును నవరవుమెకముం, పాలును గల వచట నీకుఁ ♦ బాయసమునకున్. 67

తే. పుట్టతేనియ పెరతేనె ♦ పుట్టజున్ను, తొఱ్ఱతేనియ గలవందుఁ♦దోఁచితోఁచి
కాలి దులములనై పిండి♦పోతరాలు, నట్టె నింజెట్లు గలవు నీ♦ కారగింప. 68

సీ. నేరేడుపండులు ♦ నెలయూటిపండులుఁ, గొండమామిడిపండ్లు ♦ దొండపండ్లుఁ
బాలపండులు నెమ్మి♦పండులు బరివంక, పండులుఁ జిటిముటి♦పండ్లుఁ గలివె
పండులుఁ దొడిపెంద♦పండ్లుఁ దుమ్మికిపండ్లు, జానపండులు గంగ♦రేనుపండ్లు
వెలగపండులు పుల్ల♦వెలగపండులు మోవి, పండ్లు నంకెనపండ్లు♦బలుసుపండ్లు

తే. బీరపండ్లును బిచ్చుక♦బీరపండ్లు, గొబ్బిపం డ్లీతపండ్లును♦గొంజిపండ్లు
మేడిపండ్లును మొదలుగా♦గూడిమూడి, చెంచెతలు దెత్తు రిత్తువి♦చేయవయ్య

శా. ఇల్లో ముంగిలిలో యనుంగుఁజెలులో ♦ యీడైన చుట్టంబులో
యిల్లాలో కొమరో తరింపవశమే ♦ యేపోఁడుము ల్లోక ! మా
పల్లెం గోరిన వెల్లనుం గలవు తె♦ప్ప ల్గాఁగ నీ కిచ్చెదన్
జెల్లంబో యిట నొంటినుండ కటు వి♦చ్చేయుంగదే లింగమా ! 70

తే. చఱుకుఁజూపునఁ గాలిన♦కొఱ్ఱెత నఱుకు, నఱుకుఁజూపులఁబుట్టించు♦నెఱుకువారి
యిఱుకువలిగుబ్బపాలిండ్ల♦యిగురుఁబోండ్ల, సేవకిచ్చెద నీకు వి♦చ్చేయవయ్య. 71

మ. నను మన్నించెదవౌ విభుఁడ రా ♦ నా వెంట, రాకుంటివేన్
నిను నేఁ బాసి చనంగ నోప, నిచట ♦ న్నీతోడిదే లోకమై
మనువాఁడం, గనువాఁడ నీకరుణ, నీ♦మానంబు చిత్తంబు న
చ్చినవౌ మానుదుగాని నిన్నువుడు క♦ష్టింబెట్ట నా కేటికిన్. 72

వ. అని యమ్మహాదేవు నమ్మూరికి రమ్మనుచుం బ్రార్థించినం బలుకకుండినం దదీయభ
క్తిపరవశుండై సంగతావిఁ బ్రుంగిన భృంగంబు తెఱంగున నున్న యవసరంబునం
దిన్నం డొంటిపంది వెంటందగిలి యొంటి నెక్కడఁ బోయెనో యని బోయలు చొ
ప్పరయం దివిరి యడుగుల వెంబడిం బడితప్పక చనుదెంచి కాంచి యిట్లనిరి. 73

—తిన్ననిం గని బోయలు దుఃఖించుట.—

శా. అన్నా! నిన్నలయించి తెచ్చిన వరా♦హం బెందుఁ బోయెనొ? స్నముకన్
గన్న న్నిన్నునఁ జూడ వేటికి? వడిన్♦గన్నీరు గాఱంగ నే
మన్నన్ బల్కవదేమి కారణమొ? వేఁ♦టాడంగ నేతెంచి యి
ట్లున్నం దల్లియుఁ దండ్రియు న్మఱుఁగరే ♦ యుల్లంబులో నక్కటా ? 74

తే. నీదు గాలికిఁ బసివట్టి ♦ నిత్తునీల్గి, నక్కడెడలు బిగఁబట్టిన♦మట్టుపడక
నిలువకే తెంచి వేఁటకు♦క్కలు కమార, చుట్టుక గునిసియాడంగఁ ♦ జూడవేమి.

సీ. వలలునుఁ దెరలుఁ బ్రోఁ♦గులుఁ జుట్టఁగా లేదు, పోటుకో లొకటియుఁ♦బుచ్చలేదు
తెగిన మొకంబులఁ ♦ దేలేదు విడివేఁట, పిట్టలకును మేఁత♦ పెట్టలేదు
చెంచు లేరికి నేమి ♦ సేద దేఱఁగలేదు, చెడకుండ మొకములఁ♦ జేయలేదు
కుక్కలిట్టులు నివం♦గులు మేపుఁగొనలేదు, బలివెట్టి కాట్రేనిఁ♦గొలువలేదు
తే. వేఁటలాడంగ వచ్చిన♦వేడుకల్ల, నక్కటా తండ్రి కెఱఁగింప ♦నంపలేదు
ప్రమానుపడియుండ నేటికి♦మేనుమఱచి, యేల మాజాలి మాన్పవే♦యెఱుకపఱచి.

శా. ఓ తండ్రీ! నిను డించి పో మనసు మా♦ కొక్కింత గానేర్చునే ?
మీ తోఁబుట్టులుఁ దల్లిదండ్రులు చెలు♦ ల్కీర్కెల్ల నేతేరఁగా

మాతిన్నం డిపు డెందుఁ బోయె ననిన ♦ న్మాప్రాణము ల్వోవె? రా
వే తిట్టింపక పల్లెలోన మముఁ, దే♦వే వన్నెయు న్వాసియున్. 77

తే. ఎంత యలమటఁబడిన మ♦మ్మేలచూడ, వింతయు నెఱుఁగఁ జేనికి ♦ నెఱుకపఱుపఁ
బోయెదము చెప్పవలసిన♦బుద్ధి చెప్పి, యనుఘ్రమని పాదములు పట్టు♦కొనిన నతఁడు.

వ. ఎట్టకేలకు శివలింగసంగతాభంగురహృదయాంతరంగుఁడగు శబరపుంగవుండు కృపా 79
పాంగుండై చిఱునవ్వు నవ్వి యవ్వనచరుల కిట్లనియె.

క. ఈలింగములోఁ బ్రాణము, కాలముగడదాఁక నోడఁ ♦ గట్టినదూలం
బై లంకె నుండఁ జేసితి, నేలా తుందుడుకు? పల్లె♦ కేగుఁడు మీరల్. 80

క. నావెంట నితఁడు వచ్చిన, నేవచ్చెద మిమ్ముఁ గూడి ♦ యిప్పుడు లేదా
యేవంక నభవుఁ డుండిన, నావంక నె తోడునీడ ♦ యై వసియింతున్. 81

శా. నాకుం జుట్టముఁ దల్లిదండ్రులుఁ జెలు ♦ ల్నాథుండు నీడై వమే
మీ కిచ్చోఁ బనిలేదు కష్టపడఁగా ♦ మీవల్లెకుం బొండు, కా
రాకూరంబులు చేసినం గదలి నే♦రా, నిచ్చటం బ్రాణముల్
పోఁ గార్తుం దుది నాదువేలుపునకై ♦ బొంకన్నిజం బింతయున్. 82

క. అని శివుఁ గ్రమ్మఱఁ దిన్నఁడు, మనమున నిలుపుకొని తనువు♦ మఱచిన బుద్ధిన్
మునుపటి తెఱఁగున నుండిన, వసరుచు వనచరులు చనిరి ♦ వలసిన రీతిన్. 83

వ. తదనంతరంబ. 84

తిన్నఁడు శివుని కనుదినంబు నాహారం బొసంగుట.

క. ఎన్నేండ్లనుండియో ప,స్తున్నాఁ డీయడవిలోన ♦ నొంటి మహేశుం
డిన్నాగులు మాన్ప వలదా, కన్నారం గనిన బంటు♦ గలఫల మనుచున్. 85

శా. తిన్నం డంతట దేవదేవునకు భ♦క్తిం దృప్తిఁ గావింప నా
నన్నగ్రావ మహాటవు ల్దిరిగి సం♦స్తారింటక కోటీ పుట
చ్ఛిన్న త్ర్యాజ వరాహము స్గడపి కా♦ల్చ న్వ్రేల్చఁ బ్రేల్చం జవిన్
జెన్నై యుండెడు మాంసఖండముల ని♦చ్చం దొప్పలం జొప్పడన్. 86

ఉ. విల్లొకచంక నంపపొది♦వీఁపున దొప్పలు కేలుదోయి పు
క్కిళ్ల పవిత్ర కాంచనము♦ఖీజల మొప్పఁగ వచ్చి భక్తిరా
జిల్లఁ దదంబుమజ్జనము♦ సేయుచు దొప్పలనంజు డదిరా
జల్లుని నారగింపు మన ♦ నాపరమేశ్వరుఁ డారగించినన్. 87

క. కాలవో క్రొవ్వవో మాఁడం, గాలెనో చవిగావో♦ కమ్మగావో నీకున్
జాలవో యలవడవో తిన, వేలా కఱుకట్లు పార్వ♦తీశ్వర! చెపుమా? 88

క. ఆఁకలిగాదో భక్తిం, దేకువ గలవాఁడఁగానొ ♦ తినవేల కృపన్
సాఁకఁగదే నన్నిప్పుడ, త్రెక్కలఁ బెట్టక పలాశ♦నాసక్తుఁడవై. 89

క. నేవ మొకటి గలదె నాపై, నుపవాసముతోడ బడలి♦యుండఁగ నీకే
యపరాధము సేయంగదె, కృపతోఁ గటుకట్టు లార♦గింపఁ గదవే. 90
క. నీ వారగింపకుండిన, జీవన మేమిటికి నాకు♦శివ ! నీ పదరా
జీవముల మీఁదఁ బ్రాణము, వే విడుతు నటంచు వ్రాలి♦యేడ్వం దొడఁగెన్. 91
క. తిన్నని భక్తికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై యేను ఫుడిపి♦సరగునఁ గటుకు
ట్లన్నా ! తినియెద లేలె, మ్మన్న న్మదమంది లేచి♦యవధానమునన్ 92
క. అందియ్య శివుఁడు తగ నానందించుచు నారగించి♦న న్మదమున మి
న్నంది పులిందేంద్రుఁడు కానం దిరుగుచు నిట్లు దినది♦నంబును గొల్వన్. 93

శివబ్రాహ్మణుఁ డాలయమందలి రోఁతలఁ గని చింతించుట.

సీ. పంచాక్షరీ పూత♦భసిత త్రిపుండ్రాంకి, తాంకభాగములు స్నా♦నార్ద్ర శిఖయుఁ
గ్రమకృతగ్రంథిసూ♦త్రవ్రాత రుద్రాక్ష,భూషణంబులు శైవ♦భాషణములు
నాగుల్ఫలంబమా♦నాంబుకోణంబైన,శోత్రంబు నుపవీత♦సూత్రములును
గరగృహీతాభిషే♦కక్షీరసంపూర్ణ,భాండంబుఁ బుష్పక♦రండకంబుఁ
తే. గుండబొజ్జయు నొకపాటి♦గుజ్జుఁబావు, నుత్తరీయంబుఁ దనరంగ♦నెమోగిహృదయ
గోచరుని గొల్వ శివచిహ్న♦గోచరాంకు,డొకఁడువచ్చె శివబ్రాహ్మ♦ణోత్తముండు.
తే. వచ్చి గుడిచొచ్చి యీశ్వరే♦శ్వరుని నిర్మలాంగ మేటికిఁ జాటికి♦లమ్మె నకట
యిచటి కెంగిలి పుల్లియ♦లేల వచ్చె,నొకొ యీదుఃఖ మెటువలె♦నోర్చువాఁడ.
మ. కులదైవం బని యక్కఁ బూసి♦గుడి ముగ్గు ల్బెట్టి కై సేయ లో
పలి కెంగిలి మంగలంబులగు దో♦షప్రల్ రాఁ గతం బేమొ? ని
ర్మల తోయ స్నపనం బొనర్చిన శరీ♦రం బేటికి న్నీవు వ
ట్టులు గట్టం భవదాత్మశుద్ధి కిది గూ♦డుంగా మహాహేయముల్. 96
క. దేవా! యీకసుమాలము, దేవెను కేల్దోయి నీదు♦దేహం బంటన్
గా వెఱపయ్యెడు నెంగిలి, కీ వెట్లోర్చితివి పార్వ♦తీశ్వర చెపుమా? 97
క. నేఁడేడు దినములయ్యెన్, బోఁడిమి చెడసాగి నీదు♦బూటకమో యె
వ్వాఁడైనను జేసెనొ యిది, వేఁడెద సత్యంబుఁ జెప్పు♦వే కరుణాబ్ధీ. 98
ఉ. నీసఖుఁడో సుతుండొ తరు♦ణీమణియో నిజసేవకుండొ నీ
వో సకలేశ శుద్ధమగు♦చున్న నిజాలయసీమ రోఁతఁగాఁ
జేసిన వారు నీకెఱుక సేయక♦ సేయ సమర్థులవ్వ రీ
దోసముఁ జెప్పవే కరుణ♦తో మదిఁ దుందుడుకెల్లఁ దీఱఁగన్. 99
ఉ. ప్రాఁతలు మీఁదఁగప్పినఁ గృ♦పామతి నోర్చితి, నీచుపొత్తునన్
బ్రాఁతి మెసంగి తీవు, మను♦భక్తుఁడు కుంటెనఁ బంపఁ బోతి, మై

పూఁత యొనర్చుకొంటి శివ ♦ భూతిఁ, గపాలమునం భుజించి తీ
రోఁతలు పెక్కు లుండ నిట ♦ రోయుదువే యిఁక భక్తవత్సలా. 100

క. నీకిష్టం బిదిగాని, నా కాపాపాత్ముఁ జెప్పి ♦ నం బదిలకుల్
లేకున్న విమతుఁ బోయెదము, నీకై కూఁ డుగ్గఁబట్టి ♦ నీలగ్రీవా. 101

క. అని తా నూరక యుండినఁ, గని తారాధిపకళాశి ♦ ఖామణి చేతో
జనితాదరమున నతనికి, వినిచి తాత్పర్యంబు సంభ ♦ వింపఁగ ననియెన్. 102

శివుఁడు తిన్నని భక్తిని శివబ్రాహ్మణునకుఁ జూపుట.

క. తవతవపడ నేటికి మది, శివగోచర! నీకు నన్నుఁ ♦ జెందొకఁడు తిరిగి
వ్యవహారేతరమతమునఁ, దవిలి మహాభక్తిఁ గొలువ ♦ దయ పుట్టుటయున్. 103

తే. ఆకిరాతుని పూజ సంగీకరించి, నాఁడు దద్భక్తి నీవును ♦ నేఁడు మాతు
గాని నా వెన్క దిక్కునఁ ♦ గానకుండ, నడఁగియుండుము తడయక ♦ యతఁడు వచ్చు.

మ. అన మోదించి హరద్విజుం డొదుగఁ జెం ♦ చవ్వేళ నేతెంచి పా
వననిర్మాల్యముఁ జెప్పఁ గాలఁ గొని పో ♦ వం ద్రోచి గండూషతో
వననేకం బొనరించి పత్త్రితతిచే శ్రో ♦ వర్గ్గాచి తా నేసి కా
ల్చిన కోలామిషఖండముల్ దనకు భ ♦ క్షింపంగ నందిచ్చినన్. 105

క. తినకున్న నేమొకో యని, యనుమానముఁ బొంద నభవుఁ ♦ డంతటిలోనన్
గనుదమ్మి గ్రమ్మి పొటపొటఁ, జినికె న్నెత్తురు శబరు ♦ చిత్తం బదరన్. 106

క. ఒకమారి కొకమారి కించి, త్ప్రకటారుణావద్ధ పత్త్ర ♦ వీథిని గళి
త్సకరంద ధారగతిఁ దన, ముకుళిత నేత్రముల బొమ్మ ♦ ములు ఘనమైనన్. 107

క. అంతనతఁడు దందడనందనుఁ, డాందోళము నొంది కంటి ♦ నంటిన నొప్పిన్
బందికొలుకుట్లు దినఁడేఁక, నందియు మేమిటికి మందు ♦ సమకూర్పఁదగున్. 108

వ. అని తిన్నం డన్నఁడు తేని హానిం బూనినవాని తెఱంగున నంతరంగంబునం దరంగం
బులైన దుఃఖంబునం గరంగుచు. 109

తిన్నఁడు పరమేశ్వరు నేత్రరోగమునకుఁ జికిత్సలం జేయుట.

సీ. కోశపొట్లం బావిఁ ♦ గొనసూఁదియొత్తుచుఁ, గిషణోష్ణ కరభభా ♦ గమునఁ గాఁచి
నత్తితం గేడాకు ♦ మొత్తి రేచకి నిమ్మ, వంటిపుల్పున నూఱి ♦ పట్టువెట్టి
తెల్ల దింటెనపువ్వుఁ ♦ దెచ్చి తద్రసమిడి, కలి వెపువ్వులు గోసి ♦ నిలిచి పిడిచి
వేరిన నెయి వెట్టి ♦ పెరుఁగువత్తులు వైచి, చనుఁబాలతో రాచి ♦ సంకు చమిరి

తే. పిన్నమందులు తానెఱి ♦ కన్నమందు, లడిగి తెచ్చిన మందులు ♦ నడవిమందు
లెన్ని చేసిన మానక ♦ యుండ మహాళి, కన్నుతోడఁ బడి నెత్తురు ♦ గాఱుటయును.

తే. మాటిమాటికిఁ జేసిన ♦ మందులెల్లఁ, జెల్లెఁబో వెల్లిఁగలిపిన♦చింతపండు
నీటవ్రాసిన వ్రాలునై ♦ నెరయవఱదఁ, బోవుఁగాకేమి నెత్తురు ♦ పుట్టనేల. 111

క. పట్టపుదేవికి హిమగిరి,పట్టి నాత్ర్యంబకమ్మఁ జూచి ♦ పదరినశరనన్
నెట్టవిసెనో? నేనుందును, మట్టెఱుఁగనొ? కంటికిం బ్ర♦మాదం బాదవెన్. 112

క. కామునిఁ జంపి మనంబున, నే మోహము లేని వేల్పు♦నిటువలె నన్నున్
స్వామిద్రోహము గాదే, యేమిటికిట్లంటిఁ గంటి ♦ కిఁక నెటువలెనో. 113

ఆ. వేఁకివెచ్చయైన♦ వెచ్చనియుండుఁగాఁ, గాచె మానునట్లు ♦ గంటి కింకఁ
గంటికంటె నందు♦గన్నదేమి కంటికిఁ, గంటి ననుచుఁ బోయ♦ గరియఁబోయి. 114

ఉ. పాఱి యమువోవునట్టి తటువు ♦ భంగముగొందునట్టి నారి తూణికా
బాణము జిఱ్ఱునం దిగిచి ♦ భల్లముఖాగ్రము నిక్కపన్ని దృ
క్కోణముఁ జేర్చి త్రుంచి యొక♦గ్రుడ్డు వడిం బెకలించి శోణిత
ద్రోణికయైన దైవతశి♦రోమణికంటను మెచ్చి సంతసన్. 115

ఉ. మున్నిటికంటికంటెఁ గడు♦ మోహనమై తనకన్ను వచ్చినన్
మన్ననఁ జూచి మెచ్చక యు♦మాపతి రెండవ కంట శోణిత
క్లిన్నతఁ జూపిన న్నగ బు♦ధిందుఁడు నీకృపఁ జేకొనం గన్నునుం
దున్నది దీనికి న్వెఱవ ♦ నొక్కటి నాప్రతమిందు శంకరా! 116

క. లోలాక్షలోచనంబున, నీలాంగము దోరఁ గనెది ♦ కేవలభక్తిన్
గీలించి మనోవృష్టికి, మూలంబగు నాకుపాలి♦ములు నీకిత్తున్. 117

క. అని చెప్పుఁగాల నటులా,త్తునికన్గోనఁ దన్నిపట్టి ♦ సునిశితబాణం
బునఁ దనరెండవ కనుగ్రు, డ్డునుఁ బెకలింపంగఁ బూను♦నను సదయుండై 118

ఆ. కన్నుఁ దివియఁ బూను♦కన్నప్పతీపెత, కన్న ముక్కుగాఁగ♦ ఖండపరశు
వాఁడుగంబుఁ జేత♦నంటంగఁ బట్టుక, నిలుపు నిలుపు మనెను♦ నెలుఁగుతోడ. 119

శివుఁడు తిన్ననికిఁ బ్రత్యక్షమగుట.

చ. హరి యరవిందసూతి మును ♦ లక్షవిశాఖలనాదిగా వియ
చ్చరులిరువంకల న్గొలువ♦ సత్వరత న్నిజవింగ సిర్మలాం
తరమునసుండి శీతవసు♦ధాధరకన్యక ముద్దుగేలుఁ దా
మర కడవేలు వట్టుకొని♦ మన్ననఁ దిన్ననికిం బ్రసన్నుఁడై. 120

క. శివగోచర! యీభక్తుని, యవిరళతరభక్తిమహిమ♦ నాద్యంతము గం
టివి గద సద్భక్తుం డితఁ, డవుఁగద నీమనసువచ్చు♦నా యిఁక ననుచున్. 121

క. దరహాసము నెరపుచుఁ దన, పరసరమున నాటవికుని♦ బ్రాహ్మణభక్తున్
గ్రహియించి బిల్చి కిరాతీ,వర మిచ్చెను వారు కృత్తి♦వాసునితోడన్. 122

శా. మీపూర్ణం బగు దివ్యతేజము జగ♦న్మిథ్యాత్మకత్వ ప్రతి
ష్ఠాపారీణతఁ జూపి మమ్ముఁ బొదవం♦జాంచల్యదూరంబులై
చూపుం జిత్తము మిన్నకున్న యది యి♦చ్చోఁ బాసె దేహంబుపైఁ
దీపుం జీఁకటి యింతకంటె వరమే♦దీ యిట్లు మన్నింపవే. 123

చ. జగములు నంతరాత్మయును ♦ సాక్షియు నీ వనుచు న్నిజంబుగా
నిగమము లాడఁగా వినియు ♦ నేఁ డితరంబుగ మాకభీప్సితం
బగువర మెట్లు వేఁడఁగలమయ్య ♦ భవన్మయమైన పూర్ణచి
ద్గగనములో మముం గలిపి ♦ క్రమ్మఱఁ బుట్టను గాఁగ మాన్పవే. 124

క. ఇతఁడు కిరాతుం డేదు,స్మృతి మమ్మడిగెను మహేశ ♦ మన్నించి ప్రస
న్నతఁ జూపితి కీ తెఱఁగున, హితశీల భవప్రయాస ♦ మెడలింపఁగదే. 125

క. మీతలఁపుకన్న నధికమె, మాతలఁ పిట్లుమగ నేల ♦ మము మీ చిత్తం
బే తెఱఁగున వెలుఁగొందెదు, నా తెఱఁగున నుండఁజేయు ♦ మదిగాక శివా. 126

క. ఆనందామృతవారిని,ధ్యానంబున మనము మగ్న♦తం బొందె వరం
బీనమరినఁ దాదాత్మ్యం, బో నిరుపాధికదయాన♦ముజ్జ్వల! యీవే. 127

మ. అని శైవద్విజుఁడుం గిరాతుఁడును సా♦ష్టాంగ ప్రణామంబు నీ
శునకుం జక్కఁ నొనర్చి తద్విమలతే♦జోధ్యాననిర్మగ్నభా
వనులై యుండఁ బ్రపంచబుద్ధి మగుడ♦న్వర్తింపఁగా నీక వా
రి ననంతం బగునాత్మరూపమునఁ గూ♦ర్చెం దీర్చె బంధంబులన్. 128

శా. ఓహో! వీరలు భక్తిఁ గన్న యపవ♦ర్గోదగ్రభాగ్యంబు లా
హా! హాలాహలభక్తభోక్తృ నిజభ♦క్తాగణ్యకారుణ్య మం
చా హేరంబ సితాంబుజాంబక విధా♦త్రాశాప యోగీశ హా
హాహాహూహూప్రభృతు ల్నుతింప నభవుం ♦ డంతర్ధి నొందె న్వడిన్. 129

క. అనవుడు యాదవ భూపతి, పునరభివాదనముఁ జేసి ♦ భూతేశు కృపన్
గని కెవ్వ రింక మోక్షం, బనఘా! యచ్చోట నన్న ♦ నతఁడిట్లనియెన్. 130

నత్కీరునికథ, మధురాపురవర్ణన.

సీ. కపటచతుష్షష్టి♦గతుల నాడిన వాల,వాయి నక్కీరుని♦వాసభూమి
యతని పట్టపుదేవి ♦ యైన మీనేక్షణా,ధరతనూభవకుఁ బ్ర♦ధానగృహము
ద్రవిడభాషాపీఠ♦తలశంఖఫలకంబు, గల కనకాబ్జపు♦ష్కరిణి కిరవు
దక్షిణాంబుధి వధూ♦తామ్రపర్ణి నది, సవతు వైఘురు నెన్నఁ ♦ జాలు నునికి
తే. నిజదృగబ్జప్రపూజిత ♦ నీలకంఠ, కూడలళగియ వైకుంఠ♦కుంఠితాఘ
నిఖిల సంపత్పరంపరా ♦ నిహితకింప,చాముతాపంబు మధురాభి♦ధానపురము. 131

తే. ఆపురంబునఁ జెంపొందు ♦ నిందుమధురఁ, బాండ్యభూపాలు డల్లుఁడై ♦ ప్రజలకెల్ల
నుల్లములలోన నుల్లాస ♦ ముల్లసిల్ల, నట్టి మధురకు సరియె యే ♦ పట్టనంబు. 132

క. గంగాధరుని మహోగ్రా,పాంగము రతి విధవఁ జేసె ♦ నాలోపల మా
యంగయకన్యాంబ కృపా,పాంగం బంగజుని దేవి ♦ నైదువఁ జేసెన్. 133

సీ. మాణిక్యవల్లియు ♦ మరకతవల్లియు, నానందవల్లియు ♦ నమృతవల్లి
కర్పూరవల్లియుఁ ♦ గల్పకవల్లియు, నంగయకన్య య ♦ నంగనాది
యైననామంబుల ♦ ననుకూల మగుమోహ, నాకారసౌందర్య ♦ మతిశయిల్లఁ
బొత్తామరనియెడు ♦ నెత్తమ్మికొలనిప, శ్చిమతటనికటకూ ♦ లమున నుండి

తే. లోకమాతృక పాండ్యకన్యా ♦ త్రినేత్ర, సుత్రికామణి యువతి సం ♦ పూర్ణచంద్ర
వదన రక్షింప సంపదం ♦ బొదలు మధుర, కితర పురములు సరిసేయ ♦ నెట్లు వచ్చు.

కం. ఇట్టిమహాత్త్వంబునఁ గను,పట్టును తల్లిఁ గెల ప్రజల ♦ భాగ్యం బిల నే
పట్టున నున్నది పురము, నెట్టు నుతింపంగ వచ్చు ♦ నిందున కెనగాన్. 135

క. తన పేర్మిం దనసేవయుఁ, దనదుప్రసాదంబు నొసఁగి ♦ దయ నంగయక
న్య యగజ పెంపఁగఁ బురి మను,వసితల వైభవముఁ బొగడ ♦ వశమే వసుధన్.

శా. ఏమే కల్పకవల్లి రావమృతవ ♦ ల్లీ పోవ కర్పూరవ
ల్లీ మాణిక్యలతా యిదో మరకతం ♦ బెండుంబొ నానందవ
ల్లీ మీనాక్షులు రండటంచుఁ దమలో ♦ లేమల్వివాహోగవే
ళా మంజూక్తులఁ బిల్చు సంభ్రమ మన ♦ ల్పం బెప్పుడుం దత్పురిన్. 137

ఉ. ఆపుర మేలు భూవిభుఁ డ ♦ నంతపరాక్రముఁ డప్రతర్క్యభా
శ్రీపరిపాలనప్రథిత ♦ ధీనిధి వైరినృపప్రతాపసం
జ్ఞాపతి వాసవాధిపయ ♦ శస్సముదీర్ణుఁ డుదీర్ణదానవి
ద్యాపరకర్ణుఁ డర్ణవస ♦ మగ్రగభీరుఁ డుదారుఁ డెంతయున్. 138

చ. అతఁడయ లోకనాథశివుఁ ♦ డల్లుఁడు మూర్తి హిమప్రభానము
జ్జ్వలఘనకీర్తి ధైర్యమును ♦ శౌర్యము భూభరణప్రభావముం
దలఁప నశక్యమై వెలయుఁ ♦ దత్పురి పాండ్యనృపాలుఁ డేలు ని
చ్చలు మిహికామహీధరము ♦ చందమునం గులగోత్రపాత్రుఁడై. 139

వ. తదనంతరంబ. 140

శంఖఫలకము పుట్టిన క్రమము.

సీ. మలయాచలంబునఁ ♦ గలశతనూజుండు, ద్రావిడశబ్దశా ♦ స్త్రము నిఘంటు
వయ్యలంకారంబు ♦ నందుఁ గవిత్వంబుఁ, జెప్పెడు లక్షణ ♦ స్థితియు మొదల
సృష్టింపఁ దలపోసి ♦ యష్టాదశాక్షర,మాతృక వ్రాసి ని ♦ ర్మలిన శంఖ
ఫలకంబుఁ గొనివచ్చి ♦ పాండ్యభూపతి కిచ్చి, వినుమిది ద్రవిడక ♦ విత్వసరణి

తే. భారతీదేవి కెనయైన♦వార లెంచ, గ్రైనం జోటిచ్చు నొక్కరుం♦డైన నతని
కిచ్చుం దగినట్లు కూర్చుండ♦నెడము దీని, నరున నర్పించి మనుఁడు మీం♦తరతరంబు.

క. అని కుంభజుఁ డిచ్చిన వెను,క ననేకులు పాండ్యనృపులు♦ గడచిన పిదపన్
జనియించెఁ గలియుగంబున, జనవల్లభుఁ డొక్కఁ డతని♦ సద్వంశమునన్. 142

క. ఆరాజు పాండ్యధాత్రీ,ధౌరంధర్యప్రముఖాది♦తగ్రావహరి
ద్వారణభుజంగపతిభూ, దారకమతపరివృఢప్ర♦భానిధి యగుచున్. 143

క. ద్రావిడభాషాదేవీ,గ్రైవేయక మనఁగ గీర్తిఁ♦ గని తత్కవితా
శ్రీవిపుల శంఖఫలకము,పై వసియింపంగఁ దగు వి♦భాసితమతులన్. 144

శా. నత్కీరాది కవీంద్రులన్ దివిషద♦న్నప్రాయవాగ్గుంభనం
పత్కావ్య ప్రతిపాదక ప్రతిభులం♦బన్నిద్దఱన్ శైవసం
విత్కాసార మరాళరత్నములఁ ద♦ద్విద్యారసాపేక్ష భూ
భృత్కంఠీరవుఁ డుంచె సంపదలఁ దృ♦ప్తిం బొందఁగాఁ జేయుచున్. 145

క. ఆసభ మెచ్చఁ గవిత్వం, జేసరసుఁడు చెప్పిన స్మ♦హీశుం డిచ్చున్
జేసత న్మాడలువే, యోసి దెసలఁ గీర్తిలతిక♦ లెలమి నహింపన్. 146

చ. అడిగిన దిచ్చు నర్థులకు♦నాప్తుల కిచ్చు మనంబుఁ, గూటమిం
బడఁతుల కిచ్చు సౌఖ్యములు♦ బంధుజనంబుల కిచ్చు సంపదల్,
పుడమి నమస్తజాతులకు♦బొంకమి నుత్సవ మిచ్చు, శత్రులన్
బొడవడఁగించి సాధుజన♦పుంగవకోటికి నిచ్చు వేడుకల్. 147

దుర్భిక్ష వర్ణనము.

క. ఆభూవిభుఁ డిబ్బంగిని, భూభాగం బేలుచుండు♦ బుట్టెన్ గ్రహావ
క్రాభద్రకోపమహా, క్షోభంబు జగంబు వర్ష♦శూన్యము గాఁగన్. 148

సీ. చనుదెంచె శని మీన♦మునకుఁ దూర్పున, ధూమకేతువు దోఁచె♦జీమూతడంబ
రం బేచె మధ్యంది♦నంబుల రేపాడి, చినికెఁ దుషారంబు♦దినదినంబు
రాత్రులు మిన్ను ని♦ర్మలభావమును బొందె, వెలియుండగాసె గ♦ర్వాలివారంగ
వర్షగర్భము నడ♦వకపోయె విదియలఁ, గుముదాప్తధారణ♦కొమ్ము దఱిగె

తే. కన్య భిన్నింపదయ్యె మ♦ఘాప్రవేశ, కాలమున నుఱుమదయ్యె న♦ఖండగర్జ
లెనఁగె జముదెసఁ దోలకరి♦ నేమి సెప్ప, నెల్లజనములమనములు♦దల్లడిల్ల. 149

వ. మఱియును. 150

తే. గునుకు లూదర్లు బరపటల్♦గోళ్ళగొండు,లల్లిబియ్యంబు వెదురుబి♦య్యంబు గొట్టి
చెట్లు నింజెట్లు తుంగము♦స్తియలు నీఁత,గుంజ మొదలుగఁదినదొరఁ♦కొనియెజనము

క. అఱువదు గంటె తవిందియు, లఱువది దినములకుఁ బండు♦ నని బ్రదుకొనన్
దఱచుగ నేతాలెత్తఁగఁ, బఱిపఱియై యవియు మల్లె♦పడి చెడి పోయెన్. 251

ఉ. తోలును నెమ్ములు న్నిగిలి ♦ గ్రాసినఁ బొంబడి చొట్టఁ గూలువా
రాలిని బిడ్డల న్విడిచి ♦ యాఁకటిచిచ్చున వచ్చిపోవువా
రేలికబంటువాసి రొక ♦ యించుక లేక కృశించు వారునై
తూలె జనంబు మీనశని ♦ దోషము దాఁకి నిరస్తసస్యమై 153

క. నవయుచు నుండియు నొక్కొక, దివసంబున నశన మబ్బఁ ♦ దిని దగ మిగులన్
భువి నొరగి లేవ నోపక, శివశివ! జనకోటి విడుచు ♦ జీవానిలముల్. 154

క. కఱవంతంతకు నొత్తఁగఁ, గరవెరుక లేనంగనోపఁ ♦ గలుగక మనుజుల్
సురసుర ప్రుక్కి కొందఱు, పరదేశంబులకుఁ జనిరి ♦ బ్రతుకుల కొఱకున్. 155

క. మానిసి మానిసిఁ దినుకఱవై నం దరిగింపలేక ♦ యాపురిమూల
స్థానహరద్విజుఁ డొకఁ డెం, దేనియుఁ బోఁ దలఁచిన న్మ ♦ హేశుఁడు కరుణన్. 156

ఈశ్వరునిపద్యముఁగొనిచనిన హరద్విజుని నత్కీరుఁడుతూలనాడుట.

వ. అతనికిఁ బ్రసన్నుండై యన్నగరంబేలుమన్నుఁ జేసిమీఁద నజరశాసఁబద్యంబు
శృంగార రసానుబద్ధంబుగా నొకటి చెప్పియిచ్చి యిది చదివిన మెచ్చి వేయిమాడల
ముడుపిచ్చు వెచ్చంబునకొదవు నీవు నెవ్వగ నొక్కవ్వక బ్రతుకంగలవాఁడ వంతటఁ
గఱవుం దీరు జగంబునఁ గృతహర్షంబగు వర్షంబుఁ గురియంగలదు సస్యంబులు
పండఁ బండు జనంబులకవునని యనుపుటయు నతండును నారాజ సమ్ముఖంబునకుం
బోయి శ్రీపరమేశ్వర ప్రణీతంబైన కవితాచమత్కారంబు వచించిన నందలియర్థంబు
"సింధుర రాజగమనాధమ్మిల్లబంధంబు సహజగంధం" బని యుండుటం జేసి 157

క. దానికి నవ్వుచు నృపసభ, లో నత్కీరుండు పలికె ♦ లోకము నగదే
పూనుకొని సహజగంధము, వేనలికిం గలదటన్న ♦ వేయు తెఱఁగులన్. 158

ఉ. తప్పిది, చెప్ప రాదు, కవి ♦ తానమయంబున కొప్పఁగాదు, నీ
విప్పగిది ప్రచింపఁ దగు ♦ నే? యన విప్రుఁడు చిన్నఁబోయి నా
కప్పరమేశ్వరుండు వసు ♦ ధాధిపుపై రచియించి యిచ్చినాఁ
డొప్పును దప్పు నే నెఱుఁగ ♦ నుత్తములార! యటంచుఁ గ్రమ్మఱన్. 159

ఖిన్నుఁడైన బ్రాహ్మణుని శివుఁడూరార్చి నత్కీరునితో వాదునకుఁ గడంగుట.

ఆ. వచ్చి పార్వతీశు ♦ వంకఁ గనుంగొని, యతని పద్య మతని ♦ కప్పగించి
నిన్ను నమ్మి పోయి ♦ నిండిన సభ సిగ్గు, చెడితి నున్న కథలు ♦ చెప్పనేల. 160

క. సర్వజ్ఞత్వము బహుముఖ, నిర్వాహకశక్తిగుణము ♦ నీకుఁ గలుగఁగా
శర్వ! నినునమ్మి పౌరుష, గర్వముఁ బోనాడుకొంటిఁ ♦ గడపట సభలోన్. 161

క. తా నెఱిఁగిన విద్య నృపా, స్థానములో నెరపఁ గీర్తి ♦ సమకూరుం గా
కేనరునకుఁ బరవిద్యా, ధీనత భూపాల సభలఁ ♦ దేజము గలదే? 162

క. నీమాట నమ్మి పోయిన, నామానముఁ జెప్పనేల ♦ నత్కీరునిచే
నేమాట పడ్డ దుఃఖము, తా మన్యథ కొలఁదిగాదు ♦ సద్భక్తనిధీ! 163

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 164

శా. నాభాగ్యం బిటు లుండఁగాఁ దుది నిను ♦ న్నత్కీరునిం దూఱఁగా
నేభావ్యం బిఁకఁ బాలు; నిక్కమవుచే ♦ నిల్లైతి, నంధైనఁగా
నీ కైతంబునఁ గుక్షిఁ బ్రోచుకొని దీ ♦ నిం దీర్చి నేవత్తు, దే
వా! భద్రం బగు నీకు నన్నునుపవే ♦ యన్నం గృపామూర్తివై. 165

క. కటకట నన్నత్కీరుం, డిటు కవితయుఁ దప్పనట్టి ♦ నట యటు పదవిరా
యెటువలెనో తెలిసెద నని, నిటలాక్షుఁడు వచ్చి కుంభి ♦ నీపతి సభలోన్. 166

శా. ఈరాజన్యునిమీఁద నేఁ గవిత సా ♦ హిత్యస్ఫురన్మాధురీ
చాతుప్రౌఢిమఁ జెప్పి పంప విని మా ♦ త్సర్యంబు వాటించి న
త్కీరుం డూరకె తప్పనట్టివట యే ♦ దీ లక్షణంబో యలం
కారంబో పదబద్ధమో రసమొ చ ♦ క్కం జెప్పఁడా తప్పనన్. 167

క. అనవుడు నానత్కీరుఁడు, మునుపటివలెఁ దప్పటన్న ♦ ముక్కంటియు నా
తని కనియె న్గిరితనయా, ఘనకచభారంబు సహజ ♦ గంధం బనుచున్. 168

క. అగజకు నైనం దగు నిల, మగువలకుం దగదు ♦ మాను మత్సర మింకన్
గగనప్రసూనవాదము, జగతిం బ్రత్యక్షమునకు ♦ సరియనఁ దగునే. 169

క. లూలామాలవు మాటలు, చాలు ననిన నలిగి తననిజం బగు రూపం
బాలోనఁ దెలుప వలెనని, నీలగ్రీవుండు నిటల ♦ నేత్రముఁ జూపన్. 170

క. తలచుట్టువారిఁ గన్నులు, గలిగినఁ బద్యంబు దప్ప ♦ గాదన వశమే?
వల దిచ్చట నీమాయా, విలసనములు పనికిరావు ♦ విడువు మటన్నన్. 171

శివుఁడు నత్కీరుని శపియించుట.

క. శపియించెం బ్రతిభావలఁ, గుపితుండై రుద్రుఁ డతనిఁ ♦ గుష్ఠవ్యాధిం
దపియింపు మనుచు దానికి, నపరిమిత భయంబు నొంది ♦ యతఁ డిట్లనియెన్. 172

శా. స్వామీ! ద్రోహముఁ జేసితిం, దెలుపవే ♦ శాపాంత ముద్యత్కృపా
ధామా! నాకనుచుం బదాబ్జముల మీఁ ♦ దం బడ్డ నాభక్తర
క్షామందారుఁడు శాంతిఁ బొంది యనియెం ♦ గైలాసశైలంబుఁ గం
టే మానుం బదమన్న నందునకుఁ దా ♦ డెందంబునం గుందుచున్. 173

శివుఁ డిచ్చినశాపమునకు నత్కీరుఁడు దుఃఖించుట.

ఉ. ఈకవితాభిమానము వ ♦ హించితి నేటికి? శంఖపీఠిపై
నీకవు లున్నయట్లు వసి ♦ యింపక దేవునితోడ నేల చా

ర్వాక మొనర్చితిం? గడుభ♦రంబగు కుష్ఠరుజావిషాదమే
నే కరణిం ధరింతు? నిక♦నెన్నఁడు చూచెద వెండిగుబ్బలిన్? 174

ఉ. ఎన్ని మహానదుల్, వనము♦లెన్ని, గిరీంద్రములెన్ని, బోయపల్
లెన్ని, మృగంబులెన్ని, జన♦హీనములైన పథంబులెన్ని, నే
నిన్నియుఁ దాఁటి యేకరణి♦నీశ్వరు శైలముఁ జూడఁ బోయెదన్?
గన్నది కాదు విన్నయది♦గాని సదాశివ! యేమి సేయుదున్. 175

మ. హరి శార్దూల మదేభ ఖడ్గ శరభ♦వ్యాఘ్రమ్ములా[illegible]
త్కర సంచార నివాసముల్ హిమపయో♦ధారాప్రవర్షంబు లు
ద్ధుర సంఘర్షణ [illegible] కోపలము లా♦[illegible] సనగ శక్యమే
కరుణాసాగర! భక్తవత్సల! శివా♦ గౌరీశ! యెట్లో గదే. 176

సీ. తివిరి యంగమ్మునఁ♦గిమ్ములెత్తకమున్న, గొనుడ లెల్ల మచ్చలఁ♦జెడకమున్న
దళమెక్కి గాత్రంబు♦చెలువుదప్పకమున్న, బుసపులు మేన నే♦ర్పడకమున్న
యలఁత విగ్రహమున♦నంకురింపకమున్న, కాయంబు వెడహావు♦గాకమున్న
తనువునఁ జీము ర♦క్తములు గాఱకమున్న, దేహ మిగులు మాఁగి♦ శిథిలకమున్న

తే. శైత్యమడుగంగఁ బోయిన♦పట్ల జనులు, చూడ రోయకమున్న శా♦లాశినపుడ
నడవవలెఁగాక కైలాస♦నగముఁ జూడ, హరుని వాక్యంబు శక్యమే♦పరిహరింప. 177

—— నత్కీరుని తీర్థయాత్ర. ——

తే. అనుచుఁ జింతాపరంపర♦ లనెడు వర్ష, ముడిగి నత్కీరుఁడను మేఘుఁ♦డుత్తరంబు
నడచెనంతోషమున దక్షి♦ణమున నున్న, కవుల ముఖపంకజములు వి♦కాస మొంద.

వ. కతిపయ ప్రయాణంబులు చనిచని ముందట 179

శా. చెవ్వం దీశ్వరు నీశ్వరేశ్వరునిఁ గాం♦చెన్ భీమ[illegible]లతల్
దెవ్వం దీవ్రతరాంగసంభవశర♦శ్రేణీ విదాహవ్యథల్
విప్వం దీరని భక్తితో హృదయ మా♦ విర్భూతమోదంబునన్
నవ్వం దీఁగయుఁబోలెఁ జూడ్కులొదవ♦ న్నత్కీరుఁ డత్యంతతన్. 180

ఉ. చెంగట నుండఁ గాంచెఁ గవి♦సింహము పోయి హిమాచలాత్మజో
త్తుంగకుచోపగూహనవి♦ధూతమనోభవభూతిలేపన
ర్వాంగము, లోచనీకృతసు♦ధాంశుకృశానుపతంగము, న్వని
ర్లింగము, జంబునాథశివ♦ లింగము, భక్తమనోబ్జభృంగమున్. 181

చ. చని చని దాఁటె నంతఁ గవి♦చంద్రుఁడు ధన్యఁ గవేరకన్య, జీ
వనశితఖడ్గఖండితభ♦వప్రభవాఘవిరోధిసైన్యఁ, బా
వననిజనామసంస్మరణ♦ వారితమానవదైన్య, నిత్యమ
జ్జనరతకోటిముక్తిపద♦సౌఖ్యవదాన్యఁ, గృతావగాహుఁడై. 182

వ. ఇట్లు తటినీరత్నంబు నుత్తరించి యుత్తరాభిముఖుండై కొన్ని తీర్థంబులుదర్శించి. 183

చ. అరుణగిరీంద్రకూటముఁ, గృతాఘకపోలచపేటముం, నిరం
తరభవదావపావకవిదాహకృపీటము, పుణ్యకోశమం
దిరవిలసత్కవాటముఁ, బ్రదీపితముక్తివధూకిరీటముం
బరిహృతసంతతభ్రమణభారపదశ్రమభానుఘోటమున్. 184

క. ఉణ్ణాముల జగదంబిక, నణ్ణామల విశ్వనాథు నారాధించెన్
మణ్ణాసయుఁ బొన్నాసయుఁ, బెణ్ణాసయు లేనివారి పెన్నిధు లగుటన్. 185

క. తదనంతరంబ యక్కడ, కదలి నడిచి యెదుట విష్ణుకాంచనగర్భుల్
మొదలైన దేవకోట్లం, జదివించినయొజ్జఁ గాంచె సజ్జనసురభిన్. 186

మ. తిరువత్తూరి పురాధినాయకు మహాదేవుం శివు న్ముక్తివా
రిరుహాక్షీపతి నోదిపిచ్చ నయనాగింగొల్చి యాపిమ్మటం
బరశంభుం బనమార్గమూర్తిఁ గరుణాపాథోనిధానంబు నే
కనసాలేశ్వరుఁ గాంచి కారమణు లోకస్వామిఁ దర్శించుచున్. 187

వ. అనర్గళాపవర్గంబగు నప్పురంబు నిర్గమించి కొన్నిప్రయాణంబులు చని విక్రమసింహ
నగరాసన్నయగు పెన్నయుఁ, దీర్థయాత్రాపరులకు సురతరువుకొమ్మయగు గుండ్ల
కమ్మయు, సుకృతిభూతపాతకశ్రేణియగు కృష్ణవేణియుఁ, గమలాచలోత్తుంగసంగ
తతరంగయగు గౌతమగంగయుఁ, గుక్కుటేశ్వరపీఠంబగు పీఠికాపురంబును, నం
హోబానుతంగసింహం బగు సింహాచలంబును, వినతిలోభయకర్మం బగు శ్రీ
కూర్మంబును, గలుషాసనిమందూకగోకర్ణంబగుగోకర్ణంబును, తీర్థోత్తమంబగు పుష
రోత్తమంబును, కృత్తివాసోనివాసం బగుకృత్తివాసంబును, ముక్తివధూచరణ
కటకం బగుకటకంబును, దుఃఖదహన జలేశ్వరంబగు జలేశ్వరంబును, కృతవందన
నందనేశ్వరంబగు నందనేశ్వరంబును, జిద్గగనేశ్వరంబగు గగనేశ్వరంబును, పితృ
ముక్తినివాసంబగు గయాస్థానంబును, సేవించుచు నక్కరుండు ననునప్పుడు
ముందట. 188

శా. కాంచెం గాంచనపంకజాత విలసద్గంధాంధసారంగ, ఫే
నాంచత్తుంగతరంగ, వారినిధిశీతాగాంతరాభంగ, గో
మాంచస్వేదజలాశ్రుపూరజనకా శ్యామానందసంపన్మనో
మంచాగ్రస్థితవిశ్వనాథపదసమ్యక్సంగ, గంగానదిన్. 189

వ. కాంచి చేరం జనుదెంచి 190

శా. గంగాస్నానముచేసి విశ్వపతి మోక్షస్వామి దర్శించి పా
పాంగారవ్రజవృష్టినీశ్వరి విశాలాక్షిన్ శివం గొల్చి భ

త్తిం గాలాంతకుఁ గాలకైరవపతిం◆ గీర్తించి దుండీద్విపా
స్యుం గల్యాణగుణాలయుం దలఁచి యా◆త్రోత్సాహ ముప్పారఁగన్. 191

క. కాశీనగరీ పంచక్రోశక్షేత్రంబు విడిచి◆ గుహ్యకనద్రమా
డాశాగమనాభిముఖుం, డై శంకరశైలదర్శ◆నాశాబుద్ధిన్. 192

సీ. ఒకకొన్ని పయనంబు◆ లొయ్యనొయ్యనఁ బోయి, నడువ నోపిక లేక◆ నడుమనడుమ
నడుమఁ బట్టుక నిల్వఁ◆ బడియుఁ గూర్చుండియుఁ, దొంగిదొంగియుఁ గొన్ని◆ జంగ లరిగి
పొడలు పెట్టుచుఁ దన◆ కడు గామడై యుండఁ, జీము నెత్తురు మేనఁ◆ జిప్పిలంగ
నీఁగలు మూఁగియు◆ [illegible]ఁగియు ఝుమ్మ్ఝుమ్ము, మ్మనఁగ నుత్తాల శై◆లాంతరంబు

తే. నిర్మనుష్యంబు బహు[illegible]త్త్వ◆నిష్ఠురంబు, నైన కానన మధ్యంబు◆నందుఁ జిక్కి
దిక్కుఁ గానక దీనతా◆ధీనహృదయుఁ, డగుచు నక్కీరకవిచంద్రుఁ◆ డగ్రభూమి.

ఉ. తమ్ములు కమ్మఁదెమ్మెరలఁ◆ దల్లడమందఁగ ఝుమ్మఝుమ్మనన్
దుమ్మెద పిండు పుప్పొడుల◆తో నెగయం బిసినీలతాంగి కే
శమ్ములు ధూపధూమముల◆ సౌరభము ల్గొలువంగ విచ్చిన
ట్లమ్మొయి నొప్పఁ దమ్మికొల◆ నక్కడ నొక్కటిఁ గాంచె వేడుకన్. 194

తే. హంససంసదభీష్టవి◆హారహేతు, వై బహూదకహృద్యమై◆ యప్రతర్క్య
మగుచు నద్వంద్వమై పంక◆జాకరంబు, పొలిచె బ్రహ్మంబు తెఱఁగునఁ◆ బూర్ణ మగుచు.

క. తమ్ముల రజోవికారము, గ్రమ్మెడు వాసనలు దళము◆గా నెసఁగెడుకో
శమ్ములు నూర్పులుఁ జెలఁగఁగ, దమ్మికొలను భవముఁబోలెఁ◆ దద్దయు నొప్పెన్. 196

చ. దళములలో రథాంగనిన◆దంబు పరాగము రాజహంస సం
కులము శిలీముఖభ్రమణ◆ ఘోషము నవ్యకదంబము ల్సుము
జ్జ్వలతర పుండరీకములుఁ◆ జాలఁగఁ గల్గి మహామహస్థితిం
బొలుపు వహించు నక్కొలని◆ పొంతకు నొయ్యనఁ జేరి యచ్చటన్. 197

నక్కీరుఁ డొకభూతమునకుఁ జిక్కుట.

సీ. తన పలాశశ్రేణి◆ ధర కంతటికిఁ బచ్చ, పట్టుఁబుట్టంబు మేల్◆కట్టు గాఁగఁ
దనయూర్ధ్వశాఖావి◆తానంబు సురలకు, మరకతరచితహ◆ర్మ్యములు గాఁగ
దన ప్రేలుఁగొమ్మలు◆ మునులకుఁ గల్పిత, పర్ణశాలాకలా◆పములు గాఁగఁ
దన దిశాంతభ్రాంత◆ఘనవిటపచ్ఛాయ, మలయాద్రి హరిణశా◆ద్వలము గాఁగ

తే. వాలఖిల్య మునీశ్వరా◆వాసమైన, రోహణము రీతి పిత్రుముక్తి◆దేహ మగుచు
గయఁ బ్రసిద్ధి వహించు న◆క్షయవటంబు, చందమున నున్న యొక మఱ్ఱి◆క్రింది కేఁగి.

వ. తదీయ శాఖాశైత్యంబున కత్యంతసంతోషంబు నొంది కూర్చుండి తద్వటంబున నుండి రాలిన పండుటాకులు బట్టబయటఁ బడినయవి విహంగంబులు జలంబులం బడినయవి మీనంబులునై పోవ నందొక్క పలాశంబు జలాశయంబున సగమును

దటప్రదేశంబున నగంబును బడి మీనపక్షిత్వంబులఁ గైకొని లోపలికి వెలుపలికిం దిరిగియు చమత్కారంబు నత్కీరుండు చూచి యద్భుతరస పరవశుండై యుండె నంత. 199

ఉ. ఘోర నిరీక్షణ ప్రభల ◆ గ్రుడ్డులుఁ గోఱలు నూర్ధ్వకేశముల్
నీరదనీల గాత్రమును ◆ నిష్ఠురవాక్యము లట్టహాసముల్
ఘోరవకంఠనిస్వనము ◆ భీకర హేతియు మానవాస్థిహా
రారవము లెస్సలంగ వికృ◆టాకృతితో నొకభూత మాతనిన్. 200

క. పట్టికొని తనదు గుహకుం, బెట్టిదముగఁ దెచ్చి మునుపు ◆ పట్టిన మనుజుల్
పట్టఁబడిన పుఱుగులగతి, నిట్టట్టుపడంగ నునిచి ◆ యెంతయు వేడ్కన్. 201

క. వారల నందఱ నేకా,హారముగాఁ గొనఁదలంచి ◆ యయ్యద్రిబిల
ద్వారమున రాయి దోంచి మ,హారయమునఁ గొలన నుదక◆మాడఁగఁ బోవన్. 202

వ. మునువున్న మనుష్యులు నత్కీరునిం గనుంగొని యిట్లనిరి. 203

ఆ. ఏమి సేయవచ్చు ◆ నింతయు మామీఁదఁ, గరుణ లేక కమల◆గర్భుఁ డిపుడు
నిన్నుఁ దెచ్చి పెట్టె ◆ నేఁడింక నందఱఁ, దిను నితండు వీని◆ తెఱఁగు వినుము. 204

ఉ. నూఱుక తొల్లి వీఁడు క◆నుంగొనునంతటిలో మనుష్యులన్
నూఱువురైనఁ గాని తిన◆ నోటికి నాఁటదటంచుఁ గూర్పఁగా
నూఱువురైరి నేటికి మను◆ష్యులు నీవును గూడ, నింతటన్
నూఱును నిండె నిందఱ, న◆నుగ్రహ మీశ్వరుఁ డేమి సేయునో. 205

క. అనవుడు నత్కీరుండును, మనమునఁ దలపోసి దీని ◆ మానుపఁ బురభి
త్తనయుఁడు తారకదమనుఁడు, తనకుం గలుగంగ నింకఁ ◆ దలఁ కేలనుచున్. 206

నత్కీరుని సుబ్రహ్మణ్యస్వామి రక్షించుట.

ఉ. తారకదైత్యభంజనుఁడు ◆ దారుణశక్తిధరుండు పన్నగా
హారహయుండు దీనజన◆తామరభూజము షణ్ముఖాఖ్యహా
సారథరీవిపాటితది◆గంతకటాహుఁడు వీనిఁబట్టి సం
హార మొనర్చి యిందఱఁ గృ◆పాంబుధియై బ్రతికించుఁ గావుతన్. 207

ఉ. భూతముఁ జంపు చేయనుడు ◆ భోరనఁ దారకు మన్నిగొన్న వి
ఖ్యాతమహాప్రతాపునకు ◆ నద్రిగుహాలయ మేమిదొడ్డ ని
ర్ఘాతమువంటి శక్తిఁగొని ◆ క్రౌంచముఁ జించిన రౌద్రమూర్తికిన్
భీతిఁ దొలంగఁ జేయుటొక ◆ పెద్దయె నారితదేవతార్తికిన్. 208

వ. అని యనేక ప్రకారంబుల బ్రహ్మణ్యోక్తియుక్తంబుగా నిష్టదేవతావరేణ్యుండును భక్తశరణ్యుండును నగు సుబ్రహ్మణ్యు సన్నుతింప ననుకంపాతరంగితాపాంగుండై యతండు చండతరవేగంబునం బయింబడి భూతంబు భూతలంబుపయిం బడం బెడ

చేతనడిచి బిలద్వారంబునం దోఁచిన రాతిఁ దిగిచి వైచి యందఱ వెడలుండని యనుగ్రహించినం డెందంబుల నానందంబునం బొంగి యిందుశేఖరునందను సందర్శించి వందనంబులు సందడించుచు వారెందేనియుం జనిరి. నత్కీరుండును బునఃప్రణామం బాచరించి నిలుచుటయుఁ బ్రసన్నతాంతరంబులు ముఖపంకేరుహాంబునం బ్రభవింప నీ వీయెడకు రాఁ గతంబేమి? యని యడుగుటయు నిట్లని విన్నవించె. 209

క. ఓశరణాగతవత్సల! కాశవనప్రభవ! దీన•కల్పక! రూప
న్నాశకర! దురితగిరి కీ, వేశ ననుం గరుణఁ జూడ•వే సుఖ నగుదున్. 210

ఉ. ఏ నొకతప్పుఁ జేసిన మ•హేశుఁడు నన్ను శపించెఁ గుష్ఠరో
గానుపమవ్యథం బడుమ•టంచును దానికి శాపమోక్ష మి
ట్లానతి యిచ్చె నాత్మనిల•యంబగు రౌప్యనగంబుఁ జూచినన్
మాను నటంచు నక్కుధర•మార్గము దుర్గమ మేమి సేయుదున్. 211

క. ఏలాగున దర్శింతుం, గైలాసం బెవ్వఁగాని•కానక ఖేదో
ల్లోలోర్మి రోగజలనిధి, వేల యనుచు విన్నవింప•విని గుహుఁడు దయన్. 212

శా. కైలాసం బనఁ గాని యుత్తరదిశా•కైలాస మంచాడఁ డా
కాలగ్రీవుఁడు, నీవు దక్షిణదిశా•కైలాసముం జూచినన్
జాలుం గుష్ఠము మాను నంచు మదిలోఁ•జర్చించి యాపర్వతం
బాలోకింపఁగ నశ్రమం బగు నుపా•యం బాత్మఁ జింతించుచున్. 213

తే. తనమహత్త్వమ్ము దాఁచి నె•త్తమ్మికోలని, మహిమ వలె నుండ నాకవి•నుండ తేంద్రు
నాఁడు మింమనఁ గైలాస•మూడఁబోవు, తీర్థ మెదురైనరీతి సి•ద్ధించు ననుఁడు. 214

నత్కీరుఁడు సాయుజ్యము పడయుట.

శా. సేనానీవచనామృతంబు చెవులం•దుందంగ డెందంబులో
నానందం బుదయింప నక్కొలనిలో•నత్యంత నిష్ఠం గృత
స్నానుండై తలయెత్తఁగా నెదుటఁ గా•నన్వచ్చె నాలో నవా
చీనస్థానునగంబు హేమముఖరీ•సింధుప్రతీరంబునన్. 215

శా. కుష్ఠవ్యాధియు మాని హేమముఖరీ•కూలస్థకైలాసమున్
నిష్ఠాధీనమనస్కుఁడై కదిసి త•న్నీరంధ్ర కల్లోలభూ
యిష్ఠౌఘంబునఁ దీర్థమాడి గిరిజా•ధీశున్ శివున్ దేవతా
శ్రేష్ఠున్ సంస్తుతి నూఱుపద్యములఁ జే•సెన్ ద్రావిడోక్తిం దగన్. 216

క. ఆనూఱుపద్యములకున్, సేనానిజనకుఁ డార్త•చింతామణి వి
ద్యానిధి జ్ఞానప్రసవాం, బానాథుఁడు కాళహస్తి•పతి ప్రీతుండై. 217

శా. ప్రత్యక్షంబగుచున్ భవద్భవము సా♦ఫల్యంబునుం బొందె సా
హిత్యశ్రీవర! నీకు నింపగు వరం♦బే నిచ్చెదన్ వేఁడు భీ
తిత్యాగం బొనరించి నాఁడ నన స♦త్కారుం డుమాజానికిన్
ప్రత్యగ్జ్యోతికి మ్రొక్కి మ్రొక్కి ప్రమద♦ప్రాయాంతరంగంబుతోన్. 218

క. నిటలంబున నంజలిపుట,ఘటనం బొనరించి ప్రమద♦గద్గదగళ మ
స్ఫుటవర్ణస్తుతి భాషా,ర్భటియును రోమోద్గమంబు ♦ పైపైఁ బెఱఁగన్. 219

వ. ఇట్లని విన్నవించె. 220

క. ఈసంసారము దుఃఖా,వాసానందంబు దీని♦ వర్జింపంగా
నేసుఖము గల్గు దయ న,న్నాసుఖమునఁ గూర్పవే కృ♦తార్థుఁడ నగుదున్. 221

మ. అని ప్రార్థింపఁగ భక్తకల్పక మవి♦ద్యాసూత్రదాత్రంబు జీ
వనఖేదాంబరకర్తరీముఖము కై♦వల్యార్థదానామృతా
శనరత్నంబు తుషారశైలతనయా♦జాంపత్యసంపన్న పా
వనగార్హస్థ్యము కాళహస్తిపురదై♦వం బిచ్చె సాయుజ్యమున్. 222

శా. ఈరీతిన్ శివుఁ డానతీయ విని ధా♦త్రీశుండు భక్తిన్నమ
స్కారస్తోత్రము లాచరించి పిదపన్ ♦ గౌరీశుఁ బూజించి యె
వ్వారిచొప్పె నపవర్గమార్గమునఁ బో♦వం గాంచి రన్నన్మదిన్
గారుణ్యం బుదయింప నిట్లనియె భ♦క్తప్రీతి భూతేశుఁడున్. 223

శా. యోగిస్వాంత శకుంతవాగురిక! స♦ర్గోపాధిశూన్యా! జగ
ద్యోగా యోగవిహీన! భోగగగనా♦యుక్షీరవహ్న్యంతరా
త్మాగణ్యా! గణనీయమూర్తి! పరమా♦ర్థాకార! స్వాభావ తే
జోగంపూషితపద్మజాండభవచ♦క్షుశ్శ్రోత్రపక్షీశ్వరా. 224

క. అష్టాపదగిరిచాపా, యష్టాపదగర్భకేశ♦వార్చితచరణా
యష్టాపదముఖరిజని, తాష్టాపదకమలవాస♦నాధీనమనా. 225

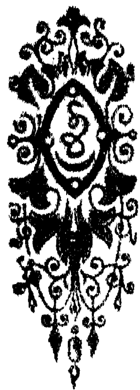
పంచచామరము. మునీంద్రమానముద్రికాస♦ముక్తముక్తవాసనా
సనాతనాత్మ సేవకార్తి ♦ సారసావళీఘనా
ఘనాఘనా ఘనప్రకాశ ♦ కాయజాగ్ని జీవనా
వనాధినాథ నందనేశ ♦ వాగధీశ పావనా. 226

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాళహస్తీశ్వర చరణకమల సేవాపరాయణ సింగమరమా
నారాయణ జక్కయనారాయణతనూభవ భవపరాఙ్ముఖ ధూర్జటికవిప్రణీతంబైన
శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్యంబునందుఁ
తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రామాయ నమః

శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

కంఠ కంఠభూషిత,
కాకోదరవర వరాక ♦ ఖండనుతవ్యా
ఖ్యాకోలాహలదూరం చి,
దాకృతి యుతకాల కాళ♦హస్తీశ శివా. 1

ఆ. అవధరింపుఁ డిట్లు ♦ భవదీయ కథ విన్న,వింతు భక్తజనుల ♦ వినుతులార
మీరు యాదవునకుఁ ♦ గారుణ్యరసపూరి,తేక్షణముల నాన♦తిచ్చినట్లు. 2

మధురాపురవర్ణనము.

సీ. రాజులు వీరఘో♦రాజులలో వల,రాజు లౌదురు జయ♦రతికి ననఁగఁ
గొమ్మలగమి కోట♦కొమ్మలెక్కి నిలింప,కుజముకొమ్మలు విరుల్ ♦ గోయ ననఁగ
నాగావళికిఁ జంద♦నాగానిలాస్వాద,నాగమనద్వార ♦ మగడి తనఁగ
శతకోటిరుచిరత్న♦సౌధకోటిప్రభా,కోటి హేళికిఁ బ్రతి♦కోటి యనఁగఁ

తే. బొరుసౌన్నత్యసమున్నతా ♦ భావిభూతిఁ, జొక్కమై ప్రజ సంపదఁ ♦ జొక్కి మెఱయు
హరుఁడు చొక్కేశ్వరుండుమీ♦నాక్షిసతియుఁ, గాపురంబుండు నమ్మధు♦రాపురంబు

ఉ. శ్రీవనజాక్షికిన్ జనన♦సింధువు తత్పురి, బొమ్మరిండ్లు నా
నావసథంబు, లాత్మసఖు ♦ లంబుజలోచన, లాటపట్లు ధా
త్రీవరమార్గముల్, రథహ♦రిద్విరదాదులు బొమ్మ, లాడుని
చ్చానచనావళుల్ నిగమ♦శాస్త్రము లై విలసిల్లు నెప్పుడున్. 4

చ. ధరణికిఁ గంఠభూషణము ♦ తన్నగరంబు, తదీయమస్తకా
భరణము పార్థివాన్వయము ♦ ప్రాణము దానికి రాజనందనో
త్కరము, తదాత్మకుల్ మదన♦దాహారసప్రదవైశ్యవీథి త
త్సరసిజలోచనల్ గుఱుతు ♦ చక్కఁదనంబున వారిలోపలన్. 5

మాణిక్యవల్లియను వారవనిత శివభక్తిపారవశ్యలగుకూఁతుల నిర్వ్యారం గని పెంచుట.

క. గాణిక్యకలశజలనిధి,మాణిక్యం బగుచు మదన♦మతిముల కిరవై
మాణిక్యవల్లి యనఁగా, నేణాక్షి యొకర్తు వన్నె♦ కెక్కెను బురిలోన్. 6

శా. ఆ వామేక్షణ దైవయోగమున గ♦ర్భాధానముం బొందినన్
వేవిళ్ళయ్యె, నరోచికంబు వొడమెన్ ♦ వెల్లందనం బాస్యరా
జీవవ్యాపకమయ్యె, నోపమి జనిం♦చెం, జూపులుం గుక్షియున్
లావయ్యెన్, విటకోటిసంగసుఖ మ♦ల్పంబయ్యె నాపిమ్మటన్. 7

క. పొద్దుల నెల చొచ్చిన న,ముద్దియకు జనించి రవును ♦ మోహనమూర్తుల్
ముద్దుమొగంబుల కన్యక, లిద్దఱు శివభక్తి తనువు ♦ లెత్తిన పగిదిన్. 8

క. రాజులకొడుకులు గణికా,రాజకుమారికలఁ గన్న ♦ రాజిల్లు మనో
రాజీవము గావున నా,రాజవదన నమ్ముదాంబు♦రాశిం దేలెన్. 9

మ. తలఁ బంకెంచిన నూనె, పుక్కిట సదా ♦ తాంబూలము, న్నేత్రసక
జ్జలమున్, గంధరఁ గట్టుకొన్న వసపూ♦సల్, గబ్బిపాలుబ్బుగు
బ్బలు, నేకాంగుళికార్పి తాలకలన♦ ద్భస్మంబు జిడ్డైన మ
వ్వాలువం, జెల్వుగ బిడ్డకాన్పునడిపెన్ ♦ వామాక్షి బాలింతయై. 10

సీ. అలఁదు నలుంగు దే♦హమున వేణ్ణీళ్లార్పుఁ, దడియొత్తు మెత్తని ♦ ధవళవస్త్ర
మునఁ గాలిఁ బ్రేలి మ♦న్నునబొట్టు వెట్టుఁ గన్నులఁ బెట్టుఁ గాటుక ♦ కడుపునకును
బెట్టుఁ బొత్తులమీఁదఁ ♦ బెట్టుఁ జన్నిచ్చు జో,కొట్టు జోలలు పాడు♦ముట్టిపట్టుచుఁ
దలయుంటుఁ జిట్టాము♦దమున రక్షార్థంబు, మునిఁడికోలలు మంచ♦మునను మర్చుఁ

తే. బ్రాట నులిగాయఁ గూర్చి పా♦దములఁ గట్టు, నుప్పు వేఁ పాకు పైఁ జల్లు ♦ నిప్పు లతివ
దిప్పియిడు దృష్టిదోషంబు ♦ దీర వీథిఁ, బ్రేమ మీఱంగ బిడ్డలఁ ♦ బెంచునపుడు.

చ. కనకపుఁ బేరు సోయగము ♦ గల్గినముత్తెపుఁ గ్రొత్త తొట్లలో
నునిచి యనర్ఘరత్నముల ♦ నొప్పగు గుత్తులు మోఁకుల వ్రేలఁ గ
ట్టిన వెఱఁగంది తెవ్వలు న♦డిల్పక తారకయోగమార్గద
ర్శనరతులట్లఁ గన్గొనఁగ ♦ సాగిరి కన్యలనన్యచిత్తలై. 12

ఉ. కోకిలవాణి పాడుఁ దన ♦ కూరిమిబిడ్డలఁ దొట్లఁ బెట్టి కా
కోకకళావిలాసముల♦కుం గల యర్థము జోలపాటగా
నా కమనీయశైశవము ♦ నప్పటినుండియు వారధర్మవి
ద్యాకుశలత్వ మాత్మజల ♦ కచ్చుపడన్ వలె నంచు నిచ్చలున్. 13

సీ. రతివధూమదనులు ♦ రంభాకుబేరపుత్రకు లూర్వశీపురూ♦రవులు మేన
కాకౌశికులు గోపి♦కాముకుందులు ధాన్యమాలినీరావణుల్ ♦ మత్స్యలోచ

నన్యశృంగులు దాశ♦నలినేక్షణాపరా,శరులు తారానిశాక♦రులు గౌత
మాంగనాదేవేంద్రు ♦ లమరవేశ్యాజయం,తులు ద్రౌపదీపాండ♦వులు పృథాబ్జ

తే. హితులు నడిచిన గతులాత్మ♦సుతలఁ బెంచు, నింటి గోడలఁ వ్రాయించు♦నిందువదన
వనితలకు సరసతకల్మి ♦ వాని వరుస, లేమియును లేమి నాఁల ♦ కెఱుకపఱుప. 14

క. వనిత చతుర్జాతి వయో,వనజాక్షుల బంధవైభ♦వము భద్రుని ద
త్తుని గూచిమారుఁ బాంచా,లుని వారించెఁ గృహాంబు ♦ లోపలిగోడన్. 15

సీ. కూచిమార మనోజ♦ ఘోణికాపుత్రాది,కానీత కామసి♦ద్ధాంతములును
నిరుపమ కలనాద♦ పరివాదినీ వీణ, లాదిగాఁ గల గాన♦యంత్రములును
గీర పారావత ♦ శారికా సారస, హంసాదులైన వి♦హంగములును
దత్తిల భరత మ♦తంగాంజనేయుకా,హళ మత ప్రముఖ లా♦స్యాగమములు

తే. సంతరించె గృహంబులో ♦ జలజనేత్ర, రతులఁ జతురత గానధు ♦ రంధరతలఁ
గంకరనిపుణతల నాట్య♦కౌశలములఁ, జిన్నపనులఁ బాళీల♦ఁజేయుచుండె.

తే. పెక్కు తెఱఁగుల నీరీతిఁ♦బెంచి విసిరి, పంచశరశాస్త్రఁ బద్ద నే♦ర్పాటియైనఁ
బణ్యధర్మంబు మదిలోనఁ ♦ బట్టువడక, శైవధర్మంబె ధర్మంబు♦గా విధించి. 17

—— దాసికూఁతుల చేష్టలు. ——

ఉ. ఆపసిబిడ్డ లేమిజన♦నాంతరవాసనయో కనుంగవం
జూపు లిగుర్చుచో శివునిఁ ♦ జూడఁ దలంతురు, పల్కు నేర్చుచోఁ
దాపసమానసాంబుధిసు♦ధాకరు శంకరు రూపవర్ణనా
లాపములాడఁ బోదురు, క♦ళానిధిశేఖర భక్తియుక్తలై. 18

తే. తోడి వెలయాండ్రబిడ్డల♦తోడఁ గూడి, యాడఁబోదురుగాని పో♦రాడుతల్లి
మనసురాఁ గోరి కన్యకా♦మణులచిత్త, మూను నర్ధేందుశేఖరు ♦ సంగసెపుడు.

ఉ. కన్యకలెల్లఁ గూడి రతి♦కాముల నోఁచఁగఁ దాము భూమిభృ
త్కన్యక నీశునిం దలఁచి ♦ తత్తదలంకృతు లంబికాశివా
జాన్యఖిలార్చనా విధుల ♦ చందముగా వివరించి లోకసా
మాన్య వివాహగానము లు♦మాగిరిశస్తుతి గాఁగఁ బాడుచున్. 20

చ. కనకశలాకలం దెగడు♦కన్యలు గట్టిన బొమ్మరిల్లు శం
భునిగుడి, బొమ్మ శంకరుఁడు ♦ బోనము గుజ్జెనగూడు, వేడ్కఁ జే
సినపను లన్నియుఁ శివుని♦సేవ యొనర్పఁగఁ బద్దపాట్లుగా
మనమున నూహసేయుదురు ♦ మానుని తొల్లిటి జన్మవాసనల్. 21

మ. చదువం బెట్టినఁ బట్ట దాత్మలఁ గులా♦చారప్రధానోల్లస
న్మదనామ్నాయతదంగశాస్త్రములలో♦నన్లేశముం జిదిరిసా

వ్రదశైవాగమ మేకవారమె పఠిం♦పన్వచ్చుఁ గన్యాద్వయం
బుదయంబైన ముహూర్త మెట్టిదొకొ ధ♦న్యు లైచ్చఁగా నిచ్చలున్. 22

సీ. శివపూజనాసక్తిఁ ♦ జిన్నిచన్నులపెక్కు,వయుఁ బ్రత్యహంబును♦నయముఁ జూప
శైవాగమాంతర♦జ్ఞానంబుఁ దనులతా, ప్రభయు సంతతకు ♦ నభినవముగఁ
బార్వతీప్రాణేశ♦భక్తియుఁ గూఁకట్లు, వెలసి నానాఁటికి ♦ వృద్ధిఁ బొంద
వారకులాచార♦వాసనాశాల్యంబు, లోకపూఁట కొకపూఁట ♦ కుడిగి పోవ

తే. శాంభవంబైన తేజంబు ♦ శైశవాన,
గమవసౌభాగ్య లావణ్య ♦ గౌరవంబు
హృదయమున సంగకంబుల ♦ నుదయ మొదవఁ,
జదువఁబోవుదు రిరువురు ♦ మదవతులును. 23

వ. అనసమయంబున నియమంబున శ్రీకాళహస్తీశ్వరునకుఁ గవితాచమత్కారంబు మీఱ నక్కీరుండు చెప్పిన నూఱు పద్యంబులు పాఠంబుచేసి నిత్యవ్రతంబుగాఁ బఠించుచుఁ గఠిన కనకకుచకుంభలు శంభుండే తమకుఁ బరమపురుషుండని యుండఁ బుంద్రేక్షు కోదండ విద్యారూఢ కాంతామతల్లియగు తల్లి దగ్గఱ కేతెంచి యిట్లనియె. 24

వేశ్యమాత కూఁతులకు వారధర్మ ముపదేశించుట.

మ. వెలయాండ్రండఱు నన్నుతించిరి నను ♦ న్వేనోళ్ళఁ గాణాచికిఁ
గలిగెఁ దిక్కని మీరు పుట్టినపుడే ♦ గారాము నాకింక ని
ష్ఫలమై పోఁ గులధర్మముల్ వదలఁగా♦ భావ్యంబె యోయక్కలా
ర! లతాంతాస్త్రకళావిధిజ్ఞలగు వా♦రస్త్రీలలో నక్కటా. 25

ఉ. ఎన్నఁడు నేర్తురో నడువ ♦ నెన్నఁడు నేర్తురొ మాటలాడఁగా
నెన్నఁడు నేర్తురో చదువ ♦ నెన్నఁడు నేర్తురొ యాడఁబాడఁగా
నెన్నఁడు నేర్తురో కళల ♦ నింపుదలిర్ప విటాళిఁ గూడఁగాఁ
గన్నియ లంచుఁ బెంచిన సు♦ఖం బిటు సేయఁగ మీకుఁ బాడియే? 26

క. కళలుఁ బ్రమాణంబులుఁ జా,పులు జాతులు గతులు బంధ♦ములుఁ బరిరంభం
బులు సత్త్వంబు లవస్థలుఁ, దెలిసి విటులఁ గలిసి కులముఁ♦ దెలుపఁగ వలదే 27

తే. జిహ్వ నాలుక, జలము రా♦జీవదళము, నసుఁ గుమ్మరిపురువు దే♦హంబు, గ్రచ్చ
కాయ బూసిద, పొరయని♦కరణివిటులఁ,గలిసియునుగలియకుండంగ♦వలయులలన.

చ. చిగురునఁబడ్డ రాచిలుక♦ చెల్వున, సంపెఁగపువ్వు తావికిం
దగిలిన మిండతుమ్మెద వి♦ధంబునఁ, దేనియఁ జిక్కునట్టి యీఁ
గ గతి, విటుండు కూర్మిఁ దన♦ కౌఁగిటి పొందునఁ జిక్కియున్న న
మ్మగువకు నేలయిచ్చు నన♦మానధనంబులు రిత్తమాటలన్? 29

సీ. మణిమంత్ర తంత్రము♦ల్మందులు మాయలు,సరసభావములువృథా♦సంభ్రమములుఁ
దెచ్చుకోలేడ్పులు ♦ నిచ్చకంబులు వట్టి,యానలుఁ దక్కులు ♦ వలసగతులు
వలుకలుఁ దరితీపు♦లానలుఁ బ్రియములు,నగవులు బిగువులు♦నయము భయము
బలిమియుఁ జెలిమియు ♦ బాసలు ననుపులుఁ, దిట్టులుఁ గొట్టులు ♦ దిట్టతనముఁ
తే. జాణవాటులు సన్నలు♦గాయకములు, మెచ్చులునుదచ్చనలుపొర♦పొచ్చెములును
దగవులును వారకాంతావి♦తానములకు, జలజలోచనలార! నై♦సర్గికములు. 30

క. ననుపువిటునిఁ దక్కుచు నా,తని చెలికానికిఁ బ్రియంబుఁ♦ దగఁజెప్పిన న
వ్వనితపయి నిల్చును మన, మనువమానము లేదు ధనము ♦ ననుపుగఁ జేరున్. 31

తే. వేకువలయందు విటునిచే ♦ వీడియంబుఁ, బుచ్చుకొనఁ దగ దింటికిఁ ♦ బుచ్చుకొన్న
నారసి నారంగఁ దద్రదం♦బుమియ వలయు, నెలఁదులకు మందుఁ బెట్టెదు♦ వేళ గాన. 32

చ. కలహము మాపుచూపు దొలు♦కాపు నెఱుంగులు, తర్జనోక్తి గ
ర్జలు కపటాశ్రువృష్టి బలు♦వాయుల మేను మొగావిలాసినీ
తిలకము పల్లవావళి మ♦దిం జనియించిన మోహశాలికం
బళి మిముఁ బోలి సేయక వృ♦థా వసియించిన వర్ణ మబ్బునే. 33

చ. సుగల మనోనివాసముల♦ మానిని ద్రవ్యదనాస్త్రిసావకా
ప్రగులు కొనక్క రగిల్చి చిఱు♦నవ్వనుగందవుఁగొంచగాన్పచేఁ
బాగ తెగయించి పల్కు నెఱు♦వోయుచు ముండఁగ మాయకట్టచే
నెగసనఁ దోలిచి మార్పఁ దగు♦నించుక యించుక కూర్మి తుంపరన్. 34

సీ. రసికులు మీగాన♦రస మాన వచ్చిరి, పాడరే శివభక్తి♦పాటగాను
జాణలు మీవిలా♦సముఁ జూడ వచ్చిరి, చూపరే శివభక్తి♦ చూడ్కి వోను
పల్లవుల్ మీతోడ♦ భాషింప వచ్చిరి, పలుకరే శివభక్తి♦ వాక్కి పోను
పార్థివుల్ సకలసం♦పదలీయ వచ్చిరి, నిలుపరే శివభక్తి♦ పెంపు వడను
తే. ధనము గలిగిన జంగమా♦ర్చనమొనర్చి, శివున కఖిలోపచారముల్♦ సేయువచ్చు
వనజముఖులార! నాసరి♦వారిలోన, సిగల మెఱయుచుఁ దలమెత్తి♦ తిరుగవచ్చు.

వ. అని యిత్తెఱంగున మెఱుంగుఁబోఁడులకు నెలయాంధ్ర పోణిమిఁ దెలుపఁ దమతలం
పులకుఁ గొలుపకున్న వారును గన్నతల్లి కిట్లనిరి. 36

వేశ్య లిద్దరును వారధర్మమును రోయుట.

క. శ్రీకాళహస్తిపతిపద,కోకనదారాధనంబె ♦ కులధర్మము త
ల్లోకవ్యాపకచిద్వి,ద్యాకారస్ఫురితమై కాణ♦యాచి మదంబా. 37

మ. మణిమంత్రౌషధశక్తిచే విటులఁ బ్రే♦మగ్రస్తులం జేసి త
న్మణిభూషాదులు పుచ్చుకోఁ గొలుపద♦మ్మా బుద్ధి; రుద్రాక్షమే

మణి, పంచాక్షరి మంత్ర, మహౌషధము భ♦స్మం, బాత్మనాథుండు ద
క్షిణకైలాసవిభుండు, భక్తి దమకుఁ♦ శ్రీ, వాద మింకేటికిన్. 38

సీ. శివు నపేక్షించిన♦చిత్తంబు చిత్తజా,యత్తమై విటులపై♦ నాసపడునె
పరశివ స్తుతికథా♦భాషలు వినువీను, లానునే కుంటెన♦ లాడుపలుకు
లీశ్వరేశ్వరమూర్తి♦ నీక్షింపఁగోరెడు, చూపన్యరూపంబుఁ♦ జూడఁ జను నె
ముక్తివల్లభు సను♦రక్తిఁ గూడఁ దలంచు,కాయంబు గూడునె♦ కాముకులను

తే. హరుని భవహరు శ్రీకాళ♦హస్తినిలయు, వినుతి యొనరించు జిహ్వాక♦మనుజలతికిఁ
బ్రియముఁ జెప్పంగఁ బోవునె♦నయముమీఱ,వారధర్మోపదేశంబు♦వలదు తల్లి.39

ఉ. ఒక్కనిఁ దల్పుమూల మఱి♦ యొక్కనిఁ దల్లిగృహంబులోన వే
ఱొక్కని బోటిగేహమున♦ నొక్కనిఁ జెల్లెలియింటిలోన నొం
డొక్కనిఁ జట్టుముంబలె యు♦ఘోచితచౌర్యరతిప్రసక్తిమై
నొక్కని నొక్కరుండెఱుఁగ♦కుండ రమింపఁగ నమ్మ నేరమే? 40

ఉ. దారువనీమునీంద్రకుల♦దారభుజంగుఁడు, భక్తబల్లణ
స్త్రీరమణాంగనామణిభు♦జంగుఁడు, ముక్తివధూభుజంగుఁ, డీ
చ్ఛారచితాంగభూషణభు♦జంగుఁడు, మాకు భుజంగుఁడమ్మ ని
స్సారమనుష్యమాత్రుఁడు భు♦జంగుఁడు గాఁ డిఁక మాట లేటికిన్. 41

క. మగువకు శరీర మొసఁగిన, మగఁడు చిదంగనకు మగఁడు♦మాయానతికి
మగఁడు మగవేల్పులకుఁ దగు, మగఁడు మగఁడుగాక మాకు♦మనుజుఁడు మగఁడే. 42

చ. అమృతము గ్రోలు జిహ్వ చవి♦యించుఁ దలంచునె తేనె? నింటిలో
నమరమహీరుహం బుదయ♦మైన నరుం డవనీశు వేఁడునే?
యమిజనభాగ్యరూప మగు♦నాదిమతత్త్వము గాళహస్తిదై
వము భజియించుమానసము♦ వారవధూమదసౌఖ్య మెంచునే? 43

వ. అని తన యుపదేశంబు కర్ణప్రవేశంబుగానీక యున్నఁ గన్నతల్లి చిన్నంబోయి. 44

—కూఁతులవిరక్తికై వేశ్యమాత చింతించుట.—

శా. ఈ కేళీసదనంబు లీమృగమదం♦ బీచంద్ర మీచందనం
బీకాశ్మీరము లీతులాంబరము లీ♦హారాది రత్నాంకితా
నేకాలంకృతు లీకరండనిచయం♦ బీతూఁగుమంచంబు లే
నీకన్యార్థముగా ఘటించితిని దా♦ రీక్షింప రింకెట్లొకో. 45

ఉ. కన్నులు చిత్తజాతుఁ డొక♦కాలము నేయని పుష్పబాణముల్
చన్నులు శృంఖలారహిత♦శంబరజిన్మదకుంభికుంభముల్
ప్రన్నని నవ్వు కాఱడవిఁ♦బర్విన వెన్నెల దేహకాంతిసం
పన్నత తప్తహేమరుచి♦ భామలు పల్లవభోగ్య లౌదురే. 46

ఉ. పుట్టనిచిత్తజాతుశరముల్ దెలిగన్నులు, రాజకీరముల్
ముట్టనిపక్వబింబములు మోవులు, చన్నులు నిండుతుమ్మెదల్
ముట్టని పుష్పమంజరులు మోములు రాహువు దంష్ట్రికాగ్రముల్
ముట్టని చంద్రు, లింతు లులి ముట్టని లింగము తోట చిత్రమే. 47

మ. పదకంబుల్ గొలసూళ్ళు బాహుపురులుం బంగారు డంకెంబు లం
గదముల్ ముంగర లుంగరంబులు మణిగ్రైవేయముల్ దెచ్చి యి
చ్చెద మంచుక్ నృపనందనుల్ చెలులచేఁ జెప్పించినం బల్కఁగ
సుదతుల్ వారల జోడ నక్కటకటా సొమ్మెల్ల నమ్మయ్యెనే. 48

ఉ. ఏ వెలజాణలైనఁ గమలేక్షణల న్మణిమంత్రతంత్ర వి
ద్యానవచాతురీమహిమనైనను మందులనైన నీశ్వర
జ్ఞానము మాన్పి కామసుఖసక్తులఁ జేసిరయేని యిత్తుఁ గా
నైనను బుచ్చుకోక కమలాస్యల కన్నటికంబు వారికిన్. 49

ఈశ్వరుఁడు త్రోవలో వేశ్యలం గాపాడుట.

శా. ఈరీతిం గుమతోక్తులక్ జనని తమ్మిట్లాడింప నారాటముక్
బోరాటంబు ఘనంబులైనఁ బరశంభుం గాళహస్తీశ్వరుక్
జేరంబోవక మానరింక మదిలోఁ జింతింప నిప్పట నె
వ్వారిచ్చోటికి నమ్ము నెమ్మిఁ గొనిపోవక్ శక్తు లుద్యుక్తులై. 50

క. ఏధన్యులు మము హిమగిరిజాధవునిం గాళహస్తిసర్వేశ్వరునిక్
బోధముయుక్ సంసారాంబోధితరణిఁ గొలువఁ దోడుకపోయెద రనుచున్. 51

మ. తలపోయం దమవంచకిన్నియల మీఁదం జంగముల్ పోలె ని
చ్చలు దొంగుండెడు కన్నగాండ్రు విని రాజద్వారముల్ సొచ్చి కా
వలికాండ్రం గనుఁబ్రామి దొప్పడఁచి త్రోవల్ దప్పిపో నేల యిం
తుల నమ్మించినఁ గాళహస్తి కని వత్తుర్ దక్కుఁ దద్ద్రవ్యముల్. 52

మ. అని యక్కన్యలఁ జేరఁగాఁ బిలిచి యేలా తల్లితోఁ బోరఁగాఁ
బనిలే దాతిరు కాళహస్తిపతిఁ జూపక్ మాది భారంబు, మా
వెనువెంటం జనుదెండు, నమ్ముఁడు నిశావేళం బ్రయాణంబు రం
డన భక్తిక్ శరణార్థిఁ జేసి తమసోహం బెల్లఁ జెల్లించుచున్. 53

సీ. కట్టిన చెంగావి గుడ్డలమొలకట్టుఁ, బొంకపుఁదామ్రితాటంకములును
వివిధవస్త్రచ్ఛేదవిరచిత కంథలుఁ, బూత విభూతి త్రిపుండ్రకములుఁ
గరమూలముల వ్రేలుకప్పెరల్ జోలెలు, భద్ర రుద్రాక్షనైపథ్యకములు
శివసూత్రబంధభాసిత శంభులింగముల్, కట్టిన కుఱుమాపుఁబుట్టములును

తే. చిగురు డాకేల భసిత భ♦స్త్రికలుఁ దనర, దాంగజంగము దెలియింప♦జంగమాంగ
నావిలాసంబుఁ గైకొని♦నళినముఖులు, కాళహస్తీశు దర్శించు♦కాంక్షఁగదలి. 54

ఉ. ఇద్దఱు కింటిబిడ్డల న♦నేకధనంబులు వారి చేతికి౯
ముద్దియ లిచ్చి యాతపసి♦ముచ్చ్యల వచ్చి గృహంబు పాడుగా
నద్దమరేయిఁ బోయిరి శి♦వా యని పల్కుచు నెంతకాముక౯
బొద్దు పొడుపు నం బోవున♦భూధరకూటము లెక్కి డిగ్గుచున్. 55

వేశ్య లిర్వురును గాళహస్తికిఁ బయనంబగుట.

తే. తప్పుత్రోవల నీక్షింపఁ♦జొప్పు మీర్చి, కుంభకోణంబునకు శాత♦కుంభ కుంభ
ఘనపయోధరకుంభిలు♦గడచి చనిరి, భేశరేఖావతంసుఁ గుం♦భేశుఁ గొలువ.

ఉ. అక్కడనుండి వారు సుఖ♦మైన ప్రయాణమునం జిదంబరం౯
మ్రొక్కులు యిక్కడ తాండవన♦ముద్ధప్రసాదనిపాతితాంగదు౯
వాక్యము లేశ మానసని♦వాసభవు౯ శివకామసుందరీ
బ్రక్కన నారతంబుఁ జెడఁ♦బాయఁగ నీని జితాంగసంభవున్. 57

క. కలిభంజనదక్షుఁ బతం, జలిమాని వ్యాఘ్రపాద♦సంయమిపూజా
ఫలమూర్తి౯ గనకసభా, నిలయు వినయనమ్రచేతుల♦నిటలోగ్రాక్షున్. 58

క. వచ్చి భజియించి రచ్చో, నుచ్చరదంబుచరచంద్ర♦మోగ్రిస్వనమై
యుచ్చావచవీచీపా, టచ్చాదిహ్రాతవియదసితవ♦టంబగు నబ్ధిన్. 59

సీ. దరిఁదన్ని తిరిగెడు♦తరఁగలు చనుదెంచు, తరఁగలు కొండకోటిఁ♦దాఁకు రవము
గుములు గూడుక కంధ♦రము కానను డిగ్గి, నీరంబుఁ గ్రోలెడు♦నిబిడరవము
మబ్బునఁ గన రత్తి♦యుబ్బి యంతంతకుఁ, బొరలంగఁ బడియెడు♦భూరిరవము
ననుదినపూర్వాప♦రాహ్ణ వేళలఁ బోటు, పొడిచి విచ్చినకోటి♦ఘోర రవము

తే. దశదిశాభాగములఁ బ్రతి♦ధ్వనులనీన, వలయు శైలాది గిరిగుహా♦వాససింహ
శరభ శార్దూల హృదయభీ♦కరములగుచుఁ, దనరు నైజంబులుగ మించు♦వనధి రాజు.

క. భంగపటస్ఫురఘుట్టన, భంగసముద్భూత బిందు♦పటలంబు మగు
త్తుంగవులకుఁ దానొసఁగున, భంగుర మౌక్తికవితాన♦భంగిం దనరెన్. 61

క. రత్నము లిభరత్నముఁ దరు, రత్న వధూరత్న ధేను♦రత్నంబులు గ్లౌ
రత్న మమృతరత్నము హరి, రత్నమునుం గలిగి మెఱయు♦రత్నాకరమున్. 62

సీ. తనయందుఁ బజ్వాలిం♦చిన నీలవర్ణుని, నీడ నీరం బెల్ల♦నిండె ననఁగఁ
హేళికి నోడి తా♦నెటకుఁ బాఱఁగ లేక, తనయందుఁ దిమిరంబు♦దాఁగె ననఁగఁ
దనయందు బడబాగ్ని♦ఘనతరజ్వాలలు, మండఁగ నుదరంబు♦మాఁడె ననఁగ
జంబూఫలద్యుతి♦సంబరం బంతయుఁ, దనయందుఁ బ్రతిఫలిం♦చినది యనఁగ

తే. నీరదవ్రాత ఘురుఘురాంత • నీలకణ్ఠ, లాతసీపుష్ప కస్తూరి • కాళికాతి
సన్నిభచ్ఛాయఁ గనుపట్టు • నాగరేంద్రుఁ, గాంచి రద్దేవు పూర్వభా • గమున వారు
ఉ. అచ్చట బ్రమ్ముచ్చులుగ జలకు • హోత్రులును బయనంబుఁ జేసి వే
వచ్చిన నొప్పిఁ దీర్చుకొని • వర్ణముఖిన్ శివకామసుందరీ
జిచ్చుఆకంటి కావాలితికిఁ • జిత్తజుఁ జేసిన యొజ్జఁ దాండవం
బిచ్చల నింగి రచ్చ సేచి • యించిన కర్తకునిఁ భజించుచున్. 64
వ. మూఁడవనాఁ డాపురంబు రేపకడ వెడలి యడవి నడుమ నడచుచున్నంత. 65

దొంగలయత్నంబులు నెల్లఁ బరమశివుఁడు వారించుట.

ఉ. ఇక్కడఁ గూయి చెవ్వటను • నెంతయు మాఱుఁబొప్పు మార్చిపో
నిక్కడ వైపు పట్టడవి • యిక్కడఁ జేరువ నూరు పల్లె లే
దిక్కడ నెవ్వరుం దినుగ • రిక్కడ నేఁడిదె ప్రొద్దు దోఁచుకో
నిక్కడ వాట మంచు మది • నెంచఁగ వారికి నక్కడక్కడన్. 66
ఉ. రాజును సేనయుం, శబర • రాజుఁ బుళింద భటాళియున్, వణి
గ్రాజును వైశ్యులుం, దపసి • రాజును శిష్యతతిం, గపాలభృ
ద్రాజును జోగిపింఛుఁ, బను • రక్షకరాజును గొల్లవాండ్రు నై
రాజధరుండు దోఁచు నుసు • రాజముఖ ననో రక్షణార్థమై. 67
శా. ఊరూర న్విడిదిండ్లఁ జంపుటకు ను • ద్యోగింపఁగా జంగమా
కారం బొప్పఁగ వచ్చి పూజఁగొని శ్రీ • కాళిద్విపేశుండు రమా
పారత్నంబులు కాత్మవిద్య యుపదే • శం బిచ్చి వ్యాజంబునన్
గారుణ్యంబున వారిసిద్ధ యుసుగం • గాఁ జేయు సత్కంబులన్. 68
శా. ఆదొంగల్ వెగి యిట్లు కృత్యములు సే • యం జూడఁగా దేవతా
చూడారత్నము వారియత్నముల కె • చ్చోఁ గూడకుండన్ సుఖ
క్రీడం గన్యలఁ గొంచుఁ బోఁ గనిరి భ • క్తిన్ ముందర న్నందర
క్రీడాకృత్తిరుకాళశైలకృదజ • శ్రీభంగళృంగంబులన్.
చ. కనుఁగొని యారణీతటినిఁ • గాంచుము దోఁచి తదీయ సైకతా
వని నభవుఁ భజించి యప • వర్గరమావిభు వాలిపూజసే
సిన శివలింగముం గొలిచి • సిద్ధుల కయ్యణిమాదిసిద్ధు లి
చ్చిన వరభైరవుఁ దలఁచి • చిత్తములోపలఁ దన్మహాత్మ్యమున్. 70
వ. తెలియఁగోరి యమగుటయు నప్పరాణజ్ఞు లగుపౌరు లిట్లనిరి. 71

వాలిపూజించిన శివలింగకథ.

ఉ. ఒక్కసరోవరం బిచట • నుండఁగఁ దొల్లి తదీయతీరమం
దక్కపిరాజు వాలి రచి • తానుఁడై తనసజ్జలింగము

న్నిక్కువు భక్తిఁ బీఠమున ♦ నిల్పి భజించుచు నుద్వసింపఁ జో
నక్కడ దేవుఁడుండఁ బ్రియ ♦ మందుచుఁ జేతికి రాక తక్కినన్. 72

క. ఒకచేతఁ బట్టి తివిసిన, నొకయింతయుఁ గదలకున్న ♦ నొగి మోఁకాలిం
చుక బలిమి రెండు చేతులఁ, బెకలింపఁగఁ బూనుటయును ♦ భేదిలకున్నన్. 73

ఉ. గ్రక్కున లేచి వాలమున ♦ గాఢతరంబుగఁ జుట్టి పిక్కలు
క్కొక్కఁగఁ ద్రొక్కి నిల్చి తను ♦ వించుక వంచి కరంబు లూరులన్
నొక్కి ముఖాంబుజంబునఁ ♦ గనుంగవఁ గెంపు జనింపఁ జేవమై
నిక్కఁగఁ గ్రుంగెఁ బాదములు ♦ నేలఁ జలింపదు లింగ మేమియున్. 74

క. వాలముబిగువున నతఁడి,క్కాలుని దేహంబు తఱుఁగు ♦ నవుటయు భీతిన్
జాలిఁబడి వాలి నేలకు, వ్రాలి ప్రణామంబు లెన్ని ♦ వలసినఁ జేసెన్. 75

క. చేసి మహేశ్వర నీకేఁ, జేసిన యపరాధ మెద్ది ♦ చిత్తంబున నన్
రోసితివొ భుజబల మెసఁగఁగఁ, దీసిన రాకైతి వేని ♦ తెఱఁగిందులకున్? 76

క. ఒకపూఁటయు నిను దర్శిం,పక యుండఁగ లేని నన్ను ♦ భక్తవరున్నిం
చుక నిమిషములో విడిచితి, వకటా నిష్కారణము కృ♦పాంబుధివయ్యున్. 77

సీ. నాపాలి మూలధ♦నంబవు నాపాలి, భాగ్యదేవతవు నా♦పాలి నిధివి
నాపాలి దేవర♦త్నమవు నాపాలిక,ల్పకపాదపమవు నా♦పాలి మతివి
నాపాలియిహసాధ ♦ నంబవు నాపాలి, పరసాధకుఁడవు నా♦పాలి గతివి
నాపాలి శుభకార♦ణంబవు నాపాలి, పరమపుణ్యమవు నా♦పాలి సిరివి

తే. దేవ నాపాలి దేవతా ♦ ధేనుమణివి, శూలి! నాపాలితంగేటి♦జున్న పీవ
నన్ను విడనాడఁ గతమెద్ది♦నతనిలింప! యేమి యపరాధ మొనరించి♦తీశయనుచు.

చ. పరశివలింగ మింద్రజుఁ గృ♦పామయదృష్టిని జూచి యేటికిన్
బొరలఁగఁ జత్తి మీఁకొలని ♦ పొంత వసింపఁగ వేడుకైన సు
స్థిరగతి నిల్చినాఁడ విర♦తి న్నినుఁ బాసిన వాఁడఁ గాను ద
త్పరత భజింపు మెప్పటివి♦ధంబున నీ మదిలోన నుండెదన్. 79

చ. అని తనసజ్జలింగము ద♦యాతిశయంబున నానతిచ్చిన
న్ననిని యిచట న్వసింతు నను ♦ వేడుక దీఱ సరోవరంబుఁ బూ
డ్చినఁ దనయంత శంకరుఁడు ♦ చేతికి వచ్చునటంచు గోత్రభి
త్తనయుఁడు నిమ్మహానగము ♦ దానిపయి న్వడిఁ దెచ్చి వైచినన్. 80

క. దశదిశలఁ దత్సరోవర,విశదపయఃపూర ముబ్బి ♦ వెడలఁగఁ దొడఁగెన్
శశిధరునిదండ దక్షిణ, దిశ నిర్ఝరజలము ధరణిఁ ♦ దేఱుచుఁ బొడమెన్. 81

మ. ఇది తీర్థోత్తమ మిందు నాఁడిన నరుం ♦ డీఘోరసంసారదుః
ఖదవాగ్నివ్యథఁ బాయుఁ బంకరుహద్భ ♦ క్కంజాతగర్భాదిక

త్రిదశుల్ గూడి చరింతు రిందు నని మా♦ద్రిప్రాప్తియా శైరవా
స్పద మిట్టొండెఁ జరించుచుందు నుమతో ♦ సర్వేశ్వరుం డిమ్ములన్. 82

సీ. ఎఱుకు లీగిరి మీఁద ♦ నిత్యంబు ద్రిమ్మర నయో, మయసాధనములు హే♦మంబు లగును
శబరులు మృగములఁ ♦ జంపి యిమ్ముల గ్రగ్గి, వచ్చునాలో నజీ♦వంబు లగును
వ్యాధు లీకొండపై ♦ వన్యాశనంబులు, సేవింపఁగాఁ గాయ♦సిద్ధి యగును
జెంచు లీయద్రి ని♦ద్రించి మేల్కొనువేళఁ, దమవధూటులు తల్ప♦తలము లగును
తే. దృశ్యమగువారి కిందు ని♦ధివ్రజంబు, దృశ్యమగుఁ గూసితమతోడఁ ♦ దిరుగుజనము
విస్మయముఁ జెప్ప నొక్కొక్క♦వేళ దీని, సానుభూముల మహిమాతి♦శయవిధంబు.

క. వానవసుతుఁ డాలింగముఁ, బాసి చనఁగ లేక గాసిఁ ♦ బడియుం దనుఁ దా
రోసియుఁ బలునిట్టూర్పులు, సేసియు నాఁడెల్ల నుపవ♦సించుచుఁ జనియెన్. 84

మ. ఇది యీ తీర్థమహత్త్వ మీ మహిమ వా♦ణీశ ద్విజిహ్వేశులుం
దుదిముట్ట న్వినుతింప లేరు నరమా♦త్రుల్ చెప్పఁగా శక్తులే?
సుదతీ రత్నములార! మీరు పరమే♦శుం గొల్చి యీప్రొద్దు నె
మ్మది నిచ్చోట వసించి పొందనఁగ రా♦మల్ సంతసం బందుచున్. 85

ఉ. మజ్జన భోజనాదులకు ♦ మావు శయించుటకుం వధూమణుల్
సజ్జన గేహమొక్కటి వి♦చారము చేసి యొనర్చి వారిపైఁ
సజ్జఁ దొలంగి యచ్చటఁ ద్ర♦సన్నత నిల్చిన లింగముం భవా
వజ్జలరాశికుంభజుని ♦ భక్తి భజింపఁగఁ బోవునంతటన్. 86

సూర్యాస్తమయాదివర్ణనము.

శా. సాయంకాలరఘుక్షితీశ్వరుఁడు కెం♦జాయ న్ముఖం బొప్పఁగా
డాయ న్వచ్చి తమిస్రసతీవ్రతతర కాం♦డధ్వస్తపాదంబుగాఁ
జేయం జక్రవధూధరాసుతకు వి♦శ్లేషవ్యథాపాదియై
మాయాహేమమృగంబునాఁ బడియె న♦మ్మార్తాండుఁ డస్తాద్రిపై 87

క. పంకేరుహ ప్రతిబింబము, గ్రుంకఁగఁ దిమిరం బజాండ♦గోళము నిండెన్
శంకాతమఃపరంపర, శంకరచిద్రహితమాన♦సంబును బోలెన్. 88

తే. తపనుఁ డుదయింపఁ గద్బింబ ♦ దర్శనమున, లోకపాతకపటలంబు ♦ లోఁగిపటిచి
యతఁడు గ్రుంకినఁ జనుదెంచె ♦ ననఁగఁ బర్వి, యంధకారంబు జగమెల్ల♦నాక్రమించె

సీ. వామాంగభామినీ ♦ శ్యామధామాళియుఁ, గంఠహాలాహల♦కాళిమంబు
నాకాశకేశపా♦శాసితచ్ఛాయయుఁ, జూళికాసింధుశై♦వాలరుచియుఁ
గరకృష్ణసారాగ్ని ♦ ఘనధూమనీలిమ, శేషభూషణఫణా♦సీమనలుపుఁ
గటితటకీలిత ♦ కరటిచర్మద్యుతి, మేచకశూలశో♦భాచయంబు

తే. భువనలోచను పైనెత్తి ♦ పోవునంధ, కారబృందంబునకుఁ దోడు ♦ గాఁగఁగూర్చి
వెనుక నేతెంచుభూతేశు ♦ విధముదనరఁ, జంద్రుఁడుదయాద్రిపై నొప్పె ♦ సాంద్రకాంతి.

చ. తిమిరదినేంద్రజాలములఁ ♦ దెచ్చి యజాండఘటంబునందుఁ బో
సి మరలఁ బశ్చిమాశ యను ♦ చెల్వ వహించిన పద్మరాగకుం
భముగతి సూర్యుఁడుం జనియెఁ ♦ బ్రాక్సతి వెన్నెల వెల్లువేటి తో
యము వడఁ బోయు హేమకల ♦ శాకృతిఁ జందురుఁడు నొప్పె నయ్యెడన్. 91

ఉ. కాముకహృద్దధిం గలఁచు ♦ కవ్వము బువ్వము దేవలోకికిన్,
వ్యోమపథంబు తేనె పెర ♦ కొప్పెడు పర్వము మువ్వముత్పల
శ్రీమతికిన్, జకోరమహి ♦ మీసుధుసాళికిఁ బోచుసన్నమై
యామవతీశబింబ ముద ♦ యాచల మెక్కెఁ బ్రభాళి పిక్కువన్. 92

ఉ. వెన్నెలగుజ్జు నంజుకొని ♦ వెన్నెలప్రోవు భుజించి, నాలిక
న్వెన్నెలగ్రోజ్జుఁ జాలఁగొని ♦ వెన్నెలతేటలఁ ద్రావి వేమరున్
వెన్నెలక్రాను జల్లుకొని ♦ వీథులయందుఁ జకోరదంపతుల్
మిన్నులుముట్టి వెన్నెలలు ♦ మేపుచుఁ బిల్లలఁ దాము నాడఁగన్. 93

క. వాలిశ్వాసభైరవులం, బాలికలు భజించి భూష ♦ పతి సభవుని శ్రీ
కాళద్విపేశు మదిలోఁ, గీలించుచు విడిదియింటి ♦ కిం జని పిదపన్. 94

క. ఆజంగములును దారును, భోజన మొనరించి వారి ♦ పూజించిరయా
రాజకళాధరుచరితము, రాజముఖులు చదువుకొనుచు ♦ రాజిల్లంగన్. 95

శా. తారాపోత్థములం గాలసూతుఁడు వియ ♦ ద్వారాశి వేఁటాడి ప్రా
గ్ఘారంభం బను బుట్టఁ బట్టి నుఱివా ♦ యం గుంజి యీఁదాఱఁ జె
న్నారన్ వైచిన జాలమో యనఁగ శో ♦ భాకించనత్వంబునన్
దారానాయకమండలం బమరె న ♦ స్తగ్రావకూటంబునన్. 96

ఉ. చీఁకటికానచిచ్చు, భవు ♦ చేలకుసుంభము, తూర్పుకొండకున్
గూఁకటి రత్న, మబ్జరమ ♦ కూరిమిపంట, చకోరరాజిపే
రాఁకటిమంట, శోణకిర ♦ ణావళిగంట, రథాంగకేళికిం
దేఁకువపెంట, మింటఁ జను ♦ దెంచె దినేంద్రుఁడు కాలఘుంటమై. 97

క. అంతట భక్తస్వాంతుని, శాంతు నుమాకాంతు హరు ని ♦ శాంతసపర్యన్
గాంతలు సేవించుచు నా, శాంతంబుల నిండమొలక ♦ లలరఁ బయున్నమై. 98

దొంగలు విఫలమనోరథులై చనుట.

ఉ. నాఁ డొకపల్లె కేగి మఱి ♦ నాఁ డుదయార్చన సేయఁ గోరి పూఁ
బోఁడులు భూరిసత్త్వకుల ♦ భూత్కృతి ఝాంకృతి ఘుర్ఘురధ్వనుల్

గాంఢీ చెవుల్ వగుల్ప ఘన♦కాననమధ్యనర న్నటంబునన్
మూఁడవకంటి వేల్పుఁ దమ♦ముందరఁ బెట్టుక నిశ్చలస్థితిన్. 99

శా. ఆరాధింపఁగ దొంగజంగములు నేఁ♦ డజ్ఞాన్యులం బంపి భూ
షారత్నాదిధనంబుఁ బుచ్చుకొని యి♦చ్ఛావృత్తిఁ బోవచ్చుఁ గాం
తారంబుల్ వడి నిర్గమించి యటుగా♦ దా మాకు సేనంబునన్
జేరంబోదురు కాళహస్తి కనుచుం ♦ జింతింపఁగా సంతటన్. 100

శా. అప్పా పాత్ములరిష్టసాధ్వసము నే♦యం జెల్లియల్ మెల్లనే
యప్పా! మా కన్నులన్నుఁ గన్న నని యో♦యమ్మా! పరా కేటికే
చెప్పం జూపఁగరాని లోకజనకున్ ♦ శ్రీకాళహస్తీశు మా
యప్పయ్యన్ భజియింప నేమిటిని నే♦ నయ్యె న్నగం జూడవే. 101

క. నాపుణ్యఁ దదేకనిష్ఠా, పావన ధ్యానసమాధిఁ ♦ బరవశు లగుచున్
సేవింపఁగా సంతతుఁ, బూపుంబోఁడులకు వేడ్క ♦ పుట్టం గరుణన్. 102

సీ. శ్రీకాళహస్తిగా♦రీపతి స్తోత్రముల్, పట్టిన తెలిబూది♦ పండెకట్లు
గళముల గుఱుబోడ♦ తలల రుద్రాక్షముల్, గండచుట్టాము♦ కుండలములు
ధాతు రాగాంగవ♦ స్త్రమ్ములు గోఁచులు, నడుముపంచేయుల♦ నెనఁగుసజ్జ
లును దీర్ఘధారనం♦బునఁ బుట్టు నేమంబు, జెదరి పువ్వులు గోయు♦శీఘ్రగతులు

తే. గలుగు ప్రముఖులకోడ శ్రీ♦ కాళహస్తి, శివుఁడు సనుదెంచెఁ దనుఁ బూజ♦ సేయ వలచి
పత్రపుష్పఫలంబులు♦ భక్తిఁ దెచ్చు, ప్రవిమలజంగమ వేషంబు ♦ లవధరించి. 103

క. ఆకలికలనుఁ జిక్కం, బాకులతం బొంద నొంగ ♦ లడవులపాలై
కాకుల కెఱఁగునఁ జని రే, కాకు లగుచు నొకరి నొకరు ♦ గానక భీతిన్. 104

—వృద్ధస్త్రీలును సాయుజ్యంబు వడయుట.—

క. మదనారియు నాపిమ్మట, సుదతులఁ గవియంగఁ బోయి♦ చూపులఁ గరుణం
బొదలఁ గనుంగొని వారల, నిది యేమి యిచ్చోటనుండ ♦ నిటువలె నన్నన్. 105

శా. ఆయయ్యన్ గని మొక్కి ధన్య లగుక♦న్యల్ దమ్ము నమ్మించి యు
మ్మా యీ జంగము లిచ్చఁ దెచ్చుటయు నా♦త్మస్వర్ణభూషాదు ల
న్యాయంబూని హరింపఁ బూనుటయుఁ దా ♦ రచ్చోటి కాలోన వి
చ్చేయం గన్గొని దొంగ లేగినదియుం ♦ జెప్పం గృపామూర్తియై. 106

క. మాయమ్మలార! కరుణా, లయనిధిం గాళహస్తి♦తుహినాంశుధరున్
శ్రేయోనిధి నారాధన, సేయుం గొనిపోయెదము ప్ర♦చింత యుడుగుఁడీ. 107

వ. అని యాదరించి తలోదరుల ముందరఁ బెట్టుక నెట్టుకొని జీవులంగొట్టురట్టునకొడి
గట్టువేఁటువుగట్టివాయుదెస వెంకిగట్టు వాయులేక తోకొనిపోవఁ ద్రోవ నావన దేవ

తలు తనకు నర్చనలొనర్చు నేరు పేఱువడ సమీరకుమార ప్రేరితకుసుమితలతాగళితప్రసూనంబులుం బూఁదేనియసోనలతానంబులు మధుపవితానానూనతానమానంబులు నగురుగుగ్గులు పటీర తరు పరస్పర కషణజనితానలధూపధూమంబులును గభీర నదీతీర సదారాధక సీనార ముష్టింపచ శైవభారతీ పరిచయ ధురీణ కీర శారికా వ్యాహార మంత్రంబులుం దృణీకృత గగనమణి దక్షిణరజతగిరి మణిగణ ఘృణి నీరాజనంబులును సరభసేభ సైరిభ శరభ హరిప్రభృతి మృగ విభు సభా గభీర నినద గిరి దరీభవ ప్రతిరవ ఘుమఘుమాకార వాద్యంబులును బనసరసాల సాల హింతాల రంభా జంబూ జంబీరకపిత్థ భూరుహ పతత్ఫలోపహారంబులును వలసిన యెడల నిరుగడల నడుమఁ బెడగడలి కుంభసంభవ కుంభినీధర కన్యాంభోరుహాకల్హారాది సౌరభంబులును గంగోత్తమాంగలింగాంగరాగీకృత గంధసార ఘనసార కుంకుమసంకుమద మృగమదామోదంబును నారామసీమా మాకంద మందార కర్ణికార నమేరు దేవదారు మాలూర కేసరకుటజ వకుళ మల్లికాది ప్రసూనవాసనారాశి నీనునం దమయుం దుఁ బెనఁగొనఁగొను శీతల వాతపోతంబులును యాతాయాత భూతేశ్వర పథిప్రయాణంబు సపనయించుచుఁ జనుదెంచె. చంచత్పంచాస్యంబును నటన్నీలకంఠంబును విలసితశివంబును నాశ్రితలూతావాతాశమాతంగ కిరాతంబునై యేవంకఁ జూచిన శంకరాకార స్మరణకారణంబై సమున్నత శిలావిలిఖిత ఖతలంబును జతుర్భుజచతుర్ముఖ శతముఖావధి నిర్జరలోచనాగోచరంబును మునిజన భాగధేయంబును నసహాయసుఖప్రదాయకంబును బురాణవాఙ్మునిప్రణీతమహిమంబును గణనాతీత ప్రభావంబునై యురులింగసముల్లాసంబు ననుకరించు దక్షిణకైలాసంబు కట్టిదుటం బొడగట్టి నట్టియెడఁ బడంతు లడవి వెడలి యెడపడని సంతోషంబున నొడయునిం గొనియాడిరి. ద్రవిళజంగమపుంగవుండును సంగడిం జనుదెంచు జంగమలింగంబుతోడం గూడి ప్రసన్నకాళహస్తి హిమగభస్తిచూడామణి పొంతకు నేతెంచునంత నంతర్ధానం బవధరించిన. 108

మ. తమలోన న్మధురాపురాంగనలు చో•ద్యం బంది శ్రీకాళహ
స్తిమహాదేవుఁడు జంగమాకృతివిభూ•తిం భృత్యులం గూడి వ
చ్చి మదీయ వ్యథఁ దీర్చి యాత్మనగరీ•సీమోపకంఠంబుఁ జే
ర్చి మఱుం గొక్కటి పెట్టి పోయె నిఁక నే•రీతిం గనుంగొందు మో. 109

సీ. చింతింప లేమైతి • మంతకాంతకుఁ డని, యెఱుఁగమైతిమి పార్వ•తీశుఁ డనుచుఁ
దెలియమైతిమి మది • దేవదేవుం డని, పట్టమైతిమి ఖండ•పరశు వనుచుఁ
గానలేమైతిమి • గంగాధరుం డని, భావింపమైతిమి • భర్గుఁ డనుచుఁ
దలఁపలేమైతిమి • దర్పకాహితుఁ డని, యెన్నమైతిమి జగ•దీశుఁ డనుచు

తే. నేరమైతిమి శివుఁ డని◆నిశ్చయింప, మ్రొక్కమైతిమి భవుఁ డని◆మోఁకరించి
చూడమైతిమి హరుఁ డని◆చొక్కి చొక్కి, యింక నెన్నఁడు దరిసింతు◆మిందుధరుని.

సీ. కట్టుఁగొయ్యకుఁ జేరి◆కామధేనువు దప్పెఁ, గానవచ్చిన పెన్నిధాన మడఁగెఁ
గరతలంబున నున్న◆సురమణి పడిపోయెఁ, బండినతపము ని◆ష్ఫలతఁ బొందె
మ్రోల వచ్చిన కల్ప◆సాల ముప్పునఁ బోయె, వచ్చిన భాగ్యదే◆వత దొలంగెఁ
బ్రాప్తమయ్యును సిద్ధ◆రసము నీరసమయ్యె, దొరకియు వ్యర్థమయ్యెఁ◆బరుసవేది

తే. యేమి సేయుదు మిట్లు వి◆శ్వేశ్వరుండు, కాళహస్తీశ్వరుఁడు భవ◆గహనదహన
దక్షుఁ డపవర్గవిపదుఁ బ్ర◆త్యక్షమయ్యెఁ, దెలియకుండఁగ వెను వెంట◆మెలఁగి చనియె

తే. ఫలముఁ గొమ్మని ముందఱ◆బట్టి యాసఁ, గొలిపి శిశువులఁ జేరంగఁ◆బిలిచినట్లు
తపసులకు జన్మఫలమైన◆తనమహత్త్వ, మెఱుకపడనీక సర్వేశుఁ◆డేగె నకట. 112

శా. కానీ యాత్మనివాసదక్షిణదిశా◆కైలాసముం జూపఁడే
తా నేఁ డందఱు నద్దురాత్ముల◆బవిం దాఁగక సవాత్సల్యపూ
ర్ణానుక్రోశమనీష శంక నతఁ డే◆లా తేలిపోఁ జూచు న
క్లైనం బాలవె యీపురిన్ మనకుఁ ద◆న్నర్చించు భాగ్యోన్నతుల్. 113

సీ. ఈమూర్తి కాళహ◆స్తీశలింగాకృతి, యీనెలది కుమార◆కాళహస్తి
యీపాటి కేతకీ◆ద్వీపవతీరూప, మీలాగు సిలాచ◆లేంద్రమహిమ
మీదారి దుర్గాధి◆నాథరాగసుగాథ, యీతెఱంగున సహ◆స్రేశతీర్థ
మీప్రభావసమగ్ర◆మింద్రతపస్థలం, బీరీతి ఘనము మ◆యూరతీర్థ

తే. మిట్టి గతి మోహనక్షేత్ర◆మెన్ననుచుఁ, జెప్ప విని కొల్వ సంకల్ప◆సిద్ధిగాఁగ
నభవుఁ డింకాఁక మన వెంట◆నరుగుదేఁడె, యిచట సేవింపనీక మోక్ష◆మేమియగుదు.

మ. శివభక్త్యాకృతినున్నవారు ప్రమథుల్◆శ్రీకాళహస్తీశుఁడై
శివుఁ డున్నాఁ డిదె జ్ఞానపుష్కరిణికా◆చిహ్నంబుతో నున్నదీ
శ విహారాద్రి యుమాశ వెండిమలనా◆సంగాలమై యున్న దిం
క విచారింపఁగ నేల నేఁడె మనకుం◆గైవల్యసౌఖ్యం బగున్. 115

శా. రుద్రాక్షస్రగలంకృతుల్ భసితధా◆రుల్ పంచవర్ణానుగో
న్నిద్రస్వాంతులు శాంతు లంగభవభి◆న్నిత్యార్చనాకృత్యులో
లద్రాక్షిష్ఠులు మౌనముద్రితముఖు◆ల్వైరాగ్యభాగ్యోదయుల్
భద్రాకారు లటంచుఁ బౌరజనులన్◆భామల్ విలోకించుచున్. 116

సీ. సతత మేమొగలేట◆జలకంబు లాడిన, బహుజన్మపాపదం◆బాల మొదలు
నల్ప మేజ్ఞానపు◆ష్పాంబ సేవించినఁ, బరశివజ్ఞాన సం◆పత్తి గలుగు
నన్న మేదుర్గాంబ◆సందర్శనము సేయ, నష్టపాశక్లేశ◆మడఁగి పోవు
సులభ మేదక్షిణ◆కలధౌతగిరిఁ గన్న, నంతతానందంబు◆సంభవించు

తే. సుకర మే యాదిమధ్యాంత♦శూన్యమూర్తి, భావనాతీతు యోగీంద్ర♦భాగధేయుఁ
గాలసంహారకర్త శ్రీ♦కాళహస్తి, శివునిఁ బూజింప మోక్షంబు ♦ సిద్ధ మనుచు.

చ. ప్రమదలు కుంభసంభవధ♦రాధరకన్యకఁ దీర్థమాడి సి
క్తములగు వస్త్రముల్ విడిచి ♦ ధౌతపటంబులఁ గట్టి కేశపా
శముఁ దడియొత్తికొంచుఁ గటి♦సంధి నటింపఁగఁ గీలుగంటు లం
దముగ నమర్చి సైకతవి♦తర్దికలం గమలాసనస్థలై. 118

ఉ. అటుపైఁ గాళహస్తిగిరి♦నాధుని మానసపీఠి నిల్పి పం
చాక్షర పూత భూతి విహి♦తాంగములన్ ధరియించి భద్రరు
ద్రాక్షవిభూషితావయవ♦లై శివపూజ యొనర్చి కర్మబం
ధక్షయకారణంబు లగు ♦ తద్గుణకీర్తనముల్ పఠించుచున్. 119

క. ద్రవిడకవిరచితనుతిశత, మవిరళగతిఁ జదువుకొనుచు ♦ నన్యవిచార
వ్యవహారదూరు లగుచున్, భవభవనద్వారమునకు ♦ భామలు గదియన్. 120

సీ. నగవు రాకుండియు ♦ మొగమునఁ దత్తమ్ముల, నగ వంకురించు సో♦యగము నిగుడ
మదము లేకుండియు ♦ నుదితతాత్పర్యసంపదమదం బుదయించు♦నుదుటు దెలుప
మెఱుఁగు పెట్టకయును ♦ మెఱయు నిద్దపు మేని, మెఱుఁగులుతెగలై ♦ తుఱఁగలింప
నడపు విచిత్రముగా ♦ నడవనేరకయును, నడచు నవోద్యానంబు ♦ ముడివడంగ

తే. నిర్వికార వికారాత్ము ♦ పార్వతీశుఁ, గలయ నేతెంచినారు గానఁ ♦ గామినులకుఁ
గలుగకుండునె తద్గుణ♦గౌరవంబు, పతికి సరిగాని హితలైన ♦ భాగ్యవతులు. 121

చ. భయమను తొల్లికర్ప విమల♦భావసుమంగళఁ బెల్లగించి భ
క్తి యనెడు విత్తుఁ బెట్టి వ్రత♦ఘనది సమ్మదవారిఁ జల్లఁగా
సమయమున నంకురించుచు న♦సల్ గొనలై యెలమిం జెలంగి త
న్మయముగఁ బ్రాకె నంచనఁగ ♦ నాపులకమై పులకంబు లేర్పడెన్. 122

క. పులకకళికావితానముఁ, దిలకింపఁగఁ దొరఁగు పువ్వుఁ ♦ దేనియల గతిన్
లలనామణితనులతికా, కలిత ప్రస్వేదవారి♦కణములు పొడమెన్. 123

క. అలతలకుఁ గొనలుసాఁగు వి, శాలతకుం బొంత నీరు ♦ చాల దనుగతిన్
బాలాచపలాంచితదృ, గ్జాలాంబుద మంబువృష్టి ♦ నిలువక కురిసెన్. 124

క. ఆవానఁ దడిసి వడఁకెను, కైవడిఁ గంపంబు పొడమెఁ ♦ గామినులు మహా
దేవుని ముక్తివధూటీ, జీవితనాయకుని సేవ ♦ సేయం గదియన్. 125

సీ. తనువు దుర్గతి తోఁప ♦ జనకుండఁ గట్టిన, కట్టుల గతిఁ బెండె♦కట్టు లమర
వెనుకకు నొదిగి యొ♦య్యన జాఱు ఘనతమో, గ్రంథులగతిఁ గీలు♦గంటు లమర
తారాను మీఱఁగ ♦ ధర్మములార నిలుఁడని, పలికెడు గతి జప ♦ భాష లెసఁగ
నమ నాత్మ చిన్మయా♦త్మను గూడఁబో చేష్ట, లుడిగిన గతి మౌన ♦ మూరకుండ

తే. పుండరీకభవాండకరండకుహర, బహిరబహిరహరహఃపూర్ణ ♦ భావనాది
కప్రకాశాంగు నిరుపాధి ♦ కపరిభావుఁ, గాళికాస్త్రీశు నర్చింపఁ ♦ గలఁడె యెవఁడు. 136

క. జ్ఞానప్రసూనకళికయుఁ, దానుం గన్నెకల జన్య ♦ దైన్యం బుడుపం
బూని యొకదేహమై నొదు, పై నిల్చె శివుండు భాగ్య ♦ మనఁదగఁ దలఁపన్. 127

వ. అవ్విధంబున నద్దంపతులు శిరోభాగంబున మిన్నేటి నీటం దొరలుపొంగలై పొంగలు చుం దెరలు తెరలై యురలం బొడముచుఁ దడఁబడ నెగసి తుటుకలైన చినుకులు హారిముక్తియమృత సేసల విలాసముఁ జూపి. చూపులకుం దనినుని బాహంబులై యొడను చెఱంగునఁ దెఱఁగొప్పు చున్నకొప్పును నప్పయోధంబున నుఱచి మఱచి పోనీయుంగని నుఱవు గాఱవు నెఱవు కేతకిదళంబున దళంబగు పరిమళంబునం గూడి జడియుపుష్పోదియు నెలవంక వంకసుధాలవంబులుం జెలువంబులై పొసఁగె. చదలేటి కదలికలం దలఁకెడు నిజకరంబు మీద లేటి నెడలుపాయ చూపుల వెఱపు తనకు సరియనఁగలపాటి చుట్టుతోరంబు వాటించి మానువు నానువ్వుఁగొంచుఁ గా మూరి వాలికచూపు నివాళికలు నెసఁగె. శంకరి నలువంక నుదుటఁ బంకజమిత్రసుంపులంబు శంకనంకురింపఁజేయుఁ గుంకుమపంకంబునఁ బెట్టిన నటుసబొట్టు తన భాగంబున నొక్క భాగం బడంగిన కతంబున సైకత నితంబల కొమదుగిత గహన దహనం బొనర్ప నఱ దెఱచిన చుఱుకుఁగంటి మంటవంటి కెంపున సొంపారె. నీలగోలంబ జాల నీలిమయుఁ బాటల జటాజూట పాటలత్వంబును గలసి మెలసి దినావసాన సమయ సంశయంబుల హృదయంబుల నుదయంబుగాఁ జేయ భయంబునఁ బ్రియుం బాసి యుభయతనుప్రభావిభాకరతను ఘనభోసగి సంభేద సముద్భవ విశద కుముద సముదయంబులలో దాఁగిన జక్కవపాలు పిసుల ముకాళంబులో నున్న యున్నత స్తనకలశంబు దొడఁగిపట్టి నాసపసనడకేలుఁ దామర యనుఁ. అభంగురాలిం గనంబున నిజాంగనకుఁ గోరఁగు నానందబాష్ప బిందువులు గనుఁగొని తన తొడవులగు పాముల నిడుదయూరుపులవలన వెడలు విషానలధూమంబులవలనం గావలయునని తదాభరణంబులు నడలింపఁ దలంచు శివుని విలోకించి యొనరించు నగవునం దెలుపగు నగజమొగంబును ఘనమొగంబును నేఱుపఱుప రాని సొబగునం గనుపట్టె. వామతను సీమంతినీనీలామయున్న నెన్నడుమున కెనగాక యోడుపడి యున్న యన్నెలవున నడుమ మిన్నుం దునకలు సేయవలయు నని యెత్తిన తెఱంగునఁ గంగాఙ్గండగొడ్డలి వెలిఁగె. అంగబభంగం బొనరించు చూపునం దుదయంబైన చూపును గంఠనాళ కాలకూటకాలిమయుఁ గంఠసరాంతర పురందరనీల నీలిమయును బ్రచండతాండవఖండిత బ్రహ్మాండపాదంబును యోగీశ్వరోపాస్య లాస్యరహస్యవిలసిత పాదంబును బ్రమోదాపాదకంబు లయ్యె. జననీజనక శరీరంబును విద్యావపుః సామరస్య సుఖాకారంబును శృంగారశాంతరసమయం

బును బ్రత్యక్షభోగమోక్షప్రదనమయంబునునై యొక్కమహాతేజం బెనుగుకట్లఁ గన్నులకు మిఱుమిట్లుగొన నిల్చినం దలంచిన తమతలంపీడేఱెనని వనిత లవనీతలం బున సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి యెదుట నుదుట ముకుళిత కరపు టంబు లిడుకొని మిన్నకున్నఁ గన్నియల కన్నెఱింగి తన్ను నెదఁబాయక సేవ సేయుం గాయంబునం సగం బొసంగె నని దాక్షాయణి సిగ్గుపడ సాయుజ్యం బిచ్చి యంతర్హితుం డయ్యె. అయ్యవసరంబునఁ గమలాస్యల రాక యాలస్యం బగుట యు సొమ్ములయొద్దం దలవాకిట నుండు నింటిబిడ్డ లిద్దఱుం దమలోన 128

వారకన్యలు ముక్తినందిన వార్త నశరీరి ప్రకటించుట.

శా. దేవస్థానములోనికిం జని పురం♦ధ్రీరత్నముల్ రారదే
మో విశ్వేశ్వరదర్శనానవసరం♦బో శ్రీమహాదేవ సే
వావాంఛాత్మనొ మమ్ము సొమ్మును బహి♦ర్ద్వారంబునం బెట్టి చే
తోవైకల్యము లేక యింతతడ వెం♦దున్నిల్వ రెట్లో యనన్. 129

ఉ. స్థానమువారు వారి కొక♦జాడఁ జలింపకయుండఁ జేయుచున్
లోనికిఁ బోయి పంకరుహ♦లోచనలం గుడియెల్లఁ జూచియుం
గానక సంభ్రమంబు పెరుఁ♦గన్ వెదకంగఁ నందియుంబు వో
నానతియిచ్చెఁ దత్క్షణ ♦ మంతయు నంబరవాణి గ్రక్కునన్. 130

క. వారు విని వారలలనా,సారాధ్యభక్తిమహిమ ♦ భక్తులపై గౌ
రీరమణునకుం గలిగిన,కారుణ్యముఁ దెలియ నలరి♦గా దనుకొనుచున్. 131

క. గుడి వెడలివచ్చి తనుయు,న్నడకుం జేటికలఁ బిలిచి ♦ యింతుల మమతా
జడధీజడధిని మగ్నతఁ, జెడకుండఁగ శివుఁడు మోక్ష♦సింధువుఁ గలిపెన్. 132

మ. శివగేహంబున జ్ఞానపుష్పకళికా♦సీమంబు విఘ్నేశభై
రవ నారాయణ వాసవుల్ శబరస♦మ్రాడ్దక్షిణామూర్తి తాం
డవమూర్తి ప్రియధాముముల్ వెదకుచో♦టం జెప్ప నాకాశవా
ణి వృషాంకుండు సరోజలోచనలకు ♦ నిశ్శ్రేయసం బిచ్చుటల్. 133

ఉ. ఇందున కింక శంకవల ♦ దింతయు సత్యము కాళహస్తి బా
లేందుకళాధరుం గొలువుఁ ♦ డిక్కడ మీరు వసించి మోక్షముం
బొందిన వీరి భక్తిఁ గృత♦పుణ్యు లెఱుంగఁ బ్రతిష్ఠ సేయుఁ డీ
శుం దలఁకెల్ల మాని యను♦చుం జని రందఱు వారు సంతటన్. 134

క. తమయేలికసానులపే,ర మహేశ్వరలింగముల ని♦రంతరభక్తిం
గ్రమమునఁ బ్రతిష్ఠఁ జేసిరి, యమదిక్కైలాసపతిగృ♦హాంగణభూమిన్. 135

ఉ. నావుడు భక్తితో విని మ♦నఃపరిణామముఁ బొంది యాదవ
క్ష్మావరుఁడుం మహేశునకుఁ ♦ జాఁగిలి మ్రొక్కి మహానుభావ! నా

భావములోన నందియము • పాటిలె నొక్కటి కీని నానతీ
వే వివరంబుగాఁ గరుణ • వేగమ నీకది విన్నవించెదన్. 136

సీ. సకలవేదామృత•జలధి గండూషించి, దప్పి నంగేళ్ళువుల్ • చప్పిచప్పి
నిగమార్థ ధన మాత్మ•జగతి నిక్షేపించి, న్యాయ ఫలంబులు • నమలినమలి
ధర్మశాస్త్రమహారామ•ధనములు నూఱుక త్రావి, బహుళపురాణకూ•పములు ద్రవ్వి
యోగార్థసాధన•ముల్లం బుపాసించి, పరమత గాంగేయ•మొరసి చూచి

తే. తపము లొనరించి పుణ్యతీ•ర్థములు దిరిగి, వ్రతములన్నియుఁ జేసిన•వారు శివుని
నెఱుఁగ రీచెలఁదిపాము•నిభము నెఱుఁకు, లెఱిఁగి పూజించి ముక్తులై • రెట్లనంగ. 137

ఉ. జంగమలింగ మంగభవ•శత్రువు యాదవ రాజుచిత్తవీ
థిం గల సంశయం బెడలఁ•దీర్పఁ దొడంగి చెలంది పాము మా
తంగము చెంచు పుట్టినవి•ధంబు సదాశివభక్తి తన్మతిం
బొంగిన హేతువుల్ విన న•పూర్వము లేరికి నంచు నిట్లనున్. 138

—చెలఁదిపూర్వజన్మమువృత్తాంతము.—

చ. సకలముఁ బద్మసూతి నిజ•శక్తి రచింపఁగ విశ్వకర్మపు
త్రకుఁడగు నూర్ణనాభుఁడు మ•దంబున నాతని ధిక్కరించి సృ
ష్టికిఁ బ్రతిసృష్టి సేర్పన సృ•జింపఁగఁ గోపమునన్ శపించెఁ గీ
టకత వహింపు మీవు పరి•కటంబగు పేర నటంచు గ్రక్కునన్. 139

క. ఆయూర్ణనాభుఁ డాతురుఁడై యేటికి రాకమాను • నన్యాయవిధిం
జేయఁ దలంచినఁ జను నె య, పాయంబని పద్మజునకుఁ • బ్రణతుం డగుచున్. 140

ఉ. నాయపరాధ మేమియు మ•నంబున నెన్నక మానిమానస
ధ్యేయ కృపావిధేయ తుది • దీనికి నెయ్యది? యేవనంబునం
బోయి వసింతు నే బురువు•పుట్టువు దీఱెడు దాఁక? నానతీ
వే యని విన్నవింప విని • వేధ విధూతవిరోధచిత్తుఁడై. 141

మ. జగదుత్పత్తి విధిప్రధాన ధిషణా•సామర్థ్య గర్వంబునం
దగిలెన్ శాపము, ముక్తి గల్గెడు శివుం • దర్శింప, నందారకధా
త్రి గజారణ్యమునందు బిల్వవనవీ•థీవర్తియై యుండు మా
త్మగుణాపాదితచక్రసంక్రమవినో•దక్రీడ లూతాకృతిన్. 142

ఉ. మున్నచట న్వసిష్ఠునకు • ముక్తిసుఖంబు ఘటింప లింగమూ
ర్తి న్నిలిచెన్ శివుం డతని•తీరు ఘనాకృతినుండు భక్తిసం
పన్నుఁడు పూజసేయు నొక•భక్తుఁడు నిత్యము వాని నిష్ఠవం
క న్నగజేశుఁ గొల్చి యెఱుఁ•కం భజియింతువు గాంతు సౌఖ్యముల్. 143

క. శ్రీనామధేయమున గజ, కాననమధ్యమున బిల్వ♦కద్రుమశాఖా
స్థానంబుల నిజగుణాపరి, ధానవిధానప్రవీణ♦తం దిరుగు మిలన్. 144

క. ఈజన్మముకంటెను నీ, కాజన్మమె పావనము గ♦జారణ్యములోఁ
దేజోనిధి సర్వేశ్వరుఁ, బూజింపు తదీయపదము♦ పొందం గలుగున్. 145

క. విమువ్వ విచారము నీ విఁక, నడవిఁ జరింపంగఁ గలుగు♦టలిగి వడిపైఁ
బడినగతి యమ్యోఁ జను మనఁ, దడయక నావిశ్వకర్మ♦తనయుండు ప్రీతిన్. 146

శా. లూతాకీటకమై ద్విపాంతవనమా♦లూరద్రుశాఖాశిఖా
యూతాయాతవిహారజాతనిజగ♦ర్భావిర్భవత్తంతుచ
శాఖిప్రతీనివసింప నంతటను భ♦ర్గాగేహగం డీశ్వరా
ర్చాతాత్పర్యమునం బ్రసూనఫలప♦త్రవ్రాతముల్ గోయఁగన్. 147

తే. వెలఁగి యుండెడు మారేడు♦చెట్టుఁ జేరి, సర్వకాలాతి పూజావి♦ధానవేళ
తప్పకుండఁగఁ బోవుఁ దా♦త్పర్య మొసఁగ, సంభ్రమంబునఁ దన్వంగా♦శయముఁ గోయ.

క. ఆకీటము నేఁడు శిలా, కాకల్పితపుష్పపేటి♦కాపుటి మారే
డాకులతోఁ గూడఁ బడెన్, శ్రీకంఠాలోకనంబు♦ సేకుఱుకతనన్. 149

ఉ. అతఁడు కేతకీతటినియందు ని♦జాంగము దోఁచి తత్ప్రయో
ఘాతనమస్తదేహుఁడు గ♦ణాతనుహింసకగేహు సన్నిధిన్
సేతువిఁ జేయుఁ బిల్వదళ♦పేటికలోఁ బడియున్న లూతయుం
జేతికి వచ్చి శంకరునిఁ♦జేసె విలోకన మంతనుండియున్. 150

వ. నిజజననహేతుభూతంబగు జలజభవశాపంబుఁ దలంచుకొని యీశ్వరార్చనాజ్ఞ
నశాశ్వతైశ్వర్యంబవాప్యంబగుటయునీకును విన్నఱింగించిన తెఱంగున కక్షీణకైలాస
నివాసుం బూజనేసి సాయుజ్యసామ్రాజ్యంబుఁ గైకొనియె నింకఁ గాళంబు కథఁ
జెప్పెద వినుము. 151

కాళంబుపూర్వజన్మము కథ.

సీ. గంధర్వకామినీ♦గానంబు విని తల, యూఁచియాడెడు భుజ♦గేంద్రములును
భుజగఫణారత్న♦ములనీధితులఁ బ్రకా, శించు తమస్సమా♦క్లిష్టగుహలు
గుహల ప్రతిధ్వనుల్♦ఘుమఘుమయనఁ బాఱు, నిర్మలోదకముల♦ నిర్ఝరములు
నిర్ఝరతటముల♦ నిరుపాధికసమాధి, యోగనిద్రారతి♦నుండుమునులు

తే. మునులతపములు నిర్విఘ్న♦ముగ ఫలింప, భక్తిరక్షించుకొనివచ్చు♦ప్రమథగణముఁ
బ్రమథగణభామినీయుత♦ పార్వతీవి, లాసములుఁ గల్గి దనరుకై♦లాసనగము. 152

చ. ఫణిపతిహార భావభవ♦భస్మ సుధాకర భూషితాళికే
క్షణ ధవళప్రభాకలిత♦ సానుచరవృషభాధిపుఁ గశీల్

ఫణిలున ఉంకవేయు కెలుం◆గగా నమకూడదు చూడ నన్నగా
గణితరుచిప్రసారము జ◆గత్త్రియగాహితమై వెలుంగఁగన్. 153

చ. ఫలములఁ గాచు వద్రినుత◆పాణిశుకంబు, వృషంబుఁ గాచు శా
ద్వలములఁ, గాచు దంతిముఖ◆వాహన మత్కుతరాజిఁ, గాచు జో
గులయిలువేల్పువాజి మదిఁ◆గోరక బోనము, భక్తి లీశ్వరుం
గొలిచిన దాఁకఁ దత్కుధర◆కూటగళత్తటినీతటంబులన్. 154

క. అనవరతఫలితకుసుమిత, వనఫలరసమధునదీప్ర◆వాహంబులు పై
కొని సెలయేటులఁ గూడఁగ, మునితతి సంభేదశంక ◆ మునుఁగుం బ్రీతిన్. 155

ఉ. పారదరాశి చంచలతఁ ◆ బాసి వసించెనొ, శైలమై సుధా
నీరధి నిల్చెనో, కుముది◆నీపతికాంతి ఘనీభవించెనో
నా రజతాద్రి ముక్తిలల◆నామణి కేళిసుధాంశుకాంతి రా
జీరచితోరుసౌధగతిఁ ◆ జెల్వెసఁగు న్మునిసిద్ధసేవ్యమై. 156

క. శంభుఁ డాకనాఁడు వేడుక, సంభోజభవాండమంది◆రాంతర్వీథీ
శుంభన్నివేశకాంతా, స్తంభం బగుచున్న రజత◆శైలమునందున్. 157

చ. గరుడుఁడు రాజహంసమును ◆ గంధగజంబును మేఁకపోఁతు కా
సరము నరుండు నక్రకుల◆చంద్రుఁడు నిట్టియు గుఱ్ఱ మెద్దు ని
ర్జరులవిమానముల్ మొదటి◆చావడి ముందర సందడింప శ్రీ
హరి విధి వాసవాదులు ని◆జావసరాశ వసించి యుండఁగన్. 158

సీ. తొంగలి తూల శా◆ర్దూలచర్మముఁ గట్టి, భూతిమైఁ దగ నెఱ◆పూఁతఁ బూసి
క్రొన్నెలవిరి జటా◆కోటీరమునఁ దాల్చి, బ్రహ్మకపాలహా◆రములఁ బూని
యురగేంద్రు శేషు న◆త్తరజందెముగ వేసి, కర్కోటకుని నందె◆గా నొనర్చి
శ్రవములఁ గంబళా◆శ్వతరుల ధరియించి, తుంబురుఁ గరకంక◆ణంబు సేసి

తే. వలయుభూషణవితతిగాఁ◆జిలువకులముఁ, జేయుచోఁ బ్రియవధూమణిఁ◆బాయునెడరు
తాళఁజాలక పోయి పా◆తాళసీమ, నున్న కాళంబుఁ గోపించి◆యుగ్రుఁ డపుడు. 159

తే. కొలువునకు వచ్చి నవరత్న◆కోటిఘటిత, పీఠికాసీనుఁడై దైత్య◆భేదికముల
గర్భముఖ్యులు సేవింపఁ◆గాళమనుభు, జంగుఁ బిలిపించి యిట్లని◆శాపమిచ్చె. 160

ఉ. వాసుకి శేషముఖ్యఫణి◆వర్గము నిత్యము సేవసేయ భా
మాసురతప్రసంగసుఖ◆మగ్నుఁడవై ననుఁ గొల్వవైతి వా
దోసమువంక మేదిని న◆ధోభువనంబున నుండు రాకు కై
లాసముఁ జూడ నన్న వికి◆లత్వము నొందుచుఁ గాళనాగమున్. 161

క. నాయవివేకంబున ని, ట్లాయెం గలానపర్వ♦తారోహణముం
జేయక మిము సేవామతి, డాయక నెట్లుండఁగల దృ♦ఢంబగు తాల్మిన్. 162

మ. అని దుఃఖించుచు మ్రొక్కి లేవని ద్విజ♦వ్యాంబు న్విలోకించి మో
మున మందస్మిత మంకురింప దివిష♦త్సార్థాభిషిక్తుండు లె
మ్మని నావాక్యము దప్పదైన శిరఁ దా♦రాగం బవాచీనమై
తనరు న్నన్ను భజింపు మందు నవర♦త్నశ్రేణిచే నిత్యమున్. 163

తే. కొంత కాలంబునకు నన్నుఁ♦గొలువ నొక్క, హస్తి చనుదెంచు దానితో♦నగువిరోధ
మచట మీకుఁ బరస్పరా♦హవము గల్గి, చచ్చి మోక్షంబుఁ గాంతురు♦చను మనంగ.

సీ. తారాచలారోహ♦ణారంభమునకుఁ బ్ర, త్యూహరూపములు ప♦యోధరములు
శంకరపదపద్మ♦సందర్శనాంతరా, యనిధానములు కటా♦క్షాంచలములు
అభవ సామీప్య ని♦త్యానందవిఘ్న హే, తువు లవియోగసం♦తోషలీల
లంగజవిమతాంగ♦సంగభంగానిరా, కరణములు దృఢపరి♦రంభణములు

తే. గాన నిహపరసౌఖ్యంబు♦గలుగు టెట్లు, కామినుల నీడనోపని♦ కాముకులకుఁ
బ్రణయిసీమృత్యుయోగంబు♦ప్రాప్తమైన, హరుని చిత్తంబునకు దూర♦మైతిఁగాదె.

వ. అనుచు నపారవిచారంబున మునుంగుచు గజకాననంబునకుం జనుదెంచి శివలింగార్చ
నాపరుండై యుండు నవసరంబున. 166

హస్తిపూర్వజన్మకథ

సీ. అన్యోన్య సరసభా♦షామృతాస్వాదనలఁ, బ్రణయరోషావహ♦ప్రార్థనముల
బహువిధాలింగనా♦భంగురక్రీడల, బింబోష్ఠచుంబనా♦డంబరముల
బంధసంధానవి♦భ్రమవిశేషంబులఁ, గేళీపరిశ్రమ♦లాలసములఁ
సరభసరతిఘర్మ♦జలహరాంబరములఁ, దాంబూలచర్వణా♦దానములను

తే. గనకసౌధంబులోపలఁ♦గలసి మెలసి, సేవసేయు వయస్యలఁ♦జేరనీక
యేకతంబున గౌరీమ♦హేశులున్న, యవసరంబున మిగుల మ♦దాంధుఁ డగుచు. 167

ఉ. హస్తి యనంగ నొక్క ప్రమ♦థాగ్రణి వాకిటివారిఁ ద్రోచి చే
తస్తనువృత్తియుం దొరఁగి♦ తద్రతిసమ్మదఖేలనక్రియా
వాస్తువు డగ్గఱం గని భ♦వాని శపించె మదించి వచ్చి తే
హస్తివి గమ్మటంచుఁ దను♦నల్కయు సిగ్గును గస్తిఁ బెట్టఁగన్. 168

క. గజగజవడఁకుచు నాతఁడు, గజచర్మాంబరుని గంధ♦గజగమనపదాం
బుజములకు నెరఁగి భువనై, కజనని! యపరాధి నైతిఁ♦ గావు మటంచున్. 169

క. వెండియు నధికభయంబున, దండనమస్కృతులు లొనర్చి♦ దైన్యంబున నో
రెండం బెదవులు దడుపుచు, నొండేమియు ననక మిన్న♦కున్నం గరుణన్. 170

ఉ. నావచనంబు దప్పదు మ♦నంబున భీతి వహింపనేల తే
తావధియుండు ముక్తిసుఖ♦ మబ్బు గజాటవిలోన లింగమై
భావజసంహరుండు ఫణి♦భావమున న్వసియించినాఁడు త
త్సేవ యొనర్చు నీవు నొక♦ చిల్వకు నర్చన మచ్చరం బగున్. 171

క. నీవా భుజగముచే నీ,చే నా తాశనముఁ జచ్చి♦ శివపదసుఖల
క్ష్మీపరు లయ్యెద రరుగుము, నా వేగమె హస్తిగంధ♦నాగం బగుచున్. 172

శా. మాలూరచ్ఛద నోత్పలాబ్జసితప♦ద్మశ్రేణిభారంబు శుం
డాలగ్నం బొనరించి హస్తి శశిజూ♦టప్రాంతమం దుంచి త
త్కాలన్యస్తమణుల్ పడం దుడిచి కే♦తక్యావగం గ్రుంకుచుం
గేల న్నీరముఁ దెచ్చి మైదొడసి భ♦క్తిం బూజనల్ సేయఁగన్. 173

క. ఏ మును చెప్పిన తెఱఁగున, భామునకుఁ గరీంద్రమునకుఁ♦ బగయై ఫణిచే
సామజ మహిపతి కరటి,గ్రామణిచేఁ జచ్చి భవము♦ గడ తేఱంగన్. 174

క. సామజ మంబర మయ్యెన్, బాము న్నాభరణమయ్యె♦ ఫణిమదకరులన్
హైమవతీపతికృపచే, నా మొదలివిరోధ ముడిగి♦ యభవత్వమునన్. 175

వ. ఇంకఁ గన్నప్ప తెఱం గెఱింగించెదను వినుము. 176

తిన్నని పూర్వజన్మవృత్తాంతము.

ఉ. ఈశు జగత్త్రయీశు శివి♦జీశతనూభవుఁ డాత్మ నిల్పి ము
క్త్యాశనుఁడై సమగ్రనియ♦మాతిశయంబున నింద్రకీలపై
లేశపయిం దపంబు రచి♦యించె విపక్షకులక్షయార్థమై
పాశుపతాస్త్రముం బడయఁ♦ బ్రాగ్వరముఖ్యులు చోద్యమందఁగన్. 177

సీ. జడలొప్ప కేకిపిం♦ఛపుఁ ద్రాటిచుట్టగా, బిసరుహాహితరేఖ♦ పిఁకెగాఁగ
సెగలు చల్లెడు కన్ను♦ జేగుఱుబొట్టుగా, శ్రుతి ఫణి యామష♦లతికగాఁగ
మెడను బున్కలపేరు♦ మేటితామరలుగాఁ, దోలుదుప్పటి యొడ♦ దోలుగాఁగఁ
జేతిపినాకంబు♦ సెలవింటిబద్దగా, శూల మేర్చిన యంప♦కోల గాఁగఁ

తే. బ్రమథు లెఱుకులు గా నద్రి♦రాజతనయ, శబరిగా నాల్గువేదముల్♦ జాగిలములు
గాఁగ మూకాసురుని బంది♦గా నొనర్చి, శబరుఁడై భర్గుఁ డర్జునా♦శ్రమముఁ జొరఁగ.

క. కాకోలాశనకృతమా, యాకోలము సేయఁ బోడఁగె♦ నలజడి మునిగా
జీకోలాహల మెసఁగఁగ, నాకోలాంగూలకేతు♦నాశ్రమభూమిన్. 179

చ. వెఱచిన మౌనిపుంగవుల♦ విహ్వలత న్విడుఁ డంచు బాణముల్
తఱగనితూణముల్ ధనువుఁ♦ దాల్చి వరాహముఁ గూడముట్టి ముం

దటఁ జనుదెంచి ధూర్జటియుఁ ♦ దా నొక యమ్మున దాని నేసి న
త్తఱి విజయుండు నేసె నొక♦దారుణ బాణమునన్ సముద్ధతిన్. 180

క. ఇరువురు నేసినబాణము, లిరుబరులును దాఁకి తిరిగ ♦ నిరుదెసలకు న
క్కరి యిరుమొగముల నట్టువ, తిరుపుఁ గొనెను క్రమముతో న♦తిత్వరిత గతిన్.

క. ఖండేందుధరుని శరముం, బాండవమధ్యముని శరముఁ ♦ బ్రక్కలు గాఁడన్
రెంటుతల లనఁగఁ దిరిగెం, జండగతిం బంది గఱచి ♦ శరములు దివియన్. 182

క. హరుఁడు నరుండును గిరి బిసు, దని కొనియాడి చేర ♦ నరుదేరఁగఁ ద
చ్ఛరముల నదియు స్మృతమై, ధరణిపయిం బడియెఁ బర్వ♦తంబును బోలెన్. 133

క. ఏ మున్నే సిటి ననుచుం, దా మున్నే సిటి నటంచుఁ ♦ దమలోఁ గిటుకై
భీముఁడు భీమానుజుఁడును, భీమాహవకేళి సల్పి ♦ పేర్చిరి కిటికై. 184

ఉ. సూనశరారియు న్నముచి♦సూదనపుత్త్రుఁడు దివ్యబాణసం
ధానమున న్మహాహవము ♦ దర్ప మెలర్ప నొనర్పనొప్పి రిం
తైనఁ గొఱంత లేక తమ♦యందలి తేజము మిన్నుముట్టఁగా
భానుఁడు భానుఁడుం జటుల♦భానుపరంపరఁ బోరుకై వడిన్. 185

ఉ. పెంచనుచున్ ధనంజయుఁడు ♦ చీరికిఁ గైకొన కేయుచుం బ్రతా
పించి రణం బొనర్పఁ బుర♦భేదికిఁ గోపము పుట్టి వీఁడు న
న్నించుకయేనియుం దెలియఁ ♦ డిత్తఱి నూరకయున్న నీతి గా
దంచు మహేంద్రజాలకుని ♦ యట్లొకమాయ రచింపఁ బూనుచున్. 186

ఉ. అక్షయతూణమందు నొక♦యంబకమైనను లేకపోవున
ట్లాక్షణమాత్రఁ జేయ మది ♦ నద్భుత మందియు ధీరుఁడై సహ
స్రాక్షసుతుండు మోఁడి విశి♦ఖాసన మత్తఱి నెక్కుడించి ఫా
లాక్షునిమౌళిఁ బాటలజ♦టావళి వీడఁగ శేషుఁ దూఁడఁగన్. 187

క. బేడిదమగు నాదెబ్బకు, నోడక విల్లెక్కుడించి ♦ యుగ్రుఁడు పైచెన్
గ్రీడించు వేడ్క ననిలోఁ, గ్రీడించుక వెగడుపడఁ బ♦రిస్ఫుట శక్తిన్. 188

శా. కోదండంబుల నిట్టు లొండొరుజటా♦కోటీరముల్ గుత్తివ
క్షోదేశంబుల నంసభాగముల న♦క్రోధంబున న్వేయుచున్
రోధోంతంబున నట్టహాసములు నా♦ర్పుల్ పిక్కటిల్లంగ బా
హాదర్పంబున మల్లసంగరము నే♦యం జొచ్చి రుద్రార్జునుల్. 189

ఆ. మల్లచఱచికొనుచు ♦ మహి పాదఘట్టనఁ, దల్లడిలఁగఁ జేసి ♦ తనువు లించు
కించుకంత వంచి ♦ యిరువురుఁ దొడ లప్పళించి వెడకి తెంపి♦ తేమిఁ జేసి. 190

సీ. చెయ్యెత్తి యొకకొంత•సేపు సేయున బల్మి, యినుమడింపఁగఁ జొర•నీక మలసి
యొక తెఱంగునఁ జొచ్చి•యొండొండఁ గాసిలు, దొడికిపట్టక కొంత•తడవు పోరి
యది మాని కొంతప్రొ•ద్దవనిమీఁదిన కాళ్ళ, పెకలించి పడవైవఁ•బెనఁగి పెనఁగి
మఱికొంతవడి మెడ•విఱియభుజమ్ములఁ, జిక్కించి యక్కున•నొక్కి నొక్కి

తే. నడుముల నొడిసి కబళించి•వృషభమీఁద, సమముగాఁ బ్రాలిబలవరా•క్రమము లెసఁగ
హెచ్చుఁగుందేమియును లేక•యీశ్వరుండు, హరిహయసుతుండు మల్లసం•గర మొనర్చ

మ. మదమాతంగమహాసింధురార్భకముతో•మార్కొంచుఁ జెల్లాడు సిం
వుదయింపకల. తుకాలతాండవకరుం•డుష్పాంగి గాండీవితోఁ
గదనం బిట్లొనరింప నాతఁడు భుజా•గర్వంబు మాత్సర్యము
న్వదలం జాలమిఁ జూచి మెచ్చి శివుఁ డం•తన్ దివ్యతేజంబుతోన్. 192

శా. వైకుంఠద్రుహిణాదిదేవతలుగొ•ల్వన్ వామనీమావరో
ధాకారుండయి నాగచర్మవసనుం•డై చంద్రరేఖాధరుం
డై కాకోదరభూషణుం డయి వళీ•తానంగ భస్మాంగుఁడై
లోకవ్యాపకపాండుదీధితికరా•ళుండై వృషారూఢుఁడై 193

క. ప్రత్యక్షమగుచు సకలా, దిత్యులు జయజయ యనంగ•దేవేంద్రసుతుఁ
గాత్యాయనీమనోహరుఁ, డత్యాదరమున నభీష్ట•మడుగు మటన్నన్. 194

శా. ఆనందమ్మునఁ బొంగుచుం దనుఁడు సా•ష్టాంగప్రణామంబు లె
న్నైనం జేసి యొడల్వడంకఁగ మగి•యాజ్ఞానజాతాసగా
ధానీకంబున కోర్చి శత్రువహనం•బార్పం బ్రభాసారథా
రానిర్యత్ప్రశియాభ్రపాశుపతమం•త్రశ్రేష్ఠ మీవే దయన్. 195

క. ఇదిగాక ముక్తిరమణీ, హృదయేశత్వము వహింప•నీవలయును భ
క్తమరాశాపాశలవిత్ర! దయావీక్షణ! ప్రసన్న•తామది ననుడున్. 196

సీ. పాశుపతాస్త్రప్ర•దేశంబు సేసెదఁ, బరులఁ గెల్వుము ప్రతా•పంబు మీఱ
సాయుజ్య సామ్రాజ్య•సౌఖ్యమీజన్మంబు, నందు నందవు బంధు•హరణమునకుఁ
గాంతుఁ జేసితి గానఁ•గలియుగంబున మృగ, హంతవై పుట్టి శై•లాటవులకు
నాఖేటకార్థమై•యరిగి యస్మద్రూప, మగుదివ్యలింగంబు•నచటఁ గాంచి

తే. దేహమోహంబు విడిచి సం•దేహ ముడిగి, భక్తిభజియించి కామిత•పదముఁ గాంతు
వనుచు సర్వేశ్వరుం డను•గ్రహము సేయ, ఫల్గునుఁడు తిన్నఁడై పుట్టి•పడసె ముక్తి.

వ. అని తత్కథావృత్తాంతం బంతయు మాయాజంగమాకారుండైన జగజ్జననీజనక
శరీరుండు నీరవ్రసింహాయాదవమేదినీకాంతున కొనతిచ్చి కృతార్థుండవయ్యెడ
వమ్మహాదేవుని నివాసంబుఁ గట్టించు మనుచు సంతర్హితుం డయ్యె నంతట. 198

ఉ. ఎంతయుఁ జోద్యమంది ధర♦ణీశ్వరుఁ డీశ్వరుఁ బొందఁ గాంచె నే
డెంత కృతార్థురా లిది ని♦కేత విహారము లానతిచ్చె నే
నెంత కృతార్థుఁడన్ జనన♦మెంత కృతార్థతఁ బొందెఁ బట్టనం
బెంత కృతార్థతం బొరసె♦ నేమని చెప్ప మదీయ భాగ్యముల్. 199

వ. అని యత్యంత సంతోషితస్వాంతుండై. 200

ఉ. అంగన నాదరించి వసు♦ధాధిపుఁ డాత్మసమాత్రులతోఁ బుర
ప్రాంగణభూమి సాహిణి ర♦యంబునఁ బల్లనకట్టఁ బట్టసా
రంగజవంబుఁ గల్గినతు♦రంగము నెక్కి కదల్చి కాళహ
స్తిం గదియంగ వచ్చి డిగి♦ చిద్వనధి న్మొగలేటఁ గ్రుంకుచున్. 201

లయగ్రాహి. మారహరు కైలతన♦యారమణు
నంతకరి♦పౌరజతపర్వతవి♦హారముదితాత్మున్
మేరుధరకార్ముకస♦రోరుహదృగంబకు
ధ♦రారథు సరోజభవ♦సారథిఁ బురారిన్
సారసహితేందుధర♦నీరసహాలుతాళన
సమీరభుజభూశ్వరశ♦రీరుఁ బరమేశున్
జేరి భజియించుచుఁ ద♦సారగిరిపుత్రిఁ
బరి♦వారసురలం గొలిచి♦ కోరిక దలిర్పన్. 202

సీ. దక్షిణకైలాస♦ధరహేమముఖరీన,ఘోనదీమధ్యమ♦భూమియందుఁ
దిరుకాళహస్తిశుఁ♦ దిరుగువాఱంగ, జలాంతశిలాంతప♦ర్యంతముగను
నేలత్రవ్వించి య♦న్నెలవుననుండియు,రసవర్గమిళితచూ♦ర్ణంబుతోడ
నిటికల శిలల సం♦దీకుండబంధించి,యామీఁద హిమగిరి♦జాభువాహ

తే. చండకుమారభైరవాదుల♦సదనములును, గోపురావర్ణ వర్తన♦కూటములును
భక్తిఁ గట్టించి యమ్మహీ♦పాలవరుఁడు, ధరణి నేలుచునుండె శం♦కరునికరుణ. 203

శా. నీవారాగ్రశిఖాంత చిద్రసమయా♦నీవారముష్టింపచా
త్మావాసస్థితదేవ షట్సమయనా♦థా యూథభేదప్రతి
ష్ఠావష్టంభవిజృంభితాననని కా♦ర్యద్వాక్యవాటా మహా
దేవా జన్మజరావివల్లయదశా♦దిక్లేశసంహారకా. 204

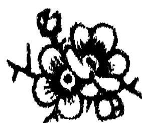
క. బంధత్రయనాశక భవ,బంధాదికబంధరాశి♦బంధనవిద్యా
బంధురసమస్తభూత,స్కంధావారేశ భక్త♦కల్పమహీజా. 205

పంచచామరము. నటత్సమాజవాసభేద♦వాదివాగఖండితా
జటాకుటీవిటంకలగ్న♦చంద్రఖండమండితా

కటీపటీభవద్దిగంత కాలకూటఘస్మరా
నటత్కృపీటభూశిఖాపినద్ధదృగ్జితస్మరా. 206

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాళహస్తీశ్వర చరణ కమల సేవాపరాయణ సింగమనమూనా రాయణ జక్కయనారాయణ తనూభవ భవపరాఙ్ముఖ ధూర్జటిప్రణీతంబైన శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్యంబను మహాప్రబంధంబునందు సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

శ్రీరామాయనమః.

శ్రీ కాళహస్తిమాహాత్మ్యము టీక.

శ్రీకాళహస్తి. శ్రీ=సాలెపురుగు, కాళము=సర్పము, హస్తి=ఏనుఁగు, ఈ మూఁడును ముక్తినందిన స్థలమునకు శ్రీకాళహస్తియని పేరు. ౨. అ. 92-93-155 పద్యములం జూచునది.

1. అజుఁడు=బ్రహ్మ, లూత=సాలెపురుగు, వాతాశనము=సర్పము, సామజము=ఏనుఁగు, ఆటవికుఁడు=తిన్నఁడను బోయవాఁడు, రాజీవాక్షీయుగము=(వార) స్త్రీలజంట:—ఈ గ్రంథమున శివుని కృపచే వర్ధిల్లినట్లు చెప్పఁబడినవారి పేర్లన్నియు నిందుఁగలవు. దీనిచేఁ గావ్యార్థము సూచింపఁబడియె. ఇట్లు సూచించుట యుత్తమ కావ్యలక్షణము. ఆర్యా=పార్వతి.

2. కులపాలిక=కులస్త్రీ.—ఇచ్చట హిమవత్పర్వతము భార్యయైన మేనక. ఆమె యొక్క తను=దేహమను, వల్లికా=తీఁగయందు, జనించిన, ప్రసూన=పుష్పము. ఇది జ్ఞానప్రసూనాంబకు విశేషణము. ప్రథమ పాదమందు జ్ఞానప్రసూనాంబయను పుష్పముజన్మస్థలము, రెండవ పాదమందా పుష్పసౌరభము, మూఁడవ పాదమున దానియందలి తేనె, నాలుగవపాదంబున సౌరభముచే నాకర్షింపఁబడి తేనెను గ్రోలుచున్న తుమ్మెదలును గీతియందుఁ బుష్పోడియుఁ జెప్పఁబడెను. సావయవ రూపకాలంకారము.

లోకమునఁ గోపాది దుర్గుణములు లేని ప్రభువులను జల్లని ప్రభువులని చెప్పుట వాడుక. హిమధరాధర మండలేశ్వరయనుటచేఁ బార్వతీదేవి తండ్రిచల్లని ప్రభువనియు, కులపాలికయనుటచే నామె తల్లి శీలసంపన్నయు, తను వల్లికయనుటచే సుకుమారియు సుందరియు నని స్ఫురించెడి. దీనివలనఁ బార్వతి సత్కులప్రసూతి వర్ణింపబడెను. ఇట్టులే తక్కినపాదములందు నూహించునది. చంద్రార్ధజూటకోటి=అర్ధచంద్రునిగల జడముడి చివర. శివునకువలెఁ బార్వతికిని విఘ్నేశ్వరునకును, సరస్వతికిని బాలచంద్రరేఖలు మౌళియందుఁగలవు.

3. వ్యాకీర్ణస్థితి=భయముచేఁ జెదరిన స్థితియందు.

భౌకారా...వర్ణంబు=భౌయను నక్షరము. భైరవుని వాహనము కుక్క. అది భౌ భౌ యని మొఱుగును.

4. i. కాసరాసురుఁడు=మహిషాసురుఁడు. వీనిని జంపునపుడు దుర్గాదేవి యతనిఁ బడవైచి మెడఁద్రొక్కి శిరము ఖండింపఁగా నా నెత్తు రామెపాదములకుఁ దగిలి స్త్రీలు విలాసముగాఁ బాదములకుఁ బూసికొను లత్తుకవలెఁ బ్రకాశించెనని భావము. ii. ఘర్మవారికణరాజి=చెమట నీటిబిందువుల వరుస. స్తనములందుఁ బుట్టిన చెమటబిందువుల చాలు దుర్గాదేవి కంఠమున ముత్యముల సరమువలెఁ బ్రకాశించెను. iii. అట్టహాసము చేయఁగా ఆ నవ్వు కాంతి మోమున వ్యాపించి శృంగారవతులు మోమునకుఁ బూసికొనెడి పుప్పొడివలె నుండెను. iv. యుద్ధకాలమున లేచిన ధూళియె యామెకు మేలిముసుఁగు.—వీరశృంగారమూర్తి= యుద్ధవర్ణన మగుటచే వీరరసము, శృంగారము వర్ణించుటచే శృంగారరసము. "హాటకి సరికిఁజూడఁ బందంబ శృంగార వీరరసము లోలి విస్తరిల్ల" భాగ. అను దాని ననుసంధించునది.

5. సర్గస్థిత్యపహారములు=సృష్టి స్థితి లయములు.

ఈయన యద్వైతియని ౨ ఆ. 131 వ పద్యమువలనఁ దెలియుచున్నను

తే. జగదధీశ్వరుఁడగు మహేశ్వరునియందు,
సకలజగదంతరాత్ముఁడౌ శార్ఙ్గియందు
భేదవిజ్ఞాన మెయ్యెడ లేదు మాకు
నైనఁ దరుణేందుశేఖరునందు భక్తి.

యని భర్తృహరి చెప్పినట్లు పూర్వజన్మవాసన బలమునఁ గేవల శివభక్తుఁ డగుటఁ దక్కిన దేవతల ధ్యానింపఁడయ్యెను.

కవులు తామేయే పూర్వగ్రంథములఁ బఠించి భాషాజ్ఞానము సంపాదించు కొనిరో యాగ్రంథముల కర్తలను గ్రంథాదిని కృతజ్ఞతచే స్మరించుట సంప్రదాయము. ఈయన దానిని పాటించినవాఁడు కాఁడు.

షష్ఠ్యంతములు=షష్ఠీవిభక్తి ప్రత్యయములంతమునఁగలవి. "యత్కరోషి యదశ్నాసి, యజ్జుహోషి దదాసియత్, యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వమదర్పణ" మ్మని యుండుటచే నార్యులు తాముచేయు కార్యములను భగవంతున కర్పింతురు. అట్లిచ్చునపుడు దెవ్వనికిత్తురో యతనికి ననివాని పేరు షష్ఠీవిభక్తియందుఁ జెప్పుట యన్నిజాతులవారియందును స్వభావము. ఉత్తరములు వ్రాయునపుడును "మ-రా-రా............వారి సమ్ముఖమునకు" అని వ్రాయుదుము. షష్ఠ్యంతముల యుత్పత్తి కిదే కారణము. షష్ఠ్యంతపద్యములకు సంఖ్యానియమములేదు. షష్ఠ్యంతము నన్నయభట్టుకూడ వాడియున్నాఁడు.

52. హిండనము=వ్యాప్తి.

59. నమశ్శివాయ=సంస్కృతపద మనుకరణరహితముగఁ బ్రయోగింపఁబడినది. "ఆశ్చర్య సంతాపాద్యర్థంబుల ననుకరణంబులు రామి దోషంబుగాదు. ఉ. అంటెరి నమశ్శివాయ పాపాత్మురాలి. జయజయ శంకర. నమోవిశ్వస్రజే వినమెన్నఁడు." సులభ వ్యాకరణము.

65. పక్కణము=బోయపల్లె. ఖురళీ=గరడి.

81. అవటము=పల్లము.

83. ఇందు దధలకుఁ బ్రాసము. చూడుము 4 ఆ 189 పద్యము. ఈ ప్రాసము భారత కవులకు సమ్మతము.

88. జీవతా=జీవత్వము.

92. ఉదవసితము=ఇల్లు.

101. నీవార ముష్టింపచులు=ఋషులు.

108. జ్యోతి=ఈ గ్రామము కడవపురమున కేడుమైళ్ల దూరమునఁ బెన్నయొడ్డున నున్నది. సిద్ధవటము జ్యోతికి మూఁడుమైళ్ల దూరముననున్నది.

116. తాటంకవతి=ముత్తైదువ.

118. పొందు=యోగ్యమైన స్థలము.

122. కంచుకము=రవిక. వ్యజనము=విసనకఱ్ఱ.—గంధసా ... న్యము=మలయ పర్వతమునుండివచ్చు గాలియందు క్రీడింపనిచ్ఛ పుట్టించునది. విక్షిప్త...తలము =చల్లిన నీళ్లనుండి పుట్టు నావిరిగల భూప్రదేశముగలది. అధ్వగా...కంబు= బాటసారుల కాయాసమిచ్చునది. ప్రాణే...కారి=భార్యల కౌఁగిలింతలకు విఘ్నము కలిగించునది. ఘర్మోదకము=చెమటనీరు. అంబరా...తాప=అంత రాళమునందును, భూమియందును, నీటి ప్రవాహమందును సంచరించు స్వభా వముగల జంతువుల యన్యోన్య ప్రదేశములందు సంచరించు కోరిక వర్ధిల్లఁజేయు తీక్ష్ణతాపము. అనఁగా నెండవేఁడిమికిఁ దాళఁజాలక ఆకాశమున సంచరించునవి భూమియందు సంచరించిన సుఖముగ నుండుననియు, భూమి యందుండునవి నీళ్లలోనుండిన సుఖముగ నుండుననియు, నీళ్లలోనుండునవి భూమియందుఁగాని యాకాశమందుఁగాని యుండిన సుఖమనియుఁ దలంచు చుండెనని భావము. ఉష్ణాగమంబు=ఎండకాలము.

124. అహమన్నమ్=ఇది అన్నసూక్తములోని వాక్యము. అత్యాసక్తితో భుజించె నని భావము.

125. పంచశిఖ=నాలుగుప్రక్కల నాలుగుజుంటలు మీఁద నొంటి.

132. పోత్రము=పందిమూతి. బ్రహ్మవిష్ణువులు నేనెక్కుడు నేనెక్కుడని తమలోఁ దాము కలహించి శివునియొద్దకుఁబోయి మాలో నెవ రెక్కువ తెలుపుమని యడుగఁగా నా శిరస్సుగాని పాదములనుగాని చూచివచ్చిన వా రెక్కువ యని యూఁదున చెప్పెను. అప్పుడు బ్రహ్మ హంసయై శిరముచూడ నెగిరి పోయెను. విష్ణువు వరాహమై పాదములను జూడఁబోయి యెంతకాలము పోయినను నవి గానరామి విసివివచ్చెను. బ్రహ్మహంసమై పోవుచుఁ దన కెదురుగ శివుని శిరమునుండివచ్చు మొగలిరేకుతోఁ దనస్థితి తెలుపఁగా నీవు శిరము చూచితినని చెప్పుము. నేనును సాక్ష్యము పలికెదనని చెప్పెను. ఆ కారణముచే శివుఁడు తనకు మొగలిపూలు పూజార్హములు కావని శపించెను.

135. చదలేఱు = ఆకాశగంగ.

146. మరున్నైచికి=దేవతాధేనువు, కామధేనువు. సిద్ధాసనము, పద్మాసనము, కూర్మాసనములోనైనవి యోగాభ్యాసవేళ యోగులు కూర్చుండు విధములకుఁ బేర్లు. నాడీశోధనము = ప్రాణాయామభేదము. ఆధారబంధము = మూలబంధము. ఉడ్డీనబంధము = నాభియూర్ధ్వాధో భాగములను వీఁపునకుఁ దగులునట్లు లాగుట. జాలంధరము=కంఠము వంచి ఱొమ్ముదగ్గఱ గడ్డము స్థాపించుట. షట్చక్రములు=మూలాధార చక్రము, స్వాధిష్ఠాన చక్రము, మణిపూరకము, అనాహత చక్రము, విశుద్ధ చక్రము, ఆజ్ఞాచక్రము. జ్ఞేయము=తెలియఁదగిన పదార్థము. జ్ఞాత=తెలిసికొనువాఁడు. జ్ఞానము=తెలివి.

147. సువర్ణ.....మణి=మేరు పర్వతము విల్లుగాఁగల శివుని యంతఃపురస్త్రీ=పార్వతి.

153. ప్రతి=ఈ సంస్కృత పదమునకుఁ దెనుఁగునఁ బ్రత్యేక ప్రయోగము గలదు.

156. అవిముక్తము=కాశి.

158. సామజపూజ=ఏనుఁగువలని పూజ. సామజారి=గజాసుర విరోధియైన శివుఁడు. కాళహస్తియందుఁ జచ్చుదోమ, యేనుఁగు, కాముకుఁడును శివత్వమునొందుదురని భావము.

162. గుణ=సత్త్వరజస్తమోగుణములు. ఇషణములు = దారేషణధనేషణ పుత్రేషణములు, తారకాక్షర=శ్రీరామమంత్రము. "శ్రీరామ రామరామేతి, రమే రామే మనోరమే. సహస్ర నామతత్తుల్యం రామనామవరాననే". యని శివుఁడు పార్వతి కుపదేశించెను. ప్రణవము తారకమే.

163. ఇదంతా...హంతా=ఇది యనుభావమును, నేను అను భావమును.

ద్వితీయాశ్వాసము.

1. శ్రీ...ఖని=మలయ పర్వతము గాలి పరంపరయొక్క స్పర్శము మొదలైన విషయములను ఆస్వాదింపని (సుఖస్పర్శాది విషయముల నాసక్తి గలిగింపని వేదాంత) విద్యకు గనియైన వాఁడా! ఈ యాశ్వాసమునఁ జెప్పఁబడు విషయము లిందు సూచింపఁబడినవి. శ్రీఖండాచలేత్యాదిచే బ్రహ్మ విషయము, ముని...శాఖయనుటచే ఋభువు కథయు, శ్రీకాళహస్తియనుటచే శ్రీ, కాళ, హస్తుల చరిత్రము సూచితము.

3. స్వస్తికహస్తులు=భయముచేఁ జేతులు జోడించినవారు. బొటనవ్రేళ్లను వంచి తక్కిన వ్రేళ్లను జాఁచి రెండు మణికట్టులను జేర్చిపట్టిన స్వస్తికహస్తమగును. భయముతో మాటలాడుట, వాదమొనర్చుట, కీర్తించుటయం దీహస్తమభినయింపఁబడును. కింకర్వాణులు=సేవకులు.

6. తులాకోటి ద్వయంబు=రెండందెలు.

18. ఓరంతప్రొద్దు=చాలఁబ్రొద్దు పోవువఱకు.

22. ఉన్న కార్యములు=తక్కిన పనులు. స్వభార్యతో నైనను నిషిద్ధ సమయముల రమించుట పాపమునకు హేతువు. దాని ఫలము దుష్టసంతానము.

25. అలరమ్ములు=పువ్వుబాణములు.

28. చార్వాక మార్గము=ప్రత్యక్షముగ గోచరించునదియే ప్రమాణముగాని తక్కినదేదియుఁ బ్రమాణముగఁ గైకొనని నాస్తికుల మార్గము. వీరికి సర్వము శరీరసౌఖ్యమే.

29. కుల...దూరంబులు చేయుట భ్రష్టులకు యోగులకుఁగూడ సమానమే. సంసారమగ్నులు భ్రష్టులై కులాచారాదులు వదలి నరకమునకుఁ బోదురు. యోగులు జితేంద్రియులై కులాద్యతీతులై సర్వసమదృష్టులై మోక్షము నొందుదురు.

30. కాదంబరి=కల్లు.

41. గగ్గులకాడు=గింజలేని కంకి=నిస్సారము.

49. వేధోండము=బ్రహ్మాండము.

56. జాతొప్పున=జాతి నొప్పున నని యుండవలయు. ఉదంతమగు శబ్దార్థవిశేషణమున కచ్చుపరమగునపుడు నుగాగమము రామికిఁగారణము మృగ్యము. తేగుఱుతోఱులు=ఎల్లరి పదులు.

62. ...=మాంసము. బరికట్టియ=అలుగులేని యీఁటె. కఱుకుట్లు=ఇనుప సలాకయందుఁ గ్రుచ్చి కాల్చెడి మాంస ఖండములు. పదను=బూడిద.

68. ఝంఝూ=గాలివాన.

69. పిడి యేనుఁగు=ఆఁడేనుఁగు.

94. మర్కటకము=సాలె పురుగు.

101. మూరింపోవ=అతిశయింపఁగా

106. ఊర్ణనాభము=సాలె పురుగు.

112. అజ్ఞాతాసంతమసము=అజ్ఞానాంధకారము.

120. దృషదావళి=ఱాల సమూహము.

122. రేపాడి=ఉదయము.

128. లోకనయనుండు=సూర్యుఁడు.

130. విపులావాలము=భూమియను పాది. పలాశాంతర=ఆకుల నడుమ.

131. అర్ద్దేవుఁడు=విష్ణువు.

134. చిందమృతంబు=చిదమృతమని యుండవలయును. సుకారాగమము రామి దోషము (చూ. 56 వ ప, టీక).

137. అచ్ఛభల్లము=ఎలుఁగు బంటి.

140. పగ=శత్రువు.

145. మాలూరము=మారేడు.

146. క్రోళ్లు=క్రోవులు.

153. ఈఁదీఁది=ఈఁది + ఈఁది=క్త్వార్థకేకార సంధియామ్రేడితమందైనను సాధువు గాదు.

158. చిరంటి=ముత్తైదువ. ఘంటాపథము=విశాలమైన బాట.

159. ఆజవంజవము=సంసారము.

తృతీయాశ్వాసము.

1. శ్రీధర...శోణరాజీవ=విష్ణువు శివుని నర్చింపవలయునని సహస్రకమలములు సేకరించి పూజించు సమయమున నొక కమలము తక్కువ పడెను. దానికి మాఱుగ విష్ణువు తన కంటిచే నర్చించెనని శైవపురాణ కథ. దీనిచే నీయాశ్వాసమునఁ దిన్నఁడు తన కంటిచే శివున కర్పించు విషయము సూచితము మనో...వైద్యయనుటచే నక్కీర కథ సూచితము.

3. పొత్తపినాఁడు=పొత్తపి ముఖ్యప్రదేశముగాఁగల దేశము. ఈ పొత్తపి కడప మండలమునందలి రాజంపేట తాలూకు టంగటూరు గ్రామమునకు మూఁడు

మైళ్ళలోనున్నది. ఉసుమూరు=దీని నిప్పుడు ఉసుముల పాడు అని యందురఁట. పక్కణము=బోయపల్లె.

4. స్తబ్ధరోమ విషాణము=పందికొమ్ము. ముక్తకంచుకము=కుబుసము విడిచిన పాము. ఏనుఁగు కుంభస్థలము, మేఘము, పందికోఱ, శంఖము, మత్స్య శిరము, పాము పడగ, ముత్తెపుఁజిప్ప, వెదురు వీనియందు ముత్తెములు పుట్టును.

6. పాఱుటాకులు=ఋషులు లోనగువారు వస్త్రములుగా మాలుగాఁగట్టుకొనెడి యొక విధమైన యాకులు.

7. తవిదచేలు=నాగిచేలు, వెఱబొమ్మ=పక్షులు బెదరుటకై చేలయందుంచు వికారపు బొమ్మలు.

8. అరబములు=పైర్లు.

9. గోవాళ్లు=యౌవన పురుషులు. ఇది నిత్యబహువచనాంతము. దీని కర్థుని కొకఁడేక వచనము గోవాఁడు అని కల్పించుట యవిచార మూలకంబు.

12. కరకరి=రాపిడి - విరోధము. బర్హాంబరము=ఆకుచీర. గసికకోల=మొదలు చెక్కఁబడిన కొయ్య.

16. ఈ పద్యమున అంచు నెమిళ్లకు శబరకాంతల కచముల కుపమానోపమేయములు చెప్పఁబడినవి. అంచు నెమిళ్లకుఁ బెద్ద బింఛము లుండవుగాన నీ యుపమాన సారస్యము చింత్యము.

24. గర్భమునందున్న శిశువు జననానంతరము చేయఁబోవు కార్యములిందు సూచింపఁబడినవి. గర్భిణీస్త్రీకిఁ గలుగు కోరికలు, ఆమె చేయు వింతచేష్టలు గర్భమందున్న శిశువు లక్షణము దెలుపునని శాస్త్రప్రసిద్ధము.

32. గుంజా=గురిగింజ.

35. మృగయా=వేఁట, గునుకుంద్రాలు=ఒక విధమైన గడ్డిగింజలు, ప్రాలు=బియ్యము. కీచక తండులము=వెదురు బియ్యము, కొఱ్ఱ=ఎనదు, ఉప్పి=అవిరిపోక యుడికించి, ఆవించి=ఆవిరికిఁబెట్టి, కాలింగ భంగములు=నేల గుమ్ముడు బద్దలు, గుడా=ద్రాక్ష, గుడ=బెల్లము, గుడపుష్ప=ఇప్పపూవు, సరకట్లు=వీణె మెట్లు, గుమ్మెట=తుముము.

41. ఉపదంశము=ఊరుఁగాయ.

46. గిద్దులు=ఒక విధమైన డేగలు, విడివేఁట=పక్షులను బక్షులపై విడిచి యాడెడు వేఁట. పాదివేఁట=పెంపుడు పిట్టలను నొకచో నుంచి వాని ధ్వనులచే నాకర్షింపఁబడివచ్చు పిట్టలను బట్టువేఁట.

55. కచ్ఛడము=గోఁచి, దుండమాల=తెగినతలల దండ.

58. రోకాన్వారోకముల్=పలువిధములైనవి.

65. ఏనుట్టంబులు=ఏచుట్టములు. ఇది త్రికపూర్వ కర్మధారయముగావున చకారమునకు నకారాదేశము. దీనిని గొందఱు గ్రామ్యమని భ్రమింతురు. ఒడిపిల్లి ఆహార విశేషము.

71. 65 మొదలు 72 వఱకుఁగల పద్యములు బాలవాక్యములవలె ముద్దు లొలుకుచు స్వభావసిద్ధముగనున్నవి. ఈ పద్యము పానకములోని పుల్లవలెనున్నది. ఈమాటలుగాని యిందలి భావముగాని బాలునకు సహజముగఁ దోఁపదు.

82. కారాకూరము=(కాదుకూడదని) బలాత్కారము.

87. అద్రిరాజల్లుని=శివుని. అద్రిరాజు నల్లుని యని యుండవలెను. షష్ఠీసమాసంబున నుగాగమురామికిఁ గారణము మృగ్యము.

93. అందీయ=ఇది శబ్దపల్లవము.

105. గండూషజీవనము=పుక్కిటిసీళ్లు. సేకము=తడుపుట.

129. హాలాహలభక్తి=విషాహారము.

144. గ్రైవేయకము=కంఠహారము.

147. కూటమి... సౌఖ్యములు=ఇందుఁబడఁతులు కసఁగా స్వభార్యలకని గ్రహింపవలయుఁ గాకున్న రాజునందుఁ బరస్త్రీసంగమదోష మారోపించిన దోషము కవియందారోపింపవలసియుండును.

149. రేపాడి=ఉదయము. వర్షగర్భము నడవకపోయె=గర్భఋతువులందు వర్షించెననుట. విదియల... దటిగె=విదియనాఁటి చంద్రుని రెండుకొమ్ములు సమముగానుండిన పదార్థముల వెలలు సమముగా నుండును. కుడిచేతి ప్రక్క కొమ్ము తగ్గిన కొలుచు పదార్థములును-ఎడమచేతి ప్రక్కకొమ్ముతగ్గిన తూనిక వస్తులువును జిక్కఁగ ఫలింపక వెలలు హెచ్చగును. కన్యభిన్నింపదయ్యె=సూర్యుఁడు కన్యారాశియందుఁ బ్రవేశించినపుడు చినుకులుపడకుండుట వర్షములులేమి సూచించును

152. మల్లె=ఒకవిధమైన తెగులు.

155. ప్రాసమున లఘ్వలఘు రేఫములకు మైత్రిగలసియున్నది. ఈ కవి రేఫఱకారమైత్రి నంగీకరించినట్టు లితరప్రయోగములు (1 ఆ 53. 2 ఆ. 44. 3 ఆ 71 చూడుఁడు) లేవు గనుక నిందుమాత్రము గలియుటకుఁ బ్రమాదమే కారణము. కఱవు ఇది యుభయరేఫములుగల శబ్దముకాదు.

170. లూలామాలపుమాటలు=మోసపుమాటలు.

181. జంబుకేశ్వరమున జలలింగము. అరుణాచలమున నగ్నిలింగము. చిదంబరమున నాకాశలింగము. తిరువాలూరునందుఁ బృథివీలింగము. కాళహస్తియందు వాయులింగము ఇవి పంచలింగములు. కాళహస్తియందు గర్భగృహమందు గాలి వచ్చుటకు మార్గమేమియు లేకున్నను గాలిచేఁ గదలునట్లు దీపము కదలుచునే యుండును.

185. ఉణ్ణాముల=అపీతకుచాంబ. అణ్ణామల=అరుణాచలము, మణ్ణాన = భూమి యాన, పొన్నాన=బంగారుమీఁది యాన, పెణ్ణాన=స్త్రీమీఁది యాన.

187. విక్రమసింహపురి=నెల్లూరు.

210. కాళవనప్రభవ=తెల్లు వనమునందుఁ బుట్టినవాఁడా. దురితగిరిదేవేశ =పాపమను పర్వతమునకు నిందుడైనవాఁడా.

225. అష్టాపదగిరి=బంగారుకొండ. అష్టాపదగర్భ=బ్రహ్మ.

చతుర్థాశ్వాసము.

5. వైశ్య=వేశ్యాజన సంబంధమైన.

10. పంకించిన=పూసిన.

15. చతుర్జాతి=పద్మిని, చిత్రిణి, శంఖిని, హస్తిని యని స్త్రీలు నాలుగు తెగలవారు గలరు.

16. పరివాదిని=ఏడుతంతెలు గల వీణ. యథాసంఖ్యాలంకారము.

41. దారు... భుజంగుఁడు=దారుకారణ్యమందలి మునీశ్వరులు శివభక్తిశూన్యులై తపస్సుచేయుచుండ శివుఁడు నగ్నజంగమ వేషమునఁబోయి వారి స్త్రీల పాతి వ్రత్యమును చెఱిచెను.

52. తొంగుండెడు=శయనించెడి. దీని శబ్దపల్లవక్రియగా గ్రహించినఁ గ్వార్థకేత్సంధి దోషము తొలఁగు.

53. తిరు=శ్రీయర్థమిచ్చు ద్రవిడపదము.

54. కుఱుమావు=కొంచెము మాసిన.

55. అద్దమరేయి=అర్ధరాత్రము.

56. శశిరేఖావతంసు=చంద్రరేఖను దలపువ్వుగాఁగల శివుని.

58. కనకసభ =చిదంబరము.

59. ఉచ్చావచ=అనేక భేదములుగల, పాటచ్చర=దొంగ, వియత్ =ఆకాశము,

62. ఇభరత్నము=ఐరావతము. తరురత్నము=కల్పవృక్షము, వధూరత్నము= లక్ష్మీదేవి, ధేనురత్నము=కామధేనువు, గ్లౌ=చంద్రుఁడు, హరిరత్నము= ఉచ్చైశ్శ్రవము.

68. హేళి=సూర్యుఁడు.

69. తిరుకాళ్శైలము=దీనిని రామగిరియందురు.

96. ప్రోష్ఠములు=ఒకవిధమైన జింకలు.

108. జీవులం గొట్టుకట్టున కొడిగట్టు వేలుపు=యముఁడు.

122. తొల్లిక=పాఱవంటి సాధనము.

127. ఒకదేహమై=అర్ధనారీశ్వరుఁడై.

128. వెడలుపాటి=వెడలుప్పైన.

132. జడధీజడధి=జడమైన బుద్ధియనెడు సముద్రమునందు.

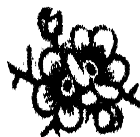
190. మల్లచఱచు=భుజములు తట్టుకొను.

196. లవిత్రము=కొడవలి.

201. పల్లన=గుఱ్ఱములోనగువాని నెక్కునపుడు క్రింద మెత్తగానుండుటకై కుట్టి మీఁదవేసి కట్టెడు గంత=జీని.

202. మఖేశ్వర=సోమయాజి. ఖ=ఆకాశము. పంచభూతములు-సూర్యచంద్రులు-సోమయాజి-ఇవి శివునకుఁ దనువులుగావున నాయన యష్టమూర్తియని పిలువఁ బడెను.

203. అఖువాహ=విఘ్నేశ్వరుఁడు.

సవరణ.

ప్రథమాశ్వాసము.

పద్యము.	పాదము.	తప్పు.	ఒప్పు.
35	1	బిడారు	బిడార
49	2	లజా	లజ్జా
88	2	జీవిత	జీవతా
98	5	ై	వై

ద్వితీయాశ్వాసము.

25 వ పుట.		ప్రథమాశ్వాసము.	ద్వితీయాశాస్వము.
27 వ పుట.		ప్రథమాశ్వాసము.	ద్వితీయాశ్వాసము.
34	4	బొానర్పు	బొానర్పు
65	1	అంచలు	అంచలఁ
68	1	మహాగ్రీష్మ	మహాగ్రీష్మ
70	4	పిడి యేనుఁగు	పిడి యేనుఁగు
71	2	తోడుగ...తోడుగ	దోడుగ...దోడుగ
75	3	స్వస్తాంజలి	స్వస్తాంజలి
128	4	నయనంబ	నయనుండ
130	4	ఫలా శాంతర	పలా శాంతర
137	3	నిధాన	నిదాన

తృతీయాశ్వాసము.

5	3	నుండు	నుండుఁ
157	5	బంధు	బంధువు
180	3	దీరని	దీఱని
210	1	వతల్స	వత్సల.

చతుర్థాశ్వాసము.

25	3	ష్ఫలమై	ష్ఫలమై
91	1	జాలముల	జాజలము

ప్రకటన.

శ్రీమదాంధ్ర వాల్మీకి రామాయణము.

రెండవ కూర్పు.

వావిలికొలను సుబ్బరాయ విరచితము.

సంస్కృతమున వాల్మీకిమహర్షి రచియించిన శ్రీమద్రామాయణమునకు సరి యైన తెలుఁగు పద్యకావ్యము. శైలి మిక్కిలి సులభము. సర్వజన మనోహరము. ఇది యాంధ్రదేశంబునందెల్ల వ్యాపించి యున్నందున విశేషము వ్రాయనక్కఱలేదు. ఉత్తరకాండముతోఁడ 7 కాండములు రెండుసంపుటములు నిండుకాలికో వస్త్రముతో నట్ట కట్టింపఁ బడినవి. 50 పవునుల డళసరి కాగితములపైఁ బెద్దయక్షరములతో ముద్రింపఁబడినవి. రెండు సంపుటముల వెల తపాలాకూలి గాక రు. 4—8—0. పైకము ముందుగాఁ బంపిన 6 పుస్తకముల వెల రు. 24—0—0. పారాయణమున కుపయోగించుటకై కిత్తలినార వస్త్రముతో నట్టకట్టి రామపంచాయతన ప్రతిమ గలది. రు. 4—12—0. 6 ప్రతులు. ... ... 24—12—0.

ఈ గ్రంథమునందు సుందరకాండము మాత్రము. కిత్తలినార వస్త్రము అట్ట. రామపంచాయతన ప్రతిమగలది. 1—4—0. 6 ప్రతులు. 5—10—0.

సుభద్రావిజయ నాటకము.

ఇది శ్రీమదాంధ్రవాల్మీకి రామాయణము శ్రీ కుమారాభ్యుదయము. శ్రీ కౌస ల్యాపరిణయము లోనగు ననేకాంధ్ర గ్రంథంబుల రచియించి ప్రకృతము చెన్నపురి రాజకీయ సర్వకళాశాలయం దాంధ్రపండితులుగ నుండు బ్ర॥ శ్రీ॥ రా॥ శ్రీ, వావిలి కొలను సుబ్బరావుగారిచే రచితము.

ఇందలి కథాశరీరము భారతములోని దైనను గథాసంవిధానము మిగులఁ జమ త్కారముగను శ్లాఘ్యతరముగను గూర్పఁబడినది. శైలిమృదువు, మధురము, మనో హరము. మాటల పొందిక నిరుపమానము. అర్థవిశేషములు సర్వజన రంజకములు. వ్యంగ్యప్రధానము. భాషా నాటకాభిమానుల కెందఱ కిది యవశ్యపఠనీయము. ఇట్టి యుత్తమనాటక మిదివఱకు భాషయందు లేదు. 5 అంకములు. 112 పుటలు. 60 పవు నుల డళసరి కాగితములపైఁ బెద్ద యక్షరములతో నాంధ్రవాల్మీకి రామాయణము వలెనే ముద్రింపఁబడి యదే విధముగ నిండుకాలికో వస్త్రముతో ముచ్చటగ నట్ట కట్టింపఁబడినది. తపాలా కూలిగాక వెల 0—9—0. 6 ప్రతుల వెల ముందుగఁ బైక మంపువారికి రు. 3—0—0. కొలఁది సంఖ్య ప్రతులుమాత్రమే కలవు.

శ్రీ కౌ స ల్యా ప రి ణ య ము.

వావిలికొలను సుబ్బరాయ రచితము.

రెండవకూర్పు.

రావణుఁడు పెట్టుబాధలకు వెఱచి సురలుహరితో విన్నవింపఁగాను కౌసల్యా దశరథులకు జన్మించి యతనిఁజంపుదునని చెప్ప నారదుచే రావణుఁ డావార్త విని వారి వివాహము విఘ్నపఱుపఁ గౌసల్యను దొంగిలించి సముద్రములోఁ దాఁచుటయుఁ జిత్ర విధముగఁ గౌసల్యా దశరథులకు వివాహమగుటయు లోనగు కథలు కలది. ఇట్టి గ్రంథము భాషయందులేదు. రామభక్తుల కెల్ల నవశ్యపఠనీయము. ఆంధ్రవాల్మీకి రామాయణము సుభద్రావిజయము శ్రీకాళహస్తిమహాత్మ్యములవలెఁ బెద్దయక్షర ములతో ముద్రింపఁబడినది కాలికో అట్ట 1—4—0 కాగిదపు అట్ట 1—0—0 6 ప్రతు లొక్కసారి కొనువారికి 1—0—0 కు 0—4—0 ల వంతున త్రోసివేత. ఇది 1914 డిశంబరు నెలలో వెలువడును, ఈగ్రంథము మొదటి యాశ్వాసమునకు టీక విడిగఁదీయువారికి 0—12—0 కౌసల్యా పరిణయముతోడఁ దీయువారికి 0-6-0 ఇవి 100 ప్రతులు మాత్రమే కలవు.

శ్రీరామ.

సు ల భ వ్యా క ర ణ ము.

ఇది ప్రెసిడెన్సీ కాలేజి తెలుఁగుపండితులును శ్రీమదాంధ్ర వాల్మీకిరామాయణ, సుభద్రావిజయనాటకాది గ్రంథకర్తలును నగు మ-రా-రా-శ్రీ, బ్ర॥ శ్రీ॥ వావిలి కొలను సుబ్బరావుగారిచే రచియింపఁబడినది. ఇది సలక్షణభాషను దమంతటఁ దామే నేర్చుకొనఁ గోరువారికిని, నితరవ్యాకరణములలోని ముఖ్యవిషయములు తెలిసికొనఁ గోరువారికిని-అర్థము తెలియక బాలవ్యాకరణ ప్రౌఢవ్యాకరణాది సూత్రములు ముఖస్థ ములు చేయువారికిని-వ్యాకరణసూత్రము లన్వయింపఁ దెలియఁ గోరువారికిని-మిక్కిలి యావశ్యకమైనది.

ప్రతి సూత్రమునకు నుదాహరణము-సూత్రార్థము - లక్ష్యములందు సూత్ర మన్వయించు పద్ధతి అపవాదములు లోనైన యన్ని విషయములు బాలురకును ఇతరుల తోడ్పాటులేక బోధపడునట్లు సులభశైలిని వ్రాయఁబడినది. ఈ వ్యాకరణ మును జదివినవాఁడు మఱి యేవ్యాకరణమును జదువఁ బనియుండదు గాని యితర వ్యాకరణములు చదువువారికి నిది తప్పక తోడుపడఁగలదు-తఱచు బాలవ్యాకరణ సూత్రములే యిందు వ్రాయఁబడి యుండుటచే నది చదువువారు దీనిఁ జదివి యర్థమును నెఱుంగవచ్చును-ఒక్కొక్కవిషయమైన సూత్రము లన్నియు నొక్కటిగఁ బ్రకరణములఁ

ఏర్పడినవి. దీనియందర్థాను స్వారములుగల శబ్దములనట్టియు, నట్టి యనేక శబ్దముల కల్పత్తియు-ఖండబిందువు లెందుండవలయునో కనుఁగొను రీతులును, సంస్కృత సంధి ప్రకరణము-వాక్యరచన విషయమైన వాక్యపరిచ్ఛేదమును గలవు. అదియునుగాక వ్యాస లేఖనము వ్రాయవలసిన విద్యార్థులకుఁ గాను వ్యాసములు వ్రాయువిధము-అది నేర్చు కొనవలసిన విధము-బాలురు వను పొరపాటులు లోనగునవి చక్కఁగ విశదీకరింపఁబడి యున్నవి. అదిగాక విద్యార్థులు వ్రాసిన వ్యాసములనుండి 500 దోషములు (3 వ భాగమున)నవరించి వ్రాయఁబడినవి. ఈపుస్తకము చదువువారు వ్యాసలేఖన పరీక్ష యందుఁ దప్పిపోవఁ గారణము లేదు.

ఇది 3 భాగములుగ విభజించి మూఁడు సంపుటములుగ నట్ట కట్టఁబడినది.

౧ వ భాగము సంజ్ఞా సంధి పరిచ్ఛేదములు.	0—8—0
౨ వ భాగము తత్సమ పరిచ్ఛేదము మొదలు వాక్య పరిచ్ఛేదము కడవఱకు	0—9—0
3 వ భాగము వ్యాసలేఖనము.	0—6—0

ఈ భాగము విద్యార్థులేగాక చక్కని శైలి వ్రాయఁగోరువారందఱుఁ జదువఁ దగినది.

ఆర్యచరిత్రమాలికా గ్రంథములు.

మహాశయులారా! తల్లిదండ్రులారా! ఉపాధ్యాయులారా!

పాఠశాలలయందు బాలురకుగాని బాలికలకుఁగాని నీతి - మతము - సదా చారము నేర్పువిధిలేదు. పూర్వము పెద్దవారలు తమతమ బిడ్డలకు నింటియందే నీతి మతాచారములు పురాణములలోని కథల మూలమున నేర్పుచుండిన పద్ధతియు నిలిచి పోయినది. దీనివలన మన బాలురు బాలికలు నీతిహీనులై-మతజ్ఞానములేక - ఆచార ములఁగాని వాని వలని ఫలముగాని తెలియక చెడుచుండుటయు దానివలన దేశమున కును, ప్రజలకును, ఆయాకుటుంబములకును కలుగు కీడును ప్రభుత్వము వారికిని విదిత మయియేయున్నది. ఇదంతయు ఆలోచించి చక్కఁగ బాలురకును బాలికలకును కథల మూలమున నీతి మతాచారముల నేర్పుటకై ఆర్యచరిత్రముల నెల్ల చిన్నచిన్న గ్రంథ ములుగఁ బ్రకటించుచున్నాము. వీనియందు మన పురాణములఁ గల మంచి కథ లన్నియుఁ గలవు. శైలి 7-8 సంవత్సరముల వయస్సుగల బాలురకు - బాలికలకుఁ గూడ సులభముగ నర్థమగుచుండును. దేశాభిమానము-మతాభిమానము, పిల్ల వాండ్రు బాగుపడవలయునని తమ మనస్సులందు కోరికగల వారందఱు మాకీకార్య మునఁ దోడుపడి యీపుస్తకములను తమ పిల్లలచేతను పిల్లవాండ్రచేతను చదివింపఁ గోరెదము. వీనిని ఆంధ్రవాల్మీకిరామాయణమురచియించిన మ-రా-రా-శ్రీ వావిలికొలను

సుబ్బరావుపంతులు వారు వ్రాసిరి. అభిమానము గలవారు నిలుకడ చందాదారులుగఁ జేరికాని పాఠశాలలయందు బాలురు చదువునట్లు చేసికాని తోడ్పడఁ గోరెదము. రకమునకు 5-0-0 లోకసారిగ కొనువారికి రూ 1-0-0 కు 0-4-0 త్రోసివేయఁబడును.

ఆర్యకథానిధి. మొదటిభాగము.		హరిశ్చంద్ర చరిత్రము.	
కాలికో అట్ట.	0—2—6	కాలికో అట్ట.	0—3—0
డిటో 2-వ భాగము	0—2—6	శకుంతలా చరిత్రము. డిటో	0—3—0
డిటో 3-వ భాగము	0—2—6	నలచరిత్రము డిటో	0—4—0
డిటో 4-వ భాగము	0—3—0	సావిత్రీ చరిత్రము డిటో	0—3—6

ఈ గ్రంథములు పట్టు కాలికోలోను దొరకును 0—1—0 వెల యెక్కువ. హనుమంతుని చరిత్రము, సీతాదేవి చరిత్రము, ద్రౌపదీ చరిత్రము ముద్రణమందున్నవి.

శ్రీ భీమేశ్వర పురాణము. భీమఖండము.

శ్రీనాథకవి ప్రణీతము. దక్షారామమాహాత్మ్యము. వెల రు 0-10-0. కాలికోబైండు రు 1-0-0.

శ్రీ కాళహస్తి మాహాత్మ్యము.

రెండవకూర్పు.

ధూర్జటి కవిప్రణీతము.

ఆంధ్రవాల్మీకిరామాయణ సుభద్రావిజయములవలె నిదియుఁ బెద్దయక్షరములతో మరల ముద్రింపఁబడినది. స్తుతిమతియైన యాంధ్రకవిధూర్జటి పల్కులకేట్లు గల్గెనో యతులితమాధురీ మహిమయని కృష్ణదేవరాయలచే శ్లాఘింపఁబడినది. సత్కవిత్వ మభ్యసించువారికి మేలుబంతి. కవితాసంప్రదాయ మెఱుఁగఁ గోరువారికి నిధానము. శివభక్తులు ప్రతిదినము పఠింపఁదగినది.

ఇందు కాళహస్తిపటము, తిన్నఁడు శివలింగపూజ చేసినపటము గలవు

వెల కాగిదపు అట్టది	...	...	...	...	1—0—0
,, కాలికో అట్టది	...	...	...	...	1—4—0

6 ప్రతులు తీయువారికి నూటికి ఇరువదియైదువంతున త్రోసివేత.

ఈ గ్రంథములు దొరకుచోట్లు

(1) భారత భండారము లిమిటెడ్, తిరువళిక్కేణి.

(2) శ్రీరామ జయమందిరము, తిరువళిక్కేణి.

(3) కం - వేంకట శేషగిరిరావు & సన్సు, నెల్లూరు.

(4) గిల్బర్టు అండుకో 29 సామిపిళ్లవీధి, చూలె మదరాసు.

(5) పురాణపండా భద్రయశాస్త్రి, పిఠాపురము.

వీరిలో నెవరికైన వ్రాసికొనవలయును.

శ్రీరామ

శ్రీ భక్తి సంజీవని.

ఇది శ్రీమదొంటిమిట్ట కోదండరామ సేవా సమాజమువారి
కైంకర్య రూప మాసపత్రిక.

దీనికి సర్వస్వామి శ్రీమదొంటిమిట్ట కోదండరామమూర్తి.

విశేషకుడు:—ఆంధ్రవాల్మీకి వావిలికొలను సుబ్బారావు (వాసుదాసుడు

ప్రకటనస్థలము:—వాల్మీకాశ్రమము, ఒంటిమిట్ట, కడపమండలము.

సేవా భాగస్వాములు:—శ్రీ కోదండరామ సేవా సమాజసభ్యులు ఆంధ్రదేశమందు నానాస్థలముల నెలకొనియున్న భక్తమాతను స్వస్థపరచుటయే యుద్దేశము. పత్రికాముఖమున నడచి యుభయోత్సవములు జరుగునప్పుడు సేవకులకు ముఖ్యముగ శ్రీకోదండరామ సేవక సమాజ సభ్యులకు తెలియదగిన భక్తిరంగము లైన కర్మ జ్ఞాన, వైరాగ్యముల గుఱించియు భక్తిలక్షణము గాని యనుష్ఠానము గుఱించియు ప్రవృత్తిగుఱించియు వ్యాసములు, గ్రంథములు, ప్రధానోప సమాజముల వృత్తాంతములు తద్విషయమైన లోకవార్తలు నిందు ప్రకటింపబడుచుండును.

చందాల వివరము.

ఉపకారకులు	సంవత్సరమునకు	౨ ౦ ౦
దాతృకులు	,,	౪ ౦ ౦
జీవితసభ్యులు	,,	౧౦ ౦ ౦
పోషకులు	,,	౨౫ ౦ ౦
రసికులు	,,	౪౦ ౦ ౦
ఉజ్జీవనులు	,,	౧౦౦ ౦ ౦

అంతకు మైబడి యిచ్చువారిని ప్రతిష్ఠాపకులు. సంవత్సరము చందాకు తక్కువ గ్రహింపబడదు.

పీఠిక

మహాత్మగాంధి ఈ చిన్నపొత్తమునం[illegible] మునకు, హైందవ జీవితమునకనేల సర్వజీవితమునకును, ఆధారమైన నీతిసూత్రముల తత్త్వము సూత్రప్రాయముగా [వివ]రించినారు. హిందూ, మహమ్మదీయ, క్రైస్తవమతములన్ని [యొ]క సారమిందియనినను తప్పుకాదు. అదియెట్లని వివరించు చిన్న గ్రంథము త్వరలో నేను స్వతంత్రముగా వ్రాయదలచినాను. [కా]ని ఈ లోపుగా ఈ గ్రంథము చదివి ఏఘట్టముననైనను సందేహములొందువారు వానిని నాకు తెలియజేసినచో కృతజ్ఞుడనయ్యెదను.

శ్రీ ముకరదునల్లి
ముత్తు వీధి
మద్రాసు.
౬-౧౧-౨౧

ఇట్లు,
బుధ విధేయుడు,
గా. హరిసర్వోత్తమరావు.